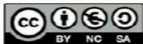

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported [CC BY-NC 3.0] license.**

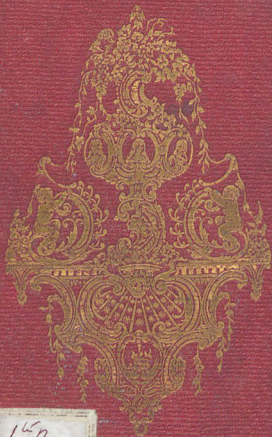
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել կյուրը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա կյուրը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

L⁶n

2398

ԳԱՇՆԱԿԻ

Լ Ա Մ Ա Ր Թ Ի Ն Ե Ա Յ

LES HARMONIES

DE LAMARTINE

20 APR 2006
(40)

հ. 2398
2398

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ք

Հ Ա Մ Ա Ր Թ Ի Ն Ե Ա Յ

բարգմանեաց

Ի Զ Ա Փ Մ Շ Ա Յ Կ Ա

Ս Ք Ս Ր Ա Դ Ի Ի Ս

Խ Ո Ր Է Ն Վ Լ Գ Վ Ա Յ Ա Յ Ե Ա Ն

Յետև Հայկական վարձարանից

Փ Ա Ր Ի Զ . — Տ Գ Ա Գ Բ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ա Ր Ա Մ Ե Ա Ն .
Paris. — Typographie arménienne de Walder, rue Bonaparte, 44.

1944

Փ Ա Ր Ի Զ
Տ Գ Ա Գ Բ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ա Ր Ա Մ Ե Ա Ն

1859

20 APR 50

2398-2009

483554

LES HARMONIES DE LAMARTINE

traduites
EN VERS ARMÉNIENS

PAR
CORÈNE V. CALFA
Directeur du collège national arménien de Paris

PARIS
TYPOGRAPHIE ARMÉNIENNE
—
1859

LES HARMONIES

LAMARTINE

PARIS
ÉDITIONS SERRA
1837

ԱՌ ՀԱՅՐՆ ԻՄ.

1837

A MON PÈRE.

Ա Ռ Հ Ա Յ Ր Ն Ի Մ 2

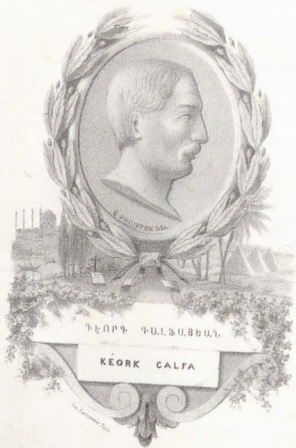
Հնչր, զողջոզուն աչդ խնատող յիմ իղլուխ,
Զերդ Իսահակ մինչ կարգացեր զօրնից ուխ,
Գիրկս ինձ ամեալ, « Որդեանկ իմ, Երթ » ասացեր,
« Երթ, մի ի՞նչ քու՞մ արտասուս խընայեր :

« Աստուած հօր քո լիցի Աստուած քո և ուխտ .
Հրեշտակ Տուրեայ կայցի զձեռացդ, հէզ պանդուխտ .
Ընթան, և քնոցք ևս բեզ լիցի յաղթանակ
Գիտել զի այն լոկ մեղմէ զցաւս իմ, որդեանկ :

« Երթ, մի դառնալ բայց յետ երկնակ եօճն ամաց,
Թէ զերդ Յակոբ ճըղնել կայցէ փորձանաց .
Ես յիրանուեսդ ըզտարդենիս մէ տեսից՝
Երկնի տըւալ փնոսս և ըզրիք փակեցից... »

Եւ մեկնեցայ... — Եւ զօրութիւն իմ և կար
Իզըժընդակ կացին յաղէաս անզըմար .
Քան զՍարայէլ տազնապեցայ ևս յուղտը,
Եւ բան զիս դնարն որ նըժղեմ էլաց ոչ...

Այլ վերստեալ մինչ հուակ ըզցուպ և սօլեր
Յաղթող իզարձ պատրաստէի իյարկ մեր,

À MON PÈRE.

« Tu m'as vu naître, apprends de ton fils
 Les vœux éternels des Épirotes !
 Tu m'embrasas, Grand Roi, par ta main victorieuse,
 Plus, mais les vœux sont de nos alliés !

« Surtout, que ton Dieu soit le Dieu de tes peuples,
 Que son Dieu le soit, ô Prince pélopie !
 Et pour que le peuple, hélas ! ne soit plus vain,
 Que le héros, grand Dieu, nous soit toujours !

« Mais dans ce monde, que tu fais de tant d'années,
 Et, sensible à ta gloire, que tu fais de tant d'années,
 Tu m'as vu, Grand Dieu, dans les plus grands moments,
 Et pour que, grand Dieu, tu sois et plus noble !

« Et moi, je suis fier, que forte et sans courtoise,
 Tu m'as vu dans les plus grands moments,
 Et pour que, grand Dieu, tu sois et plus noble,
 Et pour que, grand Dieu, tu sois et plus noble !

« Et moi, je suis fier, que forte et sans courtoise,
 Tu m'as vu dans les plus grands moments,
 Et pour que, grand Dieu, tu sois et plus noble,
 Et pour que, grand Dieu, tu sois et plus noble !

A MON PERE .

Tel qu'un autre Isaac, appelant sur ma tête
Le torrent éternel des bénédictions :
Tu m'embrassas, disant : « Va, que rien ne t'arrête !
Pars, mon fils, sans souci de mes afflictions.

« Seulement, que ton Dieu soit le Dieu de ton père !
Que son ange te guide, ô jeune pèlerin !
Et pour que la victoire, enfant, te soit plus chère,
Sache qu'elle peut seule adoucir mon chagrin.

« Pars donc et ne reviens qu'au bout de quinze années !
Si, semblable à Jacob, quinze ans tu dois souffrir !
En voyant d'un laurier tes tempes couronnées,
Je pourrai rendre grâce au ciel et puis mourir ! »

— Et moi, je suis parti ! Ma force et mon courage
Ne défaillirent point dans les plus grands malheurs !
Israël ne fit pas un plus rude voyage,
Et jamais exilé ne versa tant de pleurs !...

Mais lorsque, reprenant le bâton, la sandale,
Je revenais vainqueur sous le toit paternel,

Գու խոնջ յանձուկդ, Հայր, և սրտիս զու գլըլուխ
Քըռնար իծոց էին հանդչել յայն կանուխ :

Հէզ և Պըշուսա որդի Պըշուսա միոյ հօր...
Հիմ չըտըսու ինձ տեսնել զԵ մի օր
Յաչաց բոց ցոյ Պանալ զպըստիս ում մնայիր,
Եւ զոր արդ, հո, բերեմ շիրմիդ արդադիր...

ԻՌՐԷՆ.

Toi, lassé de m'attendre et voilant ton front pâle,
Tu t'envolais, mon père, au sein de l'Éternel!

Enfant infortuné d'un infortuné père,
Je ne pus voir (pour moi, triomphe le plus beau!)
Tes larmes humecter la couronne éphémère
Qui ne devait servir qu'à parer ton tombeau!..

CORENE.

ԱՌ ԸՆԹԵՐՅԱՆԵԼԻՍ.

—
AU LECTEUR.

ԱՌ ԸՆԹԵՐՅԱՆ ԵՒ ԻՍ.

Ա.

Եթէ զԳԱՇՆԱԿԱՏՆ հուսկ ուրեմն հաւանիմք իրոյս ընծայել զԹարգմանութիւն, պարտս երկակի իմտի ունիմք այգուիկ հատուցանել. արնրտս նախ առ եղբարս մեր Հայաստանեայս՝ որ իղձ լինին և հայցեն իհայրենի մերս բարբառ ընթեռնուլ գրերթուածս Լամարթիկեայ, և պնրտս դարձեալ առ նոյն ինքն Լամարթիկն :

Մեծն իբերթողս Գաղղիացոց ոչ թէ միայն հայրենի իմն գթուլք զմեզ ընկալաւ, այլ մանաւանդ թէ և խրախուսել իսկ զմեզ հասնեցաւ, և այնպիսեաւ իմն պատուասիրել մեծարանօք՝ մինչև հարկ իմն դուարին իվերայ մեր զնել զի կամ իրաւացի զայն ցուցանիցեմք, և կամ զմեզ այնմ ոչ յոյժ անարժանագոյն :

LAMARTINE .

LAMARTINE .

Al. De Lamartine

AU LECTEUR.

I.

Si je me décide enfin à publier cette traduction des *Harmonies*, c'est que je crois accomplir deux devoirs : l'un envers les Américains, mes frères, qui souhaitent et méritent de lire dans notre langue nationale les œuvres de Lamartine ; l'autre envers M. de Lamartine lui-même.

Le grand poète de la France m'a honoré par sa bienveillance personnelle, mais il a daigné encore m'encourager et m'accorder une si haute estime, que je dois tout désormais à la justifier ou tout au moins à n'en pas paraître trop méritaire.

LAMARTINE

LAMARTINE

Lamartine

AU LECTEUR.

I.

Si je me décide enfin à publier cette traduction des HARMONIES, c'est que je crois accomplir deux devoirs : l'un envers les Arméniens, mes frères, qui souhaitent ardemment de lire dans notre langue nationale les œuvres de Lamartine ; l'autre envers M. de Lamartine lui-même.

Le grand poète de la France m'a non-seulement accueilli avec une bienveillance paternelle, mais il a daigné encore m'encourager et m'accorder une si haute estime, que je dois tenir désormais à la justifier ou tout au moins à n'en pas paraître trop indigne.

ԻՊԵՆՆԱՆՍ աստի ոմանք յօրագիրս ինչ ազգայինս ընդ ժամանակս ժամանակս ելեալք իլոյս, սէր և եռանդն այնպիսի զարթուցին զՔերթողէն, մինչև իբազմաց բազում անգամ լսել մեզ աղաչանս զի ողջ և անթերի զմատեանն ընծայեցուցանիցեմք :

Հրակիրելումս ինայրեկեաց արժան իսկ էր արդեօք փութագոյնս ձեռն իգործ արկեալ, և յարդարութիւն անդր Քննադատութեան լինել ապաստան, որ է ուրեք զի առատամիտ՝ նա մանաւանդ թէ և ներողամիտ ևս սովոր է զանձն ընծայել :

Բ.

Թէկէտ և զԹորՀրԳԱՅԻԹԵԱՆՍ ևս յեղեալ է մեր զքերթուածս, այլ ընտրեցաք զՊԵՆՆԱՆՍ նախ հանդիսացուցանել իլոյս, քանզի իսոսին զեհագոյն իմն օրինակաւ զտիպս հանճարոյն իւրոյ թողեալ է Քերթո-

Quelques-unes des *Harmonies*, publiées dans des journaux arméniens, avaient excité parmi mes compatriotes un tel enthousiasme, que beaucoup me témoignèrent le désir de connaître les autres pièces de ce recueil.

Invité par le vœu d'une nation, j'aurais peut-être dû me mettre plus tôt à l'œuvre et me confier dans la justice de la critique qui, en certains cas, sait toujours se montrer généreuse et même bienveillante.

II.

Bien que j'aie aussi traduit les MÉDITATIONS, j'ai préféré commencer par publier cette traduction des HARMONIES, dans lesquelles, selon le jugement des critiques, M. de Lamartine a laissé la plus belle empreinte de son talent.

դին, որպէս իքնեհատիցն առհասարակ
վկայեցաւ :

Ապաբէն արձազանգը ճշգրտաւորք են
սոքա հրճուանաց նորա և թախծանաց,
ցաւոցն և անձկանաց : Է՛րբէք զի երգս
հրաբորբոքս առ Բարձրեալն վերարձակէ,
և այլ երբէք զաւուրսն ուշ իկուրծս լեալ
զսահեալսն յանդարձութիւն, ձայն տայ
յիշատակացն իւր անցելոց, և յանձառելի
իմն յափշտակի զմայլութիւն :

Մէն մի ի՛ԲԵՆՆԱՅԱՅՏ, որպէս և Քերթողն
ինքնին խոստովանի, իկորս անդ առանձ-
նութեան, և յաւէա ուրեմն իծամս եռան-
դեանն կամ յուսաբեկ վիատանաց արձա-
նացան իզիր : Եւ թէպէտ առ վերին երեսս
որիշ և զանազանեալս իմիմեանց երևիցին
նոքա, բայց սակայն է նոցուն ընդ իրեարս
զող իմն միութեան յոր շողկապեալ համո-
րէն՝ զՔերթողին առաջի առնեն միտս և
զոզի՝ իծամու զի զնոսին ստեղծաբանէր :

Elles sont, en effet, l'expression la plus vraie
de ses joies ou de ses tristesses, de ses regrets
ou de ses aspirations. Tantôt il chante à Jé-
hovah des hymnes enflammés; tantôt, rappé-
lant ses jours écoulés, il évoque ses souvenirs
et s'oublie dans une contemplation ineffable.

Comme le poëte le dit lui-même, toutes les
pièces de ce recueil ont été écrites dans la so-
litude et surtout dans des heures d'enthou-
siasme ou de découragement. Si différentes
les unes des autres qu'elles paraissent au pre-
mier coup d'œil, toutes, cependant, sont re-
liées entre elles par un principe d'unité qui
prouve l'état véritable de l'âme et de la pensée
du poëte quand il dictait ces vers.

Այլ առ ինչ անձնական մեր դատաստան զչքնադատուէն իգործս Լամարթիենեայ, մինչ զարմանք՝ զոր էր երբեմն ընդ աշխարհ՝ ամենայն սոյն այս յարուցանէր մատեան, ընդ անէլ ժամանակաց՝ անհաս առաւել... Իցիւ թէ ինոյն իսկ իզարմանս անդ մեր և իսէր՝ գյանդուզն ձեռնարկութեանս զոյր արդեօք գտանել զներողութիւն :

Անդստին յարբուն տիոց արտօսք ընդ արտասուս խառնեալ սիրելագունին իբերթողս, և հաղորդ եռանդեանն նորա լինէաք և յուսոյն նուազութեան, ընդճնմա խորհելով և ընդ նմա անդամելով : Այսու օրինակաւ ընդ Քերթողին հոգւոյ և մտացն զուգակցեալ ընկերէին միտք մեր և ոգի :

Ապաքէն անհրաժեշտ իմն էր այս զուգութիւն, առ բնագրին լիուլի խելամտութիւն և մանաւանդ առ իյեղո՛ւլ զայն ճըշգրիտ և անվթար հաւատարմութեամբ, որ

Mais qu'importe aujourd'hui mon jugement personnel sur le plus beau livre de M. de Lamartine, quand l'admiration générale qu'il a soulevée autrefois n'a fait que croître avec le temps... Puissé-je trouver au moins dans mon admiration même une excuse à l'entreprise peut-être téméraire que j'ai osé tenter!

Dès ma jeunesse, j'ai pleuré avec le poëte le plus aimé, partagé ses enthousiasmes et ses désespérances, puis médité et rêvé avec lui... Je me suis donc, pour ainsi dire, associé à son âme et à sa pensée.

Cette union était indispensable pour comprendre le texte français et surtout pour le rendre avec cette religieuse fidélité qui doit être la première condition de toute bonne

առաջին իպայմանս է բարոյ թարգմանութեան : Մեր իդոյն իսկ շան իվար արկեալ հասանել , զամենայն իսկ տողս զադղիականին իհաւասարաթիւ ամփոփեցաք տողս հայկականս : եւ յուսամք զի իյեղուկ անդ զզգացմունս Քերթողին և զմիտս , աշողեալ իցէ մեր զգոյշ կալ իտվորական թերութենէ անտի թարգմանչաց , այլափոխելոյ ասեմ ազատօրէն զձև՝ նա ուրեք զինաստս ևս զմատենագրին :

Ըղձալի իսկ է մեզ տեսանել զի և այլք զմերոյ օրինակիս կրթիցին զհետ : Ո՛տայր զի այլ ոք ճարտարագոյն թարգմանիչ՝ յառաջ զգործն վարելով՝ և զայլս ինոյակապ քերթուածոց անտի Լամարթիենայ իծանօթումն ամէր Հայաստանեայց : Մեր՝ ծափս աննախանձ սիրով ընդ նորուն հարեալ ընդ աշողութիւն , երանելի զանձն համարէաք՝ զի նախ առաջին բուն իգործ յայս հարաք բարոյական և հրահանգող :

traduction. Quant à moi, je me suis toujours efforcé d'y parvenir, et même de rendre le vers français par le vers égal arménien. J'espère même, en traduisant le sentiment et la pensée du poëte, avoir évité l'écueil ordinaire des traducteurs, celui de modifier librement la forme, quelquefois même la substance de l'œuvre originale.

Je souhaite que mon exemple soit imité par d'autres. Puisse un traducteur, plus habile que moi, continuer mon œuvre et faire connaître à l'Arménie les autres chefs-d'œuvre de M. de Lamartine ! J'applaudirai franchement à son succès, et m'estimerai heureux d'avoir le premier entrepris cette œuvre morale et civilisatrice.

Գ.

Ընդ բնաւ իսկ ժամանակս կենացն սիրեալ է Լամարթին զաշխարհն Արևելից, և զմեծն իւր զհանճար նուիրեալ նմա յաճախ : Համառօտ ասել, զայնպիսի իմն մեծարան, զայնպիսի սէր ճշմարիտ և անշահասէր բնծայեալ է նորա Արևելից, որպէս զի չիք և չիք երբէք արևելեայց զարժանին կշռել նմա զերախտագիտութիւն :

Բայց զայս մի ինչ արժան համարիմք յիշեցուցանել՝ զոր անշուշտ չառնիցէ՛ անտես և ինքն իսկ Լամարթին :

Հայաստան նախ և առաջին հանդիսանայ աւասիկ որ զտաղս Քերթողին յիւրն բնտանի տարփողիցէ բարբառ. և յառաջ քան զշնորհակալութիւնս առ նա բնծայել՝ բնծայեսցէ նմա զմեծարան իւր և զարխարան : Յանկնրժ իպարձան Հայրենեաց

III.

L'Orient fut de tous temps la terre de prédilection de M. de Lamartine. Il lui a consacré mainte fois son grand génie... Enfin, il lui a voué un culte véritable, une affection si haute et si désintéressée que jamais les races orientales ne sauront lui en témoigner assez de reconnaissance.

Je ne puis donc m'empêcher de faire une remarque qui, sans doute, n'échappera point à M. de Lamartine.

L'Arménie est la première parmi les nations d'Orient qui lira ses vers dans sa langue nationale et qui, avant de lui prouver sa reconnaissance, lui prouvera son respect et son admiration. Puisse-t-elle en retirer quelque gloire aux yeux du poëte, et voir bientôt son

մերոց համարէր այս յաչս Քերթողին, և զօրինակի Հայաստանեայց զհետ փութային և այլք յարեւից :

Սոյն այս խորհուրդ է ահա, — ներեսցի մեզ խոստովանել, — որ բազում այն էր զի խրախոյս իսիրտ մեր արկանէր, և արդ աւասիկ յամբոկն զգործ մեր զլիսաւորեալ ոչ զայլ ինչ դարձուածս խնդրեմք փոխարինի, բայց տեսանել զբաղըր մեր Հայրենիս զի զուշ և զուրուշ գրաւիցէ մտաց զաւագ մարդկան ժամանակիս, որոց փոյթ խրտին կայցէ զբարոյական և զկենցաղական բարգաւաճանացն ազգաց իձեռն դպրութեանց և արուեստից :

ՔԱՐԳՄԱՆԻՉԵ.

exemple suivi par les autres nations de l'Orient!

Qu'il me soit permis d'avouer encore que cette pensée a souvent relevé mon courage, et, qu'en achevant mon œuvre, je n'envisage pas d'autre récompense que celle de voir ma chère patrie se recommander peut-être à l'attention sérieuse et à l'estime des hommes de ce temps-ci, qui se préoccupent du progrès moral et de la civilisation par les lettres et les arts.

LE TRADUCTEUR.

ԱՌ ԼԱՄԱՐՏԻՆ.

A LAMARTINE.

1944

2398-2009

b.

Տայգոյն իծայս սալ, էր երբեմն, էս յիեմ,
 Գաղղիադոս հաւ իՊոսփոս զընայր դէմ.
 Ո՛ր պարմանի կացեալ ի ինկտն անդ ի վեր,
 Չառս բնդ ափուտն էս բնդ երկին բաժաներ,
 Եւ աջն իլանց՝ նրնէր բզտոփրս սրտին.
 Նաւն այն, անծոյծ իղատն՝ էր հոյդ, Լամարթին
 Խուռն անդ ամբոյս յեզերսն նոճեալ զալարխս,
 Մադրէր հեզ նողմն աչոզ յափուտն հայրենիս .
 Մանուկ, էս զայն խընդրէի վնն ուզեւոր,
 Չոր էսանդուն ձայն ողջունէր բխաւոր...
 Մինչեւ ծածկել առագաստին իւր յառաց.
 Եւ իմ բերան զանուն իւր մեծ բոբովեաց :

Անդունս՝ քո երգն զգիտեալ յուզէին՝
 Իխորս ոգոյս անդ ըզմայլումն ինչ աղկին .
 Ոգէի զգալոզ էս սիրս ըզգայր հախասեւ
 Չի սան՝ ցուցցէ մերք հեզ սիրոյն ըզմանդու :
 Արդեօք ինձ գոյր պատել. այլ յոյս սրբազան
 Հաստատութիւն բերէ ամեր զայն յինեան՝
 Չոր նչ պատանի նչ ամի հասցեն իխախել .
 Հաւատ որ էջն յերկնից գիտէ վրկանդել...

Je me souviens qu'un jour au lever de l'aurore,
 Un navire français cinglait sur le Bosphore ;
 Un jeune homme debout à l'arrière, les yeux
 Fixés sur le rivage ou levés vers les cieux,
 Comprimaît d'une main son cœur dans sa poitrine.
 Ce navire, c'était le vôtre, ô Lamartine !
 Le peuple frémissant, assemblé sur le bord,
 Souhaitait qu'un bon vent vous conduisît au port.
 Moi, je cherchais des yeux le voyageur sublime
 Que la foule acclamait d'un transport unanime....
 Puis, quand je ne vis plus sa voile à l'horizon,
 Ma bouche bégaya vaguement son grand nom .

Et depuis lors, vos chants qui remuaient le monde,
 Jetèrent dans mon âme une ivresse profonde...
 J'allais, chantant vos vers et presentais qu'un jour
 Le disciple saurait vous prouver son amour ;
 Je pouvais me tromper, mais la sainte espérance
 Puise souvent en elle une telle assurance,
 Que les évènements n'oseraient la trahir.
 La foi qui vient du ciel sait se faire obéir...

Եւ որ սրանայ իկէ՛սն յառեալ զակն անդարձ
Երբեմն այն ծողովեցէ՛ նա զիր վարձ :

Իսկ Ես... : Գիտեմ ոչ, այլ բըլի ինձ այնպէս՝
Որ թէ երբեմն իսկ առնէ խաղ բարդն բզմեզ,
Այլ պըսակէ մերք սենց մի բարձր եւ հրավառ
Որ բորբոխէ զսիրտ արձակեալ զակն իմառս :

Բ.

Չիմ գիտես կէ՛ս : — Այն, բմբիւ մի հըսեմ,
Այլ անվե՛ներ յաստարիզին անդ դիմեմ.
Ո՞ն, դրժընդակ ձեռնարկ յանդուզն է ձայն իմ,
Այլ մինչ ոգի յերե հարեալ դեղել իմ՝
Նոր զեռանդեան բզգամ խիբսս իմ կայծակ
Ըզգործմախառն անդ զարբուցեալ յիշատակ :

Դա յիշատակ նըխրական է իմս հօր՝
Որ մեռանէր յինն հեռի... : Ջերդ այսօր
Յերկիր օսուր պանդղախ՝ զիմ ոչ տքի հայր.
Ա՛յս իմ նախիկն ճյա մեծազայն ցաւոց սայր... :

Իրնունդ քայի՛ հայր իմ, որդի նա Բրբզանց,
Յառս անդ անահ ցոլար ողիմ քափանցանց.
Անատասիւն հողմ հրախաղաց իղէմն անդ
Արկեալ բզլուրչ էր մոյն՝ որ հին յանդրիանդ.
Երբէ՛ երբէ՛ բոց զիւրն այսիմ ծուալէր,
Յարժամ յուզոց սիոցն արբուն ուռ յառնէր.

Et celui qui s'élance à son bat d'un pas ferme.
Trouve infailliblement la récompense au terme.

En sera-t-il ainsi? Je ne sais, mais je crois
Que si le sort nous trompe, il exauce parfois
La haute ambition qu'une pensée ardente
Allume dans nos cœurs quand la gloire nous tente.

II.

Vous connaissez mon but? Bien que luttteur obscur,
Sans me désespérer, j'y marche d'un pas sûr.
Mon œuvre est difficile et ma voie est ardue;
Mais quand mon âme hésite et chancelle éperdue,
Je sens en évoquant un souvenir cheri
Le courage renaître en mon cœur attendrei.

Ce souvenir sacré, c'est celui de mon père
Qui mourut loin de moi!.... Sur la terre étrangère
J'errais comme à présent et ne pus le revoir.
Ce fut là mon premier, mon plus grand désespoir!.

Fils d'un soldat, mon père, enfant des Pyramides,
Portait son âme écrite en ses yeux intrépides.
Le simoun dévorant avait mis sur ses traits
Ces tons fauves qu'on voit dans d'antiques portraits.
Parfois un souvenir se dressait dans son âme,
Car dans son œil passait un éclair, une flamme.

Դիսէր անցուց յԱպուրիս՝ նսնիս քան ըզխազմ
 ԸզՊոնափարք զի անցանէր ռազմ ընդ ռազմ
 Ըզվեն խախտոյ զայն Երնշելով առ մարտիկ՝
 Որ իզընդացն խիստ գոռայր զերդ մըրբիկ .
 Դէն զՄեծըն զայն դիսէր զի բանս ինչ անուռ
 Առ տղայն երկնոս ասէր՝ փառացն իւր անյուռ ,
 Զըզեալ բացուս ինս ժրպիս սըխալիւր...

Այլ յիւրն երդից նա անկաներ տարազի :

Հայրն այն վրանմ էր ինրամեզն իւր յեկն .
 Մինչ յանձն ըզվեզ աղեալ իննամա երկնային ,
 Խանդաղասեալ իմայն՝ այլ ծանր էւ անխիւրս ,
 Ուսոյց մեզ իբր հրպասակի մեծ ինչ սիւր...
 Մինչ զուր ասեալ որդիս իզիրկ մէն ընդ մէն
 Մի վրէժ հայցել այլ ըզներման սայր զօրէն...

Գ.

Զոգնւ... : Իսկ մեզ զիւրք ինօրէն այնքանի
 Ընդ հովանեալ անեցաւ մօր Բարդուէնի .
 Ինք հարսն անբիծ՝ ո զցաւս սրբին ծածկելով
 Ժրպեղ բրէր պարծանս ըզվէրն ունելով .
 Այլ արսատմ մերք լեալ ցրբիք վերածակ՝
 Եւ անս ցաւք սանձակոսր համարձակ ,

Sans doute il voyait Napoléon-le-Grand,
 La veille d'Aboukir, passant de rang en rang,
 Inspirer aux soldats ce sublime courage
 Qui, dans l'âme de tous, grondait comme un orage.
 Ou bien il le voyait, las de sa majesté,
 A lui, timide enfant, parler avec bonté,
 Et lui jeter de loin un sourire magique...

Mais il dut s'exiler du foyer domestique.

Ce père fut sublime en son dernier adieu,
 Quand, nous confiant tous à la bonté de Dieu,
 D'une voix attendrie et pourtant ferme et digne,
 Il nous apprit comment un grand cœur se résigne;
 Quand, pressant sur son sein mes sept frères et moi,
 De ne point le venger il nous fit une loi!.....

III.

Il partit... — Quant à nous, fils privés d'un tel père,
 Nous grandîmes ensemble autour de notre mère,
 Épouse au cœur divin, qui, nous cachant son deuil,
 Feignait de nous sourire avec un doux orgueil.
 Mais des larmes parfois montaient à sa paupière,
 Et sa douleur alors éclatant tout entière,

Մեզ գիրև անեալ լայր եւ հայր յուսանաւ...
Ո՛հ, իսրսի զերդ առ սանիմ զճյն նրկաս :

Պանեալ իսպառ զայն մեծութիւն անխորով՝
Որ ցանց բզբիւր նրանէն, բարձր առնելով,
Հրզոր եկաց նա արդարեւ, եւ սերմանա
Արկ մերս խօիւր սենս եւ խորհուրդս այրականս.
Զազնրական իմեզ շրջեաց մեծութիւն՝
Որ այլ ոգւոց դիցազնութիւն աննրկուն,
Ըզրբութիւն՝ իւ սիր վառեալ այտոյեան
Իմաս նեւթից էլանէ գոռ յաղթական.
Ինձ մայր՝ յիւրն անդ պասկեր, յոգիս դիւրազգեաց՝
Արկ զեւանդուն սեր վարսն Մայր-Հայրենեաց :

Հուսասարիմ յայդ ցարդ... կացից եւ ցրման.
Բախսին յարկածս հայիմ խորոյս եւ անան.
Կամիմ նրժղեն սանեալ խրնդել վին զայն լոյս՝
Որ հայրենեաց մեր ծագիցէ գեղայոյս.
Խրնդել եւ զօրն՝ յորում յերկիմս ասաղավառ.
Ճակասազիրն Հայոց էլցէ նորայիստ :
Այն, զփառացն ունիցի զօր Հայաստան.
Ո՛հ, չէ երժեալ նա յերեսաց Պասմութեան.
Յուցցէ ընդ հուպ թափեալ զամօր եւ նախաս,
Թէ սիրուն՝ երկար ամուր, եւ կոյս է նակաս,
Յուցցէ թէ զիւր նրազութիւն այս նրսեմ
Վեամբարձղէ եւանդն իյոյս մի վրսեմ.
Արկ ֆոլ զաւօթ զի մի արսուր իւր յայսնի,
Այլ Տէր զըլխոյն այն ինիցի ինովանի՝

Elle nous embrassait avec un désespoir
Qu'en mes rêves souvent je crois encor revoir!

Gardant jusqu'à la fin cette grandeur sereine
Qui subjugué toujours les cœurs et les entraîne,
Elle fut vraiment forte, et jeta dans nos seins
Le germe des vertus et de hardis desseins.
Elle nous inspira cette dignité fière
Qui devient héroïsme au fond d'une âme altière...
Ce mépris des plaisirs qui cuirasse le cœur
Et fait que d'une lutte on sort souvent vainqueur.
Elle jeta surtout dans mon âme attendrie
Un dévouement ardent pour la mère-patrie.

J'y suis resté fidèle..... et veux jusqu'à la mort,
Inébranlable et fier, envisager le sort.....
Je veux en pèlerin chercher cette lumière
Qui doit illuminer notre patrie entière,
Ce jour où tout à coup dans ses cieux étoilés
Nos yeux verront briller ses destins dévoilés.
Oui, l'Arménie enfin aura ses jours de gloire!
Son nom n'est pas encore effacé de l'histoire.....
Elle vous prouvera, repoussant tout affront,
Que son cœur est d'acier et que pur est son front!
Elle vous prouvera qu'une haute espérance
Releva son courage en mainte défaillance.
Sous un voile elle a su vous dérober ses pleurs,
Mais Dieu mettra sa tête à l'abri des malheurs,

Զոր յեօթնարիեսն իւր սրբակեաց ծիածան,
 Հայաստանեայց բարխին սնուօտ զուսական.
 Ո՞չ առ Մանեօփ յախեննից զիւրն բզտր
 Մեզ Ազեղամբն իւր խոսացաւ բարձեալ Տր...

Գ.

Մի նարցանել քէ սանիմ յաջ արդեօփ սուր.
 Փրօքի իմասն էւ զէն քան զքնու սայրասուր.
 Ուր սուր սունու իսուր անկցի սաց Տր.
 Իսկ էս վազիւ որդէս յերկն անվեհեր
 Մենամարտեայց զայս ունելով սուս գութիսն
 Թէ ուր ի իսն վէզն՝ անց վէն յաւէս յարդարիսն :
 Զէնքս, նվ Պրէտ, իմաստայս է նանդէս,
 Իզուխս, իսիրս՝ արեայապէս ուր ի իսնս.
 Զի նայազուր զիս ընդունել նանեցար,
 Եւ իսեմունել գունկըն ձայնիս իմ օսար.
 Աւխարճակալ նն մոտ իմ քայրց Հայաստան,
 Միրէ նա զայն գոր զիսէ մեծ էս սրժան.
 Ե՛ս առաջնորդ քեզ, էս յաւուրս զերդ նախկին՝
 Եւ արդ անմահ կրթկենցէ զերգս նիսն Ազին :

ԻՌՐԷՆ Վ. ԳԱԼՖԱՅՆԱՆ.

ԻՓարիզ, 50 մայիս 1859 :

Sa tête que son arc splendide a couronnée,
 Pour nous présage sûr d'une autre destinée :
 Car, qui ne se souvient que par son arc-en-ciel
 Dieu daigna lui promettre un amour éternel !

IV.

Ne me demandez pas si je tiens une épée !
 On brise en un combat l'arme la mieux trempée.....
 Puis, comme a dit Jésus : « Qui frappe avec le fer
 Périra par le fer ! » Or, demain comme hier,
 Je combattrai sans crainte, avec la certitude
 Que le triomphe est beau lorsque la lutte est rude !
 Mes armes, Lamartine, elles sont dans ma foi,
 Dans ma tête et mon cœur où vous régniez en roi!...
 Car vous avez, daignant m'accueillir comme un père,
 Écouté les accents de ma voix étrangère....
 Dans ma chère Arménie entrez en conquérant !
 Elle a besoin d'aimer celui qu'elle sait grand.....
 Que je sois votre guide ! Et, comme aux temps antiques,
 L'Éden répétera de sublimes cantiques!.....

CORÈNE V. CALFA.

Paris, ce 30 mai 1859.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

ՔԵՐԹՈՂՆ
ԱՌ ԹԱՐԳՄԱՆԻԶՆ.

—
LE POÈTE
A SON TRADUCTEUR.

ԱՌ ԽՈՐԷՆ Վ. ԳԱԼՅԱՅԵԱՆ.

Տէր,

Ինձ այս մեծապէս է զի կալեալ է ձեր զիս իբնագիր քարգմանութեանդ իԳաղղիացոց ի Հայ լեզու. եւ երանելի զանձն իմ համար իմ զի անունս իմ ի ձեռն ձեր առ համազգիսդ ընծայեցի :

Յանախագոյն իսն ընդ Արեւելից յարաբերութիւնի՝ զմեծ իմն ազդեցին յիս ակնածութիւն ընդ ազգս Հայկազանց. եւ մասնաւոր ընդ կրօնս, ընդ առաքինութիւն եւ ընդ վերնաձու ժողովրդեան՝

M. CORÈNE V. CALFA.

Monsieur,

Je suis fier d'avoir servi de texte à vos traductions de français en arménien, et heureux d'avoir ainsi mon nom présenté à vos compatriotes.

Mes relations fréquentes avec l'Orient m'ont inspiré un grand respect pour la nation arménienne, et surtout pour la religion, la probité et la poésie de ces populations plus rapprochées que nous

որ մերձաւոր քան զմեզն է խանձարոց
և լուսոյ աշխարհի :

Յուսումնասէր ջանից ձերոց իՓարի-
զացոց հաղաքի՛ իմիս առնուլ է ինձ եթէ
ազգն ձեր ոչ յեսս ինախնեացն կայցէ
լաւութենէ. և ախարժեմ նանաչել իձեզ,
Տէր, զակնկալութիւն ապագայ Հայաս-
տանեայց :

Բնկալարու, Տէր, զանյեղի վկայու-
թիւն զբարձր և սիրալիր զիմոյ մեծա-
րանացս :

Ա.Փ. ՏՐ ԼԱՄԱՐՏԻՆ.

Փարիզ, 25 ապրիլ 1858 :

du berceau et des lumières du monde
primitif.

Je vois, par vos études à Paris, que votre
famille nationale ne dégénère pas de ses an-
cêtres; et je me félicite, Monsieur, de con-
naître en vous l'espérance de l'Arménie
future.

Recevez, Monsieur, l'assurance de ma
haute et affectueuse considération,

ALPH. DE LAMARTINE.

Paris, 25 avril 1859.

Տէր .

Զբարբաւոն ձեր գիտեմ ես ոչ . բայց
գիտել գիտեմ զհաննարն ձեր իձեռն այ-
նոցիկ ի համագգեաց որ զձեր եւ զիմ
հերքուածս ընթեռնուն : Ապաքէն գիտեմ
եւ զհարսարութիւն եւ զեռանդն զարմա-
նալի զոր ի հանդէս արկէ՛ յապաւնորհ
յայդ վասակ բարգմանութեան , զորոյ
զիմաստիցն յանախազոյն նուազօք եւ
զգոււսաւոր նեգրութեանք ընդ հօր հեր-
քուածոցն խորհրդակցեցայք :

Ապա ուրեմն զամենայն զիմ իղնս
ւրսի եւ զամենայն հաւանութիւն ' զե-
ղեցիկդ ձեր այդ երկասիրութիւն ընդ իւր
ից : նկալին անդ ձեր ասնիցի հայրենիս .

Monsieur,

Je ne sais pas votre langue, mais je sais
votre talent par ceux de vos compatriotes
qui lisent vos vers et les miens. Je sais aussi
l'intelligence et le zèle admirable que vous
avez appliqués à ce labeur ingrat d'une tra-
duction, des sens sur lesquels vous avez si
souvent et si scrupuleusement consulté l'au-
teur original.

Votre beau travail emporte donc avec lui
tous mes vœux et toute mon approbation
dans votre cher pays.

Յորժամ յարեւելից աշխարհս նանա-
պարն առնէի, իբրեւ զիւր ոք եւ իբրեւ
եղբայր ի Հայաստանեայց անսի մեծա-
րեցայ, եւ արդ առափկ դուք ժողովրդա-
խառն իմիջի նոցա գործէք զանուն իմ
եւ զԲերթուած, որոց չէր ապաւէն յայս-
պիսի իմն նեռածաւալ ակն դնել փա-
ռաւորութիւն :

Թարգմանութիւն մի ձեր՝ արձագանգ
իմն է որ զձայն զիմ միևչեւ յազանս
առեալ սանի Մասիս : Ո՛րայր զի եւ ձերդ
ձայն սանիւր միևչեւ յԱնմահութիւն :

ԼԱՄԱՐՏԻՆ.

Փարիզ, 40 մայիս 1859 :

Pendant mes voyages en Orient, j'ai été
reçu par les Arméniens comme un hôte et
comme un frère. Vous allez populariser au-
jourd'hui parmi eux mon nom et ma
poésie qui n'avaient pas de titre à une
gloire si lointaine.

Une traduction de vous est un écho qui
porte la voix jusqu'à l'Ararat. Puisse la
vôtre porter aussi jusqu'à l'immortalité!

LAMARTINE.

Paris, 40 mai 1859.

Ա. Բ. ՈՆՍՈՍԻ Լ. ԱՄԱՐԹԻՆԵԱՅ
ԴԱՆՆԱԳԱՆՆ

ԳԻՐՔ ԱՌԱՋԻՆ.

Ա.

ՄԱՂԹԱՔ.

Վ որ առ հան այգուն էստր բզեղեղ,
Զառաօսոց ողկ յերկին բզնուրոց,
Որ շուն էստր քրոջնոյն և փող նրազեղ
Ընդ Երեկոյս մինչեւ սիրոյն իւր գեղեր.

Մայրեաց՝ ասես. «Տախ գեփիւ ին պատասխան,
Եւ վրտակաց՝ «Մըմընչեղէք հայր յառաջ».
Ուղիին «Գուն» ձայնես, «Հեծեանց» շառեան,
Ովկեանու. «Զափամըլ իման սուր հառաջ:

Գու եւ ինձ, Տէր, եւ իմ ոգւոյս դու էտուր
 Չայն մի երկրորդ՝ իսխանելեաց տոց նրաւ
 Որ սուրբ քան զձայնն է որ խօսի յունկն իլուր,
 Քան զնորմա հրգօր եւ քան զալիս եւ ճաղագ :

Երկինք՝ Շքնորնս, եւ մարդն՝ Ոգի զնա կռնէ.
 Նրաւ սա շունչ Խաղայիկն երգողաց .
 Գանգ իծոցիս՝ որ իղաճեակ փոխարկէ
 Ըղղղղրղղիւնքս զաշխարհիս մանազգեաց :

Այլ բոյդ յաւէս, Տէր բրնուքեան, բոյդ անուն՝
 Յիս զերկնային սայ զայս բըրբուլ նուագարան,
 Մինչ զայդ կարգամ՝ սիրս իմբճուճընս զեղուն
 Իբր բզանար զի նրնէ յերգս անվայնեան :

Իբր բզանար լըցեալ յաղօքս եւ բարբառ՝
 Ուր զանց իզանց գրի՝ անգրան անդ շարինդ
 Տէր, մի արեօտ պրղիկն եւ վեմից եւ մարմար
 Իցնն քան զսիրքս մահուցուաց տաջարինդ :

Քճա վիցի, Տէր. շքնորնք բաժնիս սրբութեան,
 Ո՛չ երբէք ոչ առ ինչ բուռցեալ լրւայ ես
 Գաճեակս ազդու, եւ ձայն յաւէս աստուածեան
 Քան համր բզնուագորն վերապագք իարթես :

Այլ պակատ բան առ իմ խանդ բոցավառ .
 Առ պարփակել զայս հուր՝ ստուն են բանք հումայն .
 Իսկ զինչ բանից իցեն. Տէր, պէտք յիմ բրնար.
 Իմանամ, բճա . պատասխանես, շո՛ս է այն :

Սնւրք ձիր էին որ վառես զիս,
 Տաւիլ մասանցս իմ երեքիչ,
 Հոգւոյս գոթին ցանց եղիցիս,
 Գու զձայնս իմ հան լոկ յԱրարիչ :
 Յերկիւղ եւ սեր մարայ իմուփ,
 Ներ առ շօտի յարից տոց սուրբ
 Ընտելաց Հոգին զիս ինճնարուն .
 Ոյր հանդէպ՝ խուն քան բզփոշի
 Ցայնմամ իմն ալլ ինչ շեր ոգի
 Բայց լրատրիւն եւ անձկութիւն :

Ո՛ն, իբր յամօք դեռ պատկառ իմ .
 Ապաւրնորն վեն պարզելին,
 Քննար, զոր պատէն եւ սերովքիմ
 Քրղծեցի զձայնդ եւ զառաջին .
 Ոչ ինչ բնդիսս յամպարբէն՝
 Որ ձեռս յամօքս աստուածեղին
 Իսեղանումն արկեալ կենաց
 Արսախուրէր բզուրք բաժակ,
 Ըզնրւիրեալն իպատարաց,
 Վարդից յարքս իւրայնանաց :

Բայց արց երդուեալ յամօք այսքան
 Յոր իմ հակաս շառագունի,
 Երդուեալ իստղու որ սրացական
 Յերկին ռասի էջ՝ բղաւնի

Եղուեալ ի՛ն վրեմ անունդ
 Որ փակելով բանայ զանդունդ,
 Եղուեալ ի՛ն յակն այն սբրասեսն,
 Իճուր՝ լուցեալն յիս սբրբազան
 Ուխտանդ կրբոյս ի՛ն հիացման
 Որ յարատուս բանայ բզէեզ,

Քո մուտցան ի՛նն, էրնճ, ձայնն մանացո՛ւք .
 Այտնէես զանվերջ լոկ փառան ողեսցո՛ւք .
 Առ միայն սուրբն, արժանին, մեծ եւ բարի .
 Յաւերժականդ լիցին աւուրսն ի՛ն խրճիղ,
 Ոգիս մբումնց եղիցի, սիբ ի՛ն արիւղ,
 Եւ մէն մի շունչ՝ զոր ես արցեմ կամ առնում
 Գաւնակ էոյդ յանուն :

Օ՛ն ամբարձէ՛ հոգւոյս ի՛ն ձայնի
 Ընդ այգս այգուն զոյց եւ ընդ ցայց
 Բոցոյն ի՛ն իսկ դուք բխուցս արե՛,
 Ծառակնցէ՛ իբր բզբբուկ .
 Ծրփեցարու՛ք իբեւս ամբոց,
 Խուռն հրնշքէ՛ ընդ շունչ հոգւոց
 Ընդ որտմունս, յալեաց շառաշ :
 Ընդվար փակէ՛ մանացուն զաւս .
 Մբատարուռն արօրից վանգ
 Գբցեն համայն ուրե՛ք բզբանգ .

Մի զանգիւկ, զի ոչ մբումնց
 Լուսաւարացոյ այդ համառունց,
 Ոչ բրնութեան ձայնն բխաւուր՝
 Հեղձուցանն ըզձայնդ անգոր :
 Յորժամ բարձունց զունք մբարնէն,
 Եւ Եօրնեւեակ էրկինն հրնշէն,
 Ծըբուկ՝ զբլեալ յիվառս Կորուն,
 Ոգեզարբիկ զանց մի ցածուն
 Իմուանդն անդ արնի՛ վեր
 Գոյզն բզբմումնց որ հրճէ, « Տէր » :

Ամբարձէ՛ իլլաութեան,
 Յերեկորին անդ իմբբան,
 Երբ ծածանի կանրեղ գիւերց,
 Զխունկն իլլարվառ շիչոյց էրց .
 Եղի՛ յալեացըն դուք արմանս,
 Իկարին այր ամայութիւնս
 Որ սո հաւասս յայննի Առտաւծ,
 Ոգի՛ իծանս ի՛ն սբիրազեաց .
 Ո՛վ սէր, ուր դու ես՝ ցի՛ք անդ ցայց,
 Բեւ ոչ ուրե՛ք նչ զան ամայի՛ :

Մի եք յարհուրդ է արդ ոգիս
 Բուլի՛ մեռեալ են յարբիս .
 Եւ ընդ մօրտօս այս սառնասեր
 Ես ոչ զբի՛ք բայց լոկ բզՏէր .

Թէ տյա քէ յոյզ սայ յիմ շաւիղ,
Սիւք իմ յաւսուր եւ իկրնծիղ
Տանի բզնա իւ լրցեալ էն .
Այսպէս ալիմ դէմս իմէ զբնն
եւ զիւեռաց ամպն այն յեփն
Առբերէ զայդն յիւրում ծոցիմ :

Չի՛ քաղցր է զմեր դիտել խոկմունս
Չի՛ շեւ իրնդրեալ իւրեանց նրճմունս՝
Յասուածաւունջ շափ եւ կրօն
Չեղ խունկս յանկարծ առնուցումս քիւ .
Գիտել զերկշոտ մեր զօրնուքիւն
Չի՛ իբր իհնար անդ զուարթոյն
Արժանաւոր սան զանգս երկնից,
եւ մինչ առ դրամբք յաւիտեհից
Իտեփական ամբարձեալ քեւս
Գաւնակաւոր նախրեն թերես :

Օր մի յառուց, նվ իմ բնուր,
Լուսեցուցէ՛ քոյզ ըզբարբաւ,
Յայնժամ զայցեն յիդ՝ այս զնայմուն՛ն
Չոր ջամբլիմ եեզ իմ մասուն՛ն .
Մբրագնեացեն ամբ՝ ըզբիւրեղ
Ուր բրնուքիւն նրկարագեղ

(*) Ի՞նչ զգասկերս՝ որ իշուես անդ նարկամիջիմ, եւ գորս գիւլ բուխն
այիք ծփանումս խաղաղելք :

Չբախանջիկս պարզէ՛ Վեհիմ,
Ասկ՝ որ խամբեն յոր նուպ մերծին
Չիմ իբրեցեն նազազ շքրանց,
եւ ըզպատկերս յիմոց ձեռաց :

Ոչ եւս այլ դու նեղցես զոգիւ
Ներաւագաց սիրոյն յալիս .
Այլ ըզգոցմուն՛ն որ յիս վառիմ՝
Կացցեն անւ.՛ջ մինչ յօրն յեփն :
Հանգոյն բարձանցն այն ապալեր
Չորոց ծերսից զանջ եւ զբասուր
Բարձ կողոպուտ առ ժամանակ,
Այլ դեռ իկողսն այն անբուտակ
Կարկաշատն զընայ առու՝
Որ իյերկնից սրնունդ առնու :

Ո՛ն, մինչ իմ ուշ դիւրանոտան
Իբր ըզափոր՝ ոյր ջուրէ՛ փայտեան
Կորուսանէ՛ զերգես այս փառաց
Չոր թեզ այսոր շքնէ՛ Աստուած :
Մի՛ նդ նըւաղել քոյզ զաւնակի
Շիկնիս յայնժամ, նվ իմս ոգի .
Երբ եւ մի ձայն մնայ քոյզ իլուր
Հուսասարճոյ երգես դեռ, ին՛նոր,
ՉԱստուած՝ զոր իմ պաշտէ՛ արբուն,
Չի երգ իմն է նորայն անուն .

Բ.

ՏԱՂ ԳԻՆԵՐՈՅ.

Ին իրրուա շիբա հոյին,
 Շերկիր, ուր հայլ իմ կրթոսին.
 Չե՛րք իցէ ա՛նք իմ ձեզ, մն, երբ բերկրակին
 Չցոլն ողջունել աստածավառ.
 Չառաւն այնմիկ այր չիք բազառ:

Մի առ խաւար ինչ բանայցեն
 Ի՛րք իմ ծառաւք սրբնջեան.
 Յիւր նրբուլից, գիւճեր, իսաւերա եռ մրբան
 Չի՛ փայր ընդ փայր անցանիցեն.

Իմ պարսասեալ է շեւ ոգին
 Դեակն իգործ կալ Արարչին,
 Չեւ խանդ նրավառ իծոցս յարմ: պաշտ Տէր
 Չսիք իմ իսպառ ծախեալ էր.

Տէր սրբնջեան, Տէր գիւճեաց, ժամաց ողջոյն,
 Ինձ ստառնել համարձակեա իրոցս արհույն:
 Յնր դիմէ կոյս իմուսս այդ անդ ծիրանազեաց.
 Առապասեկ երթայ թղեսմա սուրբոյ արհունցաց.

Ուր ոչ եւս առք գիւճն գիւճեր եւ ոչ թղեսմ.
 Այլ գեղեցիկս ակամաղեսաց գուցեն յուսոյն
 Գաւաթոյ այդ երկնից հավանացեալք իցիւերոյն.
 Բիբքս իզրնին զըսին յամայսդ այդ, նոյ Աստուած,
 Չբարանշէլիս նոց երեսաց:

Նրբուրանեմ զունք՝ ոյց քա մտն է ուսմանորդ.
 Այս ծովք կապոյտ՝ նոցին ամբոխ ուր սրբանայ,
 Այդ շար իւար լսպետք փառեալ հանապազորդ՝
 Այս որ իտեւ զայ ասոզ, եւ այն՝ որ անդ ստանայ,
 Իմիս առնում, Տէր, Բարոզեն, երգեն համբան՝
 Երէ անդունդք քո մեծապանծ փառոք լրնում
 Թէ՛ կենդանի երկինք, եւ թէ՛ նոյց շեստաբին
 Ըզդասակերսս համայն փառէ յիւր գորտաբին:
 Այս լուրջ, ոսկի ուխտ լուսեղեն,
 Աւխարն նրանք յոյց իրիս բիբք ոչ հանդուրժեն,
 Աստուած իմ, փառին է դայ
 Որ զոտիւք հոյ դիզանայ:

Բացէք, գիւճերոյ, իլլուութեան
 Ըզրերս երկնից մասենին.
 Ասեղք, սոք կայրս զընծութեան
 Գաւաթապար անց յազին.
 Վրան ժամուցս յայսպիկ հիս
 Անժոպեղոյք, հնոզմ, թղեսս.
 Եւ նիրնեսցեն զանգ քո, երկիր.

Զալիս ձրգեա, ծն՛վ, յեզեռս,
Եւ գոյր ինչ ես կոնսակս ինի՛ր
Ծրփեա իջուտդ թզգլասկեռս :

Գիտէ՛ք զանուն նորս : — Խզուր
Բնութիւն բզձայնս նաւա՛րէ՛ բխր .
Ասզ առ քնկեր իւր մըրմընջէ՛
Մեզ նր Աստուած օրէն զընէ .
Հայրաբանեն ալի՛ք զալիս ,
Ո՞ սյն որ սայ մեզ սպառնակս .
Շանք առ հիսիս գոտէ իդոտը ,
Գիտէս զանուն սեառն Աստուծոյդ :
Այլ ոչ ասեզի՛ք, երկիր, ոչ մարդ
Զանուն նորս բերցեն յաւարս :

Իբրէն զի, Տէր սանաբոց ոգոյս իմ զան անձուկ,
Անկերտէ՛ք, որումնք սրկար, անկերտէ՛ք .
Քողէ՛ք դիտել զոր գողանայից առայ զեթեր :
Ճարտարակէս բարձեալ, եւ բոց են պողպատչումն .
Զի՛ իոյդ անձուկ սանաբոց նոգոյս են, Տէր իմ Տէր,
Անկերտէ՛ք, որումնք սրկար, անկերտէ՛ք :

Անա սանձր իոյդ օրեսան .
Ընդ կամարօրն նասաստրեան
Զայս արժարձես նրսա եւսանգուն,
Իմբեստուտի բարձման նոցուն
Ծրնունդք առս իոյդ բարբառոյ

Լուսին իծոց վայրմանը իոյ՝
Յերկեակ բեւեռս իւրեանց սասան .
Եւ ուր նուազինն՝ յեթեոց անդ
Ըզմեր զբնավ անդրադարձ սան
Զ՛ իլէն առեալ նրեոյս յաւանդ :

Ովկեան կայսրի
Զոսիւն Արեայի,
Քօթափէ նիւսի
Ըզբեան առ անի .
Ըզլեզ գովէ շանք
Ընդ եւ վերամարս .
Փոթորիկ, վայրակ
Ճակասուդ պրտակ՝
Յեռափայլ նանանց .
Քիզ այցն հիստանց .
Տիւն թզլեզ զբոտէ
Քիզ զիւրն ննծէ,
Եւ յունունդ երկիր
Հալի սիրալիր :

Իսկ ես ինոյդ գով զինչ եմ Տէրդ արեզականց
Շամանդոյ յանանմանութեան,
Ըոպէ մի յանկէս յալիսեան,
Հովանի անցեալ արժամայն :
Իցէ՛ ինչ ինձ լրեւ առանց բարանելեաց .
Ըստանելի՛ք, նն, բարութիւնդ է, Աստու՛ծ :

Եւ ոչինչ եւ, բայց հոյզ ծխել զիս, Տէր, պատմ,
Ոչինչ է մտղ, այլ ոչինչն այն դրնէ հեղ շուք.

Եւ ամբանայ սիրովն իվեր:

Գու ոչ խոսես զորդն որ դրնէ հեղ մեծարանս,

Ոչ մեծես զձայն՝ որ արդ հեղուն հեղ պարզասնս.

Եւ որ իկայսդ անդ իյեթեր

Մինչ խաւոր շիք դառնայ

Հնդ այգուն յառնէ հայ.

Հեծէ դեռ զհեկոյս

Իրնանի զայգ ընդ յայ:

Այն, կապոյս յայդ դաս զոր փառք քն հեղեղն,

Ուր որսմունք քն մըրբնեհն,

Ուր դու զինես նրակես անդէն.

Հեծէ իմ եւ նեզք՝ ովեւորեալք ինձաւոսց՝

Պասսախանիչ ինձ Տեառն իղիս յասեղս վազեն.

Եւ իզանգայ իզանգ զերդ ձայն զալեօք բրոց՝

Յաշխարհէ յաշխարհ զրդելով

Գնան նրնեւէ առ լրսիեօք հով:

Գ.

ՏԱՂ ԱՌԱՒՕՏՈՒ.

Ի վերբերածինդ առ եզերք իցէ կայսուէլ նեզ յանուր.

Կոննակ յոյց ոչ դեռ յակօսս արօրադիր անց հողմիկ.

Առ ինչ բզներ ծրխակերպ ծածանիցէք բզվրբիւր

Քերբեսաւոյդ իմբրիկ:

Եւ դուք ընդէր բզբրբեալոյդ իյայդ հակասքս ցօնէք,

Ո՛ր դուք մայրիմ սօսափոյ շե հաստիկ ծամն աղմբկաց.

Հիմ ինձեոց սաւարբոց անհրեւանօն ցօղիցէք

Հայն լրանման արսասուս յոր ցայցն բզնեզ ողողեաց:

Մտղկննէ, ընդէր բզբաժակիրս վերաւնայ ներ զեղուն

Իբր բզնակաս վայրանակ՝ զոր սէր իվեր ամբանայ.

Եւ առ իմք իսկ նամէն իստեր ծրխել առնուցուն

Երախայրիք բուրմանց ում իս աննկանայ:

Ո՛ն, ծածկեցէք դեռ բզդասին,

Պանէք, ծաղկննէդ իմ սիրային.

Իտուրեսառ շքնշոյն այգոյ,

Եւ սանարիմ իզարդ արգոյ:

Երկիմք յարսուր բզնեզ լրնուն,

Ինկմուտէ սկի առօսուն

Դուք կրնորդուիմ աշխարհիս մեր
Չոր նա յԱստուած հանէ՛ երևէ՛ :

Ո՛վ որ ծրվել բողոիմ բզմորբիաց սեռաքիւն,
Եւ գոյց խաւար զիւերի տանէր իման մորաքիւն,
Հեզամբուունց անդ յայնս Եւ բնդ խոտակն իհրծծիւն,
Հիսխիս, սիւս, հոգմունք,
Առ իմէ՛ զարքնուցուք՝ :

Եւ դուք որ կայից իղաղար բնդ բստուեաւ ազգաբուն,
Կանաւազարդ ձեր իբոյնն զձեզ յարոյց վաղարբուն
Քրտունկն ծառոց Եւ կամ պեաց,
Հիւսից ահօսից կամ մարդակաց
Չի՛ գձեր խառնէք դուք հրաւուղիւն
Խառնաբրիտք յայս մրտընշիւն
Ոյր ման Եւ ծնունդ է՛ առժամայն,
Իբր բզմաւաս մի բրնուքեան՝

Չայն՛ որ իկապոյց կամարս անդ լուղիք,
Չայն՛՝ գրկեալ յալեաց փրփուր մրկաբունք,
Չայն՛ որ իփեւուրս անդ հոգմոց բրոշիք,
Երածիւսք օտոց որ ինկնազդ զարքնուք,
Իբնդահրուէր երգք, թեթեւ հրաբնշիւն,
Եղերք Եւ դաւանակք, աղուսկան մրնշիւն,
Չն յէլցս իման յերթոց սայլ հրնշիւն
Մի՛ ունկն իցէ՛ զիւերի
Չբնհազ պարտոյ առժանիք՝

Կացէ՛ հաւիկիք, մեռցի խաւար,
Եւ երգէ՛ մի՛՝ բաց լուսավառ
Մի՛նք հարկանիքն ծայրք աբուուն
Ըզձեւամբք լեշինն այն պաղպաջուն :
Բնուքեան երգոցն անդ ինքուազ՝
Ո՛վ Տէր, անհնիւր մէն մի գոյակ
Չայն՛ մի՛՝ դաւանակն անդ աստուածեան
Չափաւ խառնէ՛ յիւրն ուրոյն ծամ :
Հնուք, ձայն վրճիս Եւ երկնաբեր՝
Նօսիկին մրտունց լեռուք իմունք
Չոր իյայրուէն բնկայցի Տէր՝ :

Իսկ Ես՝՝ գրուով Բաղքածոր նեղու զիւեր բալասան,
Ոյր Եւ աուսոյ բնդ բեւումբ հախի հակաս քիւրասեւս,
Յհր Գարքնուցուտ Եւ ազդմունս երանուէս բզգացման .
Աննն իմ, դու զի՛ բերկիցես :

Չի՛ բեւումբ առդ երկինք բանին գերդ բիրս իմն աւաց՝
Մի՛նք զիւերի գորեւօք դեռ լստօղեալ է՛ նայեաց .
Ծիրաննշիտեանն անդ իտանս հոդղեալ առ Բայլ քրքրնշեան
Լեշինք, ամայք, ծուսիք ծածան
Կանուխ իղոյս հրքնուեցան .
Եւ յրբացիցն անդ յեզերս նուուն առեղ բոցալորդ
Իղիլ գրբոր գրկելոյ գոգէ՛ ծաւիլ լուսանորդ
Իյեղեղուկ ծովուցն ոլորս՝ :

Գոտեն եղականք,
Նա ինկն անա քիւ,

Դա իննն անա կեանք
 Դա իննն իսկ է սէր :
 Արդ մեղկեալ խսուէր
 Գալարի էրէր
 Կրեա թզխորան,
 Գրչեալ զիւր զիմակ
 Թերեւ անդ անպակ
 Ել, լալի մըցիկ
 Ինտուն մըրիկ .
 Անց փորթովածին
 Զխոն ներձու նըմին
 Միւսանի փըրփուր
 Յակոս լուսանուր .
 Կոխէ նա 'ա արուր
 Զանդունդն՝ որ իզոր
 Տայ զծուփս իւր մօրը :
 Միջոց կայծակին,
 Բոցք զհետնոսին
 Սուրբ զսիւք նորին .
 Երկիր դեւ նըսեմ
 Ան նա շքել ղէմ
 Ըզկուզ իւր մըրին,
 Ըստուէր նըւալին,
 Ալիք՝ լուսազեղ .
 Լեռանց Երկնազեղ
 Գազարունք ղեղեղին .
 Յոլիցն ոսկեղէն

Բնաւ գուխս բնդունիք,
 Կնանա առեալ գոռէն .
 Դա իննն, անա սիւ,
 Դա իննն, անա կեանք,
 Դա իննն, անա սէր :

Աստուած իմ, ճեւ ընդ այրէ : Արձուիք յանդուզն իւր իզուայր
 Սլանայ յերկնից պայծառ անդունդ,
 Ընդ նսածորան կոնակոք՝ զոր իւր անեղ քեւք բախնէ
 Հոզմոց բնդդէմ գայ իվկզ, ստառանցեալ իսասան .
 Լուսափըրիտուք արեւուն թղնա յաշաց պարուրէն .
 Մի խոյանայ թէ արդեօք քոց երեսաց յանդիման
 Զայեց որ կայ իննն իեխան՝ առբերել վէն լըուրփին
 Եւ կամ զբսպաս խորհրդաբուն :

Աստուած, հայեաց եւ ընդ ծով : Արշարաւոյն ճետաքին
 Զովկեանուն պերճանայն այսուցանէ զժողն իմուն
 Որ իբր ըզփրս մի նընեալ իիզմուրփին կամ իսէր՝
 Ըզժրփանացն Երազ դաւնակաւուր շարժութին
 Եւ զնրկանամ իւր պանէ դեւ
 Զերկնից նըսեմն ըզկատոյս զոր բզնովաւ քոյ զիւր .
 Իբրու թերեւ իմն ակօս որ խոր առեալ հրսանիցի
 Յանդասանին ուր խիւզ հասկ ծուփ իծուփ ծածանի .
 Կրննիւն թզկէ ծրնանի՝ որ մրո մրուէն եւ զծուփ
 Յեկու զերեսա անբըւռն դեւ եւ նիրնեալն անդրնդոց .
 Իզոր զնմեանք բաւաղել յարձըրեալ եւ սուզի .
 Ակն թղնա ոյան մի կորոյ .

Եւ իւր գրեաց : Գարձ անկէ արտաբերեալ յանդրնդոց,
 Զի մարմնելով վերառնաւ գրութիս փառփուն իվրփուր .
 Տիւր ըզնորուն մրկանամբ քրտի նեմել վերքրեակոմ,
 Յարաւանին ձրգելով այիս փրեանալ աւարուր .
 Եւ անկ նոցուն իղերուկս իվր վազէ՛ ճա յանուր .
 Բայց դեղեւեալ իվերչոյ գերդ աւսարակ մեծաղէլ,
 Կամ ձրխաւունէ իր բզկաւարս խորակեանս յասպարեց,
 Փլուզեալ հոտի, եւ փոշին իւր
 Իբր բզարափ լուսոյ իափիւս
 Փայլման նրեխարգայոց համայն վանեալ զքնդէ զան եւ զիւր :

Անդուս նաակ ձրկնորսին բզբեւ յածէ շառառուն
 Ուր աւանիկ բարախել աւրնբամայ սիւրն այգուն,
 Ընդոս յալիս՝ զոր խարխալն իւր իբրզով հանդերձի,
 Զերդ ձի բախէ զիւրն բզգախոց
 Որ բզգրզուէ զնորուն զայրոց :

Նաւ, ասեղացքն մանուկ,

Աւ եղերօք պարսից իր բզբլար շողազայ,
 Իբարձարզոյն անդ կասար աւազասիցքն նոցայ
 Այգն հարկանէ՛ զիւրն բզկաւ եւ ըզնրեալ նախնամակ :

Յանդրնդայսոր իւր շախիզ ոսնաւ վիշապն անաղիլ,
 Ողբուներով խաղ իխաղ ըզկոմակացքն զարբիլ .
 Իծրխաւունէն իւրնգանց արձակէ ուխտ երկնապող,
 Զի վայրաբերս ըզնոսին սեղէ՛ արվաւոյն իր բզբոց :

Ալիք հոնէն, կայմն ըզխորան
 Իծուփ անկէ՛ նաւաստաց,
 Շրնցեն այերօք, երկինք խայսան
 Կապոյս իբաւ կոմակաց .
 Փրքփուրն խափաւարս յոճնալիւր
 Իվերչաւարս պաղպաջուն
 Զաւեաց պատէ աղսպղտակ ձիւր .
 Լայս, իսինդ, եւ շախիղ է ողջոյն .
 Զայս աւառէ մեզ Տէր արեւ
 Այս ընդ ծով այց լուսաբեւ :

Ո՛վ Տէր, հայեաց յերկիր : Տրմոյն այգալոյս
 Ներկէ զձրքիւն իւր օղ պրբեալ սիվ յանոյց .
 Ընդ քայլ ցայգոյն զոս իւր դրնէ արալոյս .
 Լերանցն բոսուէր ձրգելալ եւ յես ընկրբիլ,
 Զերդ պատմանն զի ծալի .

Շըւկն նորուն հերձեալ յայգուն իբրեաց՝
 Իվարդազոյն անդ էլս ձրփին հոզմակոմ,
 Վառէ բոսոր, զունէ զնոսա ձիածան,
 Իխաւուն անկեալ կախին յարվաւոյն իխորան
 Գրոշից հանդոյն զոր անդ յաւարս սոնային
 Տարվոցն յերանգ սաւառնէ իւր արխային :

Շըխածաւալ ընդ անոյօք
 Իհաղաբաց բրբզուն նրալոյ նրաղի,
 Եւ հիւզի՝ ձառնոցն պատշապմեալ բոսուէրօք,
 Յարկի՝ ուր անդոյր անմեղաբրին կանդաղի,

Ինքնկաւան անդ բարձուն,
Խառնեալ խաւուր եւ գորունս .
Ըզծրվանուտ բացարձակն ըզվայրունս :

Յըլոյն առ կոչ սայ պատասխան անդեալ .
Այցն ըզնտա բերէ յախս կիսաբեկ .
Յերցոց սրբունց՝ ամոլս ամէ սա ինեւկ .
Հովիսն ընդ խոփրն վեր իվայր սայ դըզորդ .
Տանուոցն իզիլ շառաշուն
Մըբակ ըզննմ եւ զնուպ կըռէ իւր զուարթուն ,
Խաղայ զնեճովրն նուա շիտ հասկախայ .
Կազնին ինայն անդ նորուն
Հեղու յախտս ըզցայգանոս յինքն ըզբայ :

Քրտունն երգէ, մայլ գառնուկ ,
Եւ նրոռուղէ յորան մանուկ ,
Չուգախառնի մարդոյ գոշիւն
Հողմոց ընդ ձայն ջուրց խոխոյիւն .
Այեւ՛ սարսեն, հասկէ ծածանիւն
Տրզզայ ըզզգայ միջասն յարվիւն .
Պրիլինն անդ սուրբ իրունի եւ գանջ
Առ Տէր որ եսն՝ հանէ՛ նոյ առաջ .
Չաւուր նախկին զայս ըզնառաշ .
Կեան ընաւ, շարժին, վայլեն իբոց .
Դա սրբալոյս իմջ ամբոց ,
Եւ այս երկիր կանխեալ յողջոյն
Կենդանութանց, սիրոյ արցիւոյն :

Բայց, Աստուծ իմ, յորժամ հանդեպ հոս այգոյն
Նոր շիեզեր՛ բուին պարզկ զոր ամենայն,
Եւ ռնն արիի ծրխեալ յանդունդ բացալոյն
Վերաբարձուալ սայ հեզ բուրձունս վաղորայն,
Իսարակայց մութ ծածկեալ նոր արեւակ՛
Չոր դու յամն վայրիեան հասեալ եւ պարտես .
Գրեան սանկէ յիւրեանց ոսկի մոլորակ
Այգս արիաւորս եւ զուարթայն իսկ եւ եւս :
Ժամն յոր պաշխա՛ դու յախեանց է, եւ ժամ
Չոր մէն երկնից կէտ նորոգեն վապն հոյ,
Եւ զիւրեաց իծոց անբխ ասեոց բամ
Ոչ յայլ ինչ, Տէր, վառեալ վարին հոյ յոզալ
Բայց զի ինձ գօրեւանօք եւ պարեն
Ըզզեղեալոյն անձնիւր բերել ժամն յինկեան ,
Եւ հեզ օրհնեղոս հանկէ յաւուրոյն իծայրէն՝
Աս եւ իվեր, անգուլ անկէտ, յախեանն :

Այո, աշխարհ իմն յոր իլիւզ
Իբոցս անդ կայ նոր արեւու ,
Երկինք յաւեռն են ինքնմխոյ,
Յաւեռն եւ ասպ ինչ նոր զարթու .
Համայն ուր աշխ է վայրածին՝
Ինչ արի ողջոյն սայ նորածին .
Երկինք անվերջ իմն են նրաւ .
Ռամանակացոս այս մէն մի ժամ
Քոյինածինք, Տէր, նոր են ապ
Եւ առաւօտ մի յախեանն :

Ելիք, գրիք, քիռս առիք, բոց ևս հողմունք,
 Թրուտունք, ծրփինք, նրշոյլ, բուռուն ևս նրնաունք.
 Շունս սուր, ևրկիր. զանձրն ևս, մարդ, բարձր իվեր,
 Ելիք, գրիք, կասարեցիք զօրն ձեր :

Ելիք յկասուած՝ քիռս իվեր սուք, իվեր ևս.
 Յարփույն իբոց ծագեաց նրշոյլ իւր առ ձեզ.
 Զարշարտայն նանէք իվեր մեծարանս.
 Ելիք անդ է. իշիք, նս բնուն է ոք կանս :

Տիր, ոք բզզնացս յանուն նորին բարբարս,
 Որ քրտոյից պահանջեցիս սալ նամար,
 Գլեւեր ևս մայր կոտէ յաղբիւրդ բակրզբան.
 Գու վախճանեցիս յանասնամարեան :

Ժամանակին ևս քայլ, այլ Տերդ ունի զմէս.
 Պարս ևն զբնութիւն յիւրն առ բերել ներինակ.
 Ըզնեզ իբոյ ոք իբրու զարդ ամ ունգեւ.
 Սրբիւնէլ բզբոցդ հաստատութեանն անդ իցայզ.
 Այլ զի յերկնից առեալ սարցիս դու կամարս
 Ժամուցն իբէւ բզբուութիւնս ևս բզբուոս.
 Իսկ զրդձիցն բզբայն՝ վայրկեան առ վայրկեան :

ՀԱՆԹԵՂՆ ՏԱՃԱՐԻՆ

Պ.

ՀԱՆԹԵՂՆ ՏԱՃԱՐԻՆ

Կ ս ս

ԱՆՁՆ ԱՌԱՋԻ ԱՍՏՈՒՅՈՒՄ,

Ստայն կանրել խորանին,
 Չմի՛ն առք սեղույն հովանիս
 Անխեարար ևս մէկին
 Հանդիպ կին հիւժանիս.

Ոք թէ յուղիւլ եւեւ յերկին
 Թեւս սոփից ևս սիրոյ,
 Կամ սալ բզբոյս՝ նրշոյլ սին,
 Աւաց ուր զօրն ամ իբոյ.

Ոք իմերմել թէ զխաւար
 Յաղօրկերացն իխայից.
 Մրբազոյն ևս է սանար
 Առ դուն փայլ էոյց նրշույից,

Ոչ քէ զնրէր տալ նրմին
Բոցից՝ որ յիւ լուցան նեմ,
Նըմին վերկայ կայ երկին,
Արփիվ վառին դեմ իղեմ :

Այլ դուք բզներ բոցս անանց
Պանեմ կանքեղք սրբութեան.
Եւ սիւզն բզնեզ անանաց՝
Որէ՛նդ սեղանս ամենայն :

Սիրեմ սոսօ վերակնել
Յայդ օղանօն վառարան,
Եւ ոչ նսսու լեալ գոշել.
Ազնիւ դուք չանք սրբազան

Եղանութեանն անսանձան
Գուցէ, մասնիկ րուսովաւ,
Ըզյալ իտեանց պաշտաման
Սայլ առբերեն բզփայլար :

Եւ անեմ ցանձն իմ. « Այսպէս
Գու յասեից անց իսուրե
Բարբոք վառիս, բոց անեմ,
Յասս Առուծոյց քուք եւ Տր :

« Ոչ անեն ոչ երբէք զանց
Առ նա ուղղել զսիրս յերեք,

Ոչ բնդնոս յայս կանքեղաց
Տեսան յանդիման իյերեք :

« Զինք եւ նոզոց է նրան՝
Հայիս յղծիցոյ յայս բեւեռ.
Եւ զլուսավայլ քո միջոցին
Պանեն զերջ անց իմն յայեր :

« Եւ յաշխարհիս ազգիկի
Եջայց բզգամ յընդազգաց
Քէ կէս ինք անմեռնելի
Գոյ երկրաւորս բառեւաց :

« Փայլ իմն իրբուր անց բարձու
Ո զցայցն իբուն նրակեցէ,
Ասոց՝ որ բզլոյս իւր առնու
Իմբեսավայլ արեւէ :

« Տաղաւառեալ իսպախուր
Հուր սա անէշ անբազաւ,
Յոր արկանել գոյ ցանց նոր
Հասիկ մի իտեմ առ իվառ :

Եւ մինք բքքօք դիտէ սուր
Անձն իմ, բզքո դարձ իմայր՝
Զքեզ ոչ նարչէ նա՝նդ արուր
Երբայասակն իսանար :

« Այլ վառարանն ի վրեստ
Յակն անդ առաւ որ ջիբ՝ քուն՝
Ինք՝ զօյնոցէ միւսանգամ
Չերդ շող մի՝ նոց իւր արեւուն :

« Յայնժամ եւ դու ինորին
Չանկեցիս լոյս բացալստ՝
Որչոյ ասեղէ եւ փոշին
Յաշս իւր իծուփ վեր ի վայր :

Ե.

ՕՐՆՆՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ի

ՄԻԱՅՆՈՒԹԵԱՆ.

Առաջն այս, ով Տէր, զինքն յորդեալ անդորուրիւն.
Ուստի եկեալ յիս հաւասք ծովանանգոյն խտրս գեղուն.
Յիս որ սակաւ մի յառաջ գայք ի գայրի եւ մըսայոյզ՝
Չերկմբսուրեան ծրվանօք հողմավարեալ սանճակոյս,
Ըզբարին եւ նրճարիս՝ զիսնոց իցնորս որոնէի,
Ու իմբրբկաւ փորոքեալ միսս՝ հանդարտութիւն ըզբրբի :
Այն ինչ զինով հակառաւ առաք՝ սակաւ սանճեցան,
Եւ քրվ ինն էքէ դար ողջ եւ աշխարհս անցին ընդ այն.
Եւ քէ բնան իսկ ինացունց անշքրգեալ ի խոր անդունդ՝
Նորասեղծեալ սմն յիս մտրդ առնու ըսկիզբն եւ ըզծընունդ :

Ո՛հ, քանզի ես ի իրբնդիւր յաղաղութեան անապատի
Թ ողի զամբոյս՝ ուր Էղծեալ անդորուրիւն կամ կտրբնի.
Քանզի անդ ի գիւղաբոս զրփի հովիտս իմ վերբսին
Չառուակիս իմ նեծեծանք եւ գնովանիս կաղամտիին,
Եւ զլերիննս այս կապուտակ սիւնք՝ կամարին ակնախորեղ
Աստղանանդեմ եւ զիմ Էրկին առաքի գնայրնանքն ճեղայ ճեղ :

Իսայլ վերաբերել, մյնջես իվայր իջեալ է մերձ
 Անգն այդդեռ ևս մենաամանն՝ զորհարիայլակնն ետերձ,
 Գայց զբոսն ուռուցանել իբօնրկից անդ իտեղ
 Կամ զուսկին այլագունել ըզբարօսից խորհազգել .
 Ըզվայրքնկից իծառայն կրբել պրտուզ, եւ ետ բնդ ետ
 Իրբիցն կարգող ըզպարն հեղեալ իրիւրս զրահես .
 Գիւր առնի իվայրաբար բեռանցն ուսոյն հասաչով,
 Եւ կամ առուին մարեղայ առնել իրնդիր բնդ աւազով :
 Ասանիկ այբ աղբաթիկ յունայն ըզդաս իւր կարեաւէ՝
 Ուր յանուն Ասուծոյ անլրտնի հացն իւր կամ պախտ .
 Հայցէ այրին իսրբից որ վրասոց ոչ ծրփին իյոյց՝
 Ըզպրբի զոգորմութիւն՝ worsour առ իւրն արսասուս .
 Տրգէսն՝ ըզբան մի խրատս զոր գեղերիքնն ակրնկայիւք,
 Որքն ըզգործ վաստակաւոր, եւ այբ հիւսանդ զոյգրն խրբսիւք :
 Ապա ծառայն բնդ հովանեալ՝ զոր հասարակ, իմիախն՝
 Ընդ տրանց ըզպասաւոր ակումբ առեալ խորհրդակցին
 Մերք զերկնից՝ որ բաօղի, զնոպոյն՝ որ զօրս հովէ մրդձկուտ
 Եւ մերք զամբոյնք քանձուրամ՝ ըսպիսակեալ առ իվարկուտ .
 Կամ յետիլ ասանմամբ ըզեւտցեալ խանակ զուսոց,
 Ըզհարխրտոս կամ մտեւնայն որ ըզբազար դաւէ յասոց :
 Ապա մասթի մանկրթին, եւ միայնակ՝ իմիջոցին՝
 Դըսեալ մայրն ուռուցանէ զանունն հեղել ասուածայլին,
 Եւ գիւրումն հանգնանակի բառս և ըզբայրն մրբրբեղել,
 Եւ փափկանիղն բնդ մասամբ ըզբիւս եւ բուն արկանել,
 Իւ ըզլուտ ոլորել եւ կամ ըզգեղմն իբր ըզխաւանց,
 Եւ ապովնի սրբնութեանց ուսայանկելընանդեծս իւրեանց:

Վաստակոց առ իվասակ ծամի ըզմասոց վերեղով՝
 Խարբրեղան կասարած հասուցանեն ըզբնդ մեղմով .
 Օրն ակագձուն ևւ բերեւ սանեալ, անա ըզ երկուսն .
 Գու յայնմամ ինիմաուրց զրեւս հանգրել իրնձնոյն իբուն .
 Եւ տեսեւ սոյլս անցունել լի գեհնամարտ իլիտ մասաղ
 Չոյց անուոցրն հոտեան ըզհնես իաղան ձեւէ հաակաբաղ .
 Ածարածըն զիւր երամ իծառասան բերէ վայրից
 Ոյց առ իկախ ծանրակիր հօնին պրեկունրն կարեալից,
 Ինովիքն անթի սրբոց բեռնաւորեալ այբ մուտցիկ
 Գարձ առնէ՝ կորսմամակ բնդ դիդանեան իւր ուռուցիկ:
 Տես յիւրայլին ակնարկելով վայրաբերեալ առ իյերկնից
 Ընդ լերամբք, յալիս ծոծու զսրբրբեւան արիկ փոռելից .
 Եւ բոս այնք զի անթիւս . ու ռոզդեալ յրասուերին
 Ոսկեմբոյլ պեղիցէ հետս, եւ կամ անօս բողու մրբին
 Գոյ իսկ անթի հանաշէլ քէ վաղորդայն նոր արւաղոյս
 Անցանձն բերիցէ զիս քէ արիաւոր ևւ գեղալոյս .
 Որպէս ևւ յսկն անդ տխրասնեալ՝ կենացն անախտ երկուն
 Պայծառագոյն անեւէ զիս լուսածաղել ըզհնես մանուն :
 Ողջունին լրտի բրնդին (*), ևւ իբրեւիկ սրբանուր
 Համախամբ կռչել զուղիս որ օրնեղակնն ըզգիւրէ :
 Անեւայն ընդ ողբօցն նրտմանայ, մրբնի ողին,
 Յիւստակ մեռելոց զարբնու իխորս իւր սրբին .
 Ուր իվարծ զան սիրելիք՝ որոց ոչ ևւս այլ ասի երբէք՝

(* Յարեմասա ազգորութիւն ևւ բնդ արեւուն իմայրն մասնել զանցակ
 Ենչեցուցանել ինրտախել գնաւասացեալս յնղբօյնս Ասուածամբ Կուսիք:

Յախճեցից անց յառաքեալսն զայլ կամ գերեկ,
 Մասուցեալ մբաց իխոր շախեմ առօր բազմաթիւս
 Ըրվայր զոր ման նոցա երոզ, զվայր՝ դեռ եւս նն քալուր.
 Եւ առ իլիր փոք իճաւէ խառվիթիցն այն ցտազին՝
 Հառաչս ինքեա արկանեմ, կամ արտառու վազն նոցին :
 Հուսկ ապա մինչ բզբրիտով դողողէ առջ երեկոյեան
 Ելեալ խոն՝ հառեմ բան, կամ վերժանեմ անց միաբան
 Վքսեմախն եւ յանման անդուս ըզմին ինրիսկայ՝
 Չոր նրնչեցեալն առաքինիք թողի իձեռս մանկանցուաց
 Ըզբացական դարաք բրբունք յուսոյ՝ այց հաղցրէ զալ ըզնն
 Համբոս, Ֆենեկան, եւ մեծանրաւ մասեանն յաւէ
 Ուր երկնից եւ մարդութեան նստառօտեալ ծածուկք ողջոյն,
 Տայս երկու գրեալ են բան. Ակրնկալի եւ Գրբորիւն :
 Եւ այլ երբեմն դարձեալ առ զայ իրականց մեր նեւտրիւն
 Իզգասարբն զվրբէլիս ըզմայելով դասեակորիւն,
 Կրկնեալ առնամ ըզքերուսովս առտաւականայն որեոցն
 Ռոց ըզմայնս իմարէ անց զողացեալ զլուարնայն
 Իրիս նախ եւ կրբիս գերեթեսն զնբմարտրիւն,
 Եւ խօսին կերպարանօք արգէս եւ իմն առնէ բնութիւն :

Սակայն բուն վասակաբեկ ասուց աշխիւնն Կախոժական
 Ծանոնայ յառեւանուս նախ բան ըզմարն տնագան.
 Չեղ որ յառուր Հռաքելի գեղջկանքուր ուխտ՝ եւ զարդիս՝
 Համախումբ նազգանակեն ընդ առաջ Տեառքն զրնսահոս,
 Ռոց զի խունկ ստրբ եւ եւս ընձայնցի եւ հոցբազոյն՝
 Չայն մանկանն է որ ձօնէ զայն իմամար ամենեցուն.
 Այն բարբառ կուսական՝ յոյր յաւելու փափկիկ գոնով

Աստուծոյ ներկայութիւն՝ զոր կարգայ ճննըր դրնելով,
 Ըզգիւեթօք՝ գործնութիւն նորա նեղով պազափ :
 Կրտագն ըզմի յերոց ինքնարացն Սիովնի,
 Եւ դասակցի անդադարձն, եւ անդուս ձայնըն մայրական
 Չայն հաղցարուր եւ աղու, եւ հօր վանց լարչ եւ այրական,
 Եւ ալեակ ձեռտրեան զոր ընդ բեռամբ ամբ թեկեցին
 Անգեւորացն եւ բարբառ՝ զոր անդասանկ կերկերեցին,
 Կտկորդարուր կարդալով զաստածայինն անդաճօր բան
 Ընդ փափկավանկ մրտընջիւն ձայնի մասաղբն մանկութեան
 Կեանական ընձայնն ըզգարգութեան եւ ըզբրիւմանց,
 Իբր ըզմամ մի անդորրու յառուր ուրեմն ամբխութեանց.
 Կարծիցես անդաճօր փոփոխ ձայնիցքն ունկընդի՝
 Թէ մանացով հարցարանեն յանմանից զոմն յուսալիբ :

Այգումակ սանին կեանք յարեգակունս անդորրունէ,
 Եւ գիտող պակասիզն հուսաք իծառն հանգիսամէ :
 Չի բնու. փոյր մանկանցունն երթ ունայն ծուփ կարծեայ
 Իւրեակով փերթիցին մբաստասան պէս կոնակաց,
 Ռչ այլ ինչ արկանելով ըզխարակաւ անց գիւերոյն՝
 Բայց ըզնովն, ըզգրգրոյնն եւ ըզփրբութիւրեանց փայլուն.
 Սուլ են կեանք եւ իտալի եւ բաւական սու իկեալ սուս.
 Խոյն անմեղ ինոցոյ գեղեալ ոցին եւ բարեբաս
 Չաստուծոյ ոչ երկնքի՝ զոր առբերէ իսկ նա ինքեան.
 Ըզմաւասս իւր ընդ օգով ծածկեալ ցածուն պարկեւորեանն
 Քրքիք մի իւր աս իսկ գիտէ բան ըզնքակմունքս զիմասնոց :
 Կեղեցիկ իմն երեկոյ որ նրնչէ յիւր մանիւնս ամբոց,
 Եւ զիւր արտափայլէ յանբաւութեան անց իւր անկէս

Չանճունն իսկիւն նրաւարձակ, և ըզմիջոցն բնակուէս .
Աստօս մի նորագարբ նանանելով բերկրապասար
Ճամանակին քերեակչիւ մէ՛ զոր վասական առնու իվար,
Սրբիայն ֆաղցրանդորուրիւն որ գայգնէս սուր նառաճան
Եւ վրդով՛ զոր էոյղ անուն իմի եւ քր հանգարէ բան,
Տէր իմ Տէր, այս աննայն յոգի անգէս և ինամբոյր
Այնչափ յառու մի սան հաւասա որ ևս աւուրց շաս իցէ բիւր,
Եւ մեղբ առաս այնմանի՛ ֆան զոր բախտին շունի բաժակ,
Եւ յոյս անչափ՛ ֆան զոր շեն պէ՛տ առ զման զորնէլ պիտրձակ:

Պանդանես մեզ, Տէր Աստուած, ըզոյնաւուրս էոյ իտսմանց,
Չերկս ևս ըզմաղցրնոցս այտոսիկ զարբեցուրիւն զայս անյանց
Սրբի: յանդարբ ծրփելոյ ըզմրկանամ՛ ամանակին,
Իբր ածուին զի նրնջիցէ՛ յանձն անդ իբէս լեալ զեփիւտին .
Կամ զերդ նաւ՝ որ զմի լոկ սասղ դիտէ յերկինս անկապոյց,
Այլ նաւուղիդն բնդ զոգեալ առաքաստնս երգէ անհոյր :
Պանեանեզ պիբքս զայտոսիկ, ով Տէր, ըզմամա այս մեղրայից
Եւ մեք ինեզ նաւասացում իբր բզբրուշունն այն երկնից .
Որ իբունից շառեալ յանօր նոցին զամուլն ընձայուրիւն՝
Յրզգալ անդ իւր բզգաւուն՝՝ հաւասայ էոյց յայցելուրիւն .
Իբր ոսկեփայլն երեկոյ շինջ սարնջեան ևս աղմուտ
Որ իխուն իննի յուսով հաւասալով իվարուին օր .
Չերդ արդար իման վարեալ ևս իարդիս իւրն իպասունաս՝
Յարդարուրիւն հաւասայ քո, ևս ակն ունի նա անդ յօճառ .
Որդէս կեանք առաքինիք յամանուրիւն անդր հաւասան,
Ակնընձայէ առ իւր հաւասա, նոյն ևս նոյնն՝ նրմարսուրեան:

9.

ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍՈՆԵԱՏՍ

ՅԱՆՉԳՈՒԹԵԱՆՑ ԺԱՄԱՆԱԿԻ.

Ի մեզ խառվել, որդիք նորոյ կրօնակի : —
Առ ինչ իցեն շանքք բնդունայն քո յերկին,
Գոռն ևս Տէր, յորձա՛ Օծնալոյդ քոյին
Չերդ յօրն որ ման իւր ըզնեքինս դողացոյց,
Եւ արդ եղէզն յաջ ևս իփուէ նա պրնակ
Աւխարսի կայ նրշաւակ :

Չանգոյն ասեղ շիջեալ յարբսքս բափուր,
Չաւաս՛ նախնեաց մեք նեղիճակ ևս նանանջ ,
Խառն երկուս բնկրկէ զայսն ինքնանջ .
Վարսան ևս մտք զիւր խորսակեալ կողմնացոյց,
Թողուն ինողմն բարբառոյ վայրայած
Յրեղել ըզմունկիրս զազգաց :

Իսկ դու նրնջես . ևս ձեռք յոր էոյց է կրքիւ,
Իջևանն ազգաց ևս բազաւորքն զոնին՝
Ո՛չ առիճ սուր ևս սուրբն ըզվայր մաւրեցին .
Օ՛ն ըզլեփինն արձակեցում մեք նրզոյվ .

Իրուարեմբ էրկնից, իմե յանձանձանս
Ազոմ գէին դասասանս : —

Կացէ, անմիտ, եւ մաս յանձինս արաւէ .
Ուսքի անուանս իմ այդ նախանձ մահաւտ
Յիննն գայց նա քէ իձնեց, սաւ ՏՏ .
Ե՛ս իցեմ այն զոր վրէժմ պատեան, ապացէ .
Թէ յաւէ՛ մարդն է որ սա՛ զիւր բնկեր,
Իճուսաց այս բասուեր :

Եւ ո՞ զլիթոցն իւր հուսաց առ ձեզ հոգ .
Շեօք ինչ կարօս է պատշտունել նա անձին .
Շանքն եւ մբոյիկ, ման իձերհումդ են ձեռնին .
Ո՞չ ձերբակալ կարէ զերկիր նա դասել,
Կամ զերդ բաժակ մի չախբախտալ բնդ ոտիւր
Ընդ անպարեանս եւ զձեզ զոյգ :

Զինչ . խոսացեալ ինչ է յաւժ մեզ մական,
Աշակերտացրս խառնանս Աստուծոյն .
Մեզ՝ ոյց շերող Քրիստոս բայց լոկ զիւրն անուն
Եւ զբրեանմանս, զանուն նա զիւր եւ զբրկտանս,
Զաղբասութիւն, զախտ, զբժան եւ սանչանս,
Զներումն յաւէ առ յանջանս :

Աստուածասպան լիցնմ ազգին նրմանակ,
Որ կուրութեամբ գոռոզութեան իւր դրժխեմ
Յարին Փրկչին իւրոյ ներկեաց ըզՄաղէմ .
Զարեայութիւնն երկնից գրեաց աշխարհի .

Եւ հայհոյեաց . Թող զձեօք աշխն քո խաղայ,
Ըրթնեմն մին դու արեայ :

Ո՞ն, գառամա՛ յարեայութիւնն այն եւ մեմ,
Յաւուրց զ՛ իւրոյ զերծա՛ կընեալնա իմանունս,
Զիւխանութեան մեմ խռովեցա՛մ զիրաւունս,
Տըւա՛մ պանակ գառապնորդօքն աղօթից .
Ձեռս խոսուեր արկեալ, փոփ բնկեցա՛մ
Իզուխս պատեալ իպրտակ :

Շնչս իսկ առեալ է մեր իբրանց աշխարհի
Շնացեալ ըզկար նոցուն՝ իպէս իւրեւոյ,
Եւ անդ իցաս արբ նախանձանս Աստուծոյ
Ըզգերունեանն ընդ մարդկային խառնեալ ձայն,
Մինեւ ըզմեզ եւ զբրեանքին՝ Իւրայէ
Յոխս իւր էառ շրփոթել :

Անա շարեաց մեր բնաւ աղբիր մահաբեր .
Անդուս հոսել առին կորուս եւ կորանմ,
Գայրակողութիւն, աշխարհին եւ զբժանմ .
Անդուս դրժոխիբն ժայթեցին ըզներձուած .
Եւ յաստուածեան մարմնոյն այնչափ անկենդան
Անդամբ ընդ ազգս անկեալ կան :

« Այլ յետաւորքն գնան զբրկանմ՝ որ առ մեզ .
Իպերեղմանն ըզնա բողբոմ իխնձանս,
Իսկեպիկեան կամ հայհոյիցն իրկուս .
Իցէ քէ՛ հօր նախաւեւոյ որդիք վաս

Անդրեժ սեղոնք բզբնաւ, սարցոնք անեպեր : » —

Իսկ աղէ զինք առնէ Տէր :

Նոցա երկիր իւր սնունդ եւ լոյս տալ իւրն արփ,
Շնորհք՝ նոցա մնան, եւ բարութիւն իւր ներէ .

Է նոցա մասն ինքն զոր մեզն ընձեռէ .

Նոցին իպէս երկինք սան ցոյ եւ բսուեր,

Ունի համար զաւուրց մոցին մասնագեաց,

Ոչ ինք հասեալ անսի՛ բաց :

Առ ձայն որ զնայն յուրաս լինի՝ տայ հազագ,

Յաղերասար մոլորութիւն ինք զբթայ

Ուր շիցէ լոյս՝ եւ զմի մեր սեռէ հառուէ նայ .

Չայն որ գոշէն « Ալլան », եւ ձայն որ « Զնայ մեր, »

Ըզտուրն առ նա ինքն եւ զանաւոր սանին խունկ .

Նովին եւն անկ ընտրութիւն :

Է՛ն, մի կեղծեմք նրբաբարութեան վասն երկիւղ .

Չասեղ՝ զոյր Տէր ինքնին շափեալ իսկ է՛ հայլ .

Շիջուցանել բաւ՝ մանկան շունչն բզբիայլ .

Յառաջ հան զմեզ էր նա, կեցցէ՛ հան ըզդարս .

Չէ՛ դա մարդում, եւ համտեմք իւր բսուեր՝

Մըբարս բեռքնն ոչ երբէք :

Է՛, է նա Տեառն, որ բաշխէ զնա յաշխարհ .

Որ յանախէ զեմոճոյս յաղեփց անկ ինոյլ .

Նըմա լոյ շնորհս կայցում լուսոյն ընդ նրոյլ,

Մի՛ սեալ իծարս մեր լինիմք զարհուրեալ

Մի՛ անձնագարծա, եւ մի որդոց զիւերի

Կարդալ խաւար մեզ լիցի :

Ոզին նըկուն, այս եւն աւուրք առ իփորձ

Ոչ տակս յաւեժ նրբաբարութեան՝ որ նոր միշտ,

Այլ մեր յաղագա՝ զոր յապառաւ կոշտ միշտ .

Լիցուք վըրկայս, կեցոյս յաւեժ, Յիսուսի .

Չարս առաւել շիկնէ՛ մեր խունկ լուսութիւն

Նամասակին հան արիւն :

Յն՛ւ, բիբոստեանք, զի բիբոստեայն վեճագոյն

Իսապանակն անմահ ուր դառք նորա կան .

Ընդ լուսանայ անբաւ՝ մի լոյ կեղծ բան .

Յու՛ւ ձեզ, զի մարդն՝ որ զպաշտելին մեր խոնկ .

Այլ ինչ տունի գասնել ըկեղեալ խիւր մեր

Բայց ըզմի լոյ զայս բան . « Մեր . »

Է.

ԱՆՈՔՔ ՄԱՆԿԱՆ ԶԱՐԲՈՒՅԵԼՈՅ.

Ո՛վ հայր զոր խնրս պատէ հայր,
 Կարգայ ծնկովք մահացուն ,
 Գաղցր եւ անեղ ի՛նոյդ անուն
 Խանարնէ զգլուխ խր իմ հայր :

Ասեն առիիս այս լուսափառ
 Խաղ իմն է էոյդ զօրութեան,
 Որ կայ զօժիւրդ անդ ի՜սասան
 Իր բզկանքեղ սակեփառ :

Ասեն թէ դու սաս ծրնանն
 Զագուց բրնանոյ իվայրի ,
 Եւ թէ մանկանց եւս սաս սգի
 Աւ իրզեզ հանառել :

Ասեն թէ դու եւ զբուրասան
 Մաղկամբ պրննես յերին իցոյն ,
 Եւ թէ առանց էս դրծնագոյն
 Խայրիս ջրսայ մըրգասան :

Ի՛ն պարզեւս անդ բարոյքեան
 Կոռին հանուր ժիւզեր ,
 Եւ աննուաց է որդն իսկ նէք
 Տայսմ իխրնչոյս բրնութեան :

Գառն իցարոս անուո ծարին .
 Ուլն իցարդին յածի 'յոյդ ,
 Զիսոյ կարին հանն ծրծէ հոյզ ,
 Մածեալ իւուրքն անօրին :

Արտուն բզդսուն ունի զմտիկ ,
 Զոր հասկախաղն հաղմոյ սայ ,
 Ծիւս նբուրին բզնես փութայ ,
 Կախի զտօրն եւ մանկիկ :

Աս մէն մի զմիւս էս բնդունել
 Տաուուց յաւուրս զոր հեղուս ,
 Զցերեկն , յերեկ եւ յաւարոյս ,
 Ո՞չ շաս զանունդ է ոգել :

Տէր, բորովէ տուրքն իմ զանուն
 Ընդ որ նրեսակըն դողայ .
 Տրիւնդն անգամ լրսի սրլայ
 Փառարանացոյ իսխարուն :

Յեւիկնս է էոյդ զբրեալ անուն ,
 Ո՞ն , Ես բաւեմ ոս կարդալ .
 Մայրն յակն իմ գայոյ դիտէ տղայ ,
 Եւ Ես իբիբս անդ նորուն :

Մինչ ևն հրու, նա՛ Բողոք բնդել,
Ըզեզ իմեր թզգամ՛ դեմ,
Ձեռս բզծրնկով՛ նոսս պրնդեմ,
Սիրել շէ՛ զեզ հանառել :

Օ՛ն, զի յայնչափ հրոկես բարձանց
Լընու՛ զոր իզմ՛ մեր մադրեն,
Ես նայցեցից ցանգ առ ի՛քն
Որ ինչ կարի՛ք են նամայնց :

Ասունձ իմ, սուր վիժանս յարբիր,
Ես հրնհրդկանց թզիեսուր,
Մանրիկ գառանց գեղմն թզամուր,
Յոզ ես քնսուեր իյեղբիր :

Բրթբելուրիւն սուր առ հիւանդ,
Առ մուրացիկն՛ հաց յոր լայ,
Օթեանիկ առ որբ սրղայ,
Ես արձակուրդ այց իբանդ :

Տուր բազմաձին արդաց երաս
Հոր երկիւղած առ ի՛քն,
Իմաստ ես ի՛ինդ ինձ սուր աստն
Ձի մայրս իցէ բարեբաս :

Փո՛ր՝ այլ լիցիմ ես բարեմիս,
Ձերդ սանաբին այն մանուկ
Ձուր ես մաննիս դիսեմ զոսիւր
Այգուն այգուն զեղածմիս :

Ձանուն ես սուրբ իյուտ արկ ինձ,
Ձաղխանս ուղույս բնդ տուց,
Ձառաստիւրն կարկնա յիմ աջ,
Ձի ես վառաց վասն հեղից :

Ես սրլասցի սիրս իմ յերկնս,
Հանգայն իբնկոց նեհալառ,
Ձուր Բաղքաբայր հո՛նէ բուրլառ
Իձեռս մանկանց իբրեւ զիս :

ՄԱՆՐԹՅՈՒԹՅՈՒՆ. -- Են ի՞նչնակիս փափոխութիւնք զորս մուծեալ է
քերթին իսպագրեն գաս իձաղխաբազ գործոց իւրոց (Lectures pour
tous), ցտ այնմ հառանցար եւ մեջ առնել : (բարգմանի՛ւն.)

Բ.

ՏԱՂ ԵՐԵՎԱՆԻՆ ԻՏԱՃԱՐԻՆ ՏԵՍԱՐՆ .

սա. սպաս սիկից

ԱՆՏՈՊՐԱՆՏԻՆԻ ՊԱՐԿԵՋԷ .

դչնց դարի զու սրբութեան ,
Ու մանագոյն իմայն յերկնից իջանես, Տէր .

Ողջնց սեղան խորհրդական ,

Ու զան հաւատք խնդրել ըզմացն իւր կենսաբեր ,
Եւ ըզպատգամարդ լրուութեան :

Յեօին մինչ ժամ աւուրն իգանց

Հէ՛ծ իլայնդ անդ առարակ .

Յորժամ վերջին սանեալ շող եւ մեռանի խստաւ ,
Յորժամ այրին շառագեալ զորդոյն կալեալ ձեռանի :
Յարտուր ըզլէմն ուղղմամբ յիւր համագարն դարձ առնն ,
Իբր ուրուական անբարբառ .

Երգեմունցն մինչ բացուս նեղամբուռնն նե՛ծուր իւն
Թրի 'նդ աւուրն համագոյց հուսկ իվերչէ գալ ինուն՝

Զի յարիցէ ընդ այգուն ,

Եւ իւրբարանն ամայի, Եւ իյուշիկ կայր ոսին
Մըբբալայրին իկանրեղ հաստաեալ զուռ դեւսացին ,

Հաղիւ անցեալ զընայ ընդ նայն :

Աւանիկ ժամն , յոր դիմեմ էս յանկանել անդ տունջեան ,
Ընդ կամարոք քո մըբութեան ,
Զի իւրեղրիցեմ , իպանու յոր բընութիւն կայ ինուն ,
Զայն՝ որ հրակէ միտն աքրուն :

Գուք որ բզուարք վասն բսօղէ ,
Յոր շիշիսն ասէ իմ բաղանցել ,
Ընդ ձեր անւարձոյ ոտիք սեւէ .
Սխնեմ , անս զամ էս հետասել .
Հեղէ՛ք զբասուեալ նեղէ՛ք զինեւ ,
Բաւարագոյն արկէ՛ք բզբեւ ,
Եւ լրուութիւն ամենեւիցն .
Մարիոյ կընեալ , եւ զու պորփիւր ,
Լի խորհրդով՛ է եւ յոյիւր
Սիւք զոր սա. հեւ շքե՛ծ նոցին :

Աւանիկ սէր եւ անձկութիւն
Զբանն վարեալ ձանձիր եւ զնոց ,
Խընդրեն բառուս , ամապրիւն ,
Մայրեաց դալար ընդ կողբոք :
Բայց ո՛վ մըրայլ՛ Գարիբային ,
Զձեզ սիրէ սիրէ Երկիւղածին
Բուն զժառանգ իսիւք հողմաստան .
Զիք որ զսաղարք փոխէ ըզձեր ,
Եւ պատկերն անւարձոյ բառուր
Ըզյախեանսն անցեալկան :

Վրասաց իկիրս խորսակեալ սիրս,
 Եւ մահացուից խոնջ իխոսմանց,
 Գնայ գնես յաւայն երկայնամիտ
 Մինչ սեղանայն յոսս սրբութեանց.
 Մահե՛լ պանուն ծուփ ուսնցանէ,
 Ձեզ մարդն անցորդ զիրս արկանէ,
 Ղեկավարին իսիպ նրկուն՝
 Բայեալ յալեացքն փրկիրեղց,
 Որ օգնասպին անդ իւր խճոց
 Փարի գրեկեալ կայմիւ նաւուն:

Ո՞ւր են արդ, սխնեդ յալիսեմից,
 Ձեռք որ բզմն օսեցիցին կոյ,
 Խո՛ւք, նւր իցեն, ասացէ՛ ինձ.
 Հողմավարեալ փոշխանոյ,
 Ձեռք որ զարձանն իյարդ ածին
 Չոյզ ընդ նոցա յերկիր հոսին,
 Եւ մարդն յայն նչ բերէ նախանձ.
 Մեռաւ, սակայն խորհուրդ իւր սուրբ
 Ըզցուրսն թզվե՛մ բարբոէ՛ հուրբ,
 Եւ ձեօք յերկին սլանայ թափանց :

Ասեան, պարտք զընին կործան,
 Մաւէ՛ զնոսս սեզ ժամանակ.
 Եւ անցաւոր ոսն իկոխան
 Նոցուն թսս դէպ բանայ զիտուակ.
 Բայց իկողաց ֆարսերին
 Մինչ ելանէ հասոր վիմին,

Տէ՛ր, եւ եւ վնսքն կոփի սան,
 Քն՛ է. բսուերդ ասուածանն
 Գրու՛մէ յարարս մեր թզվրեմ
 Կընի՛մ եւ բունդ անմահութեան :

Շանթին շառաք մտգայաղաց,
 Որ հեռաման մեղով ինքնջիւն,
 Հողոցն սոսափ իծայրս պեաց,
 Մայրեաց ծառոց խուլ հեծեծիւն,
 Բերան ժայրիչ բզուումն իրունդ,
 Գե՛տյն ընդոսս զըրդջիւն յանդունդ,
 Գըրըրդարսպին իւր գըրզանօք,
 Ձեն այնպէս վեն՝ քան ժողովուրդ
 Որ թզե՛զ իւր պաշտէ կըցուրդ
 Ընդ ֆաղցրագանգըզ կամարօք :

Յորժամ նրազքն բոցանեմ
 Իրիւր ցըրքանց համանգամայն,
 Լըռութենեդ եւ իվրեմ
 Իբրտ թէ մի լոկ ժայրէ՛ ձայն,
 Մինչ ասուածեան երզ պասգամաց
 Պերն քան թզկաւթս փոթորկաց,
 Իրկնցոցն ընդ ծուփսս սրբրկի,
 Ո՞ւշ լըսիցես զի հին կամար՛,
 Շիրիմ, անցեալ վաղեմի դար՛
 Ընդ մեր հազազ խառնեն հոգի :

Տէր, եւ երբեմն սիրի ճեղուլ զոգիս
 Ըզզագարամբ լեռանց, իմաք որ յամայիս,
 Առ խարական որ մարքնէ ծով լայնածակ,
 Հանդեպ երկնից եւ բոցավառ լուսազրնոց*
 Որ շէկ բզկուր սրսիտեն յայեցն իմասպարակ :
 Քրուէր իմն ինձ, ո՞վ Տէր, երևեալ քէ իմ հոգիս
 Անբաւութեան քն զառաջեաւ մեծախայր յիս,
 Եւ բզկոյնով, գալեօք եւ զնաբք երկնաարկաց,
 Իխորհրդոց իխորհուրդ՝
 Գիսէր սուզել իմեզ Աստուած :

Ես վերանայ երգելի, դու՝ գայիր իվայր,
 Իցեն ինչ պէտք բանդձուածոյդ
 Ելանել ցանդր, բզկեզ այնչափ իբնդրել իսար.
 Ո՞ր ունկն իլուր փոցէ մերձ քոյդ :
 Ինձ այսոր քաղցր է սրբութիւն քոյդ սանաքի.
 Սա անդորրու կրղզի իծովս է աշխարհի,
 Անմահութեան կանգնեալ լուսեք,
 Ուրաճօր մահ (*) Եւք եւ դու բրնակիս, Տէր.
 Ժամանակին բացուտս լրթին ծուփք ճառաջմանց
 Այս բզկեմովք յախեանց :

Կարձեւ քէ ձայն յայեւս օրոց որ մտորի,
 Անձուկ վայրիս յորմոցս իմէք քէ բարորի

* Մահ իմա զ:իրին գլխեցնեալան բեկեղեցիս, (բարգմանի:6.)

Քանչ եւս առ մեր հրեշէ հոգին :
 Եւ արձագանգ սուրք կամարաց քաղցրաբարբառ՝
 Միմեռն զբնդեալ՝ աղբերիցեն ինչ վառ իվառ.
 Ըզկնծութիւն որ զեզ իբնդրէ շէտք բնդ երկնից :

Իբրա գայիս բրկապայրդ
 Զի խաղաղին մերձեալ լեզեւս,
 Իբրեւ բզկուր առանմարդ
 Հանգրեւանին զերձեալ յբաւուրս,
 Իքր բզկիծաւքն գրանէս
 Ընդ մայրենին զողեալ քնով,
 Ցանգեղ առաց մահալեք,
 Այսպէս զիմեալ առ ոսխոք քով
 Փախարսական նեքն օղի
 Իոյիցն սէր ծաղովի :

Բարբառիս, սիր իմ լրտէ,
 Եւ հառաշէտ, ունկն ինձ զբնեւս,
 Շիր առ շիր ակերդ հաւառէ
 Զցօղ արսատաց զոր հեղուք եւս.
 Վրանմական իմբրմոց
 Զուզանագրէս եւ եւ բնութեան,
 Կամ առ քառօրդ անբաւուրց,
 Այլ նձ բզկամ ինչ յանդիման
 Թէ ի յուսով ծամք լրտին
 Իյախեան անդ գրորին :

Չի՛ փոյր քէ յի՛նչ բայս յաւէս
 Հոգին ցրնդի Հաստիս իւր դէմ,
 Ո՛ր այն բարբառ գոյ հանգէ
 Չնայլման սրտիս իմ երկնանեմ.
 Իմ քեպէս շուրք մարմնեջ,
 Այլ այս աշխն որ յիս շրջի,
 Այս ծոց իմեզ որ շրջեմ,
 Սիւր որ իվեր վազեալ բըռշի,
 Այս առք իցոյ, լըռութիւն՝
 Խօսին, մաղթեն յիս ողջոյն .

Այսպէս ալիք ծածանին .
 Մի՛նչ գայ տու՛նչեանքն ծագել տր,
 Այսպէս ասեղք հոլովին,
 Ընդարմացեալ յան եւ իտր.
 Այսպէս եւ բոցք արձակին,
 Չօնեալ այսպէս տեսնին օղք,
 Այսպէս շարժի եւ երկին,
 Այսպէս քն, Տր, բրտշին ռոտք,
 Եւ իմանաս դու անձայն
 Չօրհներգ հոգին լըռելեայն :

Իմն եւ զիս աղաւտեմ.
 Լնւր զոր իբան իմ չէ բերեալ,
 Լըռութիւն՝ ձայն է վրան՝
 Սրբի փառօք քն պակուցեալ :
 Անս դն... Ես... գրեզ պաւտեմ.

Ժամք եւ միջոց ի՛նքի դառնան,
 Ոչ զիս ոչ զանձն իմ յեւեմ.
 Այլ այս արքունն ըզմայլութեան,
 Սուրբ այս հուր յիս բոցակեզ,
 Այս նրբեղ քեւն յիս աստուածեան,
 Ո՛ն, դու Աստուած դու ինկոյ ես :

Ընդէր իցէ մեզ փակել, անն աղօթից.
 Իսկ ճր այն ժամ է իրնութեան անդ էից
 Յոր խոնջիցի սիրն յըզձից.
 Եւ կամ մարդոյ ում զիջանիս աս լըռել՝
 Խունկ մի ջիգէ առ խորանաղ արկանել,
 Եւ շիր մի մեզ յաւանդել :

Բայց արդ իմալ զոր շափեն սուր պակասունք
 Գամ ըս գալիքն որ մարմնեջ,
 Գամ, եւ բսուտեղ ըզնէս իմ է.
 Հազիս յերկիր հրալին անհրօի իմ ներբան.
 Սիւր իմ լըռէ, եւ իմ շուռ
 Անյանէ՛ ճո շուրքն իմ անըբուռնջ :

Մի՛նչ իզարձ արեալուայն
 Յիմ պանեմ դեռ հակասուն
 Ըզմանան սրբոյ յեղայն :

Եւ իբր ըզնէ Սիւնայ, դեռ քեւ լի յոգին,
 Իցանկ ոչ իւրեր Տեսող իղնջին,
 Իրքան պրզնել իմարդկային անդ մրմունջ
 Չիմ ըզպայտուս դեռ յաստուածեան հարեալս շուռն :

Ք.

ԱՐՏԱՍՈՒՔ

Կառ

Մ Ի Ք Ա Ր Ա Ռ Ի Ք Ի Ն Ն .

նկերո՞ւք, ցօղք անմարուն
Իյերկիր ուր գորով չի՞ք,
Ո՞չ էւս յաջ վերնկալու՞չ,

Մքերսի՞ն ոչ էւս իցիկ :

Անկերո՞ւք զերդ դոյզն անձրէս
Որ իզուրս արկեալ ժայռի՞ն,
Զոր երկնից ոչ շաղ յարէս,
Ո՞չ գալ շունչ սրբիչ հողմի՞ն

Զքի մարդկանս փոյթ, իմ եղբարց,
Ընդ բեկեալ սիւր քրտառի,
Մի՞նչ անխոյր կան յիմ վրէժաց,
Յաղէ՛սիցս իմ անդ հեռի :

Ո՞չ անուտ, ո՞չ արտաւո՞ւք
Մքքնէսցեն նոցա զերկի՞ն .
Ապագայց չի՞ք նոցի՞ն սուգ,
Ո՞չ լեղի ունայ բաժակի՞ն :

Ո՞չ, ամբոխս այս յեղեղուկ
Որ զքնայ իծալք յիմ դէ՞մ,
Զունիցի պէ՛սս ոչ գուրով
Ասեղոյ . « Քէն արտաւու՛ն » :

Օ՛ն, մի այլ խրնդեցից գուր
Մանացուաց զունայն բզգուր,
Իմ լիցի սուգ կերակուր,
Ճակասուս ձեռք իմ ծածկոյթ :

Իծամու զի մենանայ
Սեռ իհօզ պասեալ հողի՞ն,
Ունչ ինչ այլ յերկէ յուսայ,
Այրի յիւր յուսոյն յե՛սին .

Մառացոյ մինչ սէր բնդ հուպ
Զեռանայ յիւր իշաւդէ՛,
Մի՞նչ վերջին բեկի իւր ցուպ
Եւ բզձեռսքն պատառէ .

Մի՞նչ մարդ հեղ սիւր իբրնզօջ
Յաղէ՛սից ծաւալմանէ՛,
Անկերունչ իկէս ուղւոջ
Զիս ցառց դէ՞մ լրբանէ .

Մի՞նչ հրապոյրք շեն էւս ապայց
Որ վաղուին ասցեն փափագ,
Եւ լեղի՞ն լոկ արտաւուաց
Ի՛նչ հացիս ինդ հաւակ .

Անդ յայնժամ յառնէ Բն Ժայն
Իսրթիս իմ լրտութիւն,
Եւ Բն ձեռք, Տէր, ամբառնան
Ձիմ ցաւոց ցուրս ծանրութիւն :

Ո՛ն, ձայնիդ Բն զբթատր
Ձիմ խառնել բնդ այլ իմիմ,
Եւ լոկ զայնս բափօխէ, Տէր,
Ոյց յայլուս մըխիթար զիմ :

Բարեկամն իբրև յիւր սիրս՝
Ձրզէ զմեզ աչդ Երկնային,
Եւ աշխարհ իմեր ծրմիս՝
« Ո՞ւս, սառ, այս բաս նոցին » :

Անդ լուծեալ յաղօքս նոցին,
Ընդ Երկնի գոյ խօսակից,
Եւ ինննին ջրնչեալ սրբրին
Արսասուրն յականողից :

Ձերդ յուզէ եւ կամ իխիթ
Ձրմեռան սրբէ արեղ
Ըզկերչին անձրեւի շիթ,
Ձոր անջինջ բողին բսուեթ :

Ճ.

Ք Ե Ր Ք Ո Ւ Ա Մ

Կ ս տ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԻՏՈՎԱՍՏՅԻՆ ԳԵՆՈՒՄՍ.

ուսինն յերկինս, անառագաս է Երկին.
Ձերդ լուսարուց կարկառեալ յափն ինչ ինուր,
Բացուս զասեղց լուսաւորէ նա զուղից,
Եւ զբայխակն նեսս յերկնածովն անդ կապոյս :

Գողղոջ իխալլ իւր Եւ պարկեռ
Ատ իմ ձրզեալ՝ սիրեն բնդ նեռ
Ընդ զառ իվայր սանել բրբոցս,
Եւ գնալ ձրկեւ յանրիս յայս ծոցս,
Ուր բնդ մանուած չուրց բնդ գալար
Փարի Երկիր անդ իխաւար :

Եւ բնդ կամար բիրնս ականթին,
Սլանալ ուր ուսն հորդէ լուսին
Ասեղց յայերսս սուգեթց,
Հաւուել բզնայլսս կապաբոց,
Երեւանեմ լուսաւորաց
Եւ զափնածիր ծովուն ալեաց :

Քախանց ընդ քան եւ սեւա բոսուեր

Նանեաց քարանց որ իբրբեր

Ակն ըզգարեր դիտե նամէս

Լուսինափայլ ըզմէն մի վիտե՝

Չի մեռանին զախամբ ծովուն,

Պրելալ փրփուր եւ նեծուփուն :

Յառագաստն ծածկեալ ներմակ

Ընդ հողմարեք կայտա նաւակ,

Սանի ախօս ներնեալ շարժուն,

Եւ դեռ յեզերց լրսի ծովուն

Շոխնդ կրտսին տօփերոփելով

Ընդ սասկածուփ նողմոյն թեւով :

Ո՛վ համարչոյս դու լուսին, զի՛ նեւտ էոյինդ է նրբոյլ,
Մինչ ընդ լեռինս ընթանաս, երբ ինամուռս նրնդես թոյլ,
Ուխդեղ դալար դողդոջես, կամ յասոց ծայրս ըսպիտակ,
Ընդ Ազկիտն կամ երբէք ծրփիս իշուրց անդ կուտակ.
Այլ առ իմէ՛կ հեզ զարձույ, մինչ քնու իխու ժողովուրդ.
Ո՛վ ասոց, ումպէ՛ս դու մտոյդ, ինքզ համայնք էն իտրուրդ.
Ոչ դու նրմին գոս լապտեր, եւ զբրջանեմ էո նանանչ
Հաստցանել ոչ զիտե՛ քրտանցն ըզխայր քարգաւան.
Նա եւ չափէ եւ ոչ ինչ պայծառութեամբ զոր շնորհես,
Ոչ հեզ սօնիցն աղերտ լուսածագել ինանդէս.
Այլ զօրեւան իւր փակեալ դէմ նրբուլիցն որ յերկնէ՝
Լոյս ինրաւիցն նայքնայրէ զոր առն յանօր իյնկերէ.
Զպարկեսանեղ սապարուս մինչ հեզ զիւրե զայ բանալ,
Դու ըզբնաւից սես ինոյդ գտանես իկոյսդ անդ փակեալ,

Եւ անըզայ իսկ զաշխարհ առ էոյին դարձ զքրտարեք,
Եւ ցուրտ՝ շիմացն իտխար սոց կարողին եւ խուր.
Հաղիս ընդ այս թէ երկնիւր ուր ցայցն ըզնեւ է էոյին՝
Մի եւեր ակրն դիտե՛ զի անցանես սով լուսին,
Տրնանկ ձրկնուս՝ արտաուտս ծովափն իկոյս նեծելով,
Հանգրուանէն իբացէ՛ հողմակեծեալ անդ իծով,
Ինոյց հայցէ նրբուլից գործել զիւր հիւզ ըսպիտակ,
Ուր զանագան յանելոյն հաւուտն ըզժամարն որդեակի՛,
Կամ սառապեալ ո՛ր քրտուս զուկն յառելով՝ հեզ անհուն
Խորնի յաշխարհն անցեալից եւ անգանէ ինձ նանգոյն :

Ո՛ն, թէ սքրիսս հաւաստմ եւ էոյին սուրբ ազդեցման,
Ա՛սոց երագոց ընտանի եւ լրատեր ն անգրտեան,
Ոչ մեր աշաց մխայցալ վանս յառնիցես դու լուսին,
Այլ զաղեսուտս իցես շան իմանալի աշխարհին,
Խզանու անդ՝ յարւմ իսն նրնեւ զերկիր իւր լրիս.
Յարձեալսն իխ նրբուլից անդ ըզմբաց հաստեաց իւր,
Տիւ՝ որ վրտես յայն շրճէ՛ եւ սոյ նրմին անդանել,
Իրարձագոյն նրմին յիր կարդայ հրաւեր վերքեւել.
Դու իրացուս ցուցանես անդ իկապոյցն անասանան
Անպարազիր զայն էքեր ինքեան յաւերժ օրեւան.
Դու ընդ Աստուած եւ ընդ նա վայելս զերց լոյս մրօսակալ,
Իրեւ ըզմուրն երկնքնաց ո զնեւ զնայր Յակոբայ.
Եւ ինրաւից դու ինրաւս առաջնորդես իւր աշաց,
Տապանակին առուածեան մինչեւ իդրանդ լուսագեաց,
Ուրաւոր՝ նոյ որջ չես եւս անուն եկեալ է իպիս՝՝
Թեւպէս իգունս անդ երկնի որոճեալ իսառս բոցանիր,

Շուրջ ֆոզս արկեալ խիս առ խիս զիւրն բզխառօժ լուսասփիռ՝
 Չայս անդաստակս ասեղազ ցանկեալ ցորուեաց բզնէս իւր:

Փայլեաց, ասոյնիլ զու ցածուն, վայլեա Հասաիզ բնդ առաջ,
 Եւ թէ բզնա սեասնես ուսի հոսի էոյց հանանե,
 Ասա նրմին թէ խմի կէս մահաստուեր այս զբնից,
 Չայբ բոցսփայլ էո նրեոյի բովոփէին խորս աղջից,
 Գոյզն ինն յիւլէ՝ ինորուն յանբաւորեան խորատոյզ,
 Իգիւերի մբմբնջէր զանուն նորս էոյց իրոյս .

Ո՞ւր այս թերեւ գրեան ամպեր .

Չոր ռակեձոյլ զերդ սարայի իցիլ զբոբէ՝ շունն հողմոց,
 Եւ հուպ առ հուպ բլրին յայեր
 Կերպարանել մերք զերկրի, Եւ մերք զաղեացն բզպակեր,
 Վայրավասին յիւրեանց կոյս Եւ հայելիս հողմակոծ :

Է զի բզխասս խրեանց ձրզնն
 Տարածելով շուրջ ընդարձակ,
 Իբրտ զեզերս՝ զոր մաշեյցն
 Չուր, փոքորիկի Եւ ժամանակ :
 Պարեխի կախիին վայրաբերեալ,
 Եւ կողմն իրոյս ակօսացեալ
 Տիրեն իսոյն յայս Ովկեան .

Ակն որ զափունս կրօւէ զրոսի՛ն
 Յովոց փլրփուրքս ծրփակակն
 Դիտէ շողալ զեզերք հոցին :

Է զի լերանց հանգոյն վրսեմ
 Ուղղեն կասարքս բոցավառ .

Փայլին նոցա ծայր լուսանեմ,
 Ծածկէ բզկուզ հոցին խաւար.
 Ուխտ անդ դեկին ակօս ձրզէն,
 Փաղպուցն սառոյցի վրասիլ ամեն,
 Եւ իղարկոցն այն յեղական
 Տարայի ինողմնն պատարեալ
 Հոսի զոսիւմն իբր բզնիս ձեան,
 Եւ պաղպաղէ լուսափայլեալ :

Հրակայակերպ անդ էրեւոյթ
 Բաղաբարեմունս մերք էրեւին,
 Դրդեակ, սանար Եւ սարտուոյթ՝
 Ոյց հուպ ընդ հուպ իսոյց էին .
 Անդ ամբառնան սիւնն շար իշար,
 Ընդ կամարօժ աս ընդ էրկար
 Ուր այզ այզ զցոյլ իւր խորաման,
 Շող մի որ զանպարս պասառէն
 Լուսաւորել բրիլ բզնոս
 Ապարանից ինն էրկուսէն :

Այլ նիւստոյ լուծեալ իտուն,
 Իծալ Եւ ձեւքս բիւրային
 Պալասի, սանար, բուրզն՝ համաբունց
 Յերկնից ամայս հոտակ ձուլին .
 Անդ լուսակիզն է իտուն իղուոյ .
 Ոյց անդէտդ աներեւոյթ
 Առաջնորդէ յերկնից իղիւր .
 Ծածկի կապոյցն ինոցին ֆայլ

Եւ նորմն՝ ասեցեց յասեղս իսփիսս
Ֆրբու գնացուն բուրդ ձխնափայլ :

Ա՛ջ իմ, իվայր աղ իջէլ յերեանեան իղացաց .
Հայեցարո՛ւմ բնդ պարեխս այդ գոր յղկեալ է փրփուր,
Հայեցարո՛ւմ իլերանցս այս փողփողեալ իկողաց
Ըզցեսս նաբոնս անյասակ Եւ բոյրճանող անաբիր :
Անճեւարափ Բարավաղ դոռեալ իտարս անդ իրինգ՝
Չարալըուկ դափէ գոց յիւրն իբառսն նոյնառ ինդ .
Աճ բզմայեալ իկընդիր յառին քափանց բնդ ուղէ,
Ընդ վայր մընան լրտիւի գի ցամափ իւր ստփար,

Դարից բնդ դարս գանալէ՛մ :

Ծուփ իծրփինս յոբոստս մբասնոսեալ նուանր
Քաւալազար խոքակի, կայսուէ, Եւսայ ձխնաբոյր,
Եւ իխոց անդընդոց, ուր Եւ իլիւկ կայ փրփուր,
Խլեր վազէ միւսանգամ իբրեւ արձող նամէս ջուր .
Ածաբափայլ այսպես գուլ կարապն իվեր նօճեղով
Ըզձիւնարեսս պարզէ գջրով :

Ձիւնդ սլուեմ պիւ բնդ ծով կալ մնանխան այն իխոք
Որ յաւազունս արծաթի գայ ճինջ աննու սխոխոքո՛ւմ,
Աննուունս անդոյր Եւ աներեւ .

Ըզկիսաւունսն ասս իբուսպ ունի երկն ըզնազպ,
Ձի մի՛ արօս իրխուէղն անդ բերիցէ սառնորակ,
Ուր գիւրն երկին դի՛ժ պասկեր :

Բազկիօքն երկու բորբոյ սփն ըզնուլաւ արկեալ գիլի,
Արկելու խնս կոնակին մի անդր ասէլ գիւր մբրիկ,

Ուր ամբքն յեզեր բոլորին .

Եւ պաղպաջունս աւազոյ պայծառագոյնս անդուս ծիր
Յօճապրոցս իգալար սոգայ 'նդ ալիսն Եւ երկիր,
Կակղէլ ըզուրցն անկողին :

Անդ անբարբառ դողոջնն ասեղ՛ վայեր իկապոյս,
Աս նրջէլ կայմ ողն առեալ յառագասից կողպոյս .

Անդանօր նէ՛ նուասեաց
Ինսկուկին անդ իխելս՝ խոնջ իծրփնացնս ալէկո՛ւմ,
Ըզծրփանոս իւրեանց սան խառնկածին վառեալ բոց
Պրնան նանգըն իյայեաց :

Իդարակաց իբրլուրս, յասոց իյոս վայրաբեր,
Լէրին՛ գոյր լոյժ նայելիս այս ծածանէլ սայ պասկեր .

Ճովուն իբափս իջանն .
Եւ նոցին կողմն իմրքին Բասմեղեւով դավարի՛
Յախորժական ինչ խառնուրդ բնդ սեւաբոյրն գօփ
Ձինջ Եւս ըզջուրս պաղպաջնն :

Բազկիսարածն անդ կաղնի յալիսն ըզբուն իւր մի՛ժ,
Եւ ծամածուս բրզկնի ողոզպիր իծովէ՛ .
Թե՛ւ՛ քանակ խոռոք գոս .

Անումնածից Եւ այդին արկեալ ողորս անդ դրասանց,
Հասուածանէ գիւր սերեսս բազու ծրփել ալէգանց,
Ուր ջուրց սարունն ցոլն բնդոս :

Անդուս նովին առ եզեր լուսին իվայր հակեալ լոյս
Մակաւասար նուէ փայլ, Բողաւոր իմն արեալոյս

Յայս լրանիս ծոց անդոր.

Ո՞չ եւս այլս ունի ծով, մըմունց պարսկ ո՞չ եւս այլ,
եւ սարսբերն անց երան ծրփծրփի 'դննս այլեւայլ,
Արեւալ վայրիցս այս իբրոյ :

Յակնապարտառ այս իվայր սիւր իմ բերեալ քաղցումից,
Հեզանամբոյ զերզ կարօպ, եւ սոյ նեծխն անուշիկ '.

Իտաղադուբեան յայս պատկեր :

Ո՞ն, առ իմ՛ քիցէ, ծնվ, նախաննելից խաննանս,
Ալբայ սիպար եւ հոգտոյ զբանել խոր ինչ իկնանս,
Ձի բնդ ծրփիմն Բո նրնցէր :

Այլ զիմս այս շոխից բափել զիմ Բոն.

'Դս պրդընծայն է բրնդիւն յաշատակաց քաղաքին,
Անուոց շատաւ զիլ զըրո զոր յերկարէ խոլ գանգիւն,
Ուուն իդոյիւն իիս առ իիս քովեալ բնդոս յերկաթին,
Սալ բնդ բախամբք հեծեծէ, եւ երկաթք վըրբեչն.
Անդ մարսագոռ բոցանօք իրունդ որոս դարբեչն.
Երզ, ոսնաստիկ, ազաղակ, եւ յոգնածայն մըմընբիւն,
եւ պատամար կոնակաց նաւուց իծովըս բըռչիւն,
եւ խառնիխառն անդ զոչիւն
Յրնդհաս բնդհաս լրուսիւն :

Իւսիւնդ զոր մէն մի վայրկեան հեղծուցեալ՝ սոյ նորալուր
Օղբ աւրցեալ եւ ձրզին առ Գուրբք Բերեն վայրսբեր,
եւ իբր բզծով զ՝ իմբրիկ մեծ բախիցի սարսբեր,
Չայնից քաւալ սան կոնակս եւ շատաշմանց ծուխս յանուր :

Ժողովրդեան սա միոյ առանիկ վանս, եւ շքուկի

Պարուցդ անբիւ՝ զորս երկիր

Ածեալ իդոյ եւ ծախէ սպտաեալ շափով եւ կրճիւ.
Բնբէլ յունայն իւրեանց զոյս իբրեզի դեռ են պաւծուկի.
Մի՞նչ արաւածք ամենայն եւ լուսաւոր կան ինուն

Իլրուսիւն անխրոտլ.

Իլամբարաց վաղափոխել կասեալ նրնեացս այս արբուն
Յիւրեանց կրոյին՝ մէն զերկնից յու զե՛ն խորհուրդս իվըրդոյ.
Հրոկնն նո՛ւս, եւ բնդը. զի զձայն լրայց եւս նոցուն,
Ձի զոր հաննն հրոյրեչիւն՝ նոցիւն իլուր դառնայցե՛ն,
Ձի քալը՛ ոչիցն հրնջիցի՛ն, ծաւալեսի եւս անուն.
Ձի անննախաբըս լիցի՛ն, մնն, եւ բզբէլ խաբեսցեն :
Այն, բբրոյս իբարծու՛ ար սիւրեն ոսք իմ նոցին՝
Ըզձայնսն անա դեռ լրեմ, ալլ քէ բզվի ստից քալ,
Քէ դարձ խաւրն անդ առնում, քէ անցից յայնկոյս բբրի՛ն,
Այս մեծագոչ կառաշիւն՝ առ մօտ ափամբք նըաղեալ,
Լիցի հանգոյն քէ շէր եղեալ.....

Մի՛նչեւ կասեալ զեփխուսին զարեանաւորմ շունչ զըարբ

'Դաւարագուարն բզկաղեոյս պրննել իզել ըզաղարբ,

Որ ձրմեւունս հաւուէ հարիւր,

Մի՛նչեւ վիմից այդ հասոր քաւալ ծովուն անդ յեզեր

Որ եւ խաբիւլուն իխաբիսս արդ դողոզէն իյերեր,

Անկից յալեաց կոծ՝ ծովալուր.

Այս ոսնածայն, ազաղակ եւս այդ աննուն շատաշիւն
Վաղ իսկ իցեն բնկըզմեալ իլախեանց լրուսիւն,

Մուսիս այլ բզնու զիբարեալ զըլեացնն ազգ իծրնունդ,
 Եւ անիմաստ այս արիւնդ զոր համարի մարդ վրանէ,
 Խորասուզեալ կորիցէ անյիւստակ եւ նրանք
 Յանարձագանցն անդ անդունդ .

Իսկ նր Աստուած Բն, աղէ. զիս իմաստունն հարցաննն,
 Եւ նր Աստուածն իմ յցէ. — Իդոյն պատկերս համօրէն,
 Յայիս եւ յամպս երկնաննէմ,
 Իդոյն բարբառ եւ բարձմանս, իլրութիւն յայս երկնից,
 Յերեկորին յայդ ըստուերս, որ իբարձանց զան իղիւր,
 Յանասեղեայց այդ թափուր եւ յանդասանոց աստղոյն,
 Եւ յանանման յայդ ոլորսս, որ սարածին համասփիւս.
 Քան զմիսս իվեր բարձրացոյն, քան զրիբ եւ Ես անդրագոյն :

Անմանօր իմն է բարբառ
 Չոր խօսին հողմք իլայեր,
 Յամպն անդ շանքիմ բոցախառ .
 Կանակն իծուի ծովեղեր.
 Ասդ յիւրն իբոց ֆողածիզ,
 Յեմակն ի՞նուն լուսարկիմ,
 Նաւազին երզ բոցական,
 Ոլորսք յերկին խառափիւր,
 Հաստատութիւն զայր սայ ծիբ
 Ալեաց բիւրեղ ծրփական (*).

(* Իման գրպակիւր հաստատութեան եւզոյց որ յերեսանց թուրցն հար-
 կանցից . (բարզմանից.)

Մով՝ ուստ հանրէն արեալոյս,
 Լերիմք՝ որ սիւ մեռումի,
 Ջիւն երփնեալ յայցն անկեղոյս,
 Երեկ զ՝ իբուրց շիբանի,
 Շրտուց՝ մեռեալ, վերածին,
 Փոր՝ զի լուղէ կամ յածին,
 Նանեաց խաղլ ստափիւն,
 Բրբրոցն իծայր ճին սահար,
 Եւ՝ աներասլ յիւստակ,
 Մայրեացն իխորս լրութիւն .

Ըստուերք երկար զոր ձրգին
 Կասարք զոր արփ թող լրեաց,
 Շրտուկնն այն վեճն որ վարզեն
 Իմալլ ծոցոյ ֆողաւաց,
 Աստեղց ջարմանք դողորմուն,
 Հողմն յառազաստ շառաւուն .
 Շանք՝ եւ վրեմն արեալիւր,
 Գիւեր, մարկիմ, ամալիմ,
 Եւ ձայմնս համայն վայրենիմ՝
 Ըզլեն խօսին զուզակիւր :

Ըզլեն, Եսկդ Էից, Տեր,
 ձրեմաստութեն, կեանք, սեր, յայս .
 Գիւեկ սեմեայ զեղ զիւեր, *
 Ըզլեն իրնդիւր աննէ յայս,

Զվեն զոր մընել ձայն անձնիւր,
 Ըզվեն բնութիւն համասփիւռ
 Յայտնեալ ջիւիւտ սալ ամման,
 Զվն զոր ոշինս աղերսէն,
 Ակն, ովկիան հազեղէն,
 Ռոյլ անունդ « Անասիման » :

Աստ մէն մի գոյլ, ճվ լիւզոյ,
 Ըզվեն հազագարդ լրեսն,
 Եւ բստ անձնիւր ջափ հասու
 Գոյլ անդր ի խոր բաղիանցեն.
 Այլ որսափ միսես յան եւ հոյն
 Պարզէ զօղ սուր խորնըրդոյն,
 Յերկրէ պնշափ եւս խորթին,
 Բեռն ընկնէ զիւրն հիւտարիւն,
 Ռիվնեատր բաղձութիւն
 Միայն եւեր պիտրծին:

Այսպէս էրբ բիբ մեր խնարմ
 Իմուս անդ պիւ շառազոյն՝
 Գիտն հասեալ իկատար
 Բոցարարբ զակն առիւտյն,
 Անդիւն շաջեալ մըրազին
 Յայերս մուր անկանին,
 Իբրս հարեալ կուտարար,
 Եւ ընդ երկինս համուրէն
 Կէս էր հանդէպ սեւա դիտէն,
 Քափուր, ամայս, իսլ խաւար :

Տէր, դու լրեւ իճն էտր
 Հայս բուն, դաճուկ գայս յաւէ,
 Է զի վրսեմ, հեւէ իլուր,
 Մերք իբր բզման սփարտէ.
 Տօրէ անիք, Տէր, ոգիս
 Խօսի ընդ յայ եւ ալիս,
 Ընդ փորտիկն եւ ընդ ցայդ.
 Անդ մէն մի բառ՝ է պատկեր,
 Եւ ընդ բարբառ շիկնիմ մեր,
 Ռոյլ շրջուկս եւ լոկ յայլ :

Քանի հըմայք եւն ձեր, երկիր, ծով, զիւեր.....

Պեղեցկութեան անեղի ջիւնց հայելի.

Հիմ յարտաւս երևում պատիւն իմ տշեր

Ընդ այս սեպի ըմանեթի :

Երկնից հանդէպ զի եւ ծրփմանցըդ սիրուն,

Սիրս անտրտում՝ հեծեծիցէ յիս համբուն,

Պեղեցկութեանց Տէր իմնաբուն :

Զի՛ նոց զարծ ձեռնիդ ըզվեզ կարծէ սեանել,

Զի մեծութեանցըս այս դաճուկ անպատում

Մասն առաջին է դեռ սանդղոցն այն անհունց,

Ընդ որ յըզձէ յիզձ վերելեալ ամբառնայ,

Եւ հեզգիտէ տաջ եւս զանդունդ կրուէ նայ

Որ բաժանէն իմն բզմարդ եւ բնութիւն,

Հոգոյս միանդ հեծութիւն :

Սուզեցիք մտք իմ յայդ ալիս տրտութեանց.

Սիրս իմ, բըբեւըդ գայդ հըրուզ թորափեւոց.

Ա՛նձն իմ եւ դու նրգանց ինձիցն ճն գերկիր
 թ՛նդ եւ յսնանց գեղեցկութիւնս ամբարձիր .
 Խընդրեան զի ման գիւր շնարհիցէ առ իեզ թեւս .
 եւ բլծակար նորոյ փայլից ցանկ իմեզ,
 Առ Տէր գոշեւա . « Գե՛ն . . . եւ եւս : »

Ժ Լ .

Ա Ղ Օ Ր Ի Ք Մ Ի Լ Ե Ա Յ .

Ն Ր Գ .

Յօւ եւ խաղան
 եղկն սուհին դալար .
 Տասրակ՛ անդ գրգան,
 Ունց սուճու ծիծառ .
 եւ տոնայ կողեր,
 Բաղեղ խիս առ խիս՝
 Յանդոյր իմն բասուէր
 Մածկեն ըզխրնիք :

Որհանք զխայլունք
 եւ իեզ արսասունք
 Լոկ իցեն սաս, հնյր .
 — Ո՛վ թէ նա անդ գոյր . .

Դալար դարեւանդ
 Ջառուին որ զեռայ
 Ընդ ընկուզօքն անդ
 Գթ՛է գպրգսայ .

Քումբ զայն զեղջկաւն
Իշափու ունի,
Ուխտասունանն
Ձեռն իջուր հրպի :

Որհանք զմայլմունք.....
Եւ իեզ արսասունք
Լոկ իցեն սաս, հոյր:
— Ո՛վ քէ նա անդ գոյր.....

Որ խոնարհ զմարգաւ
Սրբուի էրիկուն,
Իջանէ սակաւ
Վայրանակ յասոյն.
Եւ ընդ մտք դալար
Ձիւր սեծ հովանի
Մէն մի ձրգէ ծառ,
Միճռ օր մեռանի :

Որհանք զմայլմունք.....
Եւ իեզ արսասունք
Լոկ իցեն սաս, հոյր:
— Ո՛վ քէ նա անդ գոյր.....

Իբնոյն իմբիին
Սօսի գիւրն անօր
Միճռն իյերկին
Ամբաւնայ ուղղորդ .

Յեքերս անդ նրանք
Չապր մբխէ զնաւաք,
Չեղ անուրջ վրանք
Յանքաւ զեքանակ :

Որհանք զմայլմունք.....
Եւ իեզ արսասունք
Լոկ իցեն սաս, հոյր:
— Ո՛վ քէ նա անդ գոյր.....

Անճեւակար ցոյ
Փայլէ յասս ողջոյն,
Սրբեայ չընէ շոյ
Ըզիւնի զբոյն.
Եւ հողմ բօրափեայ
Չքուփ մբոցաց ծրփուն,
Չապրիւք մեր իփայլ
Տայ ձիւնել գաւուն :

Որհանք զմայլմունք.....
Եւ իեզ արսասունք
Լոկ իցեն սաս, հոյր:
— Ո՛վ քէ նա անդ գոյր.....

Սոխակ լրբազոյն՝
Իմեւեայ սազարք,
Առ դրամբ գիւրն բզբոյն
Դրնէ զեւնայ հարք.

Ցուղէ յամբիկն
 Խոնարհեալ սրգալ՝
 Դիտ: զձուս նորն
 Եւ ձեռքնայան կայ :

Որհանի՞ զմայլմունք.....
 Եւ քեզ արսամունք
 Լոկ իցեն սոս, հնյր:
 — Ո՛վ քէ նա անդ գոյր.....

Ձուր բնդոս արձակ
 Ցանգ, կրքիս ինոյն,
 Բաբայիս ինուազ
 Կամարչ զաղբուոյն.
 Իմէն մի յայդ շափ
 Թրւի քեզ այնպէս՝
 Թէ՛ նդ տոլին բնութեամբ
 Չօխր մի՛ ջրով լրես :

Որհանի՞ զմայլմունք.....
 Եւ քեզ արսամունք
 Լոկ իցեն սոս, հնյր:
 — Ո՛վ քէ նա անդ գոյր.....

ԺԲ.

ՎԱԼԼՈՍՊՐՈՋԱ ՄԵՆԱՍՏԱՆ

ՅԱԳԵՆԵԱՆՆՆ.

զկզ մարդոյ, որ շուք յայս ստան ամ կասար
 Երբեմն յաւուրդ ըզքեզ արդուկն յաշխարհէ.
 Գու յայս մինչ ծագ քոց իմքաց վարեցար.
 Ո՛րքեզ հրապոյր կասեաց կամ ան իվերչէ :

Անեուս անտախտ այս տղջամուղչ, այս ջուրք ծար,
 Անբրապկան ծառից, ապտամք յախիտանց,
 Ուաղբումն այն տուրք որ որակն աշխարհ նոր
 Հեռի՛ վարուն անդ իշարէլ մահացուաց :

Ոչ լոկ կեցեր անդ, ասուածեան բնդ ձեւով
 Գոյդ երեւոյք ըզվայրբա արար բնակաւէս.
 Գու անցանել դիտիւր գայն իսկ բբլբով
 Չայս փութուկաց Լ. Տեառն ըզուրեւ հնէ ըզննէ :

Անեուս ըզվենն աւանդիին քեզ բարբառ.
 Իւ բբնութիւն իսօսի իմիքս բբուսուաց.
 Ճանաչելի զմողմն Լ. ըզբանք մրկովտառ.
 Որպէս սաւերն հասու լինին իբերաց :

Միայնութեան և աղօթիցն այն ոգի՝
 Որ նախ քնդ ուխտ առնու՝նդ վերին և անստ,
 Իդրժպատեն՝ քան զնամայն վայր աշխարհի
 Չոգիս զընտելան յիւրմէ՝ կննեալ զանդ էառ :

« Օ՛ն, Եկ, » առ, առ ուրն իլեղջ դառնաղէս,
 Եւ առ հանճարն իմուացօսն անիրաւ,
 Առ սարազիր զոր յարկն հայցէ, մեծմ յէս,
 Առ սիրս որ զքնու ինչ նաշակեալ ուռչ լըցաւ :

« Եկայք, որդիք երկնից, յաստիս դուք որքուկք,
 Չեզ դեռ յերկրի աստ ապաւն ինչ մընայ,
 Իմ խիճնդ խորհուրդ իմն է, և զանճնս ևն ծածուկք,
 Եւ այր գունիք աննաս քնդ նոյն զարմանայ :

« Իսկ խոնականրդ ձեր թէ բիր վերապազ
 Տառի բզջայց դիտել զօղովքն անդ ծաւալ,
 Թէ բզջընունդ սիրէք նայել զաստըղաց,
 Կամ բզջուսին՝ ծովուցն յերես իբրաւալ :

« Թէ նեղեղին անդրդրանն խոխոչիւն՝
 Որ հառաջամբ խոտակի զիլ ժայռ քնդ ժայռ,
 Դեռ իւրբանցբղ քաղէ վնն մի գոշիւն,
 Եւ գնէր բրանի ձրգէ բզջայրս քնդ այն վայր :

« Սաղարթագեղ քնդ Եղիւնեօք յողնեալ սոսկ,
 Թէ անդ յակնիրսս լրայլէք լրուէեայն
 Դաշակալուրն բզջայլ յասոց յոս սողակ,
 Չերդ երկնանեան իրնաւր բախիմ ձայն :

« Տասուածախմամ թէ կորեալ սերմն իսրկելոյն
 Տոյս՝ իձեր սիրս և յռեկամաց սայ բողբոջ,
 Եւ քնդ ամայս ծաղկազարդի յերկն իզոյն՝
 Չերդ սակ աննող իծայուն անեալ յանջրբղաց :

« Թէ ողզէ զձեզ աղօթից ցօղ խոնարհ՝
 Անբաւելոյն հանդէպ իզունքս անկեալ,
 Օ՛ն եկայք, ինչն է սա տու կեալ քնդ աշխարհ,
 Այլ քնդ երկնից և լնդ ձեզ՝ շօս իսկ իկեալ :

Հայաստանի գրագրական կոնստակները
հիմնադրված են 1845 թվականին
Ստամբուլում Գրագրական կոնստակների
կողմից։ Կոնստակների գործունեության
հիմնական նպատակն էր հայ գրականության
կենտրոնացումը և զարգացումը։

ԱՊՈՆՍՈՍԻ ԼԱՄԱՐԹՆԵԱՅ
ԳԱՆԱԿԱՆՆ

ԳԻՐԳ ԵՐԿՐՈՐԳ.

Ա.

ՅԻՏԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՑ.

հա սերեմն ազազուն
Որ իմամանդա անդ հոսին.
Ահա սա ձայն է հոգմոյն
Հեծեծելումն ինովիցն.
Ահա ծիծառ քափառկոս
Թեւոցն իծայր բերէ սոս
Առ ջուրքն նիրհեալ մարցնակաց.
Ահա մանուկն այն շինից՝
Որ կրկրեսն իխարնից
Չանկեալ իրդխան իմայրեաց :

Ո՞չ եւս առուն այ կարկաջ,
 Ո՞րով հրհուրէն ըզբաւաս,
 եւ հաւուց ոչ եւս աւառ
 Լքսի 'նդ ոսովքն կապաս.
 Երեկն առ կռան յաբարայս,
 Այն ինչ արիին գայ իրայ՝
 Իւրն իկէ անդր յանգի ծիր.
 եւ փայն աղօս բաղկաւէ
 Չոր արկանէն յանջրբոյճ՝
 Օր անուանի դեռ յերկիր :

Ոչ եւս զեփիտ այգն ունի
 Ընդ ոսկեծալ իւր անգոօփ.
 Երեկորին ծիրանի
 Սուգի սքմոյն ընդ ալեօփ.
 Ծով մեհացեալ է ունայն,
 Իբր անապաս անկենդան,
 Չուր անդ խրնդրեն աշ բզկուր,
 եւ յանբարբառն աւազուս
 Կոհակ խոռօր փոքորկուս,
 Հեծէ մրուուն իսբխուր :

Խաւն իբբլոյն անդ կասարս
 Ոչ եւս յարօս զրօցէ մարց,
 եւ բողո գառն իմացաւս
 Ջիւրոյ գեղմանքն սպասաւ.
 Ոչ եւս ինուազրս գեղջուկ
 Մշիճն ըզկրնանեաց հրհուրէ՛ շուր :

Յերգս անդ սիրոյ եւ իրնդման .
 Գաղեալ դաշտացն է դարար.
 Այսպէս գնայ ամն իկասար,
 եւ այս աւուրց մեր վախճան :

Ժամ է զի բնաւ անկանին
 Հողոնց իիսն անդ հարուած,
 Այսպէս հրննէ զկենդանին
 եւ հողով որ գայն իշիրանց.
 Անդ բաւալին բիւր հազար,
 Իբր ըզփեճուր վայրապար՝
 Յարծուոյն յլեալ յայերց ձեռս.
 Մինչ հոր փեճուրէ նրմս գան
 Իմերնանեալ ձրմեռան,
 Ջեռուցանել զիւր բեւեռս :

Եւ զձեզ անդ բիբբ իմ սեպին
 Քօռնեալս իման այլ համբոյր,
 Մասնոյ խայրիւ՛ այլ երկին
 Չեքոյ իրայս առնուլ բոյր :
 Քիչէ՛ս մանուկ դեռ սիօփ՝
 եւ մընացեալ կամ անօփ
 Յորոց իմ սիւ գուգլին .
 եւ թէ առնեմ ինձ հարցուած,
 « Ո՞ր եմ զոր սիրս քա սիրեաց » .
 Ասէ իմ ինոյ խոնարհին :

Կողին իբրուրն է սապան.
 Աւանիկ, ոտ իմ գիտն.
 Այլ շուն նոցին առուածեան,
 Այլ ինձեան, Տէր, մնոց իցեն :
 Մինչև յալիուն հրնդիային
 Տանի պատգամ աղանին,
 Զոր մեզ բերէ միւսանգամ.
 Կամ գան, զրնան, անցանեն,
 Այլ յայն յանձուկ սանհանեն
 Ոգիք շառնեն դարձ մի գամ :
 Ո՞հ, յորժամ հողմ մեանի
 Շրթնցեն յոտքս գամս,
 Մինչ խոտոյն ծիլ սասանի,
 Շոն հրարնէ՛ զիւր նրազ.
 Յորժամ զանգակն բսուերաց
 ճօնէ ըզգանց մտահզգեաց,
 Գիւերայտուն ընդ անտառ,
 Առ մէն մի հողմ երկնանեմ,
 Առ մէն մի ծուխ հարցանեմ,
 « Զիցեն նոցին դու բարբառ » :
 Այլ ի՛ւ առ սուր նոցին ձայն
 Զիցեն շատ մեր լըսելիմ,
 Մըտերնագոյն եւս բզբան
 Կոցուն հրծծեն զաղտ ոգիմ.
 Իխտս սրբից մեր իխուն
 Անդէն նոցին յու՛՛՛՛՛ զարբանս,

Գիմեն խորնին յանձնուս,
 Իբր ըզապարքս ազազուն
 Զոր սանիցի հողմն առ բուն
 Յոր վրրբեցանքն նախուս :

Իվարտեալն որդեկաց
 Վեցեալ սա մայր սիրային,
 Որ կարկառէ յայն կենաց
 Զնեռն որ որրեացն ըզնային.
 Համբոյրէ իւտրքն իւր ծաղկին.
 Խնոց՝ քնարանն ինայիկին
 Սիրն ըզնտա նրախիւ.
 Յօղբ ըստդեն զիւր ժբմիս,
 Եւ բուի ստել իւր շքիք,
 « Ո՞ զնձ հանգոյն ինձ սիր : »

Սա հարանունին մանկամարդ,
 Որ յայգուէ՛ ճից ցրտապան՝
 Ինակասուն պրտակ զարդ
 Տարա յարձուրդ մի միայն,
 Տըխուր, տաւոց, եւ յերկին
 Անգամ՝ իսեւ սարկածուին
 Գարձ ընդ նորուն առնէ նեմ,
 Աւ. « Շիրմնս է դալար .
 Գու յանապաս այս աշխարհ
 Զի՛, հւս մընաս. ես անդ շեմ » :

Սա մանկութեան բարեկամ,
 Զոր սեստ առաջնի արկածից
 Ես տեսուրիսն նախախնամ
 Կեցուկ ինց մեր սրբից .
 Անց նա, ոգին Են այրի,
 Զննե իմեր կիրա քափառի,
 Եւ մեզ իգութ հարցանի :
 « Ռոյնակ, քէ լի է ոգիդ
 Ո՞ր գորհուսանաց, ո՞ր զլրբիդ
 Ըզկիւնն քնդ մեզ քածանէ : »

Եւ այդ բոսուեր է մերս հայր՝
 Ո՞ր զմեզ կարգայր ուխտանուն .
 Սա հայր, եւ այն է եղբայր
 Որ յառաջէ իմեց խուն .
 Որք քնդ յարկաւս բարեբաս
 Ընդ որում յայ զնուայն աս
 Ո՞ն, դեռ յերեկ նընջելին .
 Եւ դեռ յերկրայս է սիրս մեր
 Թէ ծախիցէ որդն եւ եր
 Զայդ իմամնոյ մեր մարմին :

Մանուկն ոյր ման վաղաբարս
 Ելիք քափուր գորտան,
 Որ յբասեանց մորն իւր անկու
 Շիրմին իցուրս Իբնարան,
 Եւ ամենայն զորոց թիւ
 Բառնայ սերկեան կամ վաղիւ,

Եւ ըզմեր մասն ինչ ասնին,
 Զրծծեն ներհուս ինողոյս .
 « Որ տեսանէք դուք բոլորս,
 Ըզմեզ յիւժէք սակաւին » :

Ո՞ն, ըզմեզ լալ էան զամեն բասս է անուր .
 Ոգին սիրունք որոց զուցեն արտասուք .
 Զնեզ մոռանալ՝ է գոյ զանճնու իսկ անյուր .
 Ո՞չ աղէ մեր սրբից հասարս իցէք դուք :

Յորտափ յուղւոց անդ յառաջեմք մեր մրթին,
 Քաղցր անցելոյն ինքս պընցի գեղ սլորս .
 Յերկեակ հասուածքս մեր նոզիք պատաստին,
 Եւ լուսազոյնն երթայ շիրմին քածանորդ :

Տէր գրբութեանց, Ասուած նոցին, Ասուած հարց,
 Գու, զոր նոցան յանախ շարունք կարդացին,
 Լուր քնդ նոցա զարտար արկեալ մեզ յեղբարց,
 Զեղուսմ աղերս վասն ո՞ր զմեզ յնճ սիրեցին :

Քեզ մաղթելին հակիրն իկեանս անդ իւրեանց,
 Այսք ծրանցին մինչ ըզնոսս դու հարեր,
 Եւ գոշին . « Օրհնեալ է աչ քո Ասուած » .
 Ամենեւինդ յոյս, մի զնոսս պատրեցնր :

Իսկ առ իմէ այս լրաւութեան յերկարանք .
 Մի զմեզ անցնորս մոռացան . նչ էսս սիրեն .
 Ա՞ն բրբամանքս մեզ հանգչես են վախանք .
 Ո՞չ դու, Ասուած իմ, սէր իցես հատօրէն :

Այլ ընդ լացոյ թէ խօսին բարեկամ,
Թէ զի ինեանք են երանեսա պատմից,
Քան զխորհրդոցրդ վազեալ գուցէ ծառ,
Եւ նախ քան զոր տ թեւեալ առ նոսին :

Ո՛ւր են, նոցուն իրիք որ անսղդ պայծառ
Զբարբազոյն ծագիցէ զիւ եւ կայուն .
Գրեանք լրնուլ ըզգոյն կրկզիս լուսավառ,
Թէ ընդ երկինս եւ երկիր նախ անուոցուն :

Յտիտենիցն իցեն իրոց անգեալ, Տր,
Զասեսաց ջրնջեալ յուշոյ անուանս քաղցրութեան,
Կրնոջ գանուն, ըզսիրունայն եւ ըզկեան .
Եւ դոյն իկոչքս շառնիցենք պատասխան :

Ո՛չ այդպէս, Տր. զի երէ փառք երկնածիր
Ունէր ջրնջել քնաւ գլիւսասկ մարդկային՝
Զնոցուն իմենջ իրլեալ դու գուց քառնայիր,
Եւ արսաւաւս ըզնոփոք գնր հուսիցն :

Ո՛հ, նանգիցենք նոզիցն իմոյ, Տր. իծոց,
Այլ ինոցուն սիրս պանեսցի մեր երաս .
Կրցորդ երբեմն էին իրնդիցքս մերոց,
Զխնդր իրնդամբ թէ շեն ինեանք բարեբաս :

Ըզգրբութեան աւել ըզնոփոք գաջ, հրգորդ .
Մեղան նոսա, սակայն պարզեւ են երկինք .
Տարան վրեսաց, անմեղութիւն սա երկրորդ .
Եւ սիրեցին, ներողութեան դա կրնիք :

Էին նոսա զոր ինչ մեք,
Փոփ, ընդ օդս հազմավար .
Իր բզմարդիկ դիւրաբեկ,
Յէւ ոչբնջի ապիկար :
Թէ ոսկն բոսեյ գրեցին,
Շրքրունք երբէք վազեցին
Պատսիրանաց ինչ ընդ գիր,
Հնայր, դասաւոր գեր իվիր,
Ո՛հ, մի՛ ընդ նոսին դու հայիր,
Այլ նոփոք տայ իպատկեր :

Զի թէ զփոփն դու էրննես,
Յընդի իծայն անդ հային .
Եւ ձեռն իրոյս թէ ձրգա՛ն՝
Մասանցոյ փայլ մրբագնին :
Թէ բիբեյ նային աստածեան՝
Սարսին իբունդ եւ ծրփանք
Սիւն աշխարհիս եւ երկնի .
Թէ սրբութեան սաս նրաման,
« Ե՛լ, սուր նամարս անաջի » .
Քո գորտիւնք ծածկեցան :

Այլ դու, Աստած, գաննիազ
Անմահութիւն ունիս դու .
Երչանկութիւն զոր դու սաս՝
Իրաս հային յաւրու :
Ուսն արփայն թէ « Նազեայ » ,
Եւ յիւն ըզնէս իւր խաղայ .

Անոց հրամանն սառ զծրնունդ,
 Եւ յախտեամք իձայն քոյ
 Արկեալ թզդարս գունդագունդ,
 Հոգեն առանց քրեկոյ :

Աբխարհի զոր դուն յանձանձես՝
 Գառնան հանդէպ յարբան ի սիս,
 Եւ բնաւ երբէք ոչ քակես
 Գու յանցելոյն զասպառնիս.
 Կեանս դու, և Կեանս, Տէր, ևս դարձ
 Որ շեն գործոցդ հաւասարք,
 Կրթիս ընդ քո ձեռնամբ կան.
 Եւ ձայն քո ոչ սայց ցրբիս
 Մարդոյն զերեւակ զայն թզբան,
 Եւրկ, Այսօր և Վաղիս :

Ո՛վ Հայր բնութանքս էից,
 Աղբիւր, բարեաց խոր անդունդ,
 Ուս շիք կրթիւ զուգակից,
 Մ՛ իմիկ կրեւեր զԼեզ, անճնունդ.
 Արկ, գրբութիւն անբապաւ,
 Եւ թզքո շափոց իմբժար,
 Յորժամ զքոյինս դու կրեւես :
 Տաղթեան, բարձեւալ գորութիւն,
 Կրկանելով ինդ թզեզ,
 Տաղթեանց իմեր բողոքիւն :

Բ.

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ.

Եւ խաղաղէր ձով, փրփրալեզ զերք անօր
 Որ խոնարհի վինս վառարանն է անօր.
 Եւ քրտնոցեալ յախտաց զախոս դեռ ծրխան
 Մուսս իմն իմեծ առնէր մահիմս իբր առ քուն :

Եւ առին յանգոց իյանոց սանեալ ոսկեձոյլ՝
 Վերակախէր զպէտօն անդ գունց աննրբոյլ,
 Եւ կէս դիմացքն սուզանիւր արիւնս
 Իբր թզեւակեզ նաւ ծովակուր ընդ ոտքս :

Եւ քականայր երկին իկէս, և Երան
 Տառագաստին նուաղէր անտօրի և անձայն.
 Ընթանային յասուերք, յուրեանցն անդ իմնայլ,
 Եղիւր որ ինչ յերկին և զտարբք համայն փայլ :

Այսպէս և յիսն ոսկի նուաղեալ հէտ թզնէ՝
 Ասեաց զբուրկ անկանէլին տուցեան հետ,
 Իբր իբնութեան և յիս հանգէտ իմն ինչ էր,
 Գամ քան թզգամ կըրէր, մարտէր, լայր ուրտնէր :

Եւ իմբոց կուտ լոկ դուռն ինչ զբէր
 Քուղոյր դիտել վէտ վէտ թզոյսն ոսկեզեղ.

Իրաներիեան անդ պակիրեր անդ խորան՝
Որ բախողն անեչ զանբաւ վառարան :

Եւ հողմն եւ ծուխն անդրկցամած եւ խաւար
Քրէր իդոյն յայդ թէ դիմեն հուր կամար,
Գոցցես բնութիւն եւ բնա որ կեանս ասն նրմին՝
Ընդ կորնեւ յուսոյ ըզման իրիբային :

Երեկտին յերկր բրուքր անդ վառի,
Եւ ջուրցն յերև ծրփեր վրբիտւր արծաթի.
Ակն իմ բախծեալ, ձիզ զբռանէս, ալվամայ,
Տօզս անսքսում զնացուցաներ զնէս հոցայ :

Եւ ծածկէին բրնամ. հոգիս սբարազգամ
Մընայր բափուր եւ իբր սյարս ամպամած,
Եւ մի եւեթ ապա խորհուրդ ամբառնայր,
Իբրեւ ըզբարցն յանապակից ծայ անծայր :

Էնչս, յն զրնաս. նվ բոցասպառարդ դու գունդ,
Ամպոք, հիւսիսակ, ալիք դում յնդ գունդազունդ,
Փոռից, վրբիտուն, գիւեր եւ առք իմ եւ սննձ,
Աղէ գիւէլ առ ն դիմենմ զնէս միսեանց :

Առ հեզ, նվ մեծդ, ում սին կայծակն է արփին,
Յար այցն եւ ցայց, ոգի յանգին եւ հանգչին.
Կենաց հանուրդ գիշտուն զեղմունք աստուածեան,
Ինձ մեծ էին յոր ընկրդմի ամենայն

Գ.

Կ Ո Ր Ո Ւ Ս Ա Ն Ի Ո Յ .

Ա Ռ Մ Ա Ր Գ Ի Գ Ն

Ք Ա Ն Գ Բ Ե Տ Տ Ա Ն Տ Է Գ Ս Բ Ա Լ Լ Ա Ն Տ .

Ր ըզմայեալ իմ սանահացս իխոխոց,
Տողնեալ յառօս ոսից կոխան Ռուսեայ.

Հին կամարացն ինովանուց՝

Որ մենեհին յաւերս նրնջէ Սիրիլայ.
Յանճաս իզար ըզմա սեսի խորանուս,
Խաղայր յալիսն անդ ծխածան ծրփանուս.
Չեղ հողմն ընդ բառ սիւր խաղալ ներանկին
Որ զօզ պուղեալ դափն հասանէլ յամային.
Եւ վրբիտայոյց սեսի զմանօք բացարձակ
Բաւեալս յառուս դեւ ծրփառուէ զիւր բաժակ.
Մրփուր զրպիւր զիւր երազօք ծածանող,
Չեւերական ընդ մտօք ձրգեալ ջուրցն ըզմոյ.
Եւ զօնն իգոռ յրցեալ շաշիւն եւ փոռիս,
Գրնայր բացուս յուսացրեցուղ իլայիս :

Զօնն ուղչոյն առաջ յառեալ կային յուխ այս դէս,
Խընդրեալ, զբեալ եւ կորուսեալ էս թնդ էս,

Իբրև ոգի խոնից իխոնս իծրիսն
 Գարձ ընդ նոցին առնիցէ հետս եղծական .
 Եւ սիրէի շանալ ընդ ծուխսն այն փաղփուն ,
 Գիտել զնստին յայրիւս , իզոր , յողորդուէն .
 Երկարանից բուր ինձ հաղորդեալ շու փառաց
 Ռոպէ՛ յաւե՛ծըն քաղաք գուշ իւր պատեաց ,
 Գարձ յաղբիւր անդ ընդ մքրագին առեալ դարս ,
 Եւ զՏիրուրէի պատկել անդրէն բզկատարս .
 Եւ կարկազուն ծրփմանց յանդոյրն անդ անդունդ
 Յիմ՝ լրտելիս մինչ հեղուին մին շախնդ՝ իբունդ ,
 Իդոյն ապուսլ , շառաշ , յաղմուկ կոնակաց
 Գանգացն իցիլ զբուր անեալ դարձ իդարձ ,
 Ընդ բացասան իմն ինձ բուր լրտելի
 Քինդ Եւ տրփիւն գռշի անբու խոժանի ,
 Որ ջուրցս իխիւ , այլ սրբաբաւ Եւ իխիւզ՝
 Խոխոջ զափամբ Ես , Եւ լրու՛հ հանապաղ

Եւ գռշի . « Ո՛վ որ բզկարս տեսր , զէս ,
 Տալ Եւ կորել զմականն յափանցդ Ես ըրն Ես ,
 Անուն հոյին գոր ձերբագս դոյզն Երգեաց ,
 Շնորհիւ նորս՝ բզժամանակս հաս Եւ անց .
 Գու որ առ մեւ դիտեր բզբուռնս աշխարհի
 Չբանեսս՝ յալեացդ անդ պաղպաղելու հեշտի (*) ,

(*) Մեկնաս , իվերթոյս անդ կենացն , իշոխնն Եւք խոխոջանաց
 Տիրուրէի կարեւ ննշի , ըստ պատմագրացն վկայելոյ :

Տիրուլ՝ սրբին զի բզբուրանս հեձեձէր ,
 ՉբՄկիպիւն՝ պալկացն բզխորձ զի խաւր .
 Յաղբանակէն Կեսար իծերպարդ խոյս սայր
 Եւ Մեկնաս իմերբողաց փառաբ մուրայր ,
 Բուսուս զոնր , Կասնն Երկնից բզբարիս .
 Իբիւր Բն ձայն , զէս , զինչ ասես դու առ իս .
 Մի զաղբեմիս արե՛տօ՛ք լարից Ռեստեան ,
 Քէ՛ զԿեսարուն քաղաքանախառն որոք ձայն ,
 Կամ զղեւցստունն աղին մրկիւս հրապարակ ,
 Չայր տրբունցի ձայն քաւալէր բզկոնակ ,
 Որ յիւր գայրոյր՝ դիմեալ ալեացդ իխիւար ,
 Չեղոյր յորդեր սրեալ հորդան ընդ աշխարհ :

Բճրէ , անգարձ անցիմ այս բիւր ողորմեանի ,
 Ո՞չ Եւս այլ զէնի , ոչ հրապարակ , կնար , տրափանի ,
 Արդ ջուր մի լոկ ընդ կարկազունն ծորիս ծեւ ,
 Գու որ զտրիս Եւ բզբորունց հեղուս դեւ .
 Բայց ճշ . նորուն արդ Եւ մրբունց անգամ ջիլ ,
 Եղանախոս վախիտան ձորացն արդ ալիլ ,
 Անձաբ քափուր , վայրանայեաց Եւ սոյլ ժայռ
 Եւ հոտանոս յականց իւրեանց կապուս ծառ ,
 Եւ քափառկոսն Երկնց Եւ Եղն անդ Եւ ջիս՝
 Որ գայ իսար իսրնորել ջրոյն զիւր բզբիս ,
 Իզուր մրեան զի խուսափեալ այն հոտանի
 Անմուռն հովիցն բնձեւեւն շախն Եւ բզկեանի .
 Եւ յամային իւրեանց Եւ հեղ մերկարիւն՝
 Քուրիմ ձայն առեալ Եւ գռշի . « Ունայնորիւն »

Ո՛վ, զի՛ զարմանք քե՛ տերափեմ անկանիցն,
 Թե՛ մեր աղկաղի ձեռացոյն զորժ հոռեցիցն,
 Մինչ՝ զոր բնութեանն եր զորժեալ մբարեցեան,
 Փոխեալ սակաւ եւ մեռանի զմահ մարդկան.
 Մինչ փրկիրագայրն այն որ բզբարս ետես զեօ,
 Թողաւ զավանդ իւր մերկ, յանկարծ լեալ անհետ :
 Գե՛ս մի կորեաւ, բա՛ սբարեցեան այդ զանոյք,
 Լեռինդ հրակալ սապարեցին համազօրդ,
 Եւ վեր յեկինս գտնեալ վառի բոցանոր
 Ասեղդ ողջոյն շիջեալ բողբոցն ցայց քափուր.
 Միջոցն անգամ իվախնանի կորիցէ,
 Եւ յառէիցս՝ երբեմն եւ ոչ մին իցէ,
 Եւ ոչ մին, Տէր : Այլ դու, աղբիւրդ աշխարհաց,
 Որ փայլ ինուր սաս, եւ վիժանըս ալեաց,
 Որ իզարուց սրմակ՝ առուրց սաս շրջան,
 Կացցես, մնացես զոր ինչ էիրն յառիշեան :
 Շիջելափառ ասեղդդ եւ զեօ՛ ազազունք,
 Կորստական աշխարհ սապալ, այդ բարձունք,
 Գարնն այն յանդունդս անանակացն բնկրկմեալ,
 Միջոցն ինննին եւ ժամանակք անհետ լեալ,
 Կարն այն որ զիւրն իսկ բզբարձով ծիծաղի,
 Աս մբարսունն է՛ն էն քափառ նայնմանի.
 Եւ մահացուաց անճիւր յամաց վառեալ քեւ՝
 Տաւերժութեան փոյնի է՛ երդ մի եւ եւս :

Իտալիան, վնն, բզբարձունդ արտասուենդ.
 Որ յաւերակս՝ աշխարհի վիշտ գրեալ կայ,

Որ ալեարսինն՝ անցեալ կողմանց իկողմանս՝
 Չնեցոցն յառաջ եւս կրնեալ բող նբարտանս.
 Որ փառք՝ որ յիւր նբան զանունն քա՛ լառ,
 Եւ զմերկութեանդ իսկ արկանէ շքեղ վառ.
 Սա մեծագոնն անս իսուր քո դերբակս.....
 Լո՛ց, ձայն գրբոյ լոյնցես բնդ քառք եւ եղակս :
 Երկիր սրբեալց իզան առակարծս ձախող,
 Աղբիւր ազգաց, դրժոյ, բնաւից մայր ծրնող,
 Չե՛րդ ոչ ազնիւն եւեր սիրէ մանկրթի
 Չոր ձեռարքինն քա՛ մուշ սարսալ յարցանի,
 Ռոտիդ ինննին գրբո՛ւեալ նախանն ճեղ սանին,
 Համայն որ մեծ՝ բնդ քա՛ աստեռս ծրնանին.
 Եւ ոգին այն անձոյժ՝ որ նին անդ իզարս
 Տազատութեան կոյս վերննէ՛ եւ իխառս,
 Ռուզին ժուժկալ՝ ու՛մ սրբազոյն ծագէ լոյս,
 Որ բզբո՛ւեալս արմամարնեալ կեցնաղբոյս,
 Սեղան մի նա իրնդրէ՛ անդ իսկ իվերոյ,
 Միակ, հանուր եւ նբարտինն Աստուծոյ,
 Սիբք երկոյնու՛ գեղեալ իզուր ցլունն եւ հրայր,
 Իփուռաղջ անդ բզբո՛ւց պաշտեալ գոշեն « Մայր » :
 Իդազաղաց զսակերտիդ կորեալ փառք
 Փառաց ձե՛ կեզ, եւ պրծէ՛ բզբո սուգ.
 Մէն մի՛ շքրէ՛ զոր բանայ իսկնց Հրառվմայ,
 Մէ՛ծի ուրաք կարծես ուրուն արբանեալ.
 Ուանբունն իսուն՝ քրիստոսինն որ Աստուած
 Աւանազոյն քափառէ՛ յաւերժ.

Մըտեալ յաղօրս ամէն ոք լու եւս բզգայ
Չի ոյց պաշտեն սանար քո անկ է նոցայ.....

Մէն մի անկեալ ծառ քո յազատ լեռանց ծայր,
Մէն մի սպառեալ աղբիւր, բաւալ մէն մի ծայր,
Մէն մի ծաղիկ նրմեալ իխոփն բզբիւրմաւ,
Եւ վիւ իսուրբ դերբկացոյ անկեալ իստեւաւ,
Խիբսս ազգաց անդ բունդրս սան ընդ երկար,
Չերդ բուռն ինչ քոյ՝ ժամանակին զոր ուռն նար՝
Եւ որ բզկեն ազարտիցէ՝ շուք քոյին՝
Կարծես ինեզ գրկէ՝ եւ զմեզ գրկաւովին,
Ազտեն առ ինչ լոկ կրկնեցին մեծարանս,
Յանունդ նրնուի սիբս, ակն ին կեցաբարանս,
Արիկոյ յոր ոչ հանդուրծէ՝ բիբ դուզնաւեայ՝
Թուի փառս բզկե զեղուլ եւ լոյս շափիւղեայ,
Եւ առագասն եկեալ ներկել զքո ծոփեր,
Մինչ քո անդոյր ոյրեք ձրգին ընդ այեր,
Իմն պատկերոյ իյոյզ հարեալ եւ վրդով,
Յանուն ինքնին յափուես քոյին մեծելով:

Այրիդ ազգաց ճն մեզ յերկար պաննես դու,
Պաննես յպայց իսնծարանս ակնածու
Ըզմնուրեան մարդոյն անուանս ծայրաւալ,
Որ կան զոտիւք անդ քո Հռովմայն իզգաւոյ:
Ակն համայնից անց քրկերչին քո նրքար,
Մի՛ն քալիս էան զրոյ նայառննեցիս զեղափառ.

Այլ զերդ Կեսար որ անց իծաւ իւր յեթին
Յարիւնաներին ինորձ ծածկէր զանճն ինքնին,
Չինչ եւ ապալք սան ինչ նրսին, սկ երկիր,
Գու ինոյին յիշատակ մեծ պատեսչիւր՝
Չի փոյր զանոյք, յաղբանակք յն Երքան կայք.
Յիշատակիդ զոյց շեն եւ շեն ապագայք :

Գ.

ԱՆՍԱՆՍԱՆՆ ՅԵՐԿԻՆՍ.

մարայնի գիւեւ, գիւեւ ոյր բեւ լայն
Բիւր ընդ կապոյտն կայծակուցն ցոլան.

Որ ածածըւել գերդ հայելի զինք գերկին,

Ներեն առայ յառել յալուցս անբախն.

Գիւեւ՝ ուր գերծ հաստաւորինն իյամբոց,

Բանայ զնամայն էչ մասենիս այս նրարոց :

Լեռանց յեփնն իյարեւան՝ ուս աշխուհ

Ընդ կրկնակի վազեն ոլբսս երազուհն,

Նրոսեալ լրոխկ, ճամ խորհրդոց սրօքի բոլլ

Յուզել գերդ ծով՝ լուսնին ծրփի ուր նրոյլ:

Գաւնակաւորն էքեր յալիս իւր կապոյս

Իսրբազոյն պատ գլերինս հոսանոս,

Ոյց ծիւր շիշեալ անդուս, կասարն էղծանին,

Եւ յօղս իլուլ բախն զողոջէլ ընդ երկին.

Որպէս յանդոյր ծով՝ էջերացն հովանի

Յալեացն յասակս անդ ծածանել ճեանի.

Յայս աննանանջ ճիւ, որ լամ զայց պարզարուն,

Երկիր փրքբեալ բրւի առայ նրկասուն,

Եւ ինեւուս ձրբել զոլբոսն այլեալլ

Յոր երկնասեղծ ձեւի իսպաղին վեհավայլ.

Անդ գերդ կոնակ լեռնակն իծուի վէտ իլլէ,

Եւ հալածէ բլուրն բզբլուր յէտ իլլէ.

Ծրմակ՝ կանաչ իսրբանակ տղամից,

Ջուրց եւ բսուեց գոցի մանին հաղբասից.

Երկայնանիսս առս դաւտ, հասկաց ուր զբոսնի՝

Ելելէջիւր առտունն յառազ գերդ դրնդզան.

Անդ իբրեւ զօծ ոյր իլրգեալ յօղ շաղպաս՝

Գէտ անդրադարձ խառնեալ զգրդոյնս իւր ընդհաս,

Բիւր վրեակուն գործէ իխաղսն ածաբեայ,

Ղօղի գրբլերքն եւ խսուերին իյայս զայ.

Չերդ բրխալայորդ ինչ ամպ մայրիկ խորարձակ

Ըստուր գերկուան սրկաննն գոր իսխակ.

Եւ անդ ուր ափրն զալարի գերդ մանիկ,

Ուր պղզոսեալս սուզին իտոց հայելիք՝

Խոր ծովային յոր կան կղզիք ցան եր գլր,

Հարեալ լուսնիս յերկնից ցոլմանց լուսալիւր,

Չերդ հայելի մեծ ջախջախեալ ընդ գէտին՝

Լուսոյ հաստաւորս սայ շաղալ իմբրին:

Իբրեւ զի վեհ մարդոյն եւ վանի՝ մինջ գիւեւ

Կարնէ այսպէս բզգինից կենաց սարուբեր.

Քուն՝ որ ընդ ցոլ վայրաբերեալ իբարձանց

Եւ զոգեպալա մեղմէ գնտանքս կենաց,

Այսպէս գտարերք մամայն բրւի շրջաափիւր,

Եւ իտրոփուոն էլից համայն ամել դիւր.

Ըզրբնութիւն պատէ զպատիկ լրուութիւն.

Գեան աղ սայ փայլ, այլ ոչ եւս զիւր զըրբնդիւն.
 Ուղին անայիք են եւ իւրնիքիք անբարբառ,
 Ոչ մի սաղարք սարսուէ ծառնցն իկամար:
 Ինննին եւ ծով իսն՝ Երեւասպառ մեծ յափուն,
 Կեղերչական հագիւ զրէ՛ զըրկամունս.
 Ընդ այս սեփի անարձագանց աշխարհի՝
 Ուր հեշտանայ ունկն իյանդոյր ցանկալի,
 Ուր վին համայն ինչ, վերջալոյս, յուռսիւն,
 Եւ ոյր քրքիք լոկ վրկայէ զգոյոյրիւն,
 Քուի իմն այնպէս քէ զաշխարհի անկենդան՝
 Գիտեմք յանուրջ քստի ընդ անցեալն ուռուական,
 Միայն՝ իբունս անդ եղունկեաց լայնանեմ
 Որ իվերայ լընիցս այս խումբ խումբ անեն,
 Բեկբեկեղով երբէք երբէք ցոյզուն շունչ,
 Վայր իվայրէ վարէ ըզհազըր շրտանչ,
 Իքր իկասարն անդ վրկայել խառափուն՝
 Քէ այս քըմբեալ աշխարհ սրտիկ եւ կեայ բուն :

Աշխարհ քըմբեանլ ընդ կամարոքն երկնային.
 Այլ իկամարդ իսկ յայդ յոր բիքի իմ հային,
 Քանի՞նձ հոր աշխարհի, արլիիք անհամար,
 Մասնեալ յիւրեանց շոյից ծագեն ընդ խաւար.
 Ի քիւ կոցս սպառախ անհոս նըւանակ,
 Եւ պարսասի անխոնջ ոգին վերեկեակ.
 Գարբ բսգըմեալ զիւրեանց ամուլ այրեւրեն
 Ըզվին իբիւր ասեղաց հագիւ հազ քըւեն.
 Տի՛նս, զմեռի հնոցիդ յերկնի անդ յափուն՝

Մըրիէլ լոկ դեռ սեփին զառկայծն ըզփայլումս.
 Անդ հինաւուրցն Հայկ (՞) ցեեալ զճող զիւրեքին,
 Չոյր եօրն ասեղու ճար անուանեաց զառաչին,
 Աս Նասն ըզլուս հերձեալ այլս երբի,
 Եզող՝ ոյր վառ յերկնից բարձունս առքերի.
 Քրեանն ոսկի, Կարապ իթես ըսպիտակ,
 Չին՝ որ յերկնից քօթալիէ հոր եւ կայծակ,
 Անդ զանբոսոց քսար միտեալ իւր Կըրու,
 Եւ Գեաբ դեզման վէտ վէտ յայգուն անդ զեփիւ,
 Խոյ, Տուլ, Արծուի, Աղեղնաւուրն եւ Ռոտող,
 Եւ զոր ինչ այլ յերկրի դիտէ անդեղոյ,
 Կամ ըզմային քաջք զիմն յանանց հանել շուր,
 Կամ ասուածեան սալ ըզլըրիք սարիածուր,
 Յերկին իտիպըս սիւրայիւր ամբարձակ,
 Լուսազընից հն բաւեցին անուն սալ :

Մասնկանցառուացս երկինք են զիբ բերաւտ,
 Չոյր ընծայէ ըբնուրիւն սոզս զամ ըզգամ.
 Էջ մի անձնիւր դար վերծանմ մեծ իչան,
 Եւ « Ա՛ս, սաէ, հրաւակերիս է վայելան ».
 Այլ անդողար մասունք դըպրին երկնակերտ՝
 Գարձուցանեն զաննառ զըրոցս այս ըզբերք.
 Եւ ակն իդոյն շրտեալ խորմուրդս եւ ճանանչ,

(՞) Զնշողոյուն համառակութենէն են բանքն, զոր այլք յազգաց Ռիթն յաջողոյեն : Նայնպէս եւ Նասն, Եզող, Քեար... գորս յզկնից յիշատակէ, անուանք ասեղոց են յերկինս : (Քարգմանքն.)

Գիտեն շողալ սառս or ֆան զօր հիսաֆանն ,
 Բճրթ, խմեն մի հրակել՝ միս իմաստուն
 Բանայ երկինս նար խմբոցս յայս անձունն,
 Յաւուրց յորմէ մերձող զաշխարհս Հեւառդէ
 Չեքեց ծաւալ խոր պատմէ անջրպէս,
 Իւ զակնարկիս զրահէն իլիմս անբաւոյն
 Յառէ ուր ակն հառուին 'նկրկի յան էս հոյն,
 Երկինք բացեալ կան զերդ կամար մի անըլոյս
 Որ փեռնեկեալ բողջէ զբասուէրն առնուլ խոյս,
 Բոցդ իւր ֆան զմիւլքն քափառկոս հոյլ իմոյլ,
 Չոր արփենին լուսաւորէ շինջ նրշոյլ,
 Ուրոյն, իգունդ, խաւ իխաւոյ, իբարձունս,
 Իծուփ, փրփուր ողողեցին զայդ ափունս.
 Եւ խառն այնեափ՝ զի շրլացեալ աշխուհմ մեր,
 Ո զկորուսեալն ասալ որունն ընդ երէր,
 Իդաշեն յոր բիբլ իւր խոյանան իսարած՝
 Գունսս իննդեղ փառույդ գիտեն պարայած .
 Սուղ իբացէ կան փայլքն ալոս՝ զոր նախնիք՝
 Կարծեցին շիր կարին զոր շահր առնուն դիք.
 Եւ պատէին ոչ, զի ակունքն այս լուսոյ
 Որ պողպապէն բզլան այն սար զիւրոյ,
 Գուն ապառնի սասնդք, սերունք բոցազեղ՝
 Համար դարուց ցանեալ յաջոյն մրճազեղ,
 Եւ զոր Հոցի Տեառն ընդ քեւօք կենսազգեաց
 Գըրգայ յիւր հուր բասուր յորան աշխարհաց .
 Աստուս առեալ հախր իզրբեալն անդ յաւուր,
 Չեղք ձագ արձուոյ որ իբուռոյն փախիւք սուր,

Ըսկիզբն առնուն անաւալեոցդ, Եւ աննէս
 Ըզբերանէս զորմեն յերկին՝ լուսաւոս .
 Փրշեալ բախմամբ ասալ ինչ ներեալ նոցա մօս՝
 Գնան նորոզել երկինս յիւրեանց աւաւոս :
 Բայց սակայն մարցն , անզրննականն այն նրքի,
 Չեռեալ յակօսս ամենախուն աշխարհի,
 Ըզոյն բոցից ամուն բզջափս Եւ կրօն ,
 Ուսացանք բզոյր, զօրէն Եւ բզնիս .
 Իբր յիւր քէ ձեռս անդ՝ զոր խոցէ կարակին ,
 Գրկր զարկիսդ հանգոյն հասից աւազին .
 Մէն մի 'նիւլից նոյ զոր յանբուն ընդ երէր
 Յանդունդ զիւրեց դիտեն իծուփ բիբլ դեզեր ,
 Յաին անդ երկնից մէն մի ցոլից մուրակ,
 Ոյր նրշուէ շիջանոս լոյս կապուսակ .
 Մէն մի 'նդ սորքս կարին բլմք ձիւնարայր,
 Եւ անանուն որ ինչ յերկին գրոյք յայր,
 Հանգէս են արիք , հանգէս իշխանք շրջանաց՝
 Որ պրտակին ուիկնեանք յերկրոյդ արկենեաց,
 Եւ հորդեն ուսն ընդ անպարոյրսն անդ քափանց
 Մոզոր ասեաց լուցեալս իմուր անդ իւրեանց .
 Եւ անճնիւր զայնեափ վայր ունին իյեքեր՝
 Որքան իւրաջ գալիս վաշէ արփին մեր,
 Ինն Եւ լուսին իւր Եւ երկիր սարաւսեակ,
 Եւ երեւեակ՝ մըրնեալն հեռիկ յիւր մանեակ :
 Իբրն զի մեծ են ֆռ երկինք... Քոյոյ յանուն
 Ո՛վ Տէր, անկեալ Եւ կորսոցս մահացուն .

Մինչ յերեաց իդուցեալ զառ իւր բախաւ՝
 Հիւլ՝ նոյ անուն երկնց այ զանճն ինքմար.
 Ուխնծուքեան Բն պարուցեալ ինանդէս, յ
 Շրլանան առն, Էս ստ գանճն. Բ Էմ Էս:
 Ո՞ն, զինչ իցն, Str, առ երկնիւք Էս առ Էս,
 Անբաւորեան Բն նրնել բէւրն զինեւ,
 Ընկնէ թողո զիս յաշէն ոչ ընդնոս,
 Էս յառ իմ խուն Բան զաւազին բրլիմ հաս,
 Չի բաւալեալ դա մրկանանցն յեւեւել,
 Ի՛է դոյզն ունի ծաւալ՝ այլ կեանս առաւել.
 Իմիջոցին յրցցէ զբերին իւր յամայր,
 Երբ իմ շիցէ այլ Էս անուն ծամ Է վայր,
 Բարւոք Բան զիմն յաշրս Բո բախն է նորայ.
 Ոչինչն անբան զաշուրիսն իւր ջրզայլ.
 Ոչ զանճն հաւել իմեծ առնել զիւր զոյակ,
 Կամ նրկրթի նախել, դասել, զոյ զհասլ :
 Ըզսիքս նորս ոչ յուզէ սենչ իմն անբաւ,
 Մեռեալ, ոչ ակն յանմահութիւն Էր բրնաւ.
 Էս ոչ զընկնեալ ողոյս կրիցէ զարմախս,
 Չի բզխակման Բո ոչ սանի նա զկրբոս :

Անոյ, իմ Էր առ ամբարձան յայդ սանման,
 Ո՞չ երջանիկ կէլ յանուր մրբութեան,
 Իմ խոր յերկի, Էս վայլ կեանցս իմ նրաս՝
 Արժանաւոր ինճ նախանճու բրլւր բաս,
 Նայլի զխոն Էս իբարձու, Էս անդ զարդ
 Անարդիի՝ զիս մեծ գրեալ իկրբուորդ.

Սակայն յէին խորասուզեալ արդ յանդունդ,
 Իյիբաւ զի Բրիք Վեհին որ Էս մեզ ծնունդ՝
 Արեթոք բողջ զիս խառն անարդ ընդ զեռունդ,
 Որ այնչափ սուր յիւրէ, շէլց մերնագոյն.
 Էս զանճն իխորս բողմոք գաւոցս նամարձակ,
 Իբրեւ բզլիւք իբախս արեաց անյասակ.
 Էս բիբոս ինճին իբրեւ յանճն: շիկնելով՝
 Այլար բզլիւք դարձուցանին իմ դբարով.
 Էս Էս ինճեան ցանճն իմ սանել սրտարափ
 Ե՛րբ, Բոյդ ջարձ: Բախն Էս զական մի բորափ.
 Էս ցամաքեալ առ իմ իվայր անկանին,
 Էս սեռանել զոսիւք բզլարդ ծաղկածին,
 Էս ընդ խոսովն յարուր լուսել խառնախոս
 Շրբուկ էլից՝ զոր գրլ: մն մի ակոս,
 Հիւլէ իռունչն ոզեզգեստալ Աստուծոյ.
 Յոյց մն մի ցոյլ տուցեան աճն բիւս իրոյ,
 Վայրիեանն իսկ շաս յամբոյ զոյիցն Էն նոցին,
 Մըրրիկն նոցս նոսին՝ դարձեալ զի ճընցին.
 Աւազ նոտօք կեայ, յի նոտմբէ Էրեւ,
 Էս զոր շրնչեսն է կեանաւոր Էս արեւ.
 Էս նոս այս կեանք, ուսնի բերեալ առ իրոյ,
 Թէ ոչ՝ յառայն այն որ վառնել զարտարոյս.
 Ո՞ վարզոյն իոյլդ դայար պրննէր ծաղկանոյլ՝
 Թէ տասուածեան ջերայր բրբաց անդ նրոյլ :
 Ըզոսպէլիմ նոյն խոնարհին ակնարկիլ,
 Առառութիւն, մերձումն ինճս Էս շափ ջիմ.
 Յաստ անբաւից՝ ում հուսաւոր է նամայն,

Չերդ արփի զոյ՝ մեծ է եւ մարդ զոյ միայն .
 եւ զայն բզզաւ՝ շող յիւր վառել զիս իմուր .
 եւ ասեմ գանձն իմ, թափոփեալ զսիրս սքիուր .
 « Չոսիւմ նորս բնդ մարդ ուաշխարհ զիք իրօսիր .
 « Այլ մեծ է Տէր մեր, իրնդազոցսմ բերկալիր : »

Արփիմ գիւեւրց, ծուփս առէմ, լոյս տւիմ յերկին,
 Կռիշս բնդ խոսովնն հարւի, որդննդ անորին .
 Փառս իբարձունց սացում, ուրիմը խորութիւն,
 Գոմ ուշխիդ, եւ նայմ յիւրեանց մեծութիւն .
 եւ դու մթսօմ, մտոց, մեծութիւնդ վրտեմ .
 Ո՛ր ճայելի, զո սեղծ պրեւուլ անդ զիւր դիւ,
 Գանց՝ զոր արկեալ նորս յիւր զորձն իբացուս .
 Չի սուրբ անուն իւր կրկնեցի յամենուս :
 Խոնարհութիւն իմ այս հանդէպ նորս ճն
 Մի՛ սքեսմութիւն լիցի այլ վնն ինչ պատօսն .
 եւ կամմ նորուն, անհասն աշտց մահացուիմ՝
 Խցիւ յերկի ուրպէս յերկինս եղիցիմ :

Ե.

Ա Ղ Օ Ք Ք Կ Ն Ո Ջ .

որժամ ասասնօր զոյ դիպեալ իսր,
 Ո՛ր աղէ դարձուած յուէս վայելուս
 Խցէ քան զաղօթս, անկրեխ նրուր,
 Ոսկի զուս յերկինս իսկ անդ ընկալուս :

Չայդ ինձ սաւ արհաւ, եւ իրնդրեմ բզզայ .
 Չիճեւ բզզաւ ամ խաւքն իվայր .
 Ո՛ր ոգեպարզեւն այն քայն լուսայ
 Ասուածեան լընուլ գանձու զիս ո՛ սայր :

Առաւայիկն բնդ իւր երկնիսմ տօնային
 Իսելան առեալ զասեղան ամենայն՝
 Իբուրց մղազքքաց իւր մարգարէին
 Մանացուի զորուր սայ կարդալ բզգայն :

Իսկ հաւասացեալն յիւր եկեղեցիս,
 Չրատրեկրեալ փայլ վերազարթուեալ,
 Չանգակաւ ուր թէլս ունի պրղրննիս
 Տայ բզզուրց նրազոս իւր եկեղեկալ :

Իսկ եւ զի առ Տր զիմ սարայ ըզլանց՝
 Ըզկրնոջ առեալ արձակեմ բարբառ .
 Մինչ իմս ընդ ոգիդ վազէն հառաւանճ՝
 Յող եւս են յարսօր, յաւէս խրնկալառ :

Զ.

ԱՂԲԵՐԱԿՆ ՑԱՆՏԱՌԻ.

Ո՛վ կարկաչուն վրնիս աղբիւր,
 Որ իծայիս անդ ներձուածոց
 Յայտես իյաւդիքս լուսափիւռ,
 Ընդ դեղ դարս հանգշել խոսոց.

Քարտրակոփ սրբափայլ վեմ (*)
 Ուր պըզպշէիր դու յարձնեաւնդ,
 Քողու զվիժանս քս սարադեմ
 Խոյս ընդ համէսն առնուլ մարմանդ.

Կանաւազգեւս քոյին վիշապ
 Ոչ եւս այլ քափ յայ խընգանց,
 Չլեղ ծրփաւարձ լուսոյն սարափ,
 Զաւրցն ըզփրփուրս սիգապանճ :

Քեզ արդ ջանա՛ր եւ հովանի
 Գուն այս ոփնի՛մ վըսեմաւո՛մ,

(*) Քարտրակոփ ինչպիս, որոյ աշնիւ ԼԵ՛ կիճնք տփեսիք :
 (բարգիւնիւն.)

Ո՛ վայն կրկն բուն եւ խորքնի
Զարեօդ՝ նանգոյն նոցին անեօմ :

Տերեւն յաշուն մահոսխպար
Անկեալ ծոցոյդ ամէ կրննխո ,
Եւ պրսակէ մամառ դալար
Զաւազանիդ մաւեալ բզնխո :

Այլ դու անխոնջ իբուխ փոյն ,
Հանգոյն սրբօյցն այն եւ ազաս՝
Որ աննանաօք , այլ դեռ բանին
Հիփացելոց զեղուլ առաս :

Հսկեալ բզբեկ քո բածակտ ,
Դիտեմ գալիարդ խորատոյդ
Խոնարն ցօղոյն օրինակտ
Զքեկ կոպիօք քեւ սրբալոյս :

Զդաւանակալուր քո լրսեմ շիս
Թիւնդ առ իրիւնդ անդ վայրակար ,
Իբրու զաւաս քաղցր եւ վրնիս
Ինեծուրիւն մի գողցր բնդնաս :

Պատկերք աւուրցս իմ մանկութեան
Յառնեն ձայնիս յայս եղանակ ,
Այնա զեղուն յիս բաղծութեան ,
Անցեալն իյուօ զայ ժամանակ :

Ո՛ն . քանինն յամս եւ իվիս ,
Ո՛վ զոյր լրսեմս սաս կարկաջանս ,
Ո՛չ քո զափունս խրնդրեցի միս ,
Առ արսատու իմ եւ հրծուանս :

Յօրհանք դէպս անդ անցելոց
Խառնեալ անյուշէ քո շքովնդ ,
Ո՛ր խրխուր իմ խորհրդոց
Չիցէ հոսեալ արեացդ ընդ բինդ :

Այն , ես այն եմ զոր ար եւ ,
Բարեւ զիսով հոգմածքիկի ,
Տեսեր զալիսդ յուզել քեքեւ
Մանուկ ձեռաց իյլեպ մանրիկ :

Ես , կամարացս այս իներփոյ ,
Զոր բարեւն ծառսս այս բզնեւ ,
Յարասս , անդ իմն քան շիքս քոյ
Դիտի ծուփ երագս զինն :

Մասալ շիցս ոյրս պատիր
Փայլէր , հանգոյն իմն յառաս
Զանպն այն գունն : այցն ոսկեծիր՝
Որ բզնուտ քեքցէ աղօս :

Իսկ եւ ապա՝ վտօրովանս ,
Ըզման լալով կամ բզրածեւ ,
Բանիցս յեցաւ նակասս յայն քար
Ուսի ցայտն արի քո շեւ :

Պատրանկեալ զերեսս իմ յափ՝
Քեզ յառէի զանճես հրքիր,
Եւ մորբոյիկն իբր ըզսարափ
Զհոյց հայելի յուզէր իմ շիր :

Սիրս առ ցրնդել ըզվիշուս իւր
Իզանցս եւեր քո վրասանէր,
Զի հոյց հեծխն, սիրուն ապրիւր,
Իմ հեծութեան դարձուած քրտէր :

Եւ այժմ իսկ զամ ես սակաւին,
Առաջնորդեալ հայտնին իտէր,
Լըսել ըզվէ՛մ քո հեծային
Լայնածաւալ ծառոց իսուէր :

Բայց առդ խորհուրդք իմ իկայրխո
Ոչ եւս ընդ քո ծրլիկին իցնուր,
Իբր ըզտերես զայն զան եւ ցիր
Զոր քո վարեն ուխտ իծործուր :

Որ յաշխարհէս լըկկեալ քափառ (Շ)
Դարձ ինոյինդ առհեն խոխոջ,
Լուսնին իռոզս անդ տնքարքառ,
Յանճատակին հանգզել խորոջ :

(*) Ձիտերոցոցն ստե .

(քաղզմանի Գ.)

Թողեալ ըզզեսն՝ յոր վարսս դեմ
Ինոսանցս հոց զանավէ՛մ,
Յառուէ յառու վերելակեմ
Մինճել ինճուն ո՞ սալ զքո վէ՛մ :

Ըզկեզ դիտեմ, ամպոց ծընունդ,
Խղղունեաց մըրբիկ ծրլմանց,
Զեռալ 'դ ամպուռս քունդ իբունդ,
Եւ կամ իզրիկ կարել ծաղկանց :

Զկեզ ծառաւուրքն լսաիէ ծայռ
Յանդունդ՝ ուր հոյց քափի հեղեղ,
Ուր մարզն ընդ մէն մի իւր վըսառ
Զքո կայլ առ կայլ ըմպէ զբիրեղ :

Թորեալ պարզիս, կայս մարգարիս,
Խորհրդական անդ իբովից
Մինճել այլիք հոյին վընիս
Կապոյս ընդ վալլ մըրցին երկնից :

Եւելիս դու, ամայք բերբրին,
Ելանէ շունչ իմն իջրոց,
Լայնէ զգագար իւր ծեր կաղնին
Քեզ հովանի իւրոցն ոսոց :

Իսաղարքէ՛ Տիւն իսաղարք
Մըրիի, հաւ հոյց երզէ յուղւոջ,
Եւ զկեզ իբունս ամփոխէ մարդ
Յազուռ եւ կամ զոզեալ յսկեոջ :

Խրոնիկ կուսին սերեմն իյոյր,
Գու հրու մտին որ քեզն ասաց,
« Հուսես քրտնոյն համար անցորդ »,
Նրովն կարկաչոյ առնէ իմաց :

Իսկ ինն՝ ասել մընա նանգոյն .
« Աւանիկ աչ էոյոյ Աւարշին .
Այս որ հրաւեւ են գրարքեոյն՝
Իմաստութեանն իւր խաղ է սին » :

Մբումնչոյ, անդոյր եւ հանգրասեան
Թրւին առ նա զսիրս նանդերծիս,
Նգլիւսկան սեր բրնութեան
Երգ է նախկին առ իւրն հաստիս :

Առ մէն կեղերջ էոյին ալեաց,
Լքսեմ յիս զոյոյ ընդ քեզ հրնեւ
Չբզիսեմ զինչ ծայն խորագգաց՝
Որ աւեւէ զնա եւ մրնջէ :

Սիրս անեցեալ յիմ անդանմունս,
Որպէս էո ջուր յաւազանի,
Ըզգայ զի՝նոյ իմ նրկուն շքրունս
Սեր իծոցոյս իմ զեղանի :

Աղօթք՝ վակժոյժ նախ ընդ երկ
Թրտնին իվանգրս նկարնբաց,
Աղաղակեմ . Ասումն իմ սեր,
Փոխան իրնկրոյ սն. շիրս առաց :

Ափունցոյ այսպէս զիս յայսմ աւուր
Գիտեն ոչ նոյն որ յերկկին,
Կարապրն զիւր փոխէ զփեսուր,
Ընդ ձրմեան սերեմն նոսին :

Գուցէ տեսցես զիս վաղ ընդ փոյր
Զի զբեւ արկեալ ներս բապիսակ,
Չուս մի կըստեն ինն իխիմոյոյ
Գողոցոյ հայրիցս իմ օճրնդակ :

Բազմեալ իլոռ էո նքսարան,
Գէտակն իզար էո դիւրասան՝
Տեսեալ զաւուրս նուայ իվախնան,
Գոյոյ ոսուտցեն ինն ջուր բզման :

Անոյ շիր առ շիր նոցին իխոյս,
Եւ իկարուս ծուփ առ ծրփանց,
Ա՛յս, գռեցիցից, այս ուսն ուղոյս՝
Ընդ որ ընդ նուայ անցցեն իմ կեանք .

Ո՞րտաի անդուս ինն դեռ մընայք . . .
Զի փոյր, բզմես էո եւ գրեմս .
Երկիրն մեզ նրպի ընդ այց .
Հանցեմ ջուրք սն յարածամ :

Է.

ԱՌԱԻՑՑԻՆ ԵՒ ԵՐԵԿՈՐԻՆ ԱԶԳՄՈՒՆԲ.

Տ Ա Ղ .

յխողան ելի՜ գեանքման,
Գեղածրիեալ ընթանայ լոյս.
Ժրմօի երկիր, երկինք ինայն արեւնան,
Յերկնից հընց նոսածագէ առաւոյն՝
Չեղ առաւօն որ յԱննանէն գայր իզոյս :

Ո՛վ օղ հրանուս զոր սէրդ առնու իւր յօրց,
Արփիդ, մինչ գաս ցայգուն հառուլ ըզկամար՝
Հասասուրիւն թընդայ, բանի անդ միջոց,
Եւ յայնի էն փախըստկանն առ խաւար :

Երկիր պըննեալ յսոյի նըտոյ լուսագեաց՝
Լուդի մեղմով յառածգտկան ծուփա երեց,
Իբր բզբէրեւ ամպիկ յայգունէ վերասաց
Սաղապանն ըզմրկանամբ անդ այեց :

Մայրեացն անդուս զուրբրք, խիւզ երեւուն,
Ճօնեն զըսուեւս, հով եւ բրոշնոցըն զեւաս.

Եւ շունչ մտաւր այեացն իտօփ ծրփծրփուն՝
Վերածրիեալ ըզըտըց իրնկէ զառագաս :

Ճայգուն ցօղոյ բնկէ ակօսն ըզնոսանս,
Բուրմանս անոյ կարեն շքրուննն անդ ծաղկանց,
Թեքեւագոյն ծոցով ըննէ մարդ ըզկեանս,
Եւ վեհագոյնս ողին պարզի իզգացմանց :

Եւ մինջղէս ակօսն՝ իխաւարին հարեալ սէր,
Ըզբիբան առ իս փակէ անկլաւ գիւերոյ,
Եւ օձ զազիր պընդէ զգալարս մահաբեր,
Շոյս էսս առնուլ խոյս հետեւողն իլուսոյ .

Այն որ գիտէ թէ ուս ծընունդ է այգուն՝
Բանայ ըզբիբան յոր զեղու սէր իրնդայոյս,
Հասաննէ գրեւըն զոր դիւրէ զօճոտ թիւն,
Յասն իմասին, « Գեացցուր յաւուրն, ասէ, լոյս » :

Այլ անա ցով բողուն զեմակ ծածօրոց,
Եւ անդուրդաց կեղեցկական երզ դանդաղ,
Իբր ըզբախիծ բարբառ ծանուցն հոտելոց,
Իփօզաւոր սարս անդ զեղ հողմբն նըւաղ,
Կարծես յարօւր է ողբոց :

Այն ըզկողիւք բլրոց լուսոյն հետընթաց,
Նուազել ըզթիւն ըզգայ իրիբս իւր զփաւր,
Առաւօտոց սըզթիւն իխուն դաղարեաց.
Լըւեն եզեր, եւ առագասն է բափաւր,
Մով յափն ըզցայց գրէ յալեաց իւր կըննիւր,

Եւ որ նախ երգս՝ արդ հեծութիւն զալ բռնին.
Խորհուրդ ունայն էւ երագ՝ սին էւ պատիր՝
Չոր լոյս մերժեալ ինպակասս մանացուին,
Էւ զոր ընդ ցուրս բնուով ծածկեալ էր գիշեր,
Պատեն զգորսս երկնից նովիմբ վայտաբեր.
Անդ ստղասկին ցրնոր մեղկեալ յոգիս մեր,
Ուտղ համակեալ իլրութիւն բախձապից
Աբուցանեն ըզբքսն իննոյն մկնոնից :

Եւ հաւ գիշերց ելեալ յարց իւր խաւար
Չաշտքն խոշոր բանայ սարկամաբ առ մրտալ,
Հեծէ ուերգել կամէլ բրբոբ մրբազառ:
Անդուս էւ մարցն այր զայդ սիրէ սիրսն էւ հայլ,
Կառուցեալ զակն իւր ընդ երկին սեսասուեր.
« Ելցուր, ծածկեալ է Տէր, աւտ, հաս գիշեր » :

Իսկ խառնամբոխ իզառանցանս իւր խուժան
Կայր ծովադացն է նրման՝
Որ բզնրակումն ինուագ ձրզեն էրնարին,
Եւ կան դովենն պար անդ իխելլու նառին,
Միեջ դիմագրասս նա գնայ ալեաց, խաւարին :

Որդիք լուսոյ մեկ որ մրմամսս ասեղաց,
ՄԷԼ որ գիտեմք զի ընդ վարդերով ծածկի իխիբ,
Մի՛ զառագաստ բողոյ իվանց գիշերաց.
Չակն իլպայտեր անդ մրշտախալ անբրիբ,
Ժողովեացուր յաղօթս : Երբ սիւն անկանի՝
Ո՛ր իխիբացուր իցայզուէ, ճիպ սապանի :

Ըզլլոյս էւ մար յաջումն ունի Տէր ինննին.
Արդեօ՛ք որ արդ աղպոյն լույլի հինն անկւ
Կայցի՛ զափանց մեր արահես վերասին.
Աղօթեացուր. սիւն ոչ զբրտ սայ առ սիւ,
Եւ հուսկն այն շող մինն իլամպոց իջանէ՛
Ոչ թէ երդուս մեզ բարձրանալ առ վաղիս :

Միայն յԱստուած ըզրիբս յԱստուած հանգուացուր,
Եւ զբարկնեան բուրվառ բողեալ գիշերին՝
Նրնջեացուր աղօթելով մանացուր,
Որպէս նրնջէ՛ սիւն իբուրմունս երկինն :

Ժամառ ծամառ սուր էն, նրէր, խունկ իվառ,
Չոր իմանուն առբեւէ յոսս Ենուվայ.
Մի՛ լոկ իմաստ է յալլեալ յայդ բարբառ,
Այզն, երկունս առ նա գտեն « Ովսաննայ » :

Բնութեան կրկինն էն երգ, իսուց էւ հրրնուանք,
Չոր փոխա առ փոխ սքրնիցս իխպ ոգէ միւս.
Միոյն իվիւսն անդ նա անցեալ վազէ ցանց.
Սա՛ հոյդ իբնձիղ, ով մարդ, էւ այն է հո վիւս :

Մինն իծագել արփույն ընդ այցն երգակից,
Միւսն ընդ երկն հրածես հեծէ սքրսագամ.
« Երկիրագլխի » ձայն յերդանեան զայ յերկնից.
Եւ յախեսանցն երգ մի բան լոկ է « ԱՍՏՈՒՄ » :

Բ.

Ա Ռ Յ Ա Ւ .

ւր դեռ, ո՛ր Յաւ, նւր քէ գուցէ ինչ սեղի,
Սիրս վիրայից ասէ եւ շնորհ ինչ ունի.

Հւր, զի առ ինչ շիբ բողոքիսն շիբ գրբալ,
Թէ եւ աշտցս եւ ոչ մի շիբ գոյ իսալ.

Արդեօք ոգւոյս դեռ իտունն քիւլ ինչ իցեն՝

Որ սակաւին իմն տեսիլ բլրբոսիցեն,

Չերդ յանցս ուղւոյն անկեալ անդամք վիշապին

Որ առ ոսխք անցաւորաց հասպտիցն .

Մինչ արժանեալ մարդոյ բոլոց ինչ զայրամք

Խրնդրէ դեռ ցասս ուր ոչ եւս այլ տրտիեն կեանք.

Գուցէ իծոցս իմ կեղեկեալ վրասանս

Չայն խառսպոյն գոյ եւ յաւէ յուսանսս՝

Չոր շէ իրլեալ քո դեռ յոգոյ մանանցս ,

Իրդ սրխալուր , ոգեալ յեռանդրն քիճու .

Ա՛րկ իմիլ, բողոք գանձն ինայնամն աշաց քոց ,

Չիք ինչ սրբիս զ՝ իմոյ վիրկէ՛ ճարուածոց :

Գու զկեանս եւ կրից իմ յերկարել գերաւելալ՝

Իճող յուսոյ էլեր սրբիս յայց բաժնւ .

Չերդ որ բողոք յայր ուղերս շուրհ ստնուլ ,

Առ եւս յառաջ քարեղ ցաւոց յուր անդուլ ,

Գու իզիւներն այն՝ զոր ցելու մի վայրակ ,

Չերչանկու քեան կարկառելի ինձ բաժակ .

Որ մինչ իմալ վիրբերայր սենեամբք եւանդուն .

Ընդ ասանունս իմ չաղիկի քայն զեղուն .

Եւ զգարքն յեզերս անդ բաժակինն նեշտակաց

Պատաւի քանգութ հանոյս քոց կամաց :

Արդ պատնձացիւր , զի շիբ մի քեյ իսիրս իմ

Որ զիւր շիբէ նընեցեալ ցասս սխերիմ ,

Եւ ոչ մի մնալ գոյ վայրանակ իմ գրկոյսն՝

Որ շէ վիրբեալ իր քնդ խոխոլ դպար քոյս ,

Եւ ոչ մի սեր յիս՝ որ հարեալ ոչ եղև ,

Յոյս մի , կամ սենե՝ որ ոչ կորեալ իզիւնս .

Խրնդրեւ իսիրսն նր վայր իմն սարսիցէ ,

Եւ անս շիբ անդ խայծ յոր վեր մի շիբէ :

Այլ եւ յերկբայս , ծրփին դեռ միտք վարանեալ

Քեզ զինչ արդեօք պատշաճական անուն սալ .

Բերուն կարգոյ զանձնս , այլ ոչ եւ նոզին ,

Որ նեձեմանման իսկ ակն ամէ սրբազին .

Գու զմարդն , ով Յաւ , այճ զողջոյն առնես մարդ ,

Չերդ բով գոսկի՛ , բոցն բզպողպասն ամէ յարդ .

Որպէս կայինն , սնեալ խառսիս զոր բառնայր .

Իկեղեկել զերկարս՝ սուսեր սոյ քոցալ :

Զինն ինձ զիտ զատեաց ո զեղ ոչ ծանեաւ .
 Կոյիտ զերկիր հազիւ ոչ թէ կեայ բքնաւ .
 Իբր այն թէ յամպ՝ ծրփի կենաց նա վերայ .
 Զի՛ք նրմա նիտ յուղին յոր գուռ ընքսանայ .
 Ինակասուն միտ բանան ձեռք նորս ոչ ,
 Ոչ ոսքն յընթացս հարկանին խոր է ընդ խոչ .
 Մինչ բքքեսցին զե՛նք իւր պընդել ոչ զիսաց
 Ըզզօրութիւնսն իբորքով ուխտ արտատուաց .
 Ոչ՝ մասն դընել իւրով սքթիւ սեփական ,
 Մասն որ նե՛ծել այլ էլելումն յաղբական .
 Ոչ ընդ երկին ձայնս արձակել ցաւալիւր ,
 Կամ զեհեամած զօւնս հարկանել անյարիւր .
 Եւ յանձկութիւնսն՝ այլ լակ վըկայ զոյ Աստուած ,
 Յեց այլ իխոնն էւ վազս առնուլ ֆաջ իբաց :

Իսկ զիս զիտեմ ոչ թէ առ ինձ հանդերձնս՝
 Այլ տագանի՛ աչդ ըզխտասուց ինձ հանդէս .
 Վարիս անուտես իբր ընդ երկնի սիրարկուս ,
 Զի տանխայես տեսց իմոց զարտատուս :
 Ո՛ն , ընկաւաց որպէս յընեսդ ըզնտանն .
 Վի՛տեցդ՝ ինձ բարիս , հառաքե՛ տ խի՛նդ իմ զիցին :
 Ըզզամ զ՛ ի՛քեզ առանց մարտին ըզզնութեան՝
 Իմոյս փոխան զոյ զօրութիւնն աստուածեան ,
 Զի ոչ դու ման հոգւոյն այլ կեանք էս նորայ .
 Աչդ իմարուածն անդ ըզբուժումն էւ կեանսայ :

Գու՛ զոր յանախ կոծեցին կիրիս իպարտաւ ,
 Գու՛ այր հանդէպ սիրս այնեանիցրս բեկաւ ,
 Տէր սքթութեանց ընկալ ըզխտուկս յուզակէզ .
 Այո, սակ լակ խարոյկ յերկր լուցեալ էեզ .
 Աձուխ վըսեմ, իւ վառես զմեր դու զզայունն .
 Երբ շաղախեալ կայ սեղան, Յանն անդ է խուց :

Իբր իբարկութեան .
Յուզեալ ըրբ ական :

Մարդ ոմն եւեթ դիմէ յանեղ իմանակ .
Չուր որոսան ըրնդան ևս զանկն յազազակ .
Ոչ յեսա երբէք դառնայ անհոյր նորս սիւս .
Ազգ մի ողջոյն յան ևս իղոյ միասիւս .
Մինչ անդ ուր ծայր ևս ևս երկինք բնդխառնին՝
Ելանէ նա... մըրիկիք ըզնես իւր ունին :

Անպն իբրցավառ
Անդ նեղքի սպասառ,
Որ շողայ զերդ սառ
Հըրնցին ինուր .
Տանին կայծակունք
Յիւր ծայր յեղեղուկ,
Բօրափին իբայ
Ըստ շորից ծագաց,
Բախին ընդ, իրեար
Սուրան յամեն վայր,
Չերդ ձագուց արծուեաց
Սուր թիւ խոյանաց,
Թէ շուինգ անաւոր
Կալաւ մարտագոռ,
Թեւոցն անդ մըրցմար
Բըր շին խառն իշտայ,

Թ.

Ո Ր - Է Ն

Կ ա տ

Գ Ա Ղ Ա Փ Ա Ր Ն Ա Ս Տ Ա Ռ Ի Մ Ո Ց .

ինն , սինն , զի այդ իսարդ անդ զիւեր .
Չի բզկողիւնդ այդ շքոսդիչ իցէ փայլ .
Սեաւ զարեւիք խոտոց իվեր

Մըրիկեն ըզուպան արխնկուուս ծայ իծայ .

Անպն այն նրանուան
Յոր հայդ սուզի գլուխ,
Արձակէ ըզծուխ
Չերդ դալար խոզան .
Երկին՝ ուսի զան
Շանրիք բոցեւանդ,
Եւ իբրու զերկար
Ինարուածս ուռան,
Ըզոյս կամ ըզզուր
Աւելեալ էս ընդ էս,
Մօղի, փայլէ զնես,
Բանի, փակի ՚նդ փոյր ,

Ըզբունով խրեանց,
 Ուխտօրէն իբաց
 Ման անդ ինիրանս
 Խոյանան բս վանս,
 Անձակեալ կականս :
 Վառի կղելիցն,
 ճարնասի ւոճղին
 Նըմլէ զվառ իւր բուն
 Ընդ արմամբ ծրխուն .
 Անա բոց սեան սլէս
 Մըբըրկի, սլանայ,
 Վերանկեալ, եւայ
 Ինուրս փըրփըսղէզ .
 Անդ հրեղելզ զեռան
 Եւ ընդ դար իդար
 Չըզեն զվառարան .
 Լեռան անդ բոցավառ
 Թուի իծուսիս յերեւ,
 Յանայտ երեւ,
 Ըզնուրս յոբ փայլէն .
 Շլանայ սկն ամէն .
 Ման համայն խոնասայ,
 Եւ օղ անդ հրասայ
 Բոց ըզղիսակաւ
 Գալարեալ ճակաւ
 Իվայրէ իվայր
 Վազեն հողմավար,

Ընդ երկին ծըլէնս

Յանել բոցեղէնս :

Ինեւոյ հուր վարագուրս որ բսօղէ լուսազգեցիկ
 Մովսէս ԷԼԵՔ համարնակի սուզել բաղել կենդանւոյն .
 Ռ՞ր այն արեղօփ բաւէ նրկաս իխորս անդ յարհրդոյն .
 Չկնն ինն ընդ մարոյն Եւ ընդ հուր արեղօփ իցէն կասարեկիմ .
 Իբնց ունայն մանկանցում ճն զարնախրոջ իբաց դիմ .
 Անա ՌՒՆՆ, յարեա ՏՐ, Եւ ընդ շանքիս Եւ սրբիկ
 Ռոսընդոս իջանէ :

Սա է Ասուած որ աւնու իւր ժողովարդ մը յերկրէ,
 Այս գնեցամած ժողովարդ՝ որ զիւրն Ասուած նանատէ :

Իկապոսակ կամարսն երկնից
 Չընդիկ զոզին վերամբարնէալ,
 Պատէ ըզբոցն յալիսենից
 Իվառարան իւր սըբասփայլ .
 Ընդ հախավառ շոզս այգասփիսո .
 Պատէ իծուրն իծայն Երզոյ .
 Չասուլ՝ յորմէ ճիւ աւնու ազբիւր .
 Եւ ըզբխար իբն յերկոյ
 Յառեալ լուսոյն իզերեզման,
 Յօղէ արսօսը սիրական :

Անդ ուր գեղու ՚նիլ բարդ իբարդ,
 Անասաշի ծնունդն աղամար
 Խանէալ իջունն աշխարհազարդ,
 Պատէ զերկինս իմն նեւարար .

Միտդ զիւերցն իւր մեծակեաց՝
 Մընայ դիտակն խառտես Երկնից
 Խորհրդատւ վասն իւր պատմանց,
 Եւ յազազուն ծոցս տազից
 Կառուցանէ բրդանց հաստաւս,
 Հաւուել ինպոյ եւ զիւր տասուս :

Հելլեն պատէ՛ զերազս աղուտ,
 Չորս իւրն անոյ՛ ճաննար Էգիս,
 Եւ ըզպատեսնս խորհրդաւոր,
 Ըստուեք զեղուն ինքուարիս :
 Յարգատարն իւր իօրնշոյն
 Այնչափ աստուածք ծընան յերկին՝
 Որչափ ոգւոյ իղձն էն Եւ հոյն.
 Գիւցախելար հաննար նորին
 Տայ նրբանաց էս ամենայն,
 Հաստէ աստուած առ հեծս համայն :

Ստաննա ընդ րո փոշի մըկանն (*)
 Ո՞ր իրաւեակ զընան ծագաց
 Յանախարիւ կա կարուանն
 Յոյժ րան զաւաղդ անուպացս .

(*) Ստաննա կամ Ստաննա անաստան անկողնի որ ունի զմեծ ճամբ հիւսիս-
 ասիականցն Աֆրիկոյ :
 [բարձրանիք Գ.]

Սա կոյր մանուկ մարգարէին
 Ո զզուխն եօրնիցս երթայ հարու
 Ընդ դրբանցիս սուր իւր վայրին .
 Եզուր անայլ յառնեն անդու
 Ընդ փորրիօք կամ տուեթոք,
 « Մեղցուք, աւ, Տէր իմն Է լիկ :

Չն ընդ ուռնօք անդ եփրասայ
 Ազգն այն ողբայ վրասանցի,
 Ոչ զապաւեօրնն արդեօք Յուդայ,
 Կամ Սելովայ զգուրսն անջրջի .
 Այլ ըզպատեսն իւրցն նախնեաց,
 Տանտ, զերէցս Եւ զատպանակ,
 Եւ զնուացողն ըզնա զԱստուած,
 Ոյր ամուսն յերգ իւր կայ համակ .
 Սաղմուսարսնի կեղեքաձայն
 Յիւսասկէն ըզնա միայն :

Ըզնա յիւեն դեռ ձայնն նոցան,
 Մինչ ժողովուրդն այն իկարանս
 Արաստանման իրբանց այզուն՝
 Տանի զազգաց արդ նա զայպանս .
 Օտարն ըզբառն ինչ իւր ժրպիս՝
 Խոնջ յախտեկ՝ արկանն զուր
 Յորդիս ազգին այն միասին .
 Ըզնախասիւն արբեւոյ զերջ չուր

Ազգն այն ձրզէ յոյս մի ըզննս
Քան զաման երկու նազար ամեր :

Վայրագ ծրնունդն Սավանից (*)
Անարդ սիպարն այն մահացուաց
Ձեռ իւրոց ճիւղն արկեալ ճիւղից
Հաստ աստուածս իւր գործ ձեռաց .
Երէ յափանց գետնն մերծեալ,
Ուր արջն եւ վագր ըզջրոյր գան,
Պանդրխիցի ընդ երկնիս այլ,
Ըզդիս քարնեալ իւր սյանապան,
« Օ՛ն, գոտէ, նւորց մեր ոսկրոսիս,
Գնացուի, ուր դիմն՝ անդ հայրենիս » :

Իսկ դուք զումէ խօսիք պրդիմնէ մահաւան,
Որ իՊալմիր ուխտեռեսպոյն (**) էք, կամարք .
Մենեանք ծածկեալդ արդ իյանիւն եւ իջուր,
Որ բազմամարդ երբեմն՝ արդ սին եւ քալուր :
Եւ դուք զոյց մեք նրբամաւոր խրեղրեմք ստուս,
Անյուս դարոց սկ անբասոյց դուք նրբաւոր,

(*) Սավան (savane) կոչին, յմերիկս, մտքոյ ընդգրեակոյ եւ ճախ-
նախնք, յոր յամալիսն գետուր եւ զազանք վնասոյք, եւ քուփք ազգի
ազգի՝ որոց պոլուրքն մահաբեր : « Մնունդ սավանից » իմա զվայրենի
բնակս երկրին : (քարգտանիւն.)

(**) Պալմիրս եւ Պերսեպոլիս քաղաքք նրայակերտք նմուրեան, որ արդ
եւ աւերակոյրն զամանս իստոյան ազգին : (քարգտանիւն.)

Հինն աշխարհի խորհուրդք գրեալ իխորհուրդս,
Տանաւր կանգուն, կարտուղիլէք վատուակ,
Չոյց աստուածեան շունք արծարծէ զանգասակ :

Դուք ինձ ըզդից, ըզդից խօսիք մահաւանց,
Դիմ իմն մի բազին՝ զոր սուրք պատէ խանդ .
Չոն յախտեանք՝ զոր բուին ձօնել վայրք համայն .
Մարցն եւ տարեք լի խորհրդոյս այս միայն,
Մի եւեր խոյ յերկրի կալան մի գառնել,
Չայս խառնովանել էն եւ մտանել :

Այլ քէ զբաղեալ մարդ իսոյն գործ վեհաբուն,
Սպառէ զեզուս քնաւ առ Մեծին զալ զանուն,
Ո՛վ, զի լաւ եւս բրնուրիւն իւր լրուրեան
Անուանիցէ ըզնա իսիրս որ ըզգան :
Է՛ մահացուի, կամիք զի զանն յայնէ Տէր .
Կոխէք զանիւնն ուր Պանքեռն (*) ըրնչէ դեռ,
Եւ զգիւրն՝ յոր զնր սիգանիք հեղեն զանունդ սոյդ :
Ապուն աստեղ նրաւորոյն նաւաղայր,
Յայդ վեճ խորհուրդ յոզիդ զայ լոյս ճն եւօն
Քան ըզպատիր լոյս որ նրակէ՝ նդ Պրդասուն .

(*) Պանքեռն մենան եւ հոյակապ իշխանայեցոց քաղաքի, որ զիք
ամենայն ազգաց, որպէս եւ անուն իւր յայն առնէ, ընդունինն պաշտօն
եւ երկրագործիւրն : Չայնմանս մենեանիք փոխեալ է իտանար ամենայն
սրբոց : (քարգտանիւն.)

Ելիք իստառ ուստի զեւոյց բրիտ հոյլ,
 Եւ զոյց կապոյց ծովք բանան զոսս ոսկեծոյլ,
 Մինչ շողք սրփուին բնոյ զառփրափս անոյ նոցուն,
 Իբր ըզբրմեալ վարմ ընդ արօսքս զեւուն :
 Մինչ որ ըզմեօք՝ հրքնուանք եւ փայլք Են համակ,
 Մինչ եղկ հիւսկէն ժամնոցն աուուր հասարակ
 Պասեալ ըզմեօք իբր ըզկեւոյսս ինչ օրոց,
 Պաղեալ զարխնոյ արծարծիցէն նարարոց .

Յորժամ երկիր զոգին օրեւեալ հաղցալի
 Ջրզգայարանոյ արքոյց իբրոյ կեւնածիւր,
 Եւ ինք միջասն երգոց օրեւալ զիւր հրքնուունս,
 Բրզգայ իսեւ ինարածիլ անոյ սրսկուունս .

Յորժամ սուզեալ ձեր իբիք յոյրսս ընդարձակ,
 Իբր ըզվիւսայ ձուկն անոյ իսած իւր բրքնակ,
 Ընդ հող եւ ջուր սասանցիցն իյերկրայսս,
 Ընդ սյաղպազակ ծով եւ երկիրն շափուղայսս :

Ունկն առ ոգիս ձեր մասնօղէք եւ զզսցմանց,
 Եւ զինչ իւող որ ձեզ ծագկն իրարձանց,
 Գողէք, Անուն զար Բարազ։ Երգս այսոցոյն՝
 Ո՞ք կենդանի եւ աստուածեան է հանգոյն :

Ճ.

Գ Ա Ղ Ն Ի Ն .

Գ Ա Ր Շ Ե Ա Լ Ե Ռ Բ . Է Ն .

Սա կաղնիոյ այդ մեկուոր,
 Ապառաժին սրբակ գարդ,
 Խօսեաց ընդ բունրոյ դարեւոր,
 Հնուր քէ ծրնաւ նա զինորդ :

Անկեալ կաղին իմն իծառոյ զրիկ զեւիցաւ .
 Մինչ սին մտցոյն Արծուի զեմակ բողոյք իբաց՝
 Առ զայն խաղու եհան իբոյն իւր վերածեաց,
 Չի ըզձագոց մասաղ սրիցէ զկրտօց սակաւ :
 Բայց յամայի բրքոյն զար եղծ հոսեաց մարտիկ
 Քաւազգրար ընդ երեւուն խառնի աւեր,
 Եւ մերկն իծալու աւղի մի լոկ ունի հասիկ
 Չայն՝ որ երբեմն յաւուրց բեկցէ զնողմոց քեւեր :
 Ամառն եհաս, հիւսիսս բառնայ
 Չանդոց փոշին՝ որ առ նովաւ խաղ իմն իսկ է .
 Եւ իւրիկեալ բողբոջն ուր հողք քագրուն դեւ մնայ
 Հասս ինչ անդուսս նա սրբակէ .

Գարուն բզգոց իւր իջամբ
Մասքուռակէ զեղ ձեռամբ,
Փռչին եղև արդասանդ,
Եւ կեանք Երջան ստնուն անդ :

Կեննք . յայտ անուն լոյ աշխատմն եւ միտ համայն
Ակրնկորեալ եւ իբխեն ոչ քախանցել յայն .
Սա զեհեղեալ եզր առ սեմով անդ Անբախն ,
Յո սղխութիւնն բզգոց, անմիտ ընդ ժրպրտութեան
Պատեօնակիցք հանդիպին :

Կեայ նա, հրկայն այն բրբոց,
Այլ մինչ եկեալ շեւ իլոյս՝
Փորէ իննուն արմատոց
Իբր աշարակ՝ իւր հիմնոյս .
Գիտէ զինչ վեզք նրաւ կան ,
Թէ՛ հաւրկ խրնդրել հողմոց զիւր
Իւր ընդ երկրա յեմարան .
Թէ՛ այսք մընան հակընդդեմ...
Գիտէ, եւ կամ թէ՛ ոչ նա
Գէք ոք զիտ ընդ նրա :

Եւ նորաշին այսպէս նա,
Յոր խոյանան հաւաստիք,
Չեւ պէտքեանն դիմագրաւ՝
Կամի՛ նդեղնուլ ընդ ալիք .
Թողեալ պարան լայն արձակ

Գիտէ խաբխան բզծրկուն
Հովսաց խրնդրել բզասակ,
Եւ յայդ հիմունն զողորմարմուն
Ըզրկեանուն հոնեալ կայս
Նրնքէ՛ հողմոց ծուխս ունայն :

Կեայ նա, հրկայն անարդիլ՝
Որ ծածկէ զմի արտալար,
Չխոսոյն հազիւ յադրէ ծիլ
Չոր նանն հակել այ իվայր :
Սակայն սերեւն բնոյնն ցոյ,
Եւ սակ առեալ իւր արման,
Անէ զեղ շուր ընթացող .
Եւ անդ իսիքս իւր հաստան
Տածի արշուն կենսաբեր,
Որում անւորք են դարք մեր :

Անդ՝ յոյց առտ գայ ցարեան,
Տարւոյն 'դ փոփոխ զաբապար
Անունն զօրոց, մեղկանան
Իբրեւ բզգեղմն իւր ոչխար .
Բրդխտ, աւառայ զեան իրիւնդ,
Կանգնին, մաշին բուրզք հասին,
Չքմեւն բզժայտ սաւէ պիւնդ,
Ազգք՝ որոց շիք թիւ նոյնին՝
Կեան մեռանին ընդ իւրեւ,
Իսկ նա... փրքրէ նոր սերեւ :

Քունն իկեղեւս ամբասակ՝
 Պրնդեալ ձքնկօժ բարդ իբարդ,
 Տարածի յոսս իւր վարակ
 Չի զծիւն բարձիշ կամ սազարք .
 Բազուկին՝ յամաց բարգաւան՝
 Իբր ըմբիւ յանձն իւր կրծկեալ՝
 Չի ոսնու բնուն եւս յառաջ,
 Չարմուկարն յեւ կոյս արկեալ
 Քեկնն յերեսանց անդ իզնաց,
 Չի գրեւն առցեն փոքրկաց :

Իսկ հոծ եւ ծանր իւր սաղարք .
 Սըփուեալ գիշեր բացական,
 Չբզի զերդ ամպ իմն անհարք
 Լեռինն ընդ մէջ եւ տուցեան .
 Խօլ ցընորից պէս ցայգուն
 Հողմք սան իծագ իւր շրտիկնդ,
 Թրւառնք բառիկն անդ իխուն,
 Եւ յողջունել զլոյս իրիճդ
 Ճախեւն փուռոյն սիպ բերել՝
 Թէ սան շքբխն իւր սերել .

Նառ՝ ոյր նրկասք իծովուն
 Իրնզրեն լուսոյն զպեսարակ,
 Մուգեալ դիտ զնա յայգուն
 Բրբգանալով բացարձակ :

Երեկ զբառուեր նորս բառ
 Նրսեմ բրբրոյն իկողաց
 Չբզէ սարին խտրեալ .
 Մի լոկ գրկալոյն ինճաց
 Իկորբրկացն անդ դրդորդ
 Պանէ բզնոսն եւ զանգուրդ :

Եւ մինչ բրբրոյն ինճողմունս
 Չիւր հօնէ յարկս իղեղեւ,
 Յարմատս իւր անդ պեւտրիւնս,
 Գաղաքս իլայն իւր կեղեւ,
 Անդ առ մեղուաց փեքակաւ,
 Սարդ զորս նեւա զիւր հրաւից,
 Օձ շքբնջէ, եւ զանբաւ
 Իւր գունդ սիւրէլ աւազից
 Աւազնորդէ անդ մրբունն,
 Չար դոփօս իւր նքմէլ տունն :

Ոգոց այդ ուխտ եւ կենաց,
 Խորհրդաւորդ այդ եւ ճիճէ,
 Եւ դոյն այդ հոյլ կենսազգեաց
 Որ ընդ արվայն վերաբռիչ,
 Իմացութիւն սաստածեան
 Որ զգայն, հաշուէ, իղծ լինի,
 Տարդարէ զանձն իւր վախճան,
 Եւ զօրութիւնն որ խի :

Կազին զէից անբաւից,
Փակէ բուբոջ բողբոջից,

Եւ եղելոց բիւր այդ գունդ
Որ եւ նովաւ ծընեալ կեան,
Անդ ձրզեն զէն եւ բզնունդ
Դարուց իղար զերդ սերկեան,
Այդ ամէն՝ դոյզն է կապին,
Յամուլն անկեալ ժայռ սանուն
Յանզղդ շրթանց կամ յարծուին .
Փոշի է այդ ազազուն
Չոր հողոյն իվազս իւր ցանէ
Եւ շող սրփույն չեւուցանէ :

Եւ ասացի. Տէր դու այդ լոկ, եւ քո է այդ զօրութիւն,
Աւաստքիւն քո եւ կեանք .
Խնաստքիւն քո եւ կամք
Քո սեռտքիւն եւ իրնամք .
Որդն իկեղեւ զքսանէ զն դրճեալ անուն,
Անքս ինասակն եւ իյաւթ սեւել նարուն :

Ժ Ը .

Մ Ա Ր Դ Կ Ո Ի Յ Ի Ի Ն .

ԴԱՐՆԱԿ ԵՈՐԷՆ .

Բարձրագոյն սանդղոցն էից աստիճանս
Յայտնի Որէն պաշտաւագոյն ինքուանս .

Մոր քո զնովաւ պատէ՛ր՝ զընդեալ առնու խոյս,
Իջինջ նրբոյս հայեաց սիրոյն նարայոս,
Չի՛ գեղափրիք ծագէ կոյս :

Ոչ զօգոտէ՛ սակաւ ին
Չակն որ սնգէ յինքն յակնիւս,
Եւ դեռ անգէտ է ինքնին
Չճր հեռտքիւն տայ յասիւս .
Այգոյ ժաման այն նրճան
Է՛ կուսականն յիւր ծաղիկ ,
Ո ստուերցն ընդ մէջ եւ տունջեան,
Անաց կրկին զեղեցիկ
Ե՛ւ իցալից անդ լուսոյ
Ու իխորնրդոց զիւրոյ :

Ճակաս քեքեւ ամբառնայ
Չալամբ բարձրիկ եւ քրննուտ ,

Կրու յալիս բիւրեղեայ
 Կարապն ինազ գայ անոււ .
 Հոգւոյն բրնակ սանադին
 Ընդ դեռագիծ կամարու
 Յօնք գեղարոյս փրքրին .
 Աղեղն յոսկի ծուփի եւ սեաւ
 Ջոր շունչ դողայ եղծանել,
 Վրծին՝ բնդ այն անցանել :

Կայծք անդ ամոլ ցոլանան,
 Ջոր բեւահար գերդ բռնուն,
 Բանան իողեն իվայրկեան
 Արեւանունք դողջջուն .
 Թափանքոյլ իրեգունս՝
 Մանուած առնունք գերդ նրկար
 Վարդանկարմիր երակունս,
 Եւ իբրքանց տուրեաւ
 Մրփոխի՝ նոց ժրպիս իւր համբոյր
 Շունչ իծոցոյն հեռաբոյր :

Որպէս ոգի իսողցերգակ
 Վտազս ինայնից հասնէ ցիր,
 Եւ սիրտխոր ինչ դառնակ
 Յարմարէ զգիտազ այդ եւ ծիր.
 Անդուս, հրապոյթք հրապուրմանց
 Շրմորմ էւ զեղ ծնունդ առնունք,

Տարսուր իծմիսքս շարանց .
 Գեղ. նոյ խորհուրդ վննարուն,
 Որ ոչ այլով ինչ յայնքի
 Բայց յիղն էւ հնչես անդ սրբի :

Իղէմ՝ ոյր ձուարդ անուտակ
 Յիրէ շնորհաց բողորին,
 Երանգք զոր ամազ սայ կուտակ՝
 Չաստ առ դիւրել ընդխառնին.
 Իծիրանքի նորս ծնօտ
 Կարծես իխազ զարաւոյս (*)
 Կամ անդ արկեալ անաղօտ,
 Միւն նա փրքրէր գեղարոյս
 Չայգուն հանանչ մի սահուն
 Տասուածագիծ կին փազփուն :

Հոպրպք զիտաց իւր ծաւլ
 Որ բս հողմոյն ծածանին,
 Սողեալ յազդերս ծալ իծալ,
 Տոսկեփայլ ծազս աւարտին :
 Չուլանք մամուր պատկալ
 Իբրեւ բզգալս ման առնուն,
 Սանդին զեռան ինողով
 Իծոց՝ ուր այն ինչ այսնուն

(*) Կեպ իսպագրաց « ինչ » այլ մեր կոչոյք ըստ չեռանցի խորհրդոյ
 տակոյ մեզ իբրեւրոզին : (Իսպագրանիւն .)

Աղբեր կրկին ուսի կեանք
Գնայցեն սիրոյն ինասանք :

Պերն եւ քերէ, խրնդութամբ
Կայսու, եւ խոսք իպատին
Մարտա ոսիցն ընդ բեւամբ
Քեհեալ եւ ոչ բեկանին,
Ճանի ինեման անդ իրան
Չերդ կուր իրինդըս պարտ,
Յայգուն ընդ սեամբն իսասան,
Մինչ առագաստ գոց առնու,
Գեւ գիւրն ունայն հուն կող
Ըզմրկանամբն ուսասոսոց :

Հոգին բոլոր գորովանք,
Մարմին՝ դաճակ ձուլածոյ,
Լակն՝ աշտց մեր զբգումանք,
Նախագգացումն է սիրոյ,
Ողբոյ զնամայն որ յեղեր,
Սիրէ եւ զօղ զոր շքնօղ,
Յերազէ, լայ, մընօղ զերզ,
Եւ անգէտ իսկ զոր խրնդրէ՝
Նա յանձանօր հեռանաց,
Շիկնի իսի լոկ նայեաց :

Այլ իւրն հասուն անա գեղ
Մտղկի յամուն հինգ երեակ,

Յառ անդ նորա՝ հեճ ուանեղ
Քրի ընօքին բովանդակ,
Յասեղց իբց որ վառին,
Գաղցրակարկաչ ջուրցն իվազ՝
Միտք իւր ընդ սեր բախտին .
Մարգաց ծողկուն գեղանակ
Գան իմաստնա անդ քառամ
Խամրիլ յիւր ծոց զամ ըզզամ :

Հաւիկն՝ առ այլս անրնդի,
Գայ բունել յիւր պասունան,
Կամ յուս նորուն անդ քառել,
Քովեալ ինմայս գերութեան .
Նա աղանեսաց ջարթ կեր,
Ճերմակ քեւոցն իարնդուս
Յածէ զբոլորոյ գիւր մասեր .
Եւ կամ յախոճ սիրարկուս
Սիրէ զուլան զող իրինդ
Ընդ համբարխն իբրուինդ :

Երեւի, բնամ հեծեն անդ,
Բնամ յուզին յիւր նայելիս,
Մուտալ սայ գեղ նորա խանդ
Որ սայ ախն եւ յալիս (*) .

(*) Ինչ ծերոց սոց ծողկեալ էն ալիք .

Եւ զերդ իրոյն անդ զսասն
Գիտեմք բզգուն շամանդալ՝
Մոզեալ յանգէս եւ ինմեան,
Ուր այն փայլին դէմ ջրմազ՝
Պատէ զնալաւ շունս սիրոյ,
Զայն՝ յորմէ գայ մարդն իրոյ :

Մտնոյ, բրնուքեան ողջոյն որջին եւ արեայ,
Որդն հողածին, որ իլուսոյ անտի կեայ.
Որ մի լոկ կէս ունի, երկու իւր վայրկեան,
Այլ անբաւին է խորհրդովն ուսիկան,
Եւ նրճանջեալ անշափ զէին իւր կոպարս,
Զրկիսի 'նդ միջոցս համայն, եւ կեայ համայն դարս :

Ծրնու, յական քորափ իշիտ սիեզերց,
Մէն մի կարեացն իւր նրանէ զվի սարերց,
Նրմա փրքրի ցորեան, ալիք սարածին,
Եւ յերեաց էչ հուր՝ արկուսոյն ծոցածին :

Իսկարտութեանն բզգալ է իւր բուր կար,
Նրմա սաւտափ եւ որդն է նէք ապիկար.
Այլ հանճարոյ մտկան երկրի սրտս միւր,
Մարդ ընդ մարդու՞ զուզի, յարեայն իւր երկիր :

Զայի, եւ տիւ հասնէ իբրքսն իւր պատկեր.
Խորնի, յոգուցն անդ երեւի սիեզեր.
Խօսի, եւ ձայն նուա իբրեւ լոյս իմն այլ
Յոգիս այլոց գայ նրկաբէլ փայլ առ փայլ :

Զգայուն անմին այս գոր բնութիւն մտաւցաւ,
Սանճ արկանէ յալիս հողմոց ֆաջարտաւ.
Ըզման պարտէ իկէտ ուր այս իւրն հաւաի,
Զերկնից անցունդ շափէ նա իւր բիւրեղիւ :

Գլուր, եւ հողմն սանին մքացն բլխորհուրդ,
Որ զնայ յամեն վայր կեալ եւ կալ իկացուրդ,
Ուղղին անեսն, դրճուալ իսխոյ կենդանի,
Ունկն առ անցեալ այս ո՛նդ ապայս բարբառի :

Քաղաքս, անմտն զայն զերդաստանս՝ նիմնէ նայ.
Ոյց իպանեստ օրէնս իվեր ամբառնայ.
Անբարտակացն այնոցիկ սիրմն մքեզդէն
Զքնկերական սանաթի բեւն բսանճնենն :

Յօզոց համէ, զբնութիւն ընկնեալ բովանդակ.
Ուլիւն եղ զանճն, ակն յազմուազոյն մքբցանակ.
Սիրս դեռ ունայն զիւրն քովանկեալ պէտսութիւն,
Զաւասարել դից ննաբեցաւ գաղղութիւն :

Գ՛ւմ իծրալիս ընծայէ կեանս յողապէլ.
Յուսայ յԱստուած՝ գոր ակրն իւր ոչ ետս.
Յանցեան, իւր իիղն զարդարութեան առնու լէն,
Առախիճք. գոյս նրճծէ ձայն մ՛ իսքսէնն :

Մեծ քան բզբախտ, քան բզբնութիւն մեծ ինքնին,
Լըցեալ իւր պէտք՝ այլ բուական տէն նրմին :
Զորայն վերջայք են իյաւաց սնկըբու,
Եւ նայեցաւո՞մ՝ քան բզման անոր իսկ իրիս :

Պէտք էն նրմա ակրնկալիմ, փառք, մական,
 Անուանն ապայք Եւ հաւասոցն իւր սելան.
 Աստուածք՝ յաղերս, նրամարտքիւնք՝ ինաւս,
 Երկինք, դրոշիմք, աւուրք անկէտ անընդհանս :

Այլ ժամք յանկարծ նուաղին կենացն հիւժական.
 Համառօտեալ ոլորք ցածնուն յանդիման.
 Ըզգայ զաւուրն իւր ցամախեալ զերզ վրսակ,
 Վերջին ծագեանց արեգակ :

Տէն, մեռանի... : Բազմեալ զեզերն անդ ծովու՝
 Յոր զան ալիք բախին, նաւ կազմ է իջու,
 Ոչ նաւուղիդ որ զիւր զիտ կէտ զուղւոյն՝
 Վրասահագոյն սրբիւ սրնայ նեւ հողմոյն :

Թրւինք քէ առ նորս վառեալք առ իյոյս՝
 Հանահարկեան լոյս դիտիցեն յափն յայնկոյս,
 Քան զսպան մնոր իւր զօրութիւն յառաջէ,
 Խոնարհի հիւ, անհոյք իզարք նա նրնջէ :

Ո՛չ Եւս աստեղց զուցէ լոյս սուրբ բաւական,
 Եւ անբաւին ոչ լոյն այնչափ օրեւան,
 Ունչ աս յերկար է նիւր դարունց աստուածեան,
 Յաղագս ոգւոյն՝ որ էր փոշի մի անգոր,
 Եւ զմի եւեթ ունէր զօր :

Ըզնա ազգմունքս այս բրնածին
 Քարոզեն վեր բան զայոցն Էյ ցայց .
 Այս յախեսան պոսասխանին
 Մինչ անկանին իմէջ երկբայք.
 Մեծի զբողջն բրնութեան
 Թէ տառք՝ առաց ձերոց նրսնք
 Չնա ոչ պարզեն բնդ վայրս համայն,
 Ո՛ն, մտաղ մասեանն իսկ է վրսնք .
 Իրեւս անդ բուն սրբի իւրոյ
 Ընթերցարուք . ս Աստուծ մի գոյս :

Ժ Բ.

Գ Ա Ղ Ա Փ Ա Ր Ն Ա Ս Տ ՈՒ Ծ Ո Ց .

Գ Ա Ր Ձ Ե Ա Ն Ց ՈՐ - Է Ն .

Երանի զակն յոր ծագէ իմն անբասուեր,
 Ո բնաւ յասիս զայն նրկասեայ ընթեռնու .
 Երանելի սիրս յայս զմայլեալ մեծ պատկեր,
 Սին եւ պատեալ ցանց՝ քէ զնա Տէր ոչ լրնա :

Նրմա եւեթ շիվ բրնուրեան մար աղջից .
 Չնւր բսողեալ դարձ՝ նրնանցեն եւ զերկին,
 Ոչ դարուց թիւ , ոչ եւ անդունդ գոյ երկնից
 Որ զայն յառաց ծածկէ նորին :

Ուս լղնա ոչ դիտէ՝ հաննայն է յաւար ,
 Այդ հուր այբբենք սրբիտեալ յերկնից հրապարակ ,
 Թրւին նոցա ունայն սառիցն խիպար՝
 Որոց իմաստ , քէ գայր , կորեաւ յամանակ :

Գիտունն ինէս յածէ զնոսին եւ չախտ .
 « Խնդ է , գոռ , մրսացածին արուեստին . »
 Բայց յանկանել անդ սառվ զոր իննն անարզէ
 Բիւրից զանունըն խորհրդոյ դրուսեցին :

Այլ իւրբնացեալ բարբառն ի զուր բնդ ձիգ դարս
 Յայս զերդ յերկին է եւ սերկեան .
 Չի մի եւեթ անուն նորս սուրբ յայդ սառս ,
 Ինք լոկ , Ինք բնաւ , Ինքն յախեսան :

Չի բաղըր հոգւոյն է խոնակոն
 Որ սասանին յանբաւութեան ,
 Ընդ սարակոյս անդ եւ բնդ յոյս ,
 Ընդ մրբութեան մէջ եւ բնդ լոյս ,
 Գիտել զյաւժն այն գաղափար
 Չիւրն ըզգրլիտով մրբատայծառ .
 Չերդ սասլ իրոցս անյեղականս՝
 Տալ բնդ ամպով իւր ըսլափանս ,
 Եւ ցուցանել զափուուն երկեակ
 Յամաց փրբիտուրս լեալ ըսպիտակ :

Մուլիկ եւ նրնանց ամացն անուր
 Յայիս իւրեանց զրբեն յաւուր
 Ըղնուսայոյս լրեալ դերն ,
 Եւ պեսութիւնըս հիմն յարեւ .
 Իզնւր կարծեաց բուիք ընդդիմակ
 Յանկիտան իւրեանց կամ յաղբանակ՝
 Չրզնն զաշխարհ իմն հակամտս .
 Յաւուրս շողայ նա յուսանտս ,
 Եւ վեպ զոր ինք յուսաւորէ՝
 Կորզէ զխորհուրդս իւր իրախտէ :

Մա զինսքինն է զգօն մարդկան ,
 Հաւասա իսկ է սա լաւութեան ,
 Մա սրկաբինն նեցուկ , զքրտ ,
 Վասն որ արդարն իման մասեաւ .
 Չնա կեանն ունին իղասաւոր ,
 Քրեւաւորքինն՝ ծածկոյր նրգօր .
 Յուն թափախեալ մըխիթարի .
 Մեծ խորհրդոյն սա բանալի .
 Բննն իյերկէր զայդ գաղափար ,
 Եւ բանն անդէն դարձցի իսաւար :

Սակայն աշխարհն ապախնն աւանդ
 Չօղի՝ սուղեալ յիւրն բսեղծող ,
 Չնաւաս նորուն կոտէ ցրնորս ,
 Այսպն բզբասսին սունէ Երմորս ,
 Իբրեւ բզնան այն իսաւարի
 Որ բզմայեալ յաղա բսուերի ,
 Հաստատոց բարուն բզնա՝
 Չի հաւասայ յայդ բարեմա ,
 Եւ սաւառնի արիւոյն՝ դ աւաջ
 Յաստաւածայինն արեալ նանանն :

Չի՛ վոյր նոցայ իսինն ողոյ
 Յոր շի՛ր իմի՛ր արկաննէ Եղ .
 Չաշխարհն իգիլս իւր նա թողու ,
 Ոչ միս եղեալ ոչ ունկն իլու :

Այսպէս ցօղոյն եւ մարգարիս
 Սրբեալ ջրնչի կոյս եւ՝ վրնիս
 Բազմաղբղօրոյն անդ իխարակ ,
 Յո զնա սրակէ փրբեալ կոնակ .
 Եւ միայնակ ցրնդի յերկին
 Ընդ յոյս եւ բոյրն իմիասին :

ԺԳ.

ՎԱՐԴՔ ԻՆԵՐՔՈՅ ՁԵԱՆ.

Եւ հիմ ծաղիկէլ սաա, Տէր, բզվարդ այս սրմոյն,
Մինչ բնաւ սարսն կամ բոցնին մեռ իվինակ.
Վճն, զք բացայք ոչ վեց ամազ նախագոյն.
Փակէք, ծաղկունդ հեղ, անա արզ բայիսակ :

Այլ ոչ, ճնալ փայլ : Երանութիւն ուարսաւուն
Այսպէս իսիրս անդ լրծորդին, կամի Տէր.
Մառնամանեացս հուպ հնէս եւս այս ծաղկունք,
Եւ առ ծաղկամբ ազրդագոյն է ձրկն :

ԺԳ.

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ,

Կստ

ԹԱԳՈՒՆ ԿԵԱՆԲ.

ԱՌ Տ. ԿՈՇՈՒՐ ՏԸ ԳԵՆԱՄԻ.

Մինչ անցելուսին ձայն հրնեք ինդին՝
Ոսլանու բիքք բացախպ վառէին .
Մբացն իրիսն հերն յուզէին ծրվանուս ,
Եւ սասանէր կրնարն իծուցս անառուս .
Հագազք իսխպ մբոբրս ազոչ կոհակմանց
Վազվազէին բազմաբեղուն յայն շրբանց,
Ձեղ ձրվեբան հեղեղաշուրք անպարիսակ .
Իտնն այլ ինչ շէր բայց ձայն եւ լոկ յիշատակ :
Ո՛վ զօրութիւն ոգւոյ, արբուն մբոսարբց,
Չար Բաղդէ իմն ուչ նորասեղծու իմեր ծոց :
Ըզբնարաւս իմ ոչ ճեթի դեռ, գալիս
Ո՛վ Ռոխան, ծրփել յսկի բնդ աղիս .
Սիրս բզկայծակ դեռ մանկութեան բզկայ վառ,
Է՛ է յիս սուզո՞ արուրք բէ ոչ քո ճեկար .
Իբրեւ բզկեզ բնդ դուս զրնամ կս բաղծից,

Քո պէս պատեօն հարեալ լեռանց եւ մայրից .
 Սիրեմ բազմել յեզ հեղեղաց ազնանի,
 Իժայոյ յոր հոյն իւրիւնց ալիքն հարկանի .
 Ըզննե ամպոց եւ հիւսիսոցն բքբանալ,
 Դէմն եւ մարմին, ոգի, անուն նոցա սալ,
 Եւ զանձկալեացս անդուս կերպեալ թղպասկեր,
 Ասել հանգոյն՝ թէ « Իմն ոգի է 'նոյ անկեր » :
 Այլ ես ոչ եւս երգիմ, աւուրց մեր որեւոր
 Ո՞ն, եւ հնարիդ արդեօք կային խալ՝ իլար .
 Բիբք նոցա լի յապագային ցրնոր փայլ,
 Տանցեալն անդ յեսս ընդդէմ դառնան ոչ եւս այլ .
 Եւ թէ Բընարս իսաղկոսքեանցն իմ պատրանս
 Գիւեւրցս խնոր փտոն իմ տայ լոկ հառաջանս,
 Եզբ որ ցաւոց հոց վե՛ն բարիս բրէլին՝
 Տրխաւոր զանջիւր ծամբ եւ եւ ինձ զրլխովին .
 Միտ յայսմ հակիրն մուտցմանէս զիբանի,
 Չերզ բեռնըն ծամբ ո ծամբազոյնս անկանի :

Այլ նր իմնարս իմ սաղարսար հրապոյոյք նոր
 Իրախմուրեան ծոցոյ կոշեն զիս այսոր .
 Ո՞ւս ինձ յանգեսս ընդ ձայնիս բանք անուանալ
 Աս ընդ մասամբս յօղեալ զուզին իմանեալ,
 Եւ նուազաւոր իմ խանդ իսպաիս Երազուս
 Էբր ըզլընիս վրտակ սանի զիմ խաղմունս :
 Ո՞ն, Բանգի ձայն իմն յիս հարու ձայն անուո,
 Բանգի որ զիմն առ Լեզ բերէ Ընդիւն ուչ

Իրաց յանձնէն արկեալ տարեացքն զբսուեր
 Եւ սուտանեալ յանկարծ կուշկանդն ըզբեւեր,
 Գեր Բան զտաղտուկ եւ ցաւս, ամաց արգասիս,
 Թեքեւարիչե անցանէ 'նոյ որ եւ ամիս .
 Եւ մե զիս յայն տանի իկայս զեղպոյին,
 Տամս հեւաւորս որ Բոյ յանուն վերածնին :
 Մասալ, բասիկ, յանգիւստիւն 'յոյս զեղուն
 Միտ, եւ պայծառ իբր այց ուք շիբ երկիւմն,
 Ռոզկա ըզմեզ յիւրն արտալոյս Եսես սեր,
 Եւ Բազր յիւր ձայն բրիւմ ըզմեզ դիտ դեռ .
 Եւերկայս, յիւր վե՛ն հաստամկողմն եղծեալ
 Շողպ իրոցս անդ իւ փայլէր մերս անցեալ :

Ո՞վ Պեճանեսն դաստէք, տուն, բուրասան,
 Գուք ձողարարք ծամբեալ յողոյց կարեւորեան,
 Կընձնիք, որ Եուր ձըղեալ զեւեով բարունակ,
 Ռուսի 'նոյ երեկս յառնէր ծիթից պարունակ .
 Եւ մըզաստմն ուր ամտան ձից նըսոյլ
 Եւտաղէր աւուրց յաւուրս յաւեսն փայլս անդ թոյլ,
 Ռւր եւ սաղարբն անկեալ յայգուն անդ յաիւ
 Գողանային լոթից զուղիսն անտիւրի .
 Ձեմք բափառեալք հեռուս իվայրս հովասուն,
 Ժամք հեւաստան ընդ բսուերօք սաղարբուն,
 Չարցն առ Եզբը հասկեալ Բան զովացիկ,
 Եւազլ իջեալք եւ վերապաց՝ զեղեցիկ,

Նախազգացման աստուծեան, սեր զուգոփուն,
 Վերժանութիւն, խոկ, բան, պարծ լրաութիւն,
 Սեղան յարդիւնս նոյն զոր առնո՞ւ այ զեղու,
 Ու պարտիկն խայրիք կամ կարն էւ մեղու,
 Տաշարուչ հոգս անդ համեմալ մայրական,
 Իռաք գեղջուկ բզմայլիկն զիտնական .
 Լուս առանձնոց ուր գրակալ փայտամած
 Կոր ընդ բեռամբն, էւ որդնամբ իյամաց,
 Չօնէին գանձ զխմասութեան մարդկային,
 Ուր մինչ յարբամն աջ մեր ծարու բնակիին .
 Ուր մինչեւ ցայլ թայտերն ընդ մեզ հրակեղծ
 Առաջնորդէ՝ իբր բզստամ լոյս մ' իծով,
 Գրոց իգիւս, զի նն, մեզ այնպէս բրէ՝
 Թէ զիտիցէ զիբ զոր գրիչն անգիտէր .
 Թէ զնրբաբոյժի՝ խորհրդաւոր զայն բզգանձ
 Գոյր էւ այլուր խրնորել յերկնից առեալ զանց .
 Տեսիլք արբան յոր ամբ անցին հինգ երեակ,
 Տրպատումն զրուշեալ արբոս իսպասակ,
 Տեղիք, անուան, կայք էւ բընակ անկախից,
 Չձեզ տեսնեն դեռ յեւ ամաց այտանցից .
 Այնպէս դո՞ւ մեծ կայք իմ առաջ՝ զերդ կեօր
 Տալիս յոր խաղ կրկնին իւրեանցն պատկեր .
 Այնպէս դեռ քարս ուսանոյ՝ իբրս թէ զերանց
 Նոցին եղծեալ շէր արատաւոց յաշս նոսան .
 Չբարք երկարդ իմայ հոգոյս սիրային
 Այն էն՝ որ ինչ ծովալասակ հաւորդին

Երազ՞ ոսկի զի ցուցանեն բացակայ
 Չափն ըզմայլ բարորութեան իւր վրկայ,
 Չնունձ վէտ խլէտ զոր սերմանացն կանուխ,
 Եւ զնայրենի յարկին բզգրանդ էւ կամ ծախ :

Ապս զբասիղ քա շէ բռնեալ հանգրտամն,
 Չայցուն արիի ուր այ սրտից քա բերկրան .
 Իբրեւ ըզծաւ կրառեալ սակովն իւր ընդ ծայր՝
 Ըզնկ ինոյն ցանց զբսանէ բբլոյն ծայր .
 Ու մի հրածեւ ամ սուգ խեանս անդ հոյն,
 Ո՞չ, ոչ երբէք թիբք քա զգորտ փոխեցին .
 Ինտ հոց հաւուց, ծառ որ ըզծնուց էտեւ հոյ՝
 Ու էտերն՝ բաց զի այլ ծախ տէրուտոյց,
 Ու ուղեւոր երբէք դէտակն իյուզոյն
 Ետե քա զերզք փակ առ փայլս անդ այցոյն,
 Խոս ոչ ցուցեալ, ըզգան շեգիտ անգրեաց,
 Կամ զարեցմամբ յայս լրաութիւն բնաւ խրնորեաց,
 Ենր սար սպիտան, կամ նեռածից յոր կայեան
 Վարեալ զաւարդ էր քա հոգոյն փոփոխան :
 Ըզվարնկանին ձեռս ոչ էտե քա դարաս
 Չի հաղեցէ բզխայս՝ այլով քա պատասաս .
 Եւ գոն իրաւսն իւր դարալի հոյ վրսակ
 Չաւասարիք զերդ հիւր ինոյն իւրեակ,
 Գոյ հանապաղ ալ առ սեմով քա զբրջիւն,
 Եւ զնկ ինոյն ծամ բունէ հոյն խոխոջիւն :
 Եւ յալեոյր հանցեալ ուսում քա հանգիտ
 Ու հաւուցին յալլ քան արիտօսն նեռուտ .

Եւ երչանիկ Բո պատմութեան իբասակի
 Ոչ այլ քողցեն յու՛՛ Բո յակօսքս Բանդակի՛
 Քան զծիր անգղոյցն յեղեղակաց զանազան,
 Գարուքս յամբ, հրեննաց առաս տնտեսակի,
 Զուտարդ թեթև, Եւ գրբնին Եւրս սերուն,
 Եւ կամ զամուղ գրբկեալ յարեաց իւր զետուն.
 Եւ ոչ աւուրդի երօզս հաւուտեալ վասնեսցին
 Խասուեր, յապտօսքս Բաղաբաց ուխտաբնի,
 Եւ ոչ յերկնից սերտանեցեսն հողոս համայն
 Կայից իկայս զակրնկալիս ընդունայն :

Ո՛վ, ընտրն բախտիդ կալ յամբ Եւ հետ յայս հասան
 Ո զԲեզ լրոին տանի յո զնամբ միարանս,
 Եւ իւր ըզԲո նրսին յընթացս Եզրսակ
 Տանգէտ մաննին նրնչէ մերձ իւրն աղբերակ :
 Մի նախանձիր ընդ այնտիկ զօրոց Բայլ
 Տաշխարհիս ուան սուր Եւս վարեաց հողմն ինչ այլ .
 Եւ ոչ յանուանս հարեալս իյուն ինչ համբաւ.
 Տորոյ ինուր ամեն հողի ծախի բնաւ :
 Բիւրեղափայլ գետնայն Եւ կեանն մեր նրման
 Որ իծալու՛ն բրխէ խոնարհ քաղ տնուան,
 Տորշափ իխուն կայ բրնասուրն իխոնոջ՝
 Զերդ յորոց յիւրն անց իղպես անխոխոջ,
 Իտղիւտնք մարգաց համայն ինեան իւր բուրն,
 Կապոյնս երկնից անգր իջանէ համօրն,
 Այլ արձակեալ հազիւ բրբոցս յայս գրբկաց՝
 Սրբիտին իւր ուխտ ընդ դաշտալայր մերձակաց,

Զուրցն անց իսիկ իւր սամբուան իւր յասակի,
 Ըստ կուսակել պրզեալ դեղնին իւր վիծակի,
 Մերծի յափանց շուրն ուր ծածկայք Եւ նոցայ,
 Մերկն ապալեր ամկոպի՛ Զուրս փախբասեայ,
 Ընց հայրենի հովանց պարոյրս զեղաղե
 Գնալ յանձ շտուտն, զօգեալ իւր ուան առ իվէ,
 Այլ խոխոս իրսիսն ընց կամարօք խաւանիմն
 Անուտ բաս շուրց դրդրդական անուն իմն,
 Եւ հետ տանի ձրզէ ընդոսս նեպընբաց
 Ըզնուիրնեար, զապտօս, ըզգայր Բաղաբաց.
 Անեալ յառուաց, անէ Եւ Եւս իւր ծարաւ,
 Միքնեւ ուտեալ յանկաւեր շուրցոյ այդ անբաւ
 Մեծ այլ պրզօսու երթայ, քողեալ սին զանուան,
 Թափել ըզփառան իւր Եւ ըզփղմն իծովուն :
 Վճուց դոյզն աղբեր մայրեացն իխոսս հեղանակ,
 Վճուց Եւ քաղդին ծածկեալ իկեսան ինչ նրեւէ :

Ո՛չ այսպէս ոչ մեք իտեւտ բխտնս այն
 Ուր սիրս իտեւտ շեր բաւ ունել զուպագայն .
 Որ խուտն յորդէ իրսածակեալ մեր կենաց՝
 Զերդ փորձապից ճայզ՛ իղեղուն ստամանաց.
 Զբմեւայ յայդ ժիս փառտ այն ինչ Եւ յաշ անց մեր
 Որ ինչ տաւց մանկրսայն պիւ ընդ երբ
 Է զիւրեացն ասոզ, որոյ զուրն յընտուի մերձ
 Զրպիլ իծայրս քրի իբրանց երկնաբերձ :
 Ոմն իպարու՛ն ըզխաղոս յայն հետ լրնեալ շոզ
 Աւ ըմբրու՛նել զբակաւառակն այն փորձող,

Եւ զասուածեանն առ ազանկ զանձամբ փայլ,
 Շոս զոլ բնդ մութ բրբուրն հաւուի մի լոկ հայլ,
 Գիւմ, աօօֆն աճեաճ, Եւ զիւրկ կիսաբաց,
 Եւ առկայեան յայեռա անդ զունն հրասեղաց
 Իբբ բզուռա յերկաւել յոյս մանկական՝
 Տասանի պան մի բսն ձեռին բարձուբեան .
 Գիւմ, Եւ այն ինչ հասան իկասար՝
 Անա լուսին բռուցեալ կապոյտն յասզափար,
 Եւ խոյս քրեալ յամպոյ բնդ ամպս երեփի
 Որտաի յափանց՝ զոյգ ուրիբեանցն է նեռի .
 Շիկնեալ մանուկն բնդ յաբոն՝ իվայս դառնայ իւր
 Եւ զեղջ մանիփն որ մընային անդ իղիւր
 Յընփի ծաղկանց զեղեալ իծոցրս դաւասց,
 Կամ տոչոյրան կրպնաց իղաւս արդեաց,
 Անկոյրբ բնդ սասզն առ իբ ցառց բնկերիճ՝
 Կոյնեաի նրմին մեճճ ուրիմօփի անդ գոյին :

Այլ երբ ոգւով շքացիկ յայս հուր երկնալոյց,
 Չինն կրբեցիս դու նրմին յիղճ բացարոյց,
 Ինին աւուրս աշխարհի, ու ինչոք իբրիս՝
 Ո՛ր երագեալ այդ դու փառաց դիպեցիս .
 Կարծես փայլմանցդ այդ անդրադարձ գերարուն,
 Անմահութիւն՝ որ ինք ձքնունդ է մանուն,
 Պրզծեալն այն բան իցէ՛ որ ննն բզնէ՛ս
 Յաւաց մարդիկ վտիսանակա անցանկ,
 Գրամ վաս կոփեալ այս օր՝ վաղիս եղբ մաւեաց,
 Չոր հանրութիւն հասուցանէ պերճանց .

Չինք. կարծես դար անձնիւր յերկնից զրլիսովին
 Ըզննյն ծարառ առ վիճակաւ միտս նալին .
 Եւ ժողովեալ զայդ հուսկ ուրեմն ապագայն
 Հասասեացէ՛ ըզմաղբելի բամփնն այն .
 Ուամովի՛ք շքեալ յամանակին անդ փայլմանց
 Գարուց իցարս քոցնն որդւոց զայդ իւրեանց :
 Ո՛չ : Նիժմաղիս իննս բնդ իարս յոր մեք կամ .
 Գիտես ըզմաղն յոր նրասան ծածկէն ամբ .
 Գիտես թէ փոյր կամ վաղ յասուր մոռացման
 Գարբ, ծողովուրդք Եւ կազն նընջեն իբողման .
 Եւ թէ յազգաց յազգ ծառայեալ յայս իսուար
 Հաղիս անուն մի լոկ մընայ իմի կար .
 Իսկ այլն՝ ինոյն ոչ փայլեալ բարձր յիւսասի՛
 Տասայցն ասաց տրտետն կարգաւ աննեակ .
 Չերդ իրողով զալիւնարն նաւ հարկալիւր
 Մինչ առաջին ծագէ՛ ասզիկ բուսալիւր,
 Պասրեալ աօօֆ դի՛սէ՛ արավար մեճճ բնդ մեճճ
 Աննեացեալ զաւագ, զգիրժուր ծալկզեց,
 Ապ՝ զաւսարակա՛՛ս՝ ուր Տասանին զանցն իցանց,
 Ապա գիարա զոր խոճարմնն բացասանկ,
 Ապա զնայիկին կոնակս բնդ դաւս վէտ իվէս,
 Ընդ արտիւնն իխոյս յերկես երկնալէս .
 Այնուհետև մի կամ զերկուս դի՛սէ՛ սար
 Չոր ձիւն յաւերձ ալկզարդէ՛ գերափառ,
 Ո զգրուս իվեր կայեալ հան գայս մըրութիւն՝
 Մրացեալ աւուրն յեփն ցոյից սան տոյից .

Մինչև գիշերպէ՛ր ինամբարմանցն երկնային
 Կասարբ նուագեալ հանգոյն այլոց սուգանին .
 Եւ հուսկ ապա խափիւ՛ր գիւերն համբական
 Ընդ ծնո՛վ ցամաք հանգչի յողջոյն իրնութեան :
 Ժամանակի , փառաց նրսն՛ աչա պակեր .
 Չաս կոց իմի դարէ , մրցցեն բնաբխսուր .
 Թող վազեն իօր՛ մուսացմանէն գերմանել .
 Ուր պարսբ են ման՝ զհնէ է մի որ առաւել :

Այլ կամիր զի իբերմոյ մահաբան
 Փառք զրկտովին դուռենն ըզն ներքողեան ,
 Եւ խոսասցին աճուանո՛ղ՝ հրնշեալ յաճաց յամս՝
 Չանմահութեանն Եւ ըզլիճանն իւր ըզժամս .
 Մինչև անցորդն ըզն փրշեալ վլն խոնարն
 Չփոշիղ յարուր ցրուէ Եւ զփառսղ յահամարն .
 Ուօր մի յաւուրց՝ շքամաբ հովիւ ծրմակին
 Ոչ զբցէ զսառսն յողիչ զանունըղ հոյին :
 Ո՞ն , ողիղ մի բացցի իզեղչս յայդ հանիր .
 Համբոյր սրգոյն որով բերան սխալիր
 Յողջոյն յեփն կրնի՛ւ զգրբառն մահացու ,
 Անունըս մեր զոր ոք նե՛մմաբ յուշ առնու ,
 Շիրք անվրկայ , իւ սաբ ըզվեզն ոռոգեն ,
 Ո՞ն , անդրաղիր Եւ վն մեր փառք այս իցեն .
 Ոյց ոչ ծրմանն անդ խոսացաւ բախեն իծամ
 Չանմահութիւն այլ քան զ՝ իսիրս բարեկամ...

Տաղէ զայն բախսն առ Բեզ իծամ վնհաղոյն .
 Յիսասակ Բազը՝ իսիրն է զԲեզ սիրելոյն :
 Բայց քէ յանունդ ըզձաա յողիլ դու ըզմայ՝
 Գիր պարզ զայս բանն ըզսափորոյղ ապագայ .

« Աս , անհիրմ քեպէ՛ս՝ նրնչէ քուն հեշտին
 Խնայելնին ծոց ոմն յորդեաց ծրմակին .
 Չի փոյք , անցնո՛ղ , քէ մնծ կամ փոր ոք եկաց .
 Փոխեաց զանուն իւր փոփոխամաբն հայրենեաց .
 Տապան նորուն յերի եղաւ խաննաւորոց .
 Կեանքն Եւ խորհուրդ կապան ըզղոյզն ինչ միջոց .
 Գոն յիւրն իբրաս՝ զիսաց փակել զայդ յաւէս
 Յայնս ինչ Լեկք՝ որոց իսեր ունէր պէս ,
 Մայր , ամուսին Եւ բարեկամ Եւ բնութիւն .
 Ըղձիցըն սիրն իւր շափ եկաց յիւր ողջոյն .
 Ոչ զարեպարն երբէք Եւ ոչ ճեճեթ անցին
 Իրան զծիրն անձուկ զոր հասանեն սաբ հոյին .
 Վապան նորս՝ աշխարհն քսկիզբն առնոյր անդ
 Ուր ընդ կրննեթ զեռայ իւր գեճն իմարմանոց ,
 Մինչ յայդ լերինս՝ ոյց հովանին իջաւոր
 Ծառոցն իտունչ կազորուէ զայր անցաւոր .
 Ոչ ըզփառացն առ նաւակեաց ըզմայլմունս ,
 Յիսասակի ունայն զայդ տուս ըզզացմունս .
 Երբէք յապեղայ մլրրիկ շեքարն նա ըզձայն ,
 Ոչ յորինաց սափոր արկ զիւր նա քուեայն .

Ըզամկայինն երբէք գրգռեաց ոչ գտնի՞ծ
 Մարնել զտխրն իւր խորոյ կամ զայրոյ .
 Ըզաղբարքեան շեճես զարդիս արակից .
 Յիւրն ինակաս առաւունկ վառս յարական .
 Ոչ զիւրն երբէք սարսամ էամ նա սազնայ
 Յուսմանց յուսումն, յախանց յախուրնս սաղայ .
 Չեճես զարծարն իձեռնին՝ զին հեճուրեանց,
 Յընդեալ սպառել թցնէս սրտին ցանկութեանց :
 Ոչ անց իՀռովմ կամ լելլաղայ նեճագո՞ց
 Իմաստութեանն հին խորհրդոց Բողաղոց,
 Եւ ընդ կապոյն կամարան՝ յասաց իխրեղս
 Դիտել ընդ այլ երկնիս՝ ծագեալ նոր ասեղս .
 Այլ առանց դառն ինչ զիտութեան նաւակաց
 Ունէր զԱստուած սօրն եւ զօրէնս ինայինաց .
 Գարուցն էտն զիմաստութիւն իսիրս պարզ,
 Եւ ոչ զայն արկ իզաղվաղվումն մեր նրմարս,
 Չերդ հօրն յաջոյ զժառանգութիւն ո՞ր առնու,
 Մտառոցն ընդ շուրճ եւ ոռոգողն ընդ արևու .
 Իւրով ձեռամբ վարէր թզնարցն անդասան,
 Եւ ընդ երկնից ոչ պարտաւր տեսարան .
 Չօր ամենայն իջրբարբին դիտէր հող
 Չայդ լուծանել մարգարտալիւր անդ իցող .
 Մըվումն զօրոցս առեալ էճես թզնարիս,
 Եւ վերանն՝ զնոյզ իգարեան խաւարմիս .
 Մտղկուն յոր Տէր զիւր հրաւալիւն հաւակեաց՝
 Չօնէլ թզրոյծն յամպար իմանդ անդ մեղուաց .

Օրհնասական արկին իմոս շառազոյն
 Յակնարկարխանս իւր իվերչին ազդել հուն .
 Կամ բոցս իցիր իխրկնականս զիւերին
 Ըզհրանանանս կուրսն նաւաւելով անկարկին,
 Ընդ կամարան անաղկս ծրփեալ շրջապարձ
 Չաստ եւ ըզմիտս ձրգլին վերամբարձ :
 Իսիրն անմեղ եւ յեճ արբան իսկ սրոց՝
 Գոյր թզիտոյն անեւշ թզգալ դեռ թզրոց,
 Չերդ թովինացքն ծրփեւրոց բոցավառ
 Գոյ գրայն անոյչ դեռ եւս առնուլ իբրովառ .
 Չերդ արկ լրմամբ զերկիր յառնուլն հովանի՝
 Դեռ յամպն թզօթ թոզու եւ զիւր ծիրանի :
 Գաղց յիշատակի, քաթօթքեան արձագանգ,
 Մինչ յոր յեթին կեռուցին զվրս նորս ցանգ
 Յարծամ բաժակն առուր լըցես քարաղուն՝
 Չկեանս օրհնելով ողջագորեաց զօր մտնուն :
 Ո՛վ ոյց քրեւան զերկնիս՝ անուամբ զերակայի,
 Ճնիս, զեճ, կամ մեծի, զինչ լուսազոյնս լուսացայի .
 Ըզթաղդ մեր ոչ ջափի Աստուած ըստ ծաւալ,
 Շիք մի ցողոյ որ թզխոսոյն է կախեալ՝
 Ոչ ինչ ընդհաս զերկնից շողայ կերպարան
 Գան իկապոյն դասացն իսփիւռս Ովկեան :

ԺԵ.

Ս Պ Ի Տ Ա Կ Լ Ե Ա Ռ Ն .

ԻՏԵԱՆԱԲԱՆՆԻՄ Տ. ՔԱԼԱՄԱՑ.

Թի դու լեւորն օղաւոր,
 Զի խընդրել քեզ իբարձուցն
 Յաստեղեայ կամարին խոր՝
 Զայսոց գոր ցանց յարձակումնս :

Ո՛վ բարձանց սրխուր երեսն .
 Գու իխիս օղոց կոծիս,
 Մինչ փրքբի ամառն իսոր
 Շանք եւ ձին դու ընդունիս :

Լայն կողիցդ ընդ հովանեաւ .
 Ըզխոսով կայ յոտոյ իմուն՝
 Զոր, ուր լին իրմբէ՛տ սակաւ
 Ըզստանց վիծակ զեռուն :

Գու պատես զանձն իմրոսայ
 Եւ ունիս յայոց բսուեր,

Իբր երկրի զգեղ մերկափայլ
 Նայսանձս ծածկել իսեր :

Ո՞ն, համայնց զոր մեծ արար
 Տեր՝ վրսեմ պատկեր է դայ,
 Գերածայրն այսպէս հանճար
 Առ իփայլ մեկուսանայ :

Թունց, հողմ, հուր, սառնամանիք
 Հարկանեն զայն յախեան,
 Ու ինակաս դրոճեն ըզկնիփ
 Յուրս եւ լուրջ միայնութեան :

Այլ յանախ գամզովի պարիակ
 Է յամայսն անց անեզերս
 Անճանօք իբր ըզօրմակ
 Միւր՝ արժող ըզխեզերս :

Այդ զագարն՝ ուր շանք սեղայ,
 Ուր յամէ իս մըսանել,
 Ոչ յայլ ինչ զերկրաւ շողայ՝
 Բայց իմի նայեաց փայլել :

Յիւր սես, շիփ ո՞վ իվարան՝
 Քէ ոչ խոր դիմէ յերկին,
 Եւ զուրք ոչ ներձս խորան
 Բայց զի բիրբ բզնէս ձրզին .

Եւ յամպոց յամպ վերահակ
 Խոյանայ զի բնոյ գիւշեր
 Իբիւրեղջ անոյ, ո՞վ լրնակ,
 Տեսցէ զիւր ցոլեալ պատկեր :

ԺԳ.

Ի Ղ Զ .

Ո'այր բէ լիս գոյին բանկ,
 Պատկերք միտաց եւ նրբանկ'
 Տալ զոր բզզամա ինրկար .

Յանկւած լեզուս ապիկար
 Աս խորհրդոցս յայտնութիւն
 Հասեկ հագազս եւ մարբուն :

Ո՞վ անպատում սուրբ օրէն ...
 Ըզտիկերս հատօրէն
 Վառէ ոգին անուշակ .
 Էից անձնիր գոյ դաւանակ,
 Մէն մի ոգի ասեղաց,
 Յարմարութիւնք՝ սարեաց :

Մի է՝ այլ սուրբ ձայն նոցուն,
 Հրգօր որպէս բրնուրիւն,
 Իբրեւ գլխուածն իւր վրանք .
 Եւ րեպէտ միտ ինոյն դէմ՝
 Բայց գերագոյն, Տէր, այդ ձայն
 Հրնէ ի վայրս ամենայն :

Մինչ հողով յալիս շառաւեռն,
 Մինչ հեծեն ծով կամ գոռեն,
 Մինչ շանք ընդոս որսայ,
 Անզեւհ համայն անխմայ,
 Ո՞քնաւ յորդոց մարդկանէ
 Զինչ ասացին հարցանէ :

Մի ոմն ասաց. « Մեծուքինն » .
 Եւ սա . « Անքնաւ զօրութիւնն » .
 Միւսն . « Արեւախիւք եւ զայրոյք » :
 Շա յերեսաց խոյս սայ դոռոյք .
 Սա . « Անցանէ իւրն բստուր .
 Երկին , երկիր , ճն լառ լեռ » .

Այլ մարդ էոյին ձեռակերս,
 Մարդ բրնուրեանն իւրազէս,
 Ասից՝ միայն ունի բանս .
 Բանք՝ որոց շեն բեւ եւ կեանս .
 Անմահական իւր մքսաց
 Բն , արճագանգի մահազեաց :

Ոգին հանգոյն փոքրեկին՝
 Որսքընդոս յանդա յերկին
 Որ ժրսի ոչ օրօրափել ,
 Իր բզկոնակ բանասարգել
 Կոծէ փրփրէ գափն յաւազ ,
 Եւ իւխէ ոչ անդր իվակ :

Ծախեալ նա ինն եւ մաշի .
 Իր բզխասաղ ոք արծուի
 Ոյ իցեն բեւհ նորակերս,
 Եւ աշ յերկին ըրձակերս,
 Այլ գեռ սողայ ընդ երկիր,
 Իր բզգեռուցն իբրբիր :

Ո՞չ, ոչ կենացն յախեսանց
 Բերեմ զուարթնոցն նախանն,
 Եւ ոչ ընդ բազղ գերափառ,
 Այլ ընդ դաւեռակն այն էրնար՝
 Իւ եւ սրբին անարժան
 Գոյ զերցն ոգի անվախճան :

Է՛ է եւ յիս նեզաւտուոն
 Իմն իր բզգիւք հազցաւուոն ,
 Զոր բաղու ցայցն օգաննմ,
 Իկոնակաց իկա վլսեմ,
 Կամ զերդ բզանք սասկազոռ...
 Միք իմ խօսել կարէնն :

Ո՞վ որ զափամբոյ որբական
 Վարես զալիս , Ովկլանն,
 Մայրեաց դուք մաս խաւափունն,
 Շանքի , անդ յամպոց բարադունն,
 Վրանկ , իւուոն հազցաբոյր ,
 Տանկնքն քէ ձայն ձեր յիս ցոյր :

Եթէ միայն, ո՛վ անձն իմ,
Աստուած յոյր սէր բորբոսիմ,
Իբրեւ ինուրն եւ նիւսիս,
Եւ յեռանցն այն վարեալ իս
Շնորհէր իբնդիցս իծամուն
Բան մի՛ յօղել զիւրն անուն.

Չանուն՝ բնութեան զուգակից,
Որ բարց մընջէ՛ զայն բանից.
Որպէս երկնի ծագ՛ զիսկն,
Չանուն՝՝ զոր այց բսօղէն,
Եւ ում աստղէ՛ր աստղաց
Են արձագանգ՛ զեղապլաց :

Մլրրիկ՛ եւ զոս որոտմունք
Երկիր, եւ ծով, կայծակալունք՝
Կային յանուն նորս լուս,
Չնայեալ այնրց յայնմ իլուր
Կային անհարմբ յաւասնել
Չայն, եւ երկինք իկրկնել.

Անունն այն լոկ մբսագոս
Բառնայր քախիծ զ՛ իյոգութջ
Յայս սքրտութեան ինովիս,
Եւ ասէի իբնդավիս,
Ե թո՛ղ յեխն սիւն իմ շիջցի,
ՄԵՆՈՅ՛ց, զիւր փառսն ողբցի ։ :

ԺԷ.

ԴԱՐՉ ԻՆԱՅՐԵՆԻՍ.

ԱՌ ԿՈՄՍԵ ԲՍԱՌԻԷ ՏԷ ՄԵՍՏԵ (*).

դշնյն յանուն իրկնից, լեռնցն եւ եզրց՝
Ուր քն ջրնալ՛ նստեալ օրեր,
Խննդը ուղեւոր որ դարձ աննկս մեզ դու մերձ,
Խղնդրէլ ինոց դասաց բզմին իւր զբսուեր
Եւ խարտէլ զառաջին սէր:

Քանի՛ անցեալ արուր՛ նեշիցդ իվերայ,
Քանի՛ հրածեճ՛ անդարձ, Եւրազ՛ խաբէրայ,
Կապանք լուծեալ, մքերմութիւնք շիջեալ կան,
Եւ քանի՛ զանգ՛ նիրեալ ջրսան պասալիսն :
Ոչ այնքան ուղիւմ անցցին Լեւեան յաւազոց (**)
Ոչ վիճք՛ այնքան կապոյտք ներձին նորս գծոց ,

(*) Կանոն Քառիւն, առ որ հուիի Գաշնակս, ձեւեալ ի Մազոյս, զանս
յերկու ամանայ զանդիսեցաւ ի ծոտաստան, ուր եւ կին՝ ամեայ՝ յէս ջանս
Եւ նինց ամաց դարձ ասկեր ինայրենիս : Գրեալ է նորս Ե Ուղեւորու-
րին շուրջ զանկարս ։ Եւ Ե Բարսն Աստղայ ։ Կանոնն՝ զորոց Եւ
յղկնից ակնաշիկ Գաշնակս :
(**) Աս նեղիպոս է ի Մազոյս :

Եւ ճինաւորց ծառ՝ մանկութեանց հովանի,
Տերեւս այնքան նո՛նոսցին աճամի :
Ո՛հ, մահացու աւուրցս արագ են հոսանք.
Մինչեւ կեցեալ իցէ՝ ողբամ մեք բզկեանք .
Եւ ուղի՝ որ բնու այլ դառնայ ու յիւրն ակունս ,
Զբռնանէ կրկին զափունս իւր հաղցունս :

Այլ գէր իցիւ յամաց մեր ծիր
Զբանձն աւարք ոչ բրկին,
Կամ նախանձն նակասացիւր
Անեստ առնէր շափել զնոսին :
Աւնդ, զի սիկ կամ պրդպրջակ
Կենաց անձուկրն բաժակի
Լընու հանգոյն եւ զգրջանակ .
Քէ դս սպառեաց՝ մարց մեռանի .
Տողք արտառուց հառւիճի իժմիս,
Տայց ախտից՝ յիւ լուսախիս :

Գիտեմ զի յե՛ս ձից վարդակ՝
Ինիզն իվիւք ցառոց բեկեալ,
Ըզլեզ յափունս իւր ժողովեաց
Ազգ աղէժիցն ձեռքնկալ :
Երաստագէտ պարսիք արդար,
Իբրև զերկրոյ իմն բզժընունդ,
Ուսոյց օրննէլ հեզ գալլ զաւառ,
Հարօինդ իծոց գեղասրբունդ՝
Սէր հայրենիս հաստաց հեզ նոր,
Եփրմէ հարց ֆոց հեռաւոր :

Այլ սակայն քաղցր իցէ շրթեւ սակաւին
Զօգս հայրենի իւ կեանս ըզգամ նոր յանձին,
Զոր յառաջին այգուէ ձրգեալ լուսարոյր,
Զօղ վաղեմի յիւսասօփ իրնկարոյր .
Քաղցր է զազարբարսն սեռանել իյեթեր
Պրասկազգեաց կաղնոյն որ սայր զիւրն բսուեր

Ինորս մարեաց յանուշ մեր .

Կամ զերջ ծանօթ իծայնէ նին մքեռմին
Ըզալլ շրթանց նորս լըսել իբրլին .
Եւ բնդ երկիս աւուր ձրգեալ բնդ դերուկ
Զանցեղոյն խալլ ըզբուկ :

Քանցր է ինացն անդ գոլ իսուն բազմակից,
Իպրասկեալն յառանիճի նանդիտից,
Անե՛՛ ջուցեալ զարտուն որ անդ կայ թափուր՝
« Աս խորհիճն երբարես, եւ անդ երգէր ֆայր,
Աս ըզբրբնազն իւր նորածին դիւր մայր,
Մերն քսպանեակ պասմէր իտոյն նրսեալ վայր
Զանցս յանստի կորուսեղոց երկուտեաց .
Անդ կնոցն այրի որդեակն ըզմերս առնայր հաց .
Եւ առ սեռով պասեալ յերկուց բրզենեաց
Իժամ զի հօս դարձ իխիարսին առնէին՝
Զաջո իլիզուլ գայր անդ ըսկունդ մուրացկին » :

Միւրն յառաջին ծամն անդ կենաց վերեկակ՝
Վառէ լուսին զանցեալ պասկերսն ախորժակ .
Եւ իղերբուկ յարի կայիցն անձկաբաց,
Քէ գէր դերբուկ ինչ մրնայ :

Այսպէս իմիս անդ երբ խրնդեմք մեք յամբոյր
 Հնս ինչ երգոյն որ ըզմայլեալ զմեզ թողոյր,

Թէ յանկարծ շունչ երգաման՝

Փարեալ ուսեք ըզգիմնդ սպիտօք քրնարին,
 Ըզմի լոկ խաղ այլ զկորուսեալ նրազին,
 Արսասուք յաշս անդ զեղան.

Իմի եւեր անդ ձայն զարթնու երգն ողջոյն,
 Մանկանայ սիրեն եւ լրտելիք մեք լրնան
 Տիւսասպիտօք փայլորսեան :

Բայց դու, զգայնն վրսարանդիդ, դու նեռուս
 Ջայց յար երկնեալ պատկերս զքեր անկորուս,
 Եւ բարեբաս զաւուրց նշխարս կենդանի.

Նրկասեցին աշոյ ըզլերիմնն ընդամին,
 Ըզմովանոց զեզոսկ եւ զարկըս քո նարց,
 Եւ ուխտ բաղծից բնդ սիրս ելին վերամբարս :

Գրնամք, զընամք ... եւ նայն այս ցանց յեղեղմունք՝
 Բարէ, ցանց նու են քեպէս ցանց կրկնութիւնք .

Չի մարց որ յարն յողորդութիւն զարմանայ՝

Յանմանութիւն զաննն ըզգայ :

Անցանեմք մեք, շեռ ինորումս այս սզգի
 Ընդ հին անուամբ նոր քեզ մարդիկ իկարգի,
 Ատ քո ն զնայն նարցանեց՝ նոր են նրովն,
 Դու յուսազոյն ծանխցես զազգ սապանին (*).

*) Չայնոսիկ տակ որ ճնշեցեալսն էն եւ իջեալ իջեղգմանն :
 (թարգմանիչն.)

Գրեալ ինչ ննս յիշատակոց բազմամեայ
 Յանունդ նազիւ զարթնու ծանօթն հիմօրեալ.
 Հարցանէ. Սա վիպոնդն իցէ շնորհալից՝
 Որ ապակեալ իւր այլ անուրն վայրից,
 Եւ իրաւեակ որմունս անձուկ դրդեկին
 Ուղեւորք զիւրն ըզբանսիւ զուարթալին.
 Ո՛ջ. ո՛ջ, բարսն է սա սպանդոխս իյերիլի,
 Որ մեհաւոր յիւրն իբարձանց յերեկի
 Հեծեձագիլեա յտուի շինին անդ յերուս,
 Եւ ոչ եղբարս զընեալ յազգին բարեբաս,
 Ոչ սիրունի, ոչ քոյր իրնաւ նովուռնիս՝
 Չեաւ ընդ ակամբ՝ իրնդրէ զսապան իւր յասիս :

Այլ նանմարոյ ընթէ շրնաթի սիրային,
 Ընդվայր ծածկի նակասդ ինքն իւր նախկին,
 Ընդվայր աղեպ, ախոր, ման, ամբ սխերիմս
 Տաաւորոյնն ըզմաննեմանս մքերիմս (*).
 Չըզեալ ին շնորհաց, թովեալ քո զընամք՝
 Լընուն ըզվայր նոց՝ անձանօթ բարեկամք .
 Մքնցին նեզ դայք միտեալ յուուրց ոց իբա,
 Տիմս, միտեալ ման ըզնու կանաչ սապանաւ
 Գոյգն ինչ սրեալ նոց սարազիւր քո ստուերին,
 Ընդ դեզ դպար ծածկէ զորդիդ ծրմակիլն,

*) Տաաւորոյն (démour) ինչ ինչ սաս զին խառնաց անցի (բարե-
 կամացն) ստեղծու ստեղծու :
 (թարգմանիչն.)

Քեզ բարեկանն..., յաւժ իոյին կայցի ուս,
 Գայցեն դո՛ւս ողբոյ բզեհորն քս անուս,
 Եւ զանպանոյն բարբառ, վնասիկի, նեշաստուց,
 Որ անբախանձ՝ սայ մեզ հոսել արսաստք :
 Անժարծիցես զու գրոց մասալ լաւութեանց,
 Որ բզգալով թղղարձն իլլաւ անդր անձանց՝
 Գոցցեն. « Ոգին իւր հաղջր իզրոցն իմեզ անց » : —

Այլ ապիցես. իսկ ն՛ւմ այս ձայն անձանօք,
 Որ ինձ բնդ իմ յարկաս ողջոյն սայ եւ օք.
 Զափմմբ լրնիս սա ինձ ծրնեալ բարեկամ,
 Ից՛է Երնշեալ զօղ ծորժորայս սրբամամ,
 Կամ բնդ կոյսեալսն յինձն՝ անցեալ է բնդ խոսս,
 Ասղապրասկըն Կիվոլեալ (?) որ առ ոսս .
 Օտարական՝ իբր յայս իշխէ նա յափուսս....
 Օտար իհոյլ ես բողոքեմ սրկանունս,
 Լին, յոյր դաշեակս հիացայ անջափ անգամ,
 Ո՛ւխ՛ սառնաջուրք, բողոք ափսանց ձեր կարդամ,
 Ձեզ, ձորք անդոյր, եւ ձեզ տունք պարզ եւ անոյրք՝
 Ուր զժամս օգուս ետուն օրննէլ ինձ հիւրոյրք,
 Ուր հոյլ անուն, յանախ հոյլոց իբերան՝
 Ես բզսրբիւլ ինձ իբառուս ազգութեան :

Է իմ քան զ՛եզ բնակեալ յափուսնս Երչանիկ,
 Սիրեալ, սիրեմ դեռ զառս ծածկեալս իմբրիկ,

(*) Ատան ինձայս :

Ուր պարզութիւն ողոյլ, եւ բարք քաջօրէն
 Հին լաւութեանց պանեն սրբից զարպուն .
 Ուր ինձ մասալ մրեհումբիւն կարկառ զաջ,
 Ուր եւ զարգուն դեռ մեհումբիւնն է կանաջ .
 Ուր սըր խսուերս մանուն աննեկ լեալ իջիմ՝
 Թող ինձ համայն ուրեմ նեշոցն թղկրնիմ .
 Եւ նրկարէ յառս իմ բզրուրոց եւ հոսանս .
 Մերք յանրպառ ցուս, մերք իմայս սաստածեանս .
 Ուր եւ սպա զանգուզական գրքի զանն,
 Գան զխունկն անգիւս, եւ քան զսոյլի գեհապանն .
 Աղապասանք, զարդ, եւ անդոյր, կենաց սիւն,
 Համայն ատել, ուր էտուն իննիջ կայ անիւն,
 Որոյ ողիմ՝ փառաց իոյին ծառանգորդ .
 Գրցցեն առնին զանուանս երկուց մեր կըցորդ :
 Ա՛յս իբառունս, յաւէս քան զոյս ծամբողին .
 Երկիր մեր այն է զոր սիրեմք սրբազին .
 Բայց թէ անձան եւս ինձ դասիս զաղ պատիւ,
 Ես սիրեցից զերկիր որ ես երբ բզսիս :

ԺԸ.

ՈՐԴՆ ՅԵՒԱԿՈՐ.

ող զի բեւեմ հայիցց ըզնես,
Զաչ ևս վարկիկ նրմանչեսն յես
Ո՛ւ, ես այն շեմ մանկիկ սիրուն,

Զոր հոյդ յուսայ զբարութիւն :

Ես քիբեռիկն այն եմ նրման՝

Որ անուես յիւրն յեղատիտման,

Սիւր կայսուկ իծոց հովիփն,

Ըզվարդենեմ կամ ընդ մանկիկն :

Ձեռն յիս ձրզել իզոր հայցես,

Իբոց յաւչ դու բռուն հարցես,

Ի՛կն ընդ խաղ գոմ անճնատուր,

Յերկնից իջեալ, ոզի եմ հուր :

Ոզի եմ ես ում սասուածեանմ

Պարզին որ մօտ յարդիւնս հրմանմ .

Առ իզգենուլ մարմին յաստիս

Յերկ զեռ զիմ բողի արփիս :

ԺԹ.

ԻԳԼՈՒԽ ՏԱՐԻՈՅՆ.

ուկից ծրնունդ եմ ծամմ,
Եւ ծամմ գաւուրս յեռուն .
Յաւուրցն անդուս էլանեն ամմ,
Յամացն անին ուխմ դարուն :

Գու միայն, Տէր, դարու շափես գամանակ,

Որ ընդ ձեռամբդ հոտէ յաւեթ խվիմակ .

Աւուրք հաւուէ մարդ, հասուածոյդ վարդազրու

Իմունդ եւ մամ վայելեան մի լոկ իցէ բաւ :

Քանիցս արդէն իկեանս իմ ամս այսպիսի

Փիրս իխիսանս, յորդուս իդարձ ես սեպ .

Քանիս իցէ զեռ հաւուեցից . Մի՛ միայն . .

Որտակ անցեալն է յորդ՝ գալոցն է ունայն :

Իսկ մահացում, բնրէ, յաննոզս, եւ մրպէս

Քողուն գաւուրս սանկ ըզմանս եւ ռոպէս .

Բայց հավանին լուս իսպիսակ

Լքցեալ ատէ ըզհայլս գոր առ ծամանակ .

Մտտնայ մարդ, այլ ծամմն անդուս նրբազոյն

Հրնեն ըզմէջ գիւեռայն .

Եւ անա գրես աւ մի ծաղեաց անբերի
Ինոպլ միոյ զիւրի :

Իժաման համայն՝ զոր սեզ մանուն
Արեամարմէ մուսղուքիւն,
Եւ որ խղիքնն համարակալ
Եւսալ զիւրեանց դրուեն ըզմայլ,
Չի՛ որ այնպէս յանց զօրանջ
Յանրզգայուն քրնդայ ականջ՝
Քան զիւրիւն զայս նուն յեփն,
Որ իբրու զեզ ինչ մամածին,
Իկն խքսոց կայ նբամակ
Թէ սկսեալ՝ ինչս այ ծամամակ :

Այլն իժամոց սանին իբաց
Չերզ զարեալաւ յարս մարգոց,
Եւ ոչ քոպիւնն առնն ըզգաս
Ըզիս առ իսիս քայլս մեր ասո.
Այլ լրացեալ բույէլ՝ մինչեւ
Ինուացկան այն սիրս քերէւ՝
Առեալ սանի սարսուռ եւ գանջ,
Դորնս՝ իմրոս դս յականջ,
Եւ զարուցեալ ըզմարդ, « Հաւուենյ »,
Փոռ, եւ շոյս իբաց սրամայ :

« Հաւուեն, զի Տեր ին՛ զիս հաւուենց,
Բասիղ քն վասն եւ իւր փառաց.

Հաւուեն, զի փոխ առեալ քն զիս,
Եւ Աստուծոյ զիս պահանջիս.
Հաւուեն, զի՛ նոյ իւր ողջ ըզվի աւ
Չբոլ նրնջեալն առսանի ծամ.
Վաղիս անցլ զայլ փախմակ,
Հաւուեն, նեղլ զիս ծամամակ,
Հաւուեն, զի ցանց փախիմ եւ ստր,
Եւ ոչ երբէք դառնամ իզուր :

Յսխեննից հայր, Տեր, բախից քրտուն,
Ում մկայն օր մի բիւր մեր աւմ հաւորէն,
Որ իբարձանց յսխեննից նրկասեւ
Չաւուրսն անցեալ եւ որ շեկեալ դեռ իսեւ.
Որ ակնարկեալ եւթ զիսեւ շեւ իզոյս
Չն խայր իծոց կրէ դարն որ գայ աս իղոյս,
Չինչ, Տեր, ամէ ինչ կեղակարճն իւր անեակ՝
Յոյսն եւ զքմբաղ մանացուաց այս ծամամակ.
Անն յաւելեալ իկտուն աւուրս իմ յանկուած,
Իցլ սիրով քն եւ շնորհոյ դս իխուած,
Ողջունցնից ըզմա որպէս քն պարզեւ՝
Թէ գոչեցից անիս. « Փախիւր, անց զիւնեւ »,
Անին զանցին այլ՝ նեղգնես ինչ յարվ
Չիղճ եւ ըզղիզ արտօր եւ վիւս բերելով,
Տնորս առ ասօ պարտոս հոգոյ եւ ական,
Խնդոս առեալ, զաւս հրածեցից յսխենն,
Դեղեալ պրտաւս՝ արց կեղեւ խարսակի
Փոշի արուզ թող խքսիս աւաթիկ.

Չոր ջուներին՝ սիր իմ խրնդեր զայն յանձուկ .
 Եւ իվերէ՛ շուրն իմ կրկներ « Ո՛հ , Եղևկ » .
 Չինք իդարաց Էր եւ յերկէ յուսալիս .
 Հիմն ես յաւազ արկի եւ սեմն իյալիս :
 Ժամ է , սվ Տէր , զերծ յաշխարհիս պատճանաց ,
 Ըզեզ ունել ցանգ յանդիման իմ առաց .
 Քեզ մխոյնում գամն այս ձօնել սքաւալար ,
 Չոր պղծեցի բիւր յօսար յիղձս ընդ երկար .
 Եւ տեսանել ք՛ աւուրք որ Էերն զեղան ,
 Որոց պատօս միայն Էրնարն եւ սեղան ,
 Տորս ուսումն եւ սէր քո սուրք հրաշայեաց
 Հրակել առնեն մինեւ . իմէջ զիւերաց ,
 Չորոց աղօթք խոնարն ջափեալ ըզխարկեանս ,
 Իմն մի հայլ ժամուց ասն մի հառաշանս ,
 Սքրտնայցեն այսպէս յինէն հապրեսապ ,
 Եւ բողոցնն զոգիւս այսպէս մերկ պարսպ ,
 Չերդ այն այս առ ո զծիւր գործեալ իւր լըրիս՝
 Քիս մի եւթ յուել աւուրցս իմ իրիս :

Օրհներն ըզմեծ զայս առաւոյս
 Որ նոր ձորդէ ինձ զուղիս ,
 Օրհներն , յանել անդ հում իլոյս ,
 Ըզժամ զոր յաշդ անդ ունիս :
 Երէ եւ մերս իցէ անց
 Բողոք իսոյն ժամ պարփակ՝
 Օրհներն , զամացս իմ , Տէր , զընթաց
 Չերդ սեղանոյդ իսախսակ

Ինախընծայսն անդ սքրէիւր
 Չանցոց մեր խայրս եւ զերկիր :

Քեզ ժամք անձնիւր եւ մեզ մի պան
 Օրհներգեացն ընդ իս , Տէր ,
 Եւ ժամացոյց աւազն իսան
 Հանցէ ըզմիս իմ իվեր .
 Տամն րոպէ՛ հազգաասփիւռ
 Քուիցէ հառաջ մի առ հեւ ,
 Եւ զոգցն հեզ այգ լուսապիւռ
 Եւ յամփոփել ցայց զիւր բեւ ,
 « Հաւասարիմ են ժամն համայն ,
 Հաւուեն զոն փառս , հաւուեալ զայն » :

Այլ քէ աւուրց ոյց ասս դու լոյս՝
 Չիս վերածնել պանք ամն ,
 Գու որոյ միտք զիմ ետ ըզոյս՝
 Յնււ , Տէր իմ Տէր , յնււ զինէն .
 Տնւր առ իս , տնւր զոր ինք իկուր
 Ծրփեալ յանդուռնայ անդ նաւաս՝
 Վասն այսր իմն հայցէ աւուր ,
 Հաւս ծով եւ հողմն յառապաս ,
 Ասոց ըզգրլիսով իւր անվրէպ ,
 Յոյս մի առաց իւր հանդէպ :

Ճեպեն , յամեա՝ սս հանոյս կամաց
 Չուրն որ ջափէ զուղ մեր ժամս .

Յաւել բզբիս կամ հանն իբաց
 Զոր մնաց խմբի դրնէ առն .
 Մի յայն եւ այդ մի յաւելուր .
 Գիտէ սերունն Երբ ծրլեսցի,
 Գիտան՝ Երբ առտ գալ հասկարտու .
 Տօր մի աղղեօ՛ղ խամբեսցի .
 Գու լոկ զիեսս զժամ ծրնրնդեան,
 Գու լոկ զիեսս եւ զմահուան :

Ե՛րբ իցել յայն յախեսնից
 Ուր յայտ է բանն « Զանապագ » ,
 Անվարդիկ սարեալ հասից
 Յաւուրց իծուիս անդ նրազ .
 Ռուլէս թզմարդ ո՛ր ալեսանջ
 Աւելեալ զմի ոսն անապարտ
 Իծովեզերան անդ աննահանայ
 Վարէ միւսովն բոս ցամառ
 Յաղեսցն իծուի անդ մրկանունս
 Ըզկուր իս հասնս յախուան :

ի.

ՅԱԻՏԵՆԵԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲՆՈՒԹԵԱՆ

ՍԳՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԳՈՑ.

ԵՐԳ.

ոցանահանս զըզկէ յուլիս ,
 Արվի՛ք, ի՛շխանեղ տերաւութեան .

Ի՞նչպէ՛ր ծաղր արձակեալ հարկէ զզիս
 Իծերդ գոց յաւերժութեան .
 Եւ դու՛ր վարտանո՛ր քափառակամն ,
 Զարմանահրաւ ո՛ր դու՛ր գրդանք
 Լուսազրնից Երկնածովուն ,
 Ելի՛ք գրծեալդ խանահանաց ,
 Եւ զայլ մեզ միսս յայննէ՛ր Կորուն
 Որ ի՛նք զերկին խանրդդածեաց :

Յաղքանակեան, անմահ բնութիւն ,
 Գու որում ձեռքն լուսաճակ
 Անշախելի սայ զօրութիւն ,
 Եւ նորածին յար ժամանակ .
 Մտն զօրութեան Կու՛ր սայ պրնդանս .
 Շրնարեան, բարձ, դարձն բզկեանս

Որոց իմէն քնդունին զէս .
 Որդն էս իհո ծագեալ ժրմիս ,
 Ծնանքիմ, հայիմ մեռանքիմ էս .
 Ընթա՛, զիս մի՛ ածեր ընդ միս :

Ծնվդ նիհաւուրց, յափունս անդ էոյ
 Ծրփեան երկնից պէս փրքութադեղ ,
 Քան զամպս յաւէ վտարկայոյդ,
 Եւ քան զերերս լուսակեղ :
 Մինչ պիտարիւն իծընուող զան,
 Անին, գորին, աննէտ զրեան
 Ընդ ժողովուրդս խրեանց ազգաց,
 Ըզարքափայլդ ամբսո՛ւ կասաւս,
 Հա՛ւր, բազմեա զպին, հարց փարորկաց .
 « Ո՛ր ե՞ն ազգաց բոյնն իղազատա :

Դու որ դեռ ջես խոնջ զալ իրոյս
 Անդուս յաւուրցն իծընընդոց,
 Ե՛լ լուսանուտ դու աբալոյս,
 Մո՛տ, եւ յաւե՛ծ էլ հարաբոց .
 Տնւր անդրադարս իւր վնն փայլմանց
 Չի՛ն պաղպաջուն լեռանց բարձանց՝
 Ուր իջանէ՛ սիւն իբր իշխող ,
 Թ՛ն հանառեա դու յիմ կորսնս ,
 Դու զոր արիւոյն հալէ մի շող՝
 Քան զիս տեւս յաւէ՛ս իկեանս .

Եւ որ զիջեալ՝ վազես իվեր
 Ճանապարհաց վառւոյն ճիպար ,
 Կամ գերդ ալիմ իծովեղեր,
 Ո՛վ մարդկութեան ազգդ անհամար ,
 Քան յոր ծախիմ կեանց ժառանակ,
 Կուն զիս, սուզեան էոյդ իկոնակ .
 Ըզգաւ ինձէն զիմ շի՛ր ունայն .
 Չի՛նս իցե՛ն կեանք մի էոյդ իծոյ
 Բայց անձեռաց շիր մի միայն
 Յովկէանեան կարկառ չրոց :

Դու՛ր մեռանքի զի հոր ծընըլիմ,
 Տակոսս անդ ձեր ետայլ գեռայլ ,
 Եւ հորոզէ իզձեր մըրդիկ
 Շունչ յերեկոյ մինչ վաղուին յայդ :
 Եքէ՛ գոյակ մի լուծանի՛
 Ո՛չ, մի կե՛սօք ոչ զիջանի
 Մուփ գոյութեան մըքսակարկաւ ,
 Չեղ ջէ՛ պակաս ինչ յիմ մահուն .
 Չեղ իբընոյ մի տուրեաւ .
 Ոչ պակասէ՛ տունս մի՛ ծոցոյն

Դու՛ր զիմս անխն զընդէ՛լ յաւել,
 Մարդն էս կամ որդ ծընցի անդուս
 Անուս՝ անձկոտ իծաւալել,
 Ինասարակն անկցի կորուս .
 « Եղես » զոցցեն լոյլ : Այլ ընդ էս
 Եւ վնն յայդ բան մտռո՛ցք աննէտ

Մի կամ երկու դար յադրեն զայն .
Այլ լեզ, բնութիւն, շիջլ լեզ մարք
Զարարած մի եղծել նամայն .
Զրաւիմ, զի վայր . կեցի եւ մարդ :

Եեսա զիս Տէր, կենաց էրբիք .
Խոնարհեցաւ յիմ անդ ոտն .
Զեր գոյութիւն նորավորբիք
Կեցցլ բզդարս, ռոպլ մի եւ .
Այլ իվայրկեանն անդ վաղազրաւ
Գարւ եւ միջոցլ իննիմ անբաւ
Եկերոցեցան յաշացս իմ բիրս,
Եւ դոյն իկէս մի գոյութեան
Նայն ինն սեպի երեւոյ շիպս
Զոր ձեզ իններդ անկերութեան,

Անդունոյլ լեռանց ուերկնի բառնանց .
Ո՛ր անջրգրեմք անշափական,
Խորնուրդ աննաս ձեր եւ աննաց,
Իմ մերկացան նամղեպ ական :
Քան զանդրեղոց քոց խառն այիս
Յնով, երբ յուզիս իսպառնայիս՝
Մուսիս յարուցի յիղմս իմ վրան .
Եւ դոս բոցնկն արեզակունի
Եւ քան բզնեզ իսկ երկնաննի
Մեացան նորոյս նրպաւ ակունի :

Ընդանճախան եւ մի էլին
Լոյս յաղչամուզ իմ անդ ծագեաց,
Եւ նրծնցի նամղեպ նորին
Զիմ եւզ սիրոյ եւ զնրծունանց .
Եւ անդուս միսք իւր լուսալիւր
Յիմ միսս ես զիւր նրկարագիր,
Եւ աննաւ եւ զանքն նորս զիս,
Եւ նամբարնայ նամղեպ իսես
Եւ Բրնութիւն՝ « Անց » առէ ցիս,
Վէն ունիս բախս, նա զլեզ եեսս » :

Կեցջիմ սպա զաւուրոյ անմայր
Երկիր, երկին, լերին եւ ծով,
Զանդ երկնանն : Իսկ դու յամայր
Ճրպան, բնութիւն, զգիտուս իմով .
Խղորտութեանց անկեպ կենաց
Մի յորնշէն եւս յիւեցայց .
Պրենում այլ շեմ նախանմայրոյ :
Միսք իմ կեցեպ իսկ է նախուս,
Եւ մեռանի նա իմի յոյս
Որ քան բզնեզն է անկորուս :

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Ա. ԼՈՄԱՐՐԻՆԵԱՅ
ԳՍՇՆՈՒԳ

ԳԻՐԳ Գ.

ԱՓՈՆՅՈՍԻ ԼԱՄԱՐՔԻՆԵՆՑ
ԳՐԱՆԱԿԱՅՆ

Գ Ի Ր Ք Ե Ր Ր Ո Ր Գ .

Ա .

ՆՈՒԱԳ ՄԻ ԵՒՍ .

ըւոց մի էսս, ո՛վ էրնար,
Դեռ մի նրւոց առ Աստուած,
Նրւոց խանդիցս իզելուած,
Նրւոց յիմ բաս միխիբար :

Ո՛ն, տճյր ո՛հ, տճյր բզբիրս աշաց ինձ գայգոյն
Թրւեմոյն բզբեսս էս գաւառուանն հիւսիսոյն,
Զի գ՛րեզ գրեց, զոր պաշտէ անճն իմ նամբունն,
Ըզ՛րեզ այր շի՛մ տեղի, ո՛ւշ տիպ ուշ անունն :

Ձի երգանիկ ձայնք որ մեկնին յիմ լարից,
Առ լեզ, ո՞ն Տէր, վազեն իրիւս հրեմուտից
Ինքնաբարբ առ որ ըզուրն սառ հոցից .

Այլ սակայն ես, Աստուած իմ,
Կճով ուր հեծենս, սն, եւ ծիւրեալ երազիմ :

Նրւագ մի եւս, ո՞վ բրեար,
Գեռ մի երւագ առ Աստուած,
Նրւագ խանդիցս իզեղուած,
Նրւագ յիմ բաս մըխիբար :

Ո՞վ որ հոճէր գասեղս ըզմեր անդ զըլխովս,
Ոգիք, որ կեայեց իմուր՝ զերդ մեք կեամք օղովս,
Ո՞վ զլարարուցք Երևող զորոս եւ վայլակ,
Արփիք, հասնեմք, երկին, մբրիկք եւ կայծակ,
Գողէք, իցէ՛ք նա ուր էք դուք .
Ի՞նչ, միքէ՛ յալպ անդ ծածուկ :

Ի՞րենալ էր իմ շողայ ընդ ձերդ անդ ցոլմունս,
Շրնեւ զոր դուք ինք Երեւիցէք իբարձունս .
Չամայլ իսիւն յոր արբեմայք յիազեղ,
Գիտե՛լ եւ տալ անդադարս վե՛ն զայն ըզգեղ՝
Ռուս յասխա ասք ծարսուտս զոր պատմին :
Ոգւոյս արժույ են բիբէ՛ր, խորհուրդք իմ ուժգին
Քան ըզպրլաք յիւրեանց բաղձից բառցեալ կէս
Իմէն մի շուրն ծոցոյս հոճեալ անձկաւէս
Քան ըզնաւփալս իմայրիս

Սլանան սլանան փոխանորդեալ եւ ընդ իւս,
Եւ դարձ երբէք շառնեն յասխա :

Տէր, ես տեսցի . դարձցնն երբեմն յաւուրց,
Չերդ աղաւնին որ հարեւառ յախս ջուրց (՝)
Բերե՛լ ինձ շիղ յամանութեանց իծառոց,
Ասել, թէ՛՜ գոյ բոյն իբարձունս մեր թեոց,
Երկիր եւ վայր մի հեռոց :

Նրւագ մի եւս, ո՞վ բրեար,
Գեռ մի երւագ առ Աստուած,
Նրւագ խանդիցս իզեղուած,
Նրւագ յիմ բաս մըխիբար :

Նոգիս հեղեղ է վայրճանս դար ընդ դար,
Որ զիւր անվերջն ալիս զըլէ՛ք անգալար
Ընդ խորանոս, ընդ դիւր համայն անգասանս
Յոր բալիք ձրգեն զիւր վիժանս .
Խոյս տալ տուրեւանն իման, յազուս խոյս տալ յոյս
Գառնայ զիւր՝ խոյս տալ, գայ տիւ՝ դեռ տալ խոյս,
Ըզդէ՛մ ունել զնացիցն իւր ոչ ումեք գոյ,
Միշեւ իծովն ուսի եւ եկն իսկ իզոյ,
Խոխոջանոք բալիք զուրիսից իւր հոսանս .
Եւ անդ հաճեցի, ինձնս եւեք, յալիսեանս :

(*) Ջաղաւոյն Մասեաց ասէ :

(բարգմանիչն.)

Հօդին իմ հողմն այն է այդուն
 Որ եկան: 'նդ առաօտուն,
 Այբէ, քանդէ, սպառէ ողջոյն
 Չոր գրասնէ յանցս անդ ուղւոյն.
 Եւ շիբ խոչ սուր իրոյն նստուն :

Աշտարակին՝ զերդ ար սեռէ սայ նա դող,
 Եւ զերդ եղեզ ծրփուն՝ քե՛նէ գնատուն ձող.
 Իծալս հրոյզ գլլէ գորաս եւ ամբուս,
 Եւ յանցանէլ քողու զերկիր մերկ քափուր,

Ըզմուսցկին իբր բզբուս .

Մինչեւ ապա խոնջ իյանդույն այն փախուս,
 Չերդ ազանին հեզ լըմբացիցն իբացուս,

Գայ ամփոփել զիւր քեւերս

Յարձակողին խր ինձուս :

Ո՛վ որ բզբափ դու սաս բլբլայն ինձստան,
 Որ արմուհեզ բզբեւ առ հողմն իխոյանս,
 Ո՛ւր ես դու, Տէր, յն ընթացուք գրկառկին .

Չիցնն եւ քեւք աստուածային

Չի հուսկ ուրեմն եւ իմս աղէ նախր ողին :

Նրւազ մի եւս , ո՛վ էրնար ,
 Գեւ մի նրւազ առ Աստուած ,
 Նրւազ խանդիցս իզեղուած ,
 Նրւազ իմ բասս մրխիբար :

Ո՛ւր սայր փառոյն ինն՝ գոյ զօրէն
 Չոր գողանայ հողմն յակօսէն,
 Կամ գոյ սաղարթ՝ մըրրեկազառ բեզ առուն,
 Լաւոյ մտանիկ ինչ ծրփծրփուն,
 Որ վերանայ յերկնից իծայրս յերկնն .
 Աստուտոյն ցոլմուն՝ նախկին ,
 Չայն բացարձակ որ ցրեղի քոյլ,
 Փայլակ , նրկաս եւ կամ նրեոյլ .
 Ասոզ որ յերկինս անդ սուզանի քափանցանց ,
 Ածուին իսիզախ յերեսս բարձանց ,
 Կամ բնառ որ զնայն , ծրփիի, քրոջի բնդ այլեր ,
 Չի կորուսից զիս , կամ բզբեզ գրեցից , Տէր :

Նրւազ մի եւս , ո՛վ էրնար ,
 Գեւ մի նրւազ առ Աստուած ,
 Նրւազ խանդիցս իզեղուած ,
 Նրւազ իմ բասս մրխիբար :

Ք.

Մ Ի Լ Ի

Կամ

ԵՐԿԻՐՆ ԷՆՏՐԵՆԻ.

Ին՝ զայդ անուն արտաձայնել հայրենեաց .
Սիրս իբրեկ ախտուն խոյն բարախեաց .
Հրճե՛ նեռուս յոգիս յուզեալ խփախազ
Իբր բզձանօր հայլ, մրտերմին կամ զհազազ :

Լերին՝ յաւուն մեզ բսօխեալք ընդ աղօս,
Մրտակ՝ յեղեանն անդ դրուագեալք յաւաւօս,
Ուռի՛ք՝ զոյց շախ կապե՛ր յօտոն բզզրիխոյ,
Բուրգք նին նեռուս ոսկեգօծեալք յերկիոյ,

Բրլուրք, ուրի՛ք աղ, որմ՛ յամաց սեւաւամք,
Աղբիր՝ յոր փոխ առ փոխ կառեալ հօսարամք՝
Մրնային՝ շիր ընդ շիր յանօտ եւ շինջ չուր,
Սափորն իձեռս խօսակցելով անդ զաւուր,

Հիւղ՝ ուր հրափն շողազայր բոց կենդանի,
Յարկ՝ զայր սիւրե նրձղենն զբձուխ ծրխանի,
Անկենդանն իբք, ոգի՛ք ուրեմն իցեն ձեռ
Որ ընդ մեռումս յոյեալ առնեն ըւունք իւր :

Տեսի երկինս կապոյց՝ ուր օդ շունի ցայգ՝
Չոսխուն ասեղց ոսկեգօծեալ միհեւ ցայգ,
Զիմով զրիտով ամէլ յանբան անդ աղեղ
Գրմբք՝ զայր հողմն ուսե՛ք եղձ ոչ բզբրեղ .
Տեսի ծածկեալ սարս իկիտուն՝ ձիքենի,
Հեղուլ իջուրսն բզփախսեալսն հովանի .
Եւ հաղջաւունջ խիւք իհովն անդ եմակս
Ինձօ՛ս զաօսն հասկօք խայծեալ բարունակս .
Անդ ուր ծովուն հազիւ շքունջ զայր սրկար՝
Փայլուն ալեաց տեսի իծուփ բզխամար,
Զրսպեալ կամ բոյլ կապոյցն իծալս յեղեղուկ
Ըզկեր իվայր ծայրից պարայտքն հապուկ
Զբջեալք ընդ խորեն իբր բզխտանքս լուսոյ
Յրնդէլ ընդ ժայռ ծրխեալ իխուրձս անդ փառոյ,
Մինչ յարեմոսս անդ առսանկէ վարդագոյն
Կրզղիս՝ ուր բուին ոսկի մանինս արիենոյն .
Կամ ինձ բայեալ զալ ցոյց անեղք եւ անօղ
Զանբաւելին յորում խորնորոն է բնախօղ :
Տեսի գգոռող կասարս, օղոց զայն յուրանս՝
Ուր զձրկեանց ծալէ ամառս պատմանանս,
Միհեւ յովսաց կարգ բս կարգ իջեալ ծոց
Ըզկողսն ինիւղ կրտեղ յրսուրս անդ ծառոց,
Աս սեպ իվեր ուղղաբե՛ն ժայռս ոստացեալ,
Անդ դիւր ընդ դար դալար հառղ փախուցեալ,
Ռոտըրոսս բափէլ ծրխոյն ընդ կամարս
Գեւս իփոխ եւ գուխ իւրեանց փրփուրաւարս,

Եւ ըզկողխ՝ մեր իրոյ մեր իմբան՝
 Գործի կոնակս բասուեց, կրղզի սրբնջեան,
 Գոցի ծմակս ընդոյ՝ յոր միտ՝ ըզմային,
 ճայտել, դաշել եւ ամբառնալ վերսին.
 Ապ՝ իյեթին կարգէ այն յարց սլասուարաց
 Թափ ընդ շունիսն եւ ընդ լավխուրս կողնեաց,
 Ինայելոջ բուռոյ լրնիցն անդ խասուե.
 Զբզել կանաճն ըզցորս կամ մոր ըզպատիւն.
 Եւ իկասպոյս երեսս այն շուրջ բափանցանց
 Իրքիւ ըզմին սարիցն եւ զբարս խրեանց :
 Եւ այցեցի զափուռոց եւ վնն զապուռն
 Ընտեալ իմուն Վխղիկայ Բազր խասուեռն,
 Եւ զոր Սիբիլ հանդէպ նորս պարզեաց զանդ,
 Զեղիս, Կումս, եւ սիրս իմ նշ իցէ անդ

Այլ սակայն գոյ իյերկրի լեանս ազազուն՝
 Ոյր ծոց նշ ծառ սանի, ոչ ծուփ մի գեռան,
 Բոնարն իւր ծագ մաշեալ ամազըն ճրգամբ,
 Եւ որ յաւուրջ ընկնեալ ընդ իւրն իսկ ընտամբ,
 Մերկ ինոզոյն որ խոտափէ՝ նդ նեղեղաս
 Թուփ մի հազիւ պանէ անդ զօս իյարմաս,
 Իմականս ողջոյն իմայարս նույ իսապալ
 Զոր ընդ թերեւն ոտիտ՝ սոյ թօճն անդ բաւալ :
 Իզոյն դերկաց ամ բոս ամ. շեղջիլոյ
 Բըլբակ գոյ սուղ որ շըլբափակ իյորմոց

Անոյ ինչ սանի ոչեսս յասփնան ասփնան,
 Ոյց ըզբրտունս հասուցանեմ իմիսնան.
 Անդ որք՝ ոյց զար հայցեալ կողբեմ ըզնացին՝
 Չեռան գերկրու եւ կամ յաւազն անդ յածին,
 Եւ մտնիմ, զոյց մուռացեալ ինչ խայրիս
 Շիկին մանուկ հաղէ բրտեցոցն ուշեկս,
 Ուր մերն նիսկին հարակաւոր արոց գառն
 Ըզգեղմն իսակ բողու կրուռեալ ընդ փուշ կառն.
 Վայր՝ յոր նշ Բազր առուին խոյոջ յամարսն,
 Ոչ սազարբաց սող սուսփումն իծրփան,
 Կամ օղանեմ գեղօցն անհուն տիսակին՝
 Զածնն ինչ յուշ, եւ լրսելիմ ոչ մազին.
 Այլ ընդ գոյիմ երկնիցն յաւճ պըլըննեայ
 Ճրպտուն ըզկուիս իւր կարկաշէ բասուեալ :
 Յայս ապալեր՝ յարկ ինչ գոյ մոր եւ անտոմ,
 Ում լեռնն եւր սայ նովանի զիւրն ըզուտ.
 Եւ ոյր որմունն բաղկեալ յանճրն եւ յամպուռ
 Կրնն ըզփս զըրեալ յամացն անդ մամուռ :
 Դրանն առ սեմօք յերեակ հասարս վիմաց
 Ըզբաղեղան արմարսս դէպն առ զնկեաց,
 Ուր նապաշեալ հարիւր զայարս եւ կապանս
 Զամանակին ծածկէ՝ նդ թեմօք բրեանտանս,
 Եւ կորցեալ անդ յանգանայն իկամար՝
 Առնի լոկ զարց անդասակին անցորդար :
 Պարսեց ըզլրոյն յեռուս իյեալ յարեանս
 Զիւրն յանդիսան աննէ զաւազ ծարսուս,

Վե՛մ անճաղախ իձքներանց սևամած,
Տրխաճեսիլ զբշտփակէ՛ զայն յորճած,
Երկի՛ զոր բան բրբէ՛ իռոս եղանակ՝
Անու՛մ անբոյս ցուցանէ՛ զձոց իւր ծանակ,
Ո՛չ դալարի կամար՛, ոչ զոր ծաղկափունջ,
Ո՛չ բնո՛ մայրեօ՛ք առուակ, ոչ հով կամ մրմունջ,
Եօքն անդ բրբբի՛ լոկ մտացեալ՛ իխտիոյն
Պաշտպանելով զտխի՛մ պատեալ խոսս ինչ որչին,
Հեղուն յաճանս բսու՛եռ սակաւ հեճասիւմ,
Որ Բազրազոյն զայ Բբբազոյն անդ զերկնիւմ՝
Ծառք յորոց ոսս Բուն Եւ Երազ՛ զեղեցիկ,
Բրնակէ՛ յարբուն Տիոցս երջանիկ,
Իդաճայի՛ն ցանկ՝ որ անձկայ վիժակի՛ն՝
Ջրհոր ըզխոր քանզու՛զէ չուրս իծայոյի՛ն,
Չոր ձերունի՛ն հանեալ երկար սածանամբ
Հեճեճագի՛նս որքն՛ զտախուն առ տախմբ :
Անզաճօր կալ՝ յոր խարագանք ճառառուն
Իկէ՛րս հարուածս որայից խուճըս կասուն .
Ուր աղանի՛ն անբիճ Եւ Տիս դիմագրաւ
Կրուսի՛ն բնո՛ հասկ՝ զոր անդ տրմուխ մտացաւ :
Եւ ցիր յերկիր կան՛ Եւ կազմած շինական,
Լուճք խորակեալ, սայլ իզարբին ինինջ կան,
Սրունակ՛ որց խոզրն ջաղջտիտեալ բնո՛ ուղին,
Եւ բրբացեալ լստի՛ք զոր սկօսք մաճեցին :

Չիք անդ առաց դիւր իլամուլն իւր իրանդ
Սէզ Բաղաբաց ո՛ս սակեզօծ զրբբէրք անդ

Ո՛չ փոռելից ուղիք՛, ոչ զեճ Բացարձակ,
Եւ ոչ յայտուն վառ փայլեալ յարկ բապիտակ,
Այլ առս Եւ անդ տեսանի՛ն ցիր Եւ իցան
Հիւղք անյարգար տրնանիքեան տրնան,
Որ խառնիխուռն բնո՛ ճուրջ կածան տերմանած
Ցուցանեն զերդն իյարդ Եւ որք ձրխամած,
Ուր ձերունի՛ն նրսեալ առ դրամք իւր անդէն
Իժուն առնէ՛ զհանկիկն յորոց պրտուեղէն .
Հուսկ՝ անբասու՛եռ երկիրն, անջուր ձորք, մարմնոց,
Եւ անճանճե՛ր երկին — Եւ սիրս ի՛մ է՛ անդ :
Ա՛նդ բնակարանն Եւ, անդ Եւ դիրքն Եւ եզերս՝
Չոյց իզորով կարդայ ոգիս ի՛մ պատկերս .
Եւ բնո՛ զիւրե՛ր՝ առ ի՛մ առաց ըմբանաճա՛
Երազն անդուս զիւրեանց յոյնն տեսաճա :

Անդ մէն մի ծամք՛, լերանց անձնիւր երեսոյք,
Մէն մի՛ նո՛ երեկս յամրոց իջեալ ծայն իզոռոյք, .
Մէն մի՛ ամիսք որ զան տարւոյն զերդ մի Բայլ
Ըզճառս Եւ մարդ բօճել պըննել ծաղկափայլ,
Լուսին նրազ կամ բոլորեալ անդ յրսուեռ,
Ասղո՛ն բնո՛ նրեռնն ամբառնալով ոսս իվեր,
Վարեալ յեղեանն հալածական երամակ
Իբրբանկացն իջեալ յուճիկ իձքնակ,
Հողմ, ծաղկաւտ փուռ, խոս դալար կամ խամբուր,
Խոփն իյախոս, խմարգտոս անդ Եւ ջուր,
Խօսին հոտայն ինձ տնո՛ ըրբարս մի ներքին,
Ոյր բառնն իլուր զան յազդելիս Եւ յոզին,

Եւ են շքուելք՝ բոյր, մտրիկ, շանք կայծական,
 Ժայրք եւ հնդեղք, եւ այն պահելք Բաղուրեան,
 Տալս մեր իննչ հին յիսասակնն այն եւ ու շ
 Չոր դիրք ինչ մեզ պահեալ՝ գործեն Էս ստուռ :
 Համայն ուրեք գտան: անդ սիւր իմ գանձն իւր,
 Անդ զինն յուշ, զիտ, սիւր զիս անհնիր :
 Աջ իմ զբացն զոք միտերիմ վայրս 'համբուն,
 Մէն մի սաս ծառ. զիւր վէպն ունի վէ՛՛ք գանձն,
 Չինչ քէ անունդ այդ զերդ Պայմիր կամ Քերէս
 Ըզպետութեան ինչ ոչ յիտ: պերն հանդէս,
 'Նախնիրս արեան քառիւտ քրտանցն յընտրութեան,
 Կամ թզնարուածս Երկնից՝ զոր մարդ մեծ կարգան (*) :
 Այդ դիր՝ յոր միտք գառւչս իւրեանց կտայեցին,
 Վայրն այն՝ հոգւոյս հանդիսոք լի սակաւին,
 Չեն մեզ ընդիստ Բան զբարդիւն դասն մեծապարծ
 Ուր ծնաւ, անկաւ անդ պետտիւն կեդակարծ :
 Չիք ինչ անարդ, շիք մեծ. հոգիւն անդ շափ է.
 Միտք մի յանուն զքծուծ նիւղին սրտիւք:
 Ու՛նդ կամարոք դից կամ Բազայ ուանանորդ՝
 Անցեալ սուլք դարձուցեալ զաւս անդէտդ :

Աւանիկ հօրն իմոյ բազմոց շինական,
 Սքրան՝ ուր ձայնն նրնեք իւր ինքս, այրական,

(*) x Հարուածս Երկնից » կոչէ զաշխարհապաւս, որք գառւազան բարդու-
 րեան են իննից Տեառն, որպէս եւ գանձնն վկայէր Ասիդաս : (Թ.)

Մինչ քսարածք նքսեալ իխուրքն շքրուո՛ւ
 Տային համարս ակօսից մէկ մի ծանուն :
 Կամ արսաստիկ զեւ. ընդ վառաց իւր ընդ դէպս՝
 Ըզկայանացն արեայից սայր մեզ ըզվկայս .
 Եւ լի զեղուն իմարսն մեծ զոր մարեաւ .
 Պատեալ զիւր կեանս հրահանգէր զմեզ իլաւ :
 Անս քափուր վայրն ուր յամեն ծառ իմ մայր
 Եւ սա իտոյն հառաւ իտուրս սքրանայր,
 Եւ մեզ սրեալ քառեալ գառուի կամ ըզնաց,
 Արագանէր ըզմերկ, սայր յազ Բաղուրեայ .
 Այս աւանիկ իւրնիքք՝ ուր յազ իւր ըզոյս
 Ընդ վերս ըզնէք նեղոյր եւ կամ մեղր անոյս .
 Եւ իտրուրս ծերց իման մերձեթց
 Բանայր ըզզիրն՝ յոր յոյս սրեալ մեւերց .
 Աւանոյր զհառաւ դողող շքրանցնն հոցին,
 Եւ սա Աստուած յեղայր իտրուրս ըզվերջին,
 Եւ զանկապոյն իմէն կալեալ անդ գաշոյ՝
 Տայրին եւ յորն անկեալս իծուցիս աւառոյ՝
 Սքրեալ զաւառոյն զարստուս եւ ասէր,
 « Ընդ դոյզն սակոյս » սո՛ք սայց զայգօսոյք նրէր » :
 Աւանիկ սեռան՝ ուր զմեզ ուրէր նա քսամք,
 Ոս քրզնուոյն՝ վայրաբերեալ իւր ձեռամք,
 Անս կաման՝ ուր մինչ պրիլն շառաւառն
 Իրացական հօնէր սահարն ընդ այգուն՝
 Ելանէտ ընդ նա ձօնէլ իտրուրս
 Ըզիտուցիս Երկու՝ զԱմեղղորիւն եւ Հրբուսանս :

Աս երկիւզած նորս եւ պերս մկնէր ձայն
 Մեզ զամն Ասուած՝ զոր բզգայսա ինքնայն,
 Եւ զՄոս ցուցեալ մեզ իբոլբոջն անդ պարսկակ,
 Ճիւ՝ զի մուէ բնպելիս Բողոք ինձեակ,
 Ըզժայուս՝ ցելեալ յառուս գեռուն, Եւ զբիւնջ՝
 Ջի բզխոսոցն հոյզ վոխարկէ կայն իջինջ,
 Չար բզխաւանց բզգողացեալն իյասոց,
 Առ իպատէլ զանուուակ բոյնքս բըռնոց,
 Չարիին՝ նրբզրիս յերկոսասան իւր իկայս,
 Բաժանեալ ժամս եւ յեղեղեակս իկլիմայոյ .
 Չասեղս զիւերց զոյց Տը Էւեք զիսէ բիւ,
 Աշխարհ՝ յոր միսք հախել իւխնն բէ հազիւ,
 Ազդէր հաւասս յերախտագէտն բզգայմոցն,
 Եւ զարմանայ սայր մեր անմեղ մանկուբեան
 Ի՞բր ասոզ եւ որդն աներեւոյք յասաց մեր
 Մեզ հաւասար՝ հայր ունիցին իյեքեր:
 Մացառ Էւ դաւեղ այդ եւ այդիք Էւ մարմանդ
 Ունին զիւրմանցն ուե եւ բսուերս նեւտանդ .
 Անդ կայսուէին իմ Բոր, Եւ Բողոք անդ Էրան
 Չես վազվազէր խաղալ բնդ ներսն դեղձան :
 Անդ առաջնորդ հովուաց իծազրս բրբոց
 Հուր վառէի ինոր փայտից Էւ փրոց .
 Եւ պրբուցեալ աքի իմ բոցոյն անդ ինիւ՝
 Ժամք բզժամուց հետ զրլիկն յայն յակնիւ .
 Անդ պտքսպար յերեսաց սուր իկուսիսն
 Մեզ զկոնդն ունայն բազմախառու սայր ուռինն .

Եւ լրսի զհողոցն չոր յոսքս շրտանջ,
 Եւ ցարդ հողս կալեալ նոցին է զմբումնջ .
 Անդ կարկառեալ բնդ խորտիիս կազմայի՝
 Ո զվեզ բունոցն յամիս Գոտն յինջ խիզայի .
 Վրսակն բնդ մարց անդ՝ այր վրնիս չուր բընայ
 Ընկրդմէին յաւելի մեր կուրս գեղեզնեալ .
 Կազնին եւ ժայս եւ ալորիք նոյնածայն
 Եւ աւեղդէմ որմն յոր աւուրս անդ աւանն
 Գայի նրբսէլ հուպ առ մերովն իկլիմին,
 Գիսէլ բզման տուցեան ինկասս իմ յետին .
 Համայնն յոսին, համայնք իկայսն անկիազ,
 Եւ մեր ոսիցս հետք երեւին դեռ յաւազ .
 Չիք անդ պակաս բաց պեր մի լոկ իկայել .
 Ո՞ն, խոտորի ժամն եւ զընայ չիք լինել :

Կեանք զբուռեցին, իբր բզգորեան իկալայ,
 Ինայրեկին անդոց բզմայրն իյորդայ,
 Եւ ցանկեալին երց անուպաս բրլի բոյն՝
 Ուստի փախեաւ ծիծառն յերկար ձրբութոյն .
 Խոտն որ իկուսն անդ վաղեմիս բուտանի
 Չարմովն աղբէ կզժու գաւազն բնտանի .
 Բաղեղն իծուպ իբր բզմանդերձ սրգաւոր
 Ըզրուսն իկէս ծածկէ, զմեռովք նեմաւոր :
 Գուցէ բնդ փոյք..... Բճաւ այդ իմէն, Տը, փարգաս,
 Ընդ փոյք գայլէ Էկն, անձանոր իգիւղ սաս,
 Ոսկի ինձուս իւխեղ վայրացն այն աւեր
 Ուր վասրն մեր դեռ բընակի հարցն բսուեր,

Ուս յիսասակ մեր խանձարոց եւ շիբաց
Փախիցեն յիւր ձայնն այն բոյն աղաւնեաց,
Չոյր յանսառին ըզմառն եհաւ հաս սապար,
Եւ ոչ գիտեն ձւր օրս առնուլ յն դադար :

Տէր, մի գայս ցաւ ներէ եւ զվիսս արհամարհ .
Աստուած, մի այս ծառանգութիւն մեր խոնարհ
Չեաաց ինձուս անցցէ զերդ վարձս ինչ խսանց,
Չերդ յարկ մեղաց, ախտելումն անդուսան,
Մի սեզ ոսամբ օսար կոխել գայ անյազ
Մեր զորանացս իխոս զակօսն անաւազ,
Խլուել, կուտել, սալ հանդէս զիւր մեծութեանց
Անդ՝ ուր միայն սքնանկութիւն ուներ գանձ,
Եւ ընդ գարթօքն այն հայնոյնել էայ զանուն՝
Ուր մայրս ըզմայն մեր կրբեաց հոյ յօրհնութիւն :
Ո՛հ, մանաւանդ բիւրիցս հողոտց բարձէրադ
Յարկն ըզխարխուլ որմալն հոսեալ անկցի բող,
Մաղկուտն շիբաց, բող աղկուտակ եւ ակհան
Բուացին փրբեալ ընդ տնդասակսն իխոպան,
Թ՛ող առաւօց մոլիզ զեղցի լեալ իխան,
Եւ սապուտակ երզէ զբնոյ ժամս իբուն,
Ճրննդուկ խոնարհ եւ աղաւնեակ՝ անդ աղու
Թող ժողովեն ձագս ընդ թեւով յանգորտու,
Եւ անդ բրուջոցն երկնից բող բոյնի կերեացին
Անմեղութիւն ուր զիւրն ուներ անկողին :

Ո՛վ, ընդ աւօք բաւիցից զբեալն այն թէ թիւ
Միւն ձիւնաբոյր յախս ձրզէ թէ զիմ սխւ,
Տօյր ո՛ր զի սնոց ուր են արձանի իմ սիրոյս՝
Ինր բարեբաս, սնոց իմն իմայր դառնայ լայս .
Եւ մինչ օրհնեալ այս յարկէ, աւեր սրբազգեաց,
Չիցեն բնակեալ վասն իմ յայլ բայց յարուեաց,
Գ՛կ ինձ սայի գսանոց յանուսանս եւ տեխս
Չայնեան յաշաց իմ կորուսեալ սիրելիս :
Եսկ դուք այց կեանք զիմ ցուրս մոխրով ձրզեացին,
Գ՛ուք թէ զխորուեց նրբուել կամի՛ք զիմ վերջին,
Ինձ կառուցէ՛ք երբեմն..... սն՝, սն՝, մի բնաւ ինչ,
Այլ ըզվայրօքն ուր Բիխաստեան յայն ինկնչ՝
Պեղէ՛ք յայն դաս մանին յուր եւս ըզմաւոր,
Եւ ըզկերչին ակօսու կեանք փրքքին նոր :
Շուրջ ըզգրկիտվս իմ սրվուեցէ՛ք դասաց իմս,
Չոր զարմանի դեռ առնու գունն իյարօս,
Թրուտոն յուր հար իմ լրցին գայս ապաստան՝
Գայցէ սիրել ուերզել յիմ ցայցս հանգրստան :
Ինիւ տեղայն ուր դրնիցէ՛ք զիս անդէն՝
Թաւաղե՛ք հասար ծայրից իլեռնէն .
Ը՛ր՝ նոց այն անցցէ երկար, եւ մի գերեաց
Ը՛զուս առուրցն հրեցոց հերէ ինչ իրաց .
Ո՛ ձրմեռայն դրուակ իկզոսն իկրուտան
Վեցդանի՝՝ սասու սացէ զամաց իւր բուակսն,
Մի յայց անհար էչ դիցի դար կամ սեռն,
Աս յախեամբ նոյն ունին սխս դարբ հարմուն .

Եւ որ բզման զարթոցանէ յիւրն ինայն՝
 Լըբցէ զվեզ ո՛ս քէ մեր անուն շիբ ունայն :
 Անդ ընդ ծանօթ երկնաւ ցրտնն ընդ բոլերբք
 Որ զիմ երբնն օրց ծածկեալ են բասուերբք,
 Հուպ ես ինողն հայրենի, յոյ եւ արեւ,
 Ըսպասեցից զարթուլ իմնոյ ինչ քիւն :
 Անդ իմս անիւն՝ խառն իյերկիր սիրող զիս՝
 Գրեցէ ըզկեանս յառաջ քան բուն զիմ ոգիս .
 Գալարացի յարօս, փոքրեալ ընդ ծաղկաւուն,
 Արքցէ զգիւնոց սօրոյ բզբայրս եւ ցօղաւուն,
 Եւ մինչ արուրն աներեկ տոյ նախալուս ,
 Չարթուցանել զայ զիս անդ յայցն անբապտո ,
 Այն ինչ բանաւ գառս իմ տեսից ըզտեղիս
 Ծանօթս անայ եւ իարժտ պատեցիս .
 Հովուականիցն ըզվիմ, ձորոյն զանբար սաւտ,
 Չաւգակասուն , լեւան , ազազուն եւ ըզղաւտ ,
 Եւ հաւաքեալ աշօք զկեալ ինձ սիրուն
 Ոյց ընդ դերկիօս բասուեր զինն կայր իմուն ,
 Ընդ վեց բզբայր եւ մօր զոցին սիրալիր,
 Ոչ ես յաւանդ բողեալ անիւն ինչ յերկիր ,
 Չերդ ուղեւոր զի յիջանել անդ յալեաց
 Երախսագէտ ձրգէ առ նառ դեռ հայեաց ,
 Առ հեծալից վայրս իմի ձայն մեք սացուք
 Չողջոյն , միանկ զողջոյն ուր ջեն արտառուք :

Գ.

ՊԱՆԱՍԱՆՔ ՔԵՐԹՈՂԻՆ.

սուրբ անուն Հօր, եւ Ռդոյնն՝ իւր նրկար,
 Էջ երկացուն Հոգիդ, որ դար եւ ընդ դար
 Գաւանկ զաղեացրն սիրելով ըզՅեստեայն,
 Իբրնարին զաւխարհ մարգեր դու ինայն :
 Ինձաքեռ մեր սաւառնեալ մըրբրկաց
 Ըզոն տղաւս կայծակն իքիք տեսողաց,
 Ուառ Յարդանա՝ յարմաւենեացն նովանի,
 Մեր իքր աղու վայրաքերեալ ազանի ,
 Յանման հնարիցրն գառ բառիս խտարէս
 Խտար ճոցին շուքն իրանելով բզոն քեւս ,
 Եւ այլ երբէք յառաւելոյն ինակաս
 Իշեալ ընդ օդ զազօ ինձուս բոցանաս ,
 Չերդ շիւ անայց անդուս իցօրոյ երկնածած
 Չիւր վարանեալ դեռ սիրս զերուս դու յանկարծ :

Էջ, եւ երկել կամիմ, այլ զինն առանց ոյ ,
 Գն ինձնին յիս խօսեալ , լեզուն դու նողոյ ,
 Երկնն զգաղսնիս մեծ յոր էս բիբք բզբայր սան ,
 Երկրի զարթունս, ըզծերուրիւն եւ վախճան ,

Եւ գրադդ նուոյ Լւ ըզլրնիւն անազին
 Որ վերջ իվէզ ասցէ բարոյ Եւ շարին .
 Ձնն առ ըրբօդ իցեն խթնոցէ, բացարձակ ,
 Յակնարկ մի Բ ծրնցին Լըծցին ժամանակ .
 Եւ ապագայն դողոջ՝ ինայն Բ ծրնեալ,
 Անցան: զնեհ Բ իբր ըզդար մի հառուեալ :

Գողաօ իսկիպրն առնել զի պիղծն իմ բերան՝
 Վրսեմ խանդիդ անօր զպար ուսանուման ,
 Մի յերկնաւորն աղօք բերցէ Բ զաւնակ .
 Այլ իմ պատասու է, Տէր, մարմին Լւ ոգեակ ,
 Եւ առ պրննել զկառ յոր այցել ունէիր՝
 Պանեցի պանս Եւ սքնեցալ իմոխիր :
 Տոբափ պատիր Լեազէ , զոր շունչ Բ զըրուեալ՝
 Ձիմ որեցին արբունս իծոց սրնասեց ,
 Եւ մեղկալոր դեռ իղաւնակ կարգին
 Մեղացն իսուէր իմ մրբագնեալ էր ոզին,
 Իդն լեալ իղող սեսանել զօրն իծրնունդ,
 Իծամ դարձին ակրնկալեալ սրբարունդ,
 Իմնն Եւ լի նիւր զոր շրնորնդ ազլեն յիս
 Ձի մի պրծնեմ զայն՝ ակն ածի Լրնարխս,
 Արդ զի՝ միջոց նրասեալ կենաց մբայոյդ ,
 Ըզկէան իմալլ զիսեմ անկեալ մբասաւոյդ ,
 Եւ զկէան իբասալ յամանակէն զըրնալար
 Կապեել Լւ զնուակ ծաղկուես սիոց իմ դալար ,
 Ժամ է, կորզնմ ճն ինեալց մանուանի,
 Խորհրդաւոր զերգս որ իննարն իմ բռնէ .

Ազէ այն հուր որ աւար զործէ, լուսազգեաց,
 Կայծակ՝ ո զուարն Անովսանցին խանդողեաց,
 Ձիմ մահացու սրբէ: շրբանցն ըզբարբառ,
 Եւ կցեն Լըզն առ Տէր զերդ խունկ բոցալաւ :

Պ.

Ա Ղ Ա Ղ Ա Կ Ո Գ Ի Ո Յ .

Մինչս առևանայրն գերելու շուրջս աստուածեան
 Հանգիսի զոգտովս՝ որ բաց ուխտիցն է բերել,
 Եւ այլ սարսուռ իննա գերդ ծուփս իծրփսն
 Յոր սորն ընդ ծիր շարժուն ամէ: զիսն ըրբել.

Մինչ բիբս յանդունդն այն աուգանին լուսասանց,
 Ուր մեծանոխն հասաստութեան ցոլան գանձ,
 Ակուն գիւեցոյ որոց այլ շուրջ իւր հանանց,
 Ճանապարհաց Տեառն անթիւ զարդ գեղապանձ.

Մինչ ընդ երկին զարեանի այդ լուսագեղ
 Բեկբեկելով զընդի շերոյն ի շառայլ,
 Ուողոց զըլեն հիւլէն ըզկայծ բոցագեղ,
 Եւ աւարուր բրբաւ ծաղիկ սան ևւ փայլ.

Մինչ շուրջ համայնք երգ սան շրտնջ եւ մրնջիւն,
 Գոց իսն համայնք յաննանոսքիւն սրնանին,
 Եւ մարդ արեւալ անդուս յայեցս այլ շաղիսն
 Կարծ: աննան ըզքիւ զայնչափ կենդանին.

Մինչ բիւր խորհուրդս իմ ծոց երկնէ մի զվիով,
 Ուողոց սրկար ու հանդուրժեալ իսանել
 Ընկրտի յան ևւ հոյն վերջին զանդրորով,
 Եւ աննեցուկ՝ սանի իզլուր անկանել.

Մինչ իսիրոյն երկին հոգով վերասպաց,
 Ըզսարկելի ցնորիւ իսիւ ևւ փարիւ,
 Եւ վայրապար հայցեալ ըզբանքս կենաց
 Չի զնա ինուր լուցից յար ետըն վառիւ.

Մինչ ևւ ըզգամ զի հեծուրիւն մի հոգույս
 Հաւալուն իսլաց հասնել աշխարհ մի շաս գոյր,
 Չի ծախել կեանն ըզգամանակ կենցաղոյս,
 Եւ զի միտք իմ լըցեալ գերկինն ևւ զեղոյր.

Տէր, Տեր, անուն քա եւեր իմ ըսփոխանք,
 Լոկ առձագանգ որ այլ սրբիս պաստախան,
 Տխնա, զմայլունեղ այլ անկեզու ևւ հախտանք
 Եւ դայք իսկ գանգք ևւ իսկարունդ մեծութեան :

Անուն վրեւեմ, դու ու ըստպ ըրնջես իսս,
 Ու իմ յանախ ըրնջես շրտունն բոցազգամ,
 Այլ յաննիսր իսկս անդ դու զրեւալ ուարժարժիս,
 Եւ յար սրբիս աղաղակ դն ևւ Աստուած :

Ե.

Ի Ք Ր Ի Ս Տ Ո Ս .

ԱՅ՝ ՄԱՆՄՈՒՆ .

անդ անբսեղծ, նվ յորդարես
Ակն իրաւանց, ազասութեան,
Որ բքծրելեա զերկիս արես,
Շող կենդանի նրեմարսութեան .

Աղէ, յազգէ յազգ լրելիին քո բարբառ
Զերդ բացական քրոխնդ բնդ օղն ոգեպապա,
Մեզ յառաջնորդ ձայնս ունիսի լոկ անգօծ,
Եւ անդուս ձայն մի նրզօր
Զայն բարբառոյ մարդկային
Լեղծօքէ զհազազըս հոյին :

Ինչ ես դու բանն : Այլ զինչ էր բան՝ մինչեւէ դու
Իշեալ նրմին էիր լինել լուսասու .
Անդ, աղշամուղշ, վէզ եւ բեբուս եւ վարսն,
Զան զոր սանէր ինչուրեւ մեր սիգանն :

Երկիր խաւար էր միգապոս,
Եւ մրցելին զերդ ծուփ բրլիխ աննաւաս .

Յոյց մերք պատեալ, իբաց վարեալ մերք սին փայլ՝
Միտք մարդոյ յայդ զսասնէին վին մրուայլ,
Անդուս զերկին բոս հաւասոցն այն հաւնոյս
Մերք անբրնակ մերք լրնուին յան եւ կամ յոյս .
Պարսասնայր նենգն յարեմեն անդ զոնից,
Զանգիտութիւն դից վրկայէր բիւր մի դից :

Ա՛րկ խիլ յանհուն անդ Պապիրայ,
Պեղեանց բզկաւս Ռսիրայ,
Եւ բզմենեան կոտոցն համօրէն ,

Ուր ախտեալ դից զարե բասուեք դեւ բուրեն .

Լանն իզայրից կամ իխանոյ
Ըզկուտն հան ձոյլ, կերպեալ, դրօշեալ, կոսիածոյ,
Խեղ զայդ նիւաղս եւ նրեանակս անայիսան .
Եւ զարմաջիր ինձ զի գոռնգ էր այն բան՝
Այլանդակացոյ այդ փառաբան :

Անզէտք զինչ զայն անուն յարարս կամ յոնիր՝
Անուաննն բոս դէպս անկանէին ցան եւ զիր .
Փառք բաւական բրէր ոգոց վնեազանց,
Ռաւափիմութեանցըն վրեմեազոյն
Այլ ինչ ոչ էին բայց ախտք ոսկեզոյնն :

Այն ինչ եկիր բրեւաւ քո բան
Ռապս էրբեմն անդ իսկըբան,
Զոր բոնն եւ բոն լրաւ անրոյս,
Իգիւրեաց հան զարեաղոյս ,

Բաժանեցան երկինք իջրոյն,
 եւ յերևան ել իբրայն
 Դաճեակ եւ դիւր անդ հանգրսեան :
 Աբարեազարծ եւ աս տն բան
 Մկկն ընդ ակնս եւ յաւարքին
 եւ ընդ պարսանս եւ ուղղութիւն.
 Տերն սասանի լինել արդար,
 Ազատութիւն՝ բարեւոյն անկար,
 Աղբաս՝ զանձիւրն պատարագ,
 Ըզզութ սիրոյ նոյն եւ աւագ,
 Աստուած հասփազ զոլ զոմն եւ հայր
 Որ անմեղին յուսոյ է վայր,
 Առ մահացուս նա զիշանի,
 Ազօք՝ զոր ինն իմէնչ կամի
 Առ նա ազատ հայտեն թեթի,
 եւ շարձիւեալ զէ նոցա բեւ
 Յողջակիզաց անագորոյն .
 Մեղ՛ եւ յանցուած՛ մեր անձնուրոյն
 եւ զանկութիւնք անողջախոն,
 Սոխն էւեր սոխա են զոն
 Որ խեղանս զեմուն նորայ :
 Անձնութիւն յառնէ շողայ
 Ժամանակաց իսկ անդազոյն,
 եւ յոյս՝ անուրջ՝ աստուածագոյն՝
 Զախորանաց ազգի մարդկան
 Զաւանթէ սուղ թղլայրկեան :

Ըզձանրագոյն մերս իրեւանց
 Հասանձնէ սր աստուածագեաց,
 Ըսկիզբն աճուս յախեանց դար,
 Գիսակցութիւն ունի արդար,
 Խիղն մրսաց՝ զիւրն անմեղութիւն,
 Յաճուն հաւասն՝ թղլութիւն
 Գործ՝ զգիտեաց եւ մանկուցոյն.
 Յորմէ սփոփեալ անդուս մարդոյն,
 Խոյն էւեր բան յուսագեաց
 Զանգոյն հազարս երկու ամաց :

Լոյս յօրինացդ անմահ առեալ ոգիք մեր
 Բարոյական յարսս յո գրիք մեր վարեր ,
 Նոր անդ յանկարծ զիս ուղղութիւնս առեկի՝
 Գան անդ յաւուր յո խոյսս բիւրեղն Հերեկի
 Տարաւ զապգեալ թիբն իյերկնից անդ ուղիս ,
 Ազ տ գղիւնցն հաջադրննէն թղլամարս
 Չեսեւ յերկին Եւրիլէլ ասեղս նորակաւս :

⊙

Ո՛ջ . իրոցից այդ ո զգրլիով մեր պարեն,
 Ոչ իսիկեայ վայրակնաւուսն խաւրեն,
 Ոչ իբարեր՝ յոր արկ արտա եմովայ,
 Յառա յախարհի ոչ վայրեաց
 Լուսոյ պղբեր յոյդ եւ յառէ յուսագեաց
 Գան տոյն այս վնն նրբամարտութիւն որ բրիւեաց
 Բարձր իրզլիաց Գողթոթայ :

Աստի այն գոր մագն ետն ծագեալ ընդ երկին,
 Որ բզնովիսն արեւից առ Աստուած
 Առ պրտակեալն յաղհասութիւն անդ էած,
 Ենեղ յերկիր լոյս որ շողայ սակալին,
 Չոր մէն մի գար օրնէ, առնու իլպսօսն.
 Որ ոչ իցայ ժամանակաց ցրեղեցաւ,
 Եւ յանցանէլ երկնից ջանցել դա բրնաւ :

Այլ բոֆօղի աստ այն, ասնն, կիտաշան.
 Յախեհնիս փայլ յաղբեցին իսկ նրմայ,
 Ոչ եւս ինչ պէտս ունի երկիրս նիւօրեայ,
 Բանն է եւէք աստուածամտնն եւ անման.
 Չուտանն քո կրօնս ամանակաց մաւեաց ժանգ.
 Եւ օր յաւուրց իստմարդ անդ յաւեր
 Վէ՛ւ մի անկեալ քանդիսն հաւասք քո յերե :

Ո՛վ, արդարեւ քո յնձ նրեմ է խաւար,
 Քրիստոս, զասեղդ երկիրս արկ գիւր նովանին.
 Շքըչիմ իղար՝ որ բնաւ իրանդ անկանին.
 Անդ բզիտիսն խառնեն տապալ բտան դար.
 Ճրճմարտութիւնք, առտապել, լոյս եւ մրբար,
 Իրօքին բրբաց մեր յանդիման բրնակալիս,
 Ոմն «Անա ցայց» գոշէ, եւ միսն «Անա զիւ » :

Չերդ շող երկնից որ պատառէ զամպ մրքին,
 Անցեալ ընդ գայաւ եւ ընդ գիւրեր դարուց ծեր

Բանն քո զարդիւնըս պրդուրեան կրեաց մեր.
 Աք մանացուաց պրդծեն եւ զյնս գրկտովին.
 Չբրպարտութիւն՝ շրկեաց բարտու զուղղութեամբ,
 Եւ բրնաւաւք առեալ զհասաց ընդ բազի,
 Յանունդ՝ զազգաց զեղբրիկնեցին սամեթի :

Այլ իբր զզանք անկեալ յերկիր բոցանեմ,
 Վերամբաւմայ անալլայակ իստուեաց,
 Պրդծել զօրէն նրճմարտին մարդ ոչ կարաց.
 Տրգիտութիւն աղօս իփայլոց ան վրեմ,
 Քո զուղղութիւն եւ մեր զոնիրս խառնեաց ինն,
 Շրքբող զընց ետուն զԱռածիդ առ բրնունս,
 Գիւտ սէր է նա, ազատութիւն, իրաւունս :

Եւ զասացանք բանն հարցանել, որ նրճան
 Հին օրինացդ այդ զոյ վրկայ պատգամաց :
 Ե՛ն, ե՛ն, այն նրճանք, յաւէժ, մրճակաց,
 Ճրճմարտութիւնդ այդ զի ընդ ուխտ սրտութեան,
 Լուսակարկազդ այդ զան ընդ անմանն խաւար,
 Բանն անընտել ընդ պիղծ անցել շքրբունս մեր
 Յանա երկնազար, եւ աստուածանն կայել դիւն :

« Չի ստուեր » ասել ... Ո՛վ դարուց զանդ անաղօս,
 Դու ոչ անմայ ինչ խոսացար մեզ ասեղս.
 Ոչ հանդուրժեն ասէ մեր յուայ իբիկց տեղս ...
 Չիք զիւ յաստիս յու շիցէ դոյզն ինչ աղօս.
 Իլոյս փառացն առազատի յերկր Տեր.

Եւ ընդ խաւար եւ ընդ խորհուրդս՝ աճի հազիւ
Կարեն դիտել զճրճամարտիքսն, զմարդ, ըզգիւ :

Ծրնանի դար, յուսոյ յառնէ աղաղակ,
Ազգ մարդկային պարտեալ դիտէ մեծամարտ
Ըզցնուս, քերտու, ուսմունս միմեանց անդ յաղարս.
Անցանէ դար. զերդ ամպ քափուր՝ ժամանակ
Ընդ մտացօսն զըլէ՛ զնոսա յերազ թեւ.
Միեւ ազագուսն փռուող զաճի նա աւել,
Գարուն նրբխար զլինչ. — Մուս մի եւս աւաւել :

Բայց յաիտեանն յոր դու ծրնար, յաւճ հար,
Փայլէ զգըլխով մերով զերդ դար ինչ անմահ.
Ժամանակաց կէս նրալի խոյն զամ.
Միւսն ինճանաց հոց փայլ զործի լուսաւոր.
Սպառեալ սրնջին զխնաստրիւն դարճ իրսան
Ոչ կարացին սրել ըզմի հոյին զամ.
Ճրճամարտքեանց ծագումն իրոյդ է որում :

Ինուսաց խոնջ մանացուն ապերախս՝
Իխարսակեալ թագացն իղճուր եւ մքսոյ
Ջերդ դրճարնի երազ առնէ զերկ ապախս.
Տիրես զքմիսս անգամ՝ նորուն յոչխանաց .
Եւ իբարձանց փառանճանճոյ անցելոյն
Ջրգես ըզփայլ քն յապագայս յեճագոյն :
Լճոյ դու հոգաց , թէ՛ նրազիս՝ նուազեցիմն,
Պետրեանց հիմն , ին՝ միտել միտեցիմն .

Քէ՛ մեւար՝ անգ մարդոյ սպառի ոյր եւդ հոյզ.
Մերս օրինաց արտաւ ինոյ խորասոյզ.
Ուր դու նուաղիս՝ եւ բարճ նուաղին բարեւնօրն,
Յանուն քն մէն մի թել շարճի՝ համայնց սիրս .
Կեաս թնաւ ուրե՛մ, միեւ եւ ուրեմն յապաւենօրի
Քն հայրոյնաց անգամ զքմիս :
Եւ յոխ թիւնու հոցիմն անմիտ :

Աւսարակ լուսոյ շինեալ յաիտունն այն
Ջար ոչ ժամանեաց ճանթել ժամանակ .
Լուսափայլութիւնէ յաիտեանց համայն
Իրոյդ վաւարան ամփոփին համակ.
Նրվիրագործեալ զլիւսասակ մարդկան
Գու աւազնորդես սաւց պատմութեան
Գինն անդ ուր համայնց աղբիւր եւ կրամ.
Մէկն եւս արդ խորհուրդ՝ աւուրցն եօրնեցուն,
Եւ մարդ իսկանոս իսկ զոյ թէ կրամ
Երկիրս ընդ կինաց սրբից եւ մանուն :

Ոչ եւս այլ քն կար՝ հե՛տ իմն հանցից
Խնուս արհայնցն եւ ուսմկավարաց,
Այլ արդարութիւն է յաիտեանց՝
Որ ցոյեալ իմեր փայլէ օրինաց .
Աւաիտութիւն քն չէ՛ այն առակ,
Երազ ուր անմիտ իւր առուն հարակ
Ըզգրուցութիւն եւ անմտութիւն,
Աւաիտութիւն՝ զլեւծ այն է զոն

Չոր յախճենիցն առ կամելուքին
Զօնեալ բնծայեն կամք առաստիտն :

Քոյդ նճմարսուրին՝ ջլ այն սպակին
Յոր մէն մի դարուց շողայ վրդիպակ,
Իմաստկութեան փայլակ ծոցածին
Որ հեճախազալ ցրնդի մանգունակ,
Ճառագայր այգուն մըջօրէնեմար,
Տիեզերական, ջինջ, արգասաւոր,
Իճն լուսաւորէ զկենդանիս ողջոյն,
Հաւասարութիւն է վրսեմ ողւոյն .
Շանք կայծական, բոց յաստ անդ իմաստոյն,
Ըստուր է եւ օղ իբիբ սրղայոց :

Ճարակ՝ որ ըզկեանս առբերէ յինեան .
Հուր՝ ում վատարան Աստուած իսկագոյն,
Բողոքոյ՝ որ անեալ բերէ տնտնական,
Բան ֆո սերմանէ զայն ընդ վայրս ողջոյն .
Սա նբճմարսութիւն գործնական, մէկին,
Չոր սրփռեալ բաշխէ սերն աստուածային
Իբրբաց իբիբ, խիւրս խարսից .
Եւ առանց բրնաւ բանս ինչ յօղելոյ՝
Գործն անդ նբճմակի իւր եւ իսկակից,
Առաքինութիւնն՝ ցլք փայլման իւրոյ :

Յանձնիւր բրնագլմանց կապիմք իլուծդ անդ,
Ծրնանքի մարդ, կեայ եւ մեռանքի եւ .

Եւ կենաց նորա, Տէր, մէն մի նարմանդ
Քոյին հաւասով պրնդի անդեղեւ .
Քէ հեզ, արստուհն եւն հեզ ձօն նբւտս,
Երջանիկ՝ ըզհեզ պաղաշի իւր բաստ
Տի բզաշղուած օրհնեսցես նորին .
Քեւ մրխիբարի եւ նասեալն իման
Ըստ անմահութեան վազել նովանին,
Պրնդակուռ վատեալ բանիցդ իզրտն :

Եւ յընկնել մարդոյ՝ դո՛ւ ես որ պանենս
Զյիւտասկ նորա ըզկրնի մանուան,
Եւ ընդ տապանին դարձեալ դո՛ւ զօղես
Համայն ըզկապանս որ յասիս բեկան .
Եւ ցօք արստուտաց յաշաց իւր նապաղ՝
Ու ես այլ ըզվէմ մի բանս ըզպաղ,
Այլ իվթսկացն առողեալ ինչոյն
Աղօթք, վեճագնն զօղ՝ որ առասնին
Հանգիստ սիրելոյ իւր նբնջեցելոյն,
Եւ առեալ բերէ յոյս առ կենդանին :

Վարձն աստուածական դու զոնից նամայն,
Ի՛նչ նաւասոց զարգանայ բարին .
Եւ յաղես ողջոյն հեճութեան իծայն
Առ հեզ մարդկութիւն դառնայ ցաւազին .
Քէ հարցից առ մէն մի նախաւակիս,
Առ մրխիբարիչ մէն մի աշաց շիս .

Առ մէն մի ներսմբն վրտեմական,
 Առ մէն ուղղութիւն՝ զոր լրտեմ համբուն,
 « Ազէ, յնյբ անուն դիւրէ՛ դուք մտղկան » .
 Դարձուած ինն կրկնեն քէ « Անդ ի՛նձուն » :

Դու եւ քոյ զուք մտղասիրտզոյն
 Ձիւ ողորմութեան նեղու բրնձալիբ,
 Կուրին առաջնոց, եւ իկիցս ուղւոյն
 ձանապարհորդին մընայ իկրնցիբ .
 Դու եւ իզգօիրն անդ կայս օրեւան
 Ուր անժառանգեալն յաշխարհէ երբան
 Հեղուլ արտատու եւ տանել ցաւոց,
 Ընտանիս մանկանքն սառ անանուն,
 Դրտեսես սրբութեան բազմամեայ ծերոց,
 Եւ պիտաժիթին՝ ըզմահին մանուն :

Դու եւ համօրէն նըշխարաց եւ կեանք,
 Տանարք կործանեալ կամ յոշին կանգուն,
 Սեղանք եւ արձան եւ սուրբ բաւարանք
 Քնդ յանցելումն անդ իեզ անկ են համբուն .
 Եւ համայն զոր դէռ մտղիկ ամբառնան,
 Եւ տեղիք ողջոյն ուխտի պատամանք
 Գո են, Տեր, քո են յայտագայս համայն .
 Այն, շիք մի վէճ բբրոցն իկոնակ,
 Ձիւ դարուց եւ ոչ վտուի մի վայոյն
 Որ շիքէ կրնեալ ինոյ յիտասակ :

Ո՛վ խոն ըզմտղկան միտս նըզօրագոյն
 Արձակածաւալ եւ պերն զաղպիար,
 Անուն քո կալեալ է զոգոս ողջոյն
 Ձոր արտալածել նըզկին վայրապար .
 Պատուալ մտղոն իզուր ըզրեւա իւր վարանս
 Չաղջից տուչ վիւրեւ կուտէ զբրահանս .
 Չնեն նորս քո վայլ պրնցի յաննեւոս,
 Եւ իբրեւ իշիս յոր առնումք ըզլոյս՝
 Ձիւ նընար երկիք թափել զանձն անդուս
 Բայց քէ իցիւեր դարձեալ խորտալ :

⊙

Իսկ մեռանքն. եւ էոյց հուտոս յանդ իտար
 Ընդ որտիւք անկցի դարուց մինջ իապառ,
 Չեղջ մի յարիտաց անդ զոր երկին արդ կարս,
 Եւ զեւն ստէ . « Ա՛նդ էր, այլ շիք իւր արդ լոյս » :
 Աղթօք եւ մեր թառեալք իզարս բացարձակ
 Առջեն հանցոյն զտուրք քո իտրմուրդս իյառակ,
 Եւ վրտաշէլոյն երբեմն ըզնայն զոգոցն բան
 Չոր զաստածոց տուտ՝ որ ինայն քո կորեան,
 Այն որ ինէս բարձեալ շարքիս եւ բարսունս,
 Երձգք յոր միտքն շիկնեցան իզարքումնս .
 Ո՛չ, անդ ինչ ոչ էր մեզ բերեալ դից այն նոս
 Բայց բանն քո եւ աղջ իմեր իտար. նվ Գրիտոսս .
 Այլ զառտնցման միտաց նըշանք ամօրոյ,
 Տապալեցան ինքնին իշախիղ ձայնի էոյ,

Բայց դու բազմել գայր իզանս այն կորճան
 ճրճարսութննց Տէր եւ շնորհաց, ուղղութեան .
 Նոցայն օրէնք նրբաւակին առ մեռոյլք,
 Այլ ուղղութիւնք սրտով ըզփոյն հւր են, հմլք .
 Իխտաւել զն լոյս հր շիւ նարճանակ,
 Փոխանակօրից նոցա՝ իցէ վտխաճանակ :

Արեօք բասուերն յոր քոյ ուսմունք նրւազին՝
 Անկնումն իցէ երէ գիւեւեր Երկնային ,
 Քէ՛ նանդեմնեալ իպատատել անդ մրտալլ
 Յոր քո հաւատք Էլեալ զնայցեն կերպել յալլ,
 Չերդ մարդկային յանուտ աւուր քո՝ անձամբ
 Ալլակերպեր դու իննն երբեմն ըզբեզ յամբ,
 Մինչ աստածեանն քո զօրութիւն վերապալց
 Իդոյս քոյին շուրջ ըզթարբար զարդարեաց .
 Եւ վերառեալ ըզբեզ իրենս ամփեսուր
 Չաւակերտց նոց զըլլացոյց իբրս ինուր,
 Չորս իսփոփել քո հրճեմէին յասացում՝
 Չ՛ ինճան հասեալրդ մարդ՝ Եցոյց զոլ Աստուած :

Օ՛ն քոզ սպայք լեզ սան անուն քրտազարդ,
 Մեք ողջունեմք Աստուած, զի լճա դու շես մարդ,
 Մարդոյ՝ շքոյր երբէք իմեր խորութեան
 Չանճանութեան զքսանել սերմն աստածեանն,

Ըզլոյս՝ իմուք, յախսա՝ ուղղութիւն ինչ բընաւ,
 Եւ յանձուկ սեր անձին իզոն զոլ ծարաւ,
 Ըզլոյս իցաւս, անդորրութիւն իմրցանս,
 Խոնարհութիւն սրբի՝ իպերնն իւր սիգանս .
 Ըզսերն ինեռ, եւ ըզկերումն իզբկնման,
 Եւ զվերադարճն անմեղութիւն՝ իզըղջման .
 Խունկք մեր իդոյն զին ոչ զիտեն մոլորել,
 Յոյց ուղղութիւնս յուսում արճանս իպատել :

Տրգիտութեան մեռում դազար,
 Քոյին ուսմունք խորհրդազգաց
 Ալլընկալեաց իսկ են սանար՝
 Յերկրէ յերկինքս վերքնաց .
 Բարոյական քո սուրբ, պարկեօս,
 Բուրէ՛նդ յարկաւ անդ նորս զիտես
 Խաղաղութիւն, ըզբեմոնս եւ սեր,
 Եւ օգբ զոր անդ ըբեմ նոզին
 Ըզգաւոց ունի հոս զեփիւտին
 Որ իյնդեմ անդ ծաւալեր :

Յարմէ հե՛տ քնութիւն մարդոյն
 Իլուծ կրօնիդ քո հեզանայ,
 Վերամբարձեալ եւ սրբազոյն
 Իլեզ ուրեմն աստածանայ .
 Չամայն քափուր խորհուրդք նորին
 Խորքեն անդ վերաբերին

Շէս բոս բաղդին իւր բարձրագոն,
 Մանացուն զմտն առնէ իյէս.
 Լուսոյ ծրնունդն այն զբրանէս
 Որ զիւրն անդրէն զբսանէ ոսն :

Սրբի վրդովք հանգշին հառայն,
 Հոգին հառաչ իմն է յերկար.
 Եւ ամենայն տեսէ բնդունայն
 Լքուէ իտէն իմն անբազառ :
 Խաղաղութիւն, հեռաթիւն ճոր,
 Ջգացմունք կէնացն անանցաւոր,
 Ջորոյ բերն ըզպարզութիւն.
 Քրիստոնէին յոշոյն իսկ կեննք
 Երկարածից իմն են մաղբանք,
 Գործական երգ յանմանութիւն :

Եւ իսրասկօքն զործոց հանդէպ
 ճեմականին այն մեծապանձ *
 Արդ սովորոյք են պարզապէտք
 Կանանց ազգի եւ ճիղմ մանկանց.
 Յեղատիտեալ եւ բնաւ առօրան
 Արդ արանէ է նանապարձ *
 Յոր զովագին բսուէր խառնին,
 Ուր մարդն իմարդ ունի եղբայր,
 Ուր առ Ասուած կարդայ մարդ, « Հայր ».
 Ուր մէն մի քալ սանի յերկին :

Ո՛վ որ Եսուր վերամբառնալ զերկորդս արաւոյս,
 Ջորոյ բոն եւ բոնն երկորդ էես դաւեակ նորաւոյս,
 Բան որ իբեզն առքերէիր ընդ նրբմարտրիւն
 Ջարդարութիւն, բոյլըւտրիւն սէր ազազսութիւն.
 Քազաւորեանց յաւժ, Քրիստն, իմանացուն բան,
 Եւ ընդ մարդում եւ ընդ Ասուած լէր զոց առաւածեան.
 Լուսազարդեանց իսպառ իբոց քո մրբսխաղաց
 Ըզկրկեցեղալ դարսն իյորբան անդ ժամանակաց,
 Եւ իմիսկ ժառանգութիւն բողեալ էոյդ անուն՝
 Առ խօրէն իբցէ յորդին դար ընդ դար անունն,
 Ճորտաի իմութն ականողիք ծարաւին առ լոյս,
 Եւ ցորտաի սիր՝ յանմանութիւն պատքիցի եւ յոյս,
 Եւ մարդկութիւն ցորտաի խոսց եւ կականաւոր
 Ուղղեցէ իւր արտաւուս զովիսն երկուար,
 Ճորտաի պանէ զիւրն ըզընդանա առաքիմութիւն,
 Եւ ցորտաի ոչ յազգ մանացուաց փոյնեցէ զանուն :

Իսկ ինձ՝ քէ եւ անկցի անունդ քէ յառնէ իվեր,
 Ո՛վ խանձարոցս իմոց Ասուած, եւ շիրմին դու լէր.
 Որտաի եւ քանձը իցէ զիւրէ՛ր՝ ազք իմ ապիկար
 Յառին իջանն աղօսացեալ յերկնից անդ կամար.
 Եւ մինչ խաբխուլ սեղանն անդուս եւ լրբեալ իբաց
 Հոսեալ զինեւ սապօղիցի սանձորդ անձկայրեաց՝
 Ուր ըզմամայն եւ ընկալայ, ուր ուսայ զմամայն,
 Ո՛ն, սակաւին եւ փարեցայց ընդ վերջին քո սեան,
 Քէ եւ հապէ ջաղիսի ընդ դ զերկիօք սրբութեան :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԷՆՔ.

Ու աւազով՛ նշխյանկեալ զրահն այն կային,
 Եւ բայտը ոսն իմ ընդ սսկերս մաղկային,
 Հողմն անդ սրիւարս մբարնեալ յերանակէր,
 Եւ շքնապալ կառափն Եւ ձեռս պեղեալ հանէր .

Արդ ցամառեալ բազուկ, նրբոս փայլակէ դեռ,
 Տես պողպատն իբր ընդ սսկայն գեղեցկայեռ.
 Չերկար պրննէ կասպոյս իգամս անդ ազուցիկ
 Չարեւիկեայց շրէր կիսուածքս արուայիկ :

Իկերցանեայն զն՛ զարմանալ ձեզ ժապաւե՛ն,
 Եւ ընդ զեռուն ցոյս իիբրդունս այդ բոցեղէն.
 Քաջն առաջին՛ զարդարէին փառաց համար.
 Երկար՝ նոցին իիենդ, մառս՝ խաղուցն էր իհամար :

Դոս աւաղիկ զարդ էն իւ այրն մառսազոս
 Ըզվրնցական փառեալ նրծոյզ իւր իեկփոր,
 Չեւ զիրկս ածեալ՝ զիրն առնէ՛ ռոն հարսանեկան
 Չըմնաղն ընդ ման՝ զոր իմանին իբնդրէ արեան :

ՉՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

կամ

ԳԱՏԱՍԻԱՆԻ ԱՌՍԷՆՔ-ԳԵՕԿ.

անդոր այն ժամ, այն, դեռ սիւրս իմ յիւե՛
 Չուր ընդ բրբբեալ ինաղաւեն իբացէ,
 Իկերրուսեան դրախտն անցուցաւ մէն միայն .

Դեռ զոստախիսն աստուս բզբուն դիտեմ լայն,
 Եւ զբանս զոր յոսն իւր անդ ցրպովս իմ հացի
 Չ՝ իմէն ոգեալս հարկանէի յաւազի :

Անդ խօսեալ զերդ բարեկամն հիբօրեայ՝
 Իգեղջ, միմեանց յերդս ընկալեալ համակայ,
 Յեռ ասան անաց՝ զըլարբը ընդ ցայցն ո զնոսին
 Բերէ յրեքիս ուր անվըկայս բարբառին,
 Մինս իծանաց անդուս ծախեալըն լամբար
 Մաշի նոցուն լոյս սալ իզոյցըս երկար.
 Եւ շիր առ շիր բամալ բամակն անապակ
 Չանկեղծաւոր քսկայն շիկնէ դեռ զյասակ :

Բայց նքանեալ իմ դարսոյից Եւ մասամբ
Տոպ զ' իսխոյ պէտէին ղեցեալ սարածամբ ,
Ուր շափազանցն ձեւ' նրգունն նիգրութեան '
Փրնուցանէր զինաս կրնան Էւ ունայն .
Տոպ' դեռանաս իայրիմ ծառայն հասպեսալ
Որ յառնան քօրափիցիին իշունն սալ ,
Այլ յոր արման իւր լայնամիզ Էւ խորին
Եւ սիրայիւն առասանոս չուրք երկին
Իզարդ սոսոցն իւր հայրենի խոսանան
Հասասազոյն նոյզ Էւ աւնւս յախեան :
Չայդ տոպ քնդվայր կոծեալ իծանր անաքեմ ,
Ներդ սքսիս Եւ անբարեալ Էւ սիւն .
Բեկրեկ յայդ շափս որ բնքան կազ ինեմ
Պասիւր զուհոց յայդ խրստիւն զեմ բնդրեմ ,
Յազդոյազոյն յայդ փայլս ' առաց վրքսքեմ ,
Յայդ նեւեալ նքանառքին կամ յոյժ մեկ ,
Ըզգամ զոր մարդն իյարուեստ խնդրէ զուր ,
Հնոց բռնդիւն ուր առնուածեան ծածկի հուր ,
Հուր զորոյ կիւր արծարծելով սածեն բոց ,
Չեր զոր հոգին շքե՛տ Էւ սալ իսկ ոզոց :
Առ բզգացմամբ զինակապատ կալ հաւակ ,
Եւ սիրս առնու զոր պարտեալքն միակ .
Իբր իզիւտ յոր առք առգին իկառուս
Թէ բացական հուր իլերին շողայ սար '
Յայն կենդանի փայլ բիբ բեռոցն իքօրափ
Ըստ աղջամուղ զուեսս անցանն անոցափ .

Եւ անդ ինապն յառեալ իկէս լուսարձակ '
Յայն պիտ բզմարքն մոռանայ շրջափակ :
Իսկ կամիցն զի բուժդ բզբիս բացեալ իմ
Իսալ հանցն բզմեր անդ զոյց մքեւիմ .
Դու զիմ կեննոց խրնդոյցես զօրս հանգրսիս .
Չաւարցս բզբիս... այլ մոռանում բզմսին .
Չերդ ուղեւոր զի զվտկ զօճին իմիւց
Լուծեալ իբաց ' քօրափիցէ իկօշկաց
Եւ ըզվտին Էւ գայս որ անդն է կրուտեալ ,
Եւ յես բնդիւմ զառս իւր անիլ երկուցեալ '
Արնամարնէ հասուէլ ըզխալ զոր էառ .
Մինեւ Էնա ինանգրսեանն իւր դազար .
Հանգոյն Էւ ինս եղծեալ շախիղն է յոզուջ ,
Եւ իքախիմ միսս ինչ անի յիւտն ոջ ,
Բայց քէ գաղբիւրն յոր եւ արքի չուր ավտով ,
Ըզծառ որ զիւրն բոսուէր նեղոր զինս ուղտով ,
Ծաղիկ ' զոր յափն իսկ անդ բնեւալ ձեւն իմ գոյր
Չի մինչ յերեկ շքեւեմ ըզնեւս նոսա բոյր ,
Եւ որ անդուս յազգուէ իքօրն , նն , հարու ,
Անկառ բոճեալ , Եւ ըզբքսխա իմ մեռու :

Իսկ ըզբքստ զիմ կենաց զինչ ասացից ,
Եղեւ նա... այն ' որ ինչ շքեւոյ բրնափց ,
Ծրազ մ' ընդ այդ որ իծրվուսն ինչ պարս
Ըսկիբքն առնու անոյչ սիրով խանդակար

Փոքր միւս եւս յերկին, յերկիր յաւարտի
 Յարսուր ինաց բուսառութեան իմաննի :
 Այս անա կեանք են ընդհանուր, բարեկամ,
 Այս է եւ իմս, այլ ընդ նա ոչ սքսրկցամ.
 Արդար առ բաղդն՝ ոյր այլեւայլ է բաժակ,
 Օրհնեն ընդ մեղքն այն զոր հեղու յիմս ընկայ :
 Մինչ այլ գաւթնդ՝ ես — փնտրե՛ք Տէր — ունիմ սաս
 Չայն զոր նոցուն բբուսառութիւն կոռէ բասս.
 Յարկ ընդարձակ՝ շքեղ խլացս հասկաւէս,
 Առտք ուր խոսք իմ ծածանին վէտ իվէս,
 Ծառք աճոց իմ է շքեղին, իմ հոովանին,
 Հոսք բաւառող որ օրհնօսս արածին .
 Կին եւ սրղայ, գանձք յո գմայլիմ ինքնուանս,
 Միովն այն կեալ, եւ միւս դառնալ այ իկեանս.
 Տուն՝ յոր մեծեպն այլուս աղբաս՝ ոչ գայ հուկ
 Առանց թողլոյ անդ ընդ ցայգօրքս զիւր ցուկ .
 Ուր վանասուր սէր բաց ձեռամբ եւ գեղուն՝
 Առանց կրճոց կարէ՛ տալ զնաց շարքուն,
 Կամ այցելու յարկացս հեղուլ մքեռմին
 Չբարբարսուր զինի՛ շքեղանց ընկողին :
 Ո՛վ, զի եւս այլ... միայնութիւն հեռայնց,
 Տիւ նայն ընդ տիւրեղով լրձակից,
 Բընսուր, խոնարհ գանգ հուսաց եւ յուսոյ,
 Երգող արտաք զոր ողէ սիրս ինքեղոյ,
 Անդոյր, աղօք, սիրս որ զիտէն ոչ վրդով,
 Խաղաղութիւն Տէառն, յարսասուս հրքունելով :

Ո՞ եւ ընդ մի ձրիցս այս ոչ նախանձի .
 Այլ ուր բըբուսան առ պակաստ զեռ բանի :
 Յնր սասուածեան եւ հոյգ լրցցէ իսկ երկին՝
 Համայն կենաց շուր բերէ զհամ բաժակին .
 Իթնոն ըզմաննիւր, հեռք ըզստոյնակ ստե՛ն սաս,
 Վերկականն հիւրն է հուսակն առ իբաս :
 Հիմ արկանն խարխիս, ուստել զիւրն ակաս .
 « Ըզկայ առցուք, անդ նուակային են հասաս .
 Նընջե՛ն դու սաս իբր ըզկրղզի մի իծով,
 Որ յաղջայտակ ծրփինս անդ կայ անվրդով » :
 Այն ինչ խօսիմք՝ եւ յարիտանց ինչ կոնակ
 Ընդ նուակտն յառնէ՛ տանի վրսարակ :
 Ո՛չ, յախարհիւս ծով նուակայլ շեն բրնաւ,
 Անկցուք յախու՛ն՝ երբ մեր կոծեալ բեկցի նաւ .
 Յայգու՛ն շից ծանեայ զայս խոր մըրազեայ,
 Կեանք ասիհան իմն են սանդիտոցն աշխարհաց
 Յոր անցանն զպարս զի հասցուք յայլ դադար .
 Ոսք վիրաւոր յանախ, հակաս քրտնանար
 Չեղ ո՞վ իվեր ելանելով յաւապար՝
 Վասակաբեկ գամ մի հանգցի շքեռասպառ .
 Եւ յայտ ուղջոյ իսկ, հն, զոր հարկ է զընալ,
 Մերք առ ոգի առնուլ եւ մերք զովանալ՝
 Կասեալ նրօսիմք, եւ դիտեմք յանցս անդ զամբոխ
 Ինդ յազրիս գրոն տալ յազուայ յրեար կիս,
 Անդ յսկն եւ սիրս նանանեմք մեր ըզսիրունս,
 Կէտ յարուրիւն եւ առ իցոյս հասասունս,

Վերելակէալ բերել ախաւ անազել,
Այլ դանդառուն եւ մերձ իվայր այսբաբել.
Յեւեոցս իմէջ ակն իմ թզեզ գրատեր,
Եւ գորէիք, գոնեցի ես, փրկկեաց Տէր .
Եւ վերառեր թղթոս իդրուն անդ երկնից,
Տացին շրնորմ, ոչ յայս թէ ձայն մանալից,
Այլ առ Աստուած որ յինս հազազ թղկեանս ես,
Որ բոց իխանկի սայ եւ յաղեղն անդ թզնե,
Չանխոս մեր շուրջ յայ կենդանի արձագանց.
Յելեպն իսիրս նեզ զանթերին իւր հասանք .
Սիրս քո ոսկին եր տուր ծածկեալ անդ ինդ
Որ զի սայ զփայլ՝ մընայ առ ժամն եւ առ շող,
Մարգրիս իխորս ծովուց գերի բնդ խեցեալ,
Չոր այր ցանցորդ հանէ յափունս ուռկաբնաւ .
Ո՛չ պարտապան առ գայլիկունն է ոսկին,
Ոչ մարգարիսն յառձոյլ, այլ Տեառն երկրոին,
Ո զծով գերկիր քրննէ՛ առօքն աստուածեան,
Եւ ինքն եւեթ վարէ զբաղափն եւ զուրկան :
Սապէս քեզ մնայր նրբամարտիւնս յիւր պանուն
Ոյր ձայն ինձոյ խօսիցի ձայն իծամուն :

Թէ եւ առ բնան անդրաձայնն ցոռս այսպանք,
Թէ եւ կարգան զնրբամարտիւն գաւառցանք,
Թէ եւ արեալ դարս յաղատու եւեթ հոգ
Չգիտնէ թզձեզ՝ գոսեր արկեալ ծաղր թզնեօք .
Մեք անկեներ իքր թզնխմնի մարգարէս,
Չորս հենցուտիւնրն հրախեր յիւրն հանդէս,

Եւ որ իբրուցան արձակեալ շունս աստուածեան՝
Կոնցնց յորունս անդ դրոճէլին երեակ բան (*),
Ցանց կրկնեցումք մարդոյն զաշխարհ գոլ թափուր,
Թէ՛ կեանք յալիք են՝ զոր վարէ հողմ ինչ տուր,
Եւ ում թզնեզ յանմահութիւն կայ հանել,
Կամ իփրիտուր, իեփնդն եւ յոգ լուծանել .
Թէ՛ ասս պատիւր եւ թեկանոս է համայն,
Յոյսն է զեղծեալ, բասերջ շարժումն ամենայն .
Թէ՛ անդամունք մարդոյն, փառաց սեղս իւր վնաս,
Խմաստարիւն, ազգաց բազուկն եւ արուեստ,
Ճրգանք դարուց, եւ աշխարհի համօրէն,
Չման եւ բողբ մի յապաղել ո՛չ գործն .
Ոչ յառաջել սալ յոյս թզմամ մի աւուր,
Կամ նրնամբել ծովուցն թզնորմ եւ փրկուր .
Թէ՛ մարդն յանձին եւեթ սիրել առ յասիս
Յեկց Տեառնէն զիտաճութիւն եւ զասիս .
Թէ՛ չիք նրմին խոստայնեմս այլ գործուած
Բայց մի եւեթ՝ բարին . եւ յոյս մի՛ Աստուած :
Չի գեղեցիկ այս բողբ սակաւ մի փոռոյ,
Բողբ որում զոյր սփոփել զտղին իսկ լուսոյ,
Ընդ ոչ բառել զուղիս փոխել լուսալից
Չաստեղցն այն բարձր որ եւ փոռել են երկնից :

(* Չմոռնիլէ ակնարկէ: Կոնցնց՝ Բաղաստարայ կոչուցն են, Էւ երեակ բանք՝ այն որ յունուց անդ աստուածաբան աբղովն գրեալս :
(բարգմանելն.)

Խյն յայնժամ նա զոր պատժ մեր բարբառ՝
 Չեղ սիւք որ կեանսայ ստատիուն անդ յանսառ,
 Ոգի և կեանս հեղեալ երգոցս անօրհեղծ,
 Սրբէր բզազս մեր յիւրն իռունց անքանեղծ,
 Տաղս՝ ոյր մեռեալք և համբ ևն վանկին իյոզուած՝
 Թէ Բերողացն իձայն հրեւէ ոչ Ասուած :
 Խյն զիւր կար, զճրճաւարտիսն սայր ցոցայ
 Եւ զոր ինչ մտողն Անմահութեամբ իմանայ,
 Այսինքն է գանց ո զմի սեւէ երկխայրկեան
 Կնուրն հիւլէ որում Աշխարհ անուս ան.
 Բնորէ, հազիւ նմանեալ իւրիցն երեկի
 Որ բնդ մայրեօք պան մի ձրգեալ բեկբեկի,
 Մինչ խորակեալ հովիւն բզփող հաղցրածայն,
 Եւ օղբ կրկնեն յուզմամբ լրտեալ դեռ զերցն այն :
 Այլ մի և մի բերել նախանձ ինչ յայս զինք,
 Նրազեցանք դիւր ինեծողն իմեզ ինք.
 Մինչ ակն իծովս անդ վիժիցէ զիւրն ալիս,
 Չի նրմին փոյթ զի խոր հեղձուն զիւր լալիս .
 Չի փոյթ թէ հողմք ցրեղեն բնդ ծով ցիրեցան
 Ըզնիչ զոր արկ արծուին յայերսն իբրուսան,
 Մինչ վերապաց ինքն իծայրից անդ ախանց
 Սաւառնի՛ լոյսն անդ էան զամբովք վերազանց .
 Ոչ եւս լրտէ զկոծակն, աւելն իւր աշխուհ
 Կապոյց զայն վիճս՝ որ մեղ երկինք ևն բարձունք :

Ը.

ԱՌ ՕՐԻՈՐԴ ԱՄԱՅ ՆՆԳԵՏԱՍԱՆԻՅՑ.

ՄԵՂԵԿԻ.

Բոյլ, ճվ Լօրան,
 Ճակաս բոյլ ինձ սուր
 Չանցարբերոս քեանս

Ըզգաս սալ համբոյր .
 Թէ յամեմ յայն լուրջ՝
 Մի՛ շառագնիւր, մի,
 Կապիմք և յանուրջ
 Որ իմեց փախչի :

Շրքունս իմ յուզեն
 Ին ղեղձան հերս
 Չուր ծաղկեղէն
 Ըզիբնեղան յաղերս .
 Խոստացեալ բոյին
 Չեւք, կազմ է Սեղան,
 Ե՛կ, եւզ զիմ վերջին
 Գաղցնիս մերկանամ :

Քո փրփրին այս դեռ ,
 Կրկին զփող ունիմ ,
 Այ ին զիրզ պատկեր
 Գալարէ զսիրս իմ .
 Գու յառաջս իրոյս ,
 Ասացի ես գամ ,
 « Ձնա դիտեմ յեկոյնս ,
 Ա՛նց , ես կամ մընամ » :

Գրգուանաց այն բանի
 Ձոր հեզէիր դու ,
 Խանդակարն անուանի
 Ձոր ես եեզն էսու ,
 Վիւս՝ յանջաս գոյ մեր
 եւ խինց ի գարձին ,
 Ամեղուքին եր ,
 Բայց եւ սեր իննինն :

Բաս զոր ցանէ մարդ՝
 Բողբոջ , մն , շքայ .
 Յայլմէ սիրիս արդ ,
 Յիւրն իծոց ընթաց :
 Հատրք ցողս ո զնային
 Հակաս տուրեն ,
 Ո՛վ զարդ սքսմային ,
 Մասունք իւր արքան :

Եւոզ ամային
 Վաղվաղ իծաղկել ,
 Պրտակէ երբին
 Գլուխ իմեռանել .
 Տճեօղ իմ , միտեայ
 Գարունն ինն՝ Եղեր ,
 Սիրս իմ , հոյզն է ցայ ,
 եւ ծաղիկ՝ իմ սեր :

Թ.

Գ Ե Ր Ե Չ Մ Ա Ն Ն Մ Ա Յ Ր Ե Ն Ի .

ոնք ինքովմուսն առ իմ երեմն եւ իլց,
Իբրեւ զքմբիւ պարտեալ թողու զՆա իբց,
« Ընդ վնայ շողաս դու , զոչիի ցարալոյս ,
Բնութիւն դաւե ըզբիբրս ինքաւ ընդարոյս ,
Եւ շրպարեալ երկին յիւր մոյն ծիրանի ,
Ինննգն եւթ մեր ' իծմիս լուծանի :

« Չիք ինչ բանոյց . շիբ առս , երնգ , նեցկ համայն .
Յընմոք սքրի , ձրգեալ իյոյս ընդունայն .
Ճբմաւարտութիւն լոկ մեր ցաւոցն են ձրվանք .
Փայլակն այն յաշա որում անուն կարգան կեանք ,
Կայծ ' յոյր հազիւ հոգին շրմայ թէ ինոր '
Եւ անա սրացեալ նա վննել այլոր :

« Որչափ բանամք զաշա ' այնչափ իսկ է իսաւար ,
Ասուած ' անուն կեղծ իմեկնել է զաշխարհ ,
Սէաւ եւս անդունդ ' յոր յարձակեալ է ոգին ,
Եւ բնաւ ձրվիին եւ զիլ զլոր սակամին ,
Իբր ըզվոճին զոր հանապարհ յանշըրդի
Մրբրկեալ ցրդեքն անդ սոք իմաւոր » :

Առէի եւ , հայկին բիրբս ինախանն
Յայն որ դիպեալ անըզգային եր կեանայ ,
Եւ զորոց ոչ երազ մի գեր յուզեր իուն ,
Յակոսն , իծայր յառէի զբիբս իմ խոնուն ,
Եւ այն նըկաս աւտր . « Ո՛ն , Եր իսկ հանգոյն
Չիցեմ եւ վիսին գեր եւ կենդանոյն » .

Եւ քափառեալ զօրէն աշաջ հաւորդին ,
Որ ձրփանուտ խորոց հայցէ զիւրն ուղին ,
Առ իմ կառեան յանկարծ մահուն իսապան ,
Տապան , հարակ հեշտին սրբոյ դառնութեան ,
Որ սրբազանն այն մարզ որ զիմ ծածկէ մարք '
Անեայ իբիբին արսասուացն իյարք :

Անդ , մինչ հեշտակն իկերպ կընոջ իողազգեաց '
ՅԱսուած իյոյս իւր ըզնոցին արձակեաց ,
Չերկ անցուցեալ նըրազ իբալ անդ արփայն ,
Իցանկային անդ իւր իստուեր Սեղանոյն '
Ե՛ս նըմին Ես սելդի անձուկ ինչ կայան ,
Գրուորս մքթից իմիւսն սրեան :

Անդ յիւրն իյոյս նինչ առնու նա ' ոյր ժրմիս
Իպան յու բնակ սուզին ' զիմ բիբ խընգրէր ժիս .
Միտն այն իմոյս ապիւր , եւ ձոց ձընընդեանս ,
Մոց որ իկարն իւր զիս սրնոյց եւ զըզուանս ,
Բազուկիք որ ցանց ինն որտան գորովոյն ,
Շրբունք ' ուսի եւ ընկալայ ողջոյն :

Անդ իսկնն ամբ վարսուն մի լոկ խորհրդոյ,
 Կենաց՝ միայն անցեալ իգործքս բարոյ,
 Յանմեղուքին, սէր, մահուքին և իյոյս,
 Այնքանի իզմբ վերահակեալ յԱստուած կոյս,
 Այնքան հուսաբ իման, բարձր զորմ այնքան
 Առ անմահութիւն արեալ գրասական :

Այնքան զիւեր իսնորս ցաւաց սքեմութամբ,
 Այնքանի հաց իմազցելոց սրեալ ջամբ.
 Այնքան արտար արեալ այլոց ընդ լալիս,
 Այնքան հառաբ հրալառ իմիսս հայրենիս,
 Համբերութիւն այնքան կենանցն այն ժառկալ
 Որոյ պրտակումն այլուր սանմանեալ :

Եւ բնաւ այս նիմ : Զի գանբարպաղոյ այդ գոյակ
 Կրցէ յաւժ իտեռ մի յաւազն անդ պարփակ,
 Պարտասացին անդուսս ահօսոյ այդ խոսան,
 Զի խոս մանունն որ զիւր ծածկէ գերեզման՝
 Անդ ընդ ոսիւբ բուսոյի դաճուր ևս եւ գր.
 Սակաւ մի անիւն բառակնն ինն էր :

Ո՞չ : — Առ վառել երեսիկ հայրսս փոռոյ
 Զաննուն գայոյ լոյս սէր ինն հասեալ Աստուծոյ,
 Ըզրտեսեալի և հաշազօր գայոյ ոգիդ .
 Ընդ վճար իցուրսս անկանի վե՛մ մեր Երբիք .
 Ուղղութիւն, հոյզ սեպի նրզօր հան զսպարան
 Եւ ևս հան ըզման է ակնյանցիման :

Եւ աշխ յայդ մեծ վրկայութիւն նամոզեալ,
 Յարեալ յերկէ և էլ իրաց հան զբասուէր,
 Եւ անդ ըզման իւր եզիս սիւս իմ խաւար .
 Եւսնի սուն ում պարզեւեաց Տէր սուրբ մայր .
 Ե՛ն ևն այս կեանք իխիս, ևս ման՝ դառն անբընկ .
 Ո՞՞ զնորուն շիրմա կարէ վարանել :

ժ.

ՇՐՋԱՆԱԿՆ.

ԱՅՏԻԿԻՆՆ Շ***.

Որ երես իշխիցէ դիտել զանճն 'նայելոջ'
Չոյր խրնկեալ շրջանակ պատ: ծիր ծաղկոյր.
Կուսական կամ զուարթոյն նրայն դէմ էղծցին ոչ
Առ այս գիւղ շուտեցի՞ n զմի լոկ կեցին օր :

Գու եւեր, նն լոկ դն. թէ գերդ անպ լուսավառ
Ինտկաս քն սրնդուս պատի ծայ թզմայլով,
Եւ թէ՛ վարօք քն խարտե թղլիտօղ առնուն պար,
Կամ մօտսքն քարտաւ քօքալիի զաւօք քով :

Ըզվնիզեան առ գեղով ճար փրբերն գնայելիս,
Որ գիտն գեպաղ առնուլ՝ այլ ոչ շուտե սալ կեցաղ.
Գիտն զանճն ինդուջ ուր իտր յաւերթիս.
Կենդանի հայելին այս սիրովն անդադարն :

Այսպէս շիր անց ինոյց սնուցանէ եւ իմ սիր
Ինչ՝ որ այն իսկ գերկնից յերագեալ գոշել, « Ո՛ղ... »
Ժամ իծամ արտաուաց առող: զայն մի շիս .
Չինչ անունն. — Չնորքին : Չինչ իրնկէ. — Չննխիւք քով :

ժԱ.

ՀԱՆՃԱՐՆ ԻՄՔՈՒԹԵԱՆ.

ԱՅՏԻԿՈՒՆ.

Գուն խանդավառ որ խաւիղ քաղցրեղառ
Փոխէ զողին մանկանացու,
Առ ոսն թղկն նարկանէ փառս արմունեց .
Չինչ ծիրանին ուսնի՞՝ ում դեռ նորապաղ
Կարգապախցն էջ արիենեաց :

Ըզմնաուր ծառովն առնու մեր դադար,
Յանդերդացն իսազաւար,
Մեր յաղասաց երկի ինիւզն անց անտօք,
Եւ ծրնելով զքրգայ խորհուրդ մեծաուք
Յորան նամէս իյարտաուք :

Սա Հոսերովն իխոն, զո ստուկ ոմն անտօք
Չնուցանէ լոկ յիւրն իտր.
Գա իփիհոյն քեցեալ իստուրց պասանեակ,
Որ զուլն ողբայ զոսա արբերէրն ինարակ,
Վիրլիլ լիցի զա քաղցրեղակ :

Եւ սա Մովսէս ծրփեալ յորան բեկանուս,
 Խաղ իզբրդանս անդ յորանուս,
 Չոր շանք Սինայ այլէ իբիւր բազմութեան,
 Մինք ներձու զծայռ, վիմաստու զկաւ պրնդան
 Բրանաւոց իւր զերեզման :

Այսպէս բերումն իբրնութեան անդ հասերուն
 Անմահութեան է վասն հասուն,
 Մարգրիտ՝ իծովս, առկին իսիրտ գայ վիսին,
 Գոնարն՝ իստուեր ուր իւր ցարմունկ նրազին,
 Փառք՝ իծոցոյ անդ խաւարին :

Փառք՝ սասուածեան հաւ, իննեածինն այն փիւնիկ,
 Գայ մէն մ՝ իզար նարագեցիկ,
 Քառիկ յերկրի կամ սիրեցեալ ինք յանուն,
 Եւ զոր ղիտեմք մեռեալ արմաւ պէս հաւուն,
 Առ ոք զիտէ զորան նորուն :

Մի զարմացիս ինն թէ. Ոցին նուագութեանց
 Ըզեղ զարեկ գայ իբարձանց .
 Ցնուե ընդ Ցակարք : Որոց իցայց սրնութեան
 Չիք բնդ զրկեալ բայց վէն մ՝ իբարձ հանգրստեան՝
 Անդ հաննարոյ անուրջ սուտան :

Եւ ինք լրցեալսն նոխութեան բարեօք իւր,
 Ո՛վ, փոխելի ես մքսադիւր
 Չառկին՝ իւ բազդն արդ զես լրնու յարեամարն,
 Ընդ ծամ մ՝ աւուրցն ուր իմ ջրգոյր ինք յաւհարն
 Բայց բրկեմիք ու այգի խոնարն .

Ընդ հնէս երագս՝ որ յինն հոգուք երգիին,
 Եւ զորս ոչ արժէ ուկին,
 Մինք խոնարնէն արփի, Եւ բոց շառաշուկ
 Չոր վարտ մայրն իմ անդ զերդ կին մի անուր
 Լուսաւորք զարկն իւր անձուկ .

Եւ զմարք բազմեալ մեր խեղատնն անդ փինեայ՝
 Չոր հանդերձուք մեզ սեր նորայ,
 Գոնանայաք զերկնից յայն նառ զիւրական,
 Աւաս իցարդ խայրիս՝ անդոյ սոնմական,
 Ու ինոց աւուրքն բաւական :

Չհամայն իրպես անդ յուսոյն՝

Չեո՛ք քո դեռ ոք հարեցին :

Ազէ, եւ զինք է երկիր. — Բանն ծրբուսկան.
Անձուկ կայեան ինք եւ կամ նաւ եւ խրան
Չոր միտեայ հար Տէր իվայրն երկնայիր,
Եւ գոյ յերեակ հայր հասանէ հազմն բզծիր,
Գաւսագէտին, հովիտք եւ ծովք եւ սարակ,
Ուր բնաւ ծրնուցի՛ք հողոյ՝ զառնան յաւեակ,
Եւ ոյր զանգուած՝ յանբաւն հազիւ իցէ այն
Առ յախեամբ գոր ինք է ժամ մի միայն .
Կառ իպարս հասեալ, այլ ցանց իցէ կաւ,
Ուր համօրէն հայ, բայց փոխին իսկ բրնաւ :

Չքնն իցեն կեանք : — Ընդ մի վայրկեան զարբուցումն,
Սուղ ընդ ծրնուցին անդ եւ ընդ ման զարմացումն,
Բան զոր խառնամբ բարբառի կն մթաբնէեան,
Բաւիղ անել, իբրնիր՝ ու՛մ ջիւ պատասխան .
Երազ ցրեղեալ եւ կամ կայծակըն տրավար.
Փայլակն կէտալ յաղթից հարձեալ իխաւար.
Վայրկեան զոր սայ եւ ընկրիկ ժամանակ,
Իր՝ որ ջարձէ եւ ոք զանուն իւր համակ :

Իսկ զինք էն վառք. — Վայրապար ձայն եւ հրնում
Այլն եւ կասակ ունայնութեանքս մեռում .
Անուն՝ իւրարքն անդ մանացուաց՝ շառաշուկ,
Սին իր բղնաւ, պատիր, անկայ, յեղիեղուկ .

ԺԲ.

ԸՆԴԷ՛Ր ՏՐՏՈՒՄ ԷՍ ԱՆՁԸ ԻՄ.

նղէր հեծնս անգագար,
Աղէ հողից ինձ սասն .

Ուսնի սրգոյց բեռն բառաւար

Այսոր ինկ ծանրանայ :

Իզերեզման՝ ծախիչս մեր,

Գեռ յարտառու ոք ածեր

Ըզն յեկին սիրելիս,

Կենացդ արիին զեղապանձ

Անբառնայ դեռ, եւ նախանձ

Հարցանէ, զի սիրելիս :

Երկի դեռ գոն իւր ախունք,

Երկնից՝ առաւ ծագեն դեռ,

Փառաց՝ մթրիկն եւ հողունք,

Եւ սակաւին սրտի՛ սեր.

Բնութիւն ձօնէ նոյ հրկմանց

Խորհուրդս եւ հրաւս արմացանց՝

Չոր սաք դեռ ոք պրզեցին,

Եւ ջուրեղեալ նախագոյն

Որ մերք անուն, մերք հուսազ շքրանց իբրբունն
Իմբասարուն անկեալ հոսի մտազմունն,
Բաժակ զեղեալ՝ իւ մեր սիգամք արբանան,
Տայ ման կրկինն օտ բզձայ կեալ յախեան :

Աղէ զինչ սէր. — Ո՞ն հուսլ զանուն զայն յօգիլ
Եհեանն յուրաս քէ կայ իխքայ հայնայել.
Ինք քան զնամայն մեկնութեան քանն է իվեր.
Չինչ էւ պայծառ. շող հրոյն՝ իւ սիր՛ք վառին մեր.
Կայծակ՝ կորզեալ յերկնի հնոցէ զերանքս,
Կառ՛ք հրոյ օ զմեզ դաս՛ք ընդ դիս կենդանեալ.
Նրշայլ էւ շանք բզգազմանց, բոց հրակայծակ,
Որ իմի լոյ ձուլէ հոգի սիրսս երկեակ,
Է՛ նա... ինե՛ր համայն յանգել քէ շունե՛ր,
Թէ մտազմունին սիրս պարլակել զայն մարթեր,
Կամ քէ զերդ հուր զոր առ Տէր յիւր նշանակ՝
Բոցն իբրբոսն անդ ոչ ծախեր զայն համակ :

Այլ մինչ բախի՛ զոր բզձայ մարդ
Իմի լոյ սիրս զան զեղանին,
Ման էւ եք լոյ կենացն յաւաս
Գոյ պատճառս քարէրասին.
Ժամանակին ալիքն ընդ հուր
Չմնան զի իսնոզ՝ մեր ոգէաւր
Փրքքին յրնքացս անդ ընդ երկաւր.
Ո՞վ անցաւոր ազգոյ առօրեայ,
Չինչ սերտունել էնզ յալին անդ կայ
Լեղեղաթիս այս մբսավար :

Մտանայ, ուեղերդ այդ ազազուն
Գուժեն առ իս զոյ անազուն.
Մտանայ, էւ ամբ իմ դալարուն
Յառաջ ինոց աննեսանն.
Մէն մի խաբուրդ, էւ յոյս մէն մի՝
Լանգայն զընտոյն է պնկնուն.
Չո՛նց հուարոցայ հնաս բնկնուն.
Լեռանայ նա զալեթէն իլիւզ
Չափել զակիտն էւ բզգալիզ
Կոնականերն սանեալ հաւսն :

Ո՞ւր եմ... մի էս իցեմ... Չարբում,
Էւ անկասար ետազ մքնայ.
Լամայն զարմանն էր է խոսում
Յանձախական ինն յազազայ :
Մաննակ էի... Ո՞ն, իմ արդ ամբ
Քափին զիտով զըլիտով քառամբ,
Էւ ո՛չ էսս այլ տոցն ծաղիլի.
Լի՛ էր սիրս իմ... այլ արդ բախուր,
Մոցս արգաւանդ... էւ արդ անշուր.
Սիւրխ... հուր էն սիւրելիմ :

Այլազունեալ առտրս իցաւ,
Էւ շու իքիս մքեալ՝ հոսին.
Սիրս իմ, առաջ, տրոփէ շակաւ
Ինեստրեանց իւր անդ վերջին.
Երկիր ծածկեալ ինն ընդ առաջ
Իբրաքինն ուր դեռ կանաչ,

Այլ քան զիմ իղնս երկար իկեանս .
 Այնքան առաջս իմ անձկալիմ
 Դեռ իմնուսն անց կան այժմիկ
 Յոր զինս ներում հուր հառառանս :

Անա ըզնեմ առնու ծաղու
 Խարեպատիր կինն ինքապոյր,
 Յոյր արքեցայ ցընորս աղու ,
 Եւ շուրքն իմ սայր հեռոցն համբոյր .
 Գեղձան իւր վարձ ծրփին եւ արդ,
 Արշալուսոյն երանգ՝ գլուար
 Յանց ինակասն իւր վողպիտին .
 Եւ իծաւ ի բըրբայ հորայ
 Շուս իսկ զեւ լոյս շողեալ ցոյսյ
 Ան մոզկէ զաշքս սարխաձուին :

Ասբոյս սեղի սայ ես ընդ ես ,
 Տերկար նայեաց շքնեալ ըզնայ .
 Ու իծից հրծծիւն զընայ ըզննս ,
 Յոր սիգուրիւն իւր արքեմայ :
 Իսկ ես... ժըպսիմ , անցանեմ եւ ,
 Եւ եղձանեմ նեւս խարստ
 Ըզայն երազ էրջանկութեան .
 Եւ ասացի , գարբ խարսին ,
 « ՄԷր , սէր , իզէ քէ բոց հային
 Կանխէ քան զգեց յորձաս մանուէն :

Բճըք , իկեանս երկարակեաց
 Չինն ինն սիրոյ մնայցէ ըզննս .
 Որ ինն շքսուեալ իրքիս առայ
 Մնայ զննս առուր մի արդաւնս .
 Որ ինն բախուր առազատին ,
 Մինն խուր արկեալ յայն սիւմն յեկն
 Ընդհարկանի զալեօքն հանգիս .
 Որ իսգանին մընայ վայրի ,
 Մինն այն ինն սուր բեւէ փորակի
 Գասարկիցեն յանգս անց ըզնս :

Այլ հարկ իսկ է կեալ զեւ սակայն ,
 Կրնջել , զարքեալ կարց բս կարցին ,
 Վաղորդայնն ցրվաղորդայն
 Չըզել զաւուր բեւ նորածին .
 Յորձմ քամալ է մինն յասակ
 Փրփրաղէզ կենաց քամակ ,
 Ո՞ն , զայն փըրքել բաշի իմն են ,
 Յուսայ , մընայ , առնիկ կեանն .
 Չի եւս հաշուիմ եւ զննս երբան
 Աւուրց՝ որ ո՞չ եւս ինն աննն :

Վասն այր ոգիս իոնց է ցայովայր
 Ընդ իւր բափուրքն անափնս ,
 Վասն որոյ սիրսն իմ փոխէ զվայր
 Իր իմանինս անց անբաժնէ :

Քրէր յառաջ անկանել քո
 Ո զնա իճես իմ գողանայր .
 Եւ ասի . « Խորհուրդ մի դեռ .
 Աւանիկ այլն իւր եւ բստեռ .
 Աճան իմ, անա երևի Տէր » .
 Եւ ցանց, զբնուր մըսածուրիւն,
 Տանց յասուածեանն անդ իյանուն
 Տառ ինչ եղծեալ, նն, պախաւտ :

Եւ արդ, սրբիս խնում յաղէս,
 Ո՛չ քան զսրբայն ինչ եւ զիսմ՝
 Որ բոքովէ մօրն իւր բզնն
 Չանունն յարթոզ եւ բզբքսն .
 Ո՛չ աւելի քան զայցա այգուն՝
 Որ գայ ծագել յառաջ ետուն,
 Եւ զնա՝ նդ հասայն իրնդրէ վայրում,
 Ոչ քան զբնուրիւնըս հաստէն՝
 Ո զնա պասմէ զնա մըմբոցէն
 Հարցանելով . « Ո՛ր իմ Ասուած » :

Վասն այսոցիկ սքսնու է աննն իմ,
 Իբրև բզծով ընդ ծայր բախեալ գիւեթի .
 Իբր բզբքնար սաղմուսեղծովն
 Չի դագաղին ողբայ առ երի .
 Իբր բզբորէր խղեալ զամպով իւր մըբին,
 Իբր անարիլի երկին, կամ զիւ անբասուեք,

Եւ կամ որդեա զանմըխիբար ծերունին՝
 Ոյր սիր լըցեալ ողջոյն իցաւ կարեվէր,
 Բաւուր ոչ եւս զողբ իբարբանցն հասանել,
 Աղաղակէր . « Քողմէ զիս խօսել » :

Այլ զինչ . դն ինմ նբարտարիւն, զիս վրսեմ,
 Արդեօք բզբոյդ իմալլ ծածկես դեմ,
 Քէ մանաւանդ ազ իմ ինմնին պարտուրին
 Ընդ խաւարունս անպով իմ սրբին :

Իսանարիդ անդ յասիսան բզբէնի
 Տածուն կանայդ, այդ ծեբէ, մանկրթի .
 Ըզբեզ յաղուն ունին, իբեզ ազ յառին,
 Եւ փառք քո, Տէր, իբբքսն անդ վառին :

Եւ զնր յայնման սուգիմ բստեռ մբբազգած .
 Լոյսդ առ իննն ծածկէ զբեզ, Ասուած .
 Բիբք խոզարիւտ իցէն յաւէս, նն, նբսն
 Քան որ իխոյ խնարհին իղէմ :

Ո՛վ Ասուած լուսոյ,
 Լուր ծայրնիս իմոյ,
 Ըզբքիս աղէ հնր
 Իբրու զարնաւար .
 Ո՛ն եղիցի լայս
 Պարտասեալ ողբոյս

Տէր, իմոյ հայրսւած .
 Արժից իմ Աստուած ,
 Տխ գոր ես մաղթեմ
 Ոչ յայգում է դեմ
 Եւ ոչ յերկնից դէմ .
 Նքահարսութիւն վնն
 Տխ խորհրդարանն .
 Մինչ սիրեմք բզկեզ
 Իններս իսկ է մեզ
 Եւ յնա իսկ համբուն :

Սուրբ Գրքի մէջ յայտնուած

Սուրբ Գրքի մէջ յայտնուած

Սուրբ Գրքի մէջ յայտնուած

Ճ Գ .

Ա Ռ Ա Ն Չ Ն Ո Ց .

ԳԱՏԱՍԻԱՆԻ ԱՌ ՎԻՎՏՏՐ ՉԻՒԿՈՏ .

Սուրբ Գրքի մէջ յայտնուած

Սուրբ Գրքի մէջ յայտնուած

անվերջով կայի լուսն ,
 Չերդ գանգ իմ դարասան ,
 Մինչ յանկարծ հրճե՛ք ձայն ,

Ին յսնգէ զգնորուն :

Չայն մի յիս ազգէ բան :

Չայն մի յիս ազգէ բան :

Չիս ախորժ է բարբառ .

Ու՛մ զարբոյց զիմ ոգիս .

Բրննս զիմ լրտելիս .

Վ ին հանգոյցն կամ բրնար .

Չ! մոզեալ յամայիս ,

Մինչ առաւելն այն անցին .

Տոր ուսեմ սիրահար

Թանգուգեալ զբրնար .

Գայր առ իւր սիրունին .

Առ որմով սալ աշխար :

Սա մասադ եւ ջինջ ձայն
 Քողափացն է որդւոյն ,
 Խոնջ իւռ ինդ անդ հոգուն
 Աղետ: բրնուքեան
 Իւր առուս նեւազոյն ,

Յարկ անդ ուր զարարի
 Հովանի մայրեաց բաւ ,
 Չուր զեռուն անդ յարեալ ,
 Վարդին բուփ դալարի ,
 Առ որով երգ: հաւ :

Անփոփոխ անդ կենցաղ,
 Որ զօղ: զգիւ տանջեան ,
 Անդ ոչ փառք եւ կամ ջան ,
 Մենութիւն անբզբաղ ,
 Եւ աղօթք, սէր միայն :

Ո՛վ երազդ է անուրջ ,
 Այդ ոտինս՝ է բնաւ իր ,
 Կեանդ ինոյզ է քո լիր ,
 Կոնց , բառնայ հասակ լուրջ
 Քոյդ զարբուն եւ ձանձիր :

Ո՞ն , յասիս մեք որչափ
 Հառուիցիմք զառուս մեր ,
 Ա՛յնչափ ռանն ապալեր .

Անփոփէ սիրն այնչափ
 Չիւրն ըզկեանք եւ ըզուր :

Թ՛ոյզ ըզդաւս այս մարտի ,
 Ուրանօր խոնուրն որդ
 Թափէ: նիզն աւելորդ
 Իծըզօս իմն յարդի ,
 Չար զախտ այր անցորդ :

Ես իբրուրն անդ իվեր
 Գիւտեմ տուն մի ապիսակ ,
 Կարկառի յայն խարակ ,
 Եւ քրփիկ ձիւնաներ
 Իւր ոլորքք եւն համակ :

Անդ երբէք ոչ լլսես
 Մըսայոյզ բունդ եւ ձայն ,
 Եւ ձրզկէ նինջ երկայն
 Մի՛նչ յաւարս անդ կարես ,
 Եւ դառնալ անդրէն յայն :

Չանգակաց բուրզ շինին
 Անդուս վեր ամբառնայ ,
 Իր ուղերձ՝ ձայն նորայ
 Գի՛մէ յանոցն առաջին՝
 Որ յարժոյն շող ցորայ :

Աղօրից արուիրակ,
Մեկնի սուրբն ի վայրեն,
Կոտելով նախ անդէն
Ըզնիւդին մանկրեանկ,
ՅԱստուծոյ յարկս եւ զնն :

Ընդ վայրի վարդից բուփ
Գանգ վազեալ բացտկան,
Տես խոնարհն բզխուծան
Չի բնդ սուրբ ռանսն ի ծուփ
Չեռայլով բնբանան :

Ռբբացեալն անդ աղբիկ
Ռում սուղ գայ սուկեւան,
Յբնբանայն անխափան
Մանրացեալ զիւրն իլիկ
Հոլովէ ցրվախնան :

Անդ եւ կոյր՝ ուս զուղի
Հորդէ որդին ծանօթ,
Մուրացիկըն երկչոտ՝
Յորոյ ձեռս անդ յածի
Վարդաբան իւր մբնոտ :

Անդ բզմնն մի ծաղկունք
Մանուկն յանցրս զբզուէ,
Ներն բզբայլ բեսայլէ :

Ներուրիւն եւ արբունք
Սիրելիք ի Տեառնէն :

Կարկառի պատահան
Յանդասան մեռելոց,
Ուր ծրփուն ինողմոց
Խոսն բզմնն սրբնցեան
Մածկէ զբուն գեղջախոց :

Անդ ծաղկունք գեղաբոյս
Չարդ ի խօզն եւ կրնոյն.
Անդ համանյն՝ սրբութիւն.
Եւ համայնն ասէ . « Յնյս »,
Եւ յիւեն զարբնութիւն :

Միւն բիրս անդ անկանի՝
Գիտէ զնա սիրայիր
Ընդ շիրիմսն առեալ բիտ,
Իբրս զայն աղաւնի
Որ յարձաւ շրգակիր :

Կամ զայրի ոք սքանկ,
Ընդ ձիկ շողս երէկի,
Ի վերայ նոր վիմի,
Աղիսին նբանակ,
Գունս հարեալ կամ հանգչի :

Եւ լրջեալ շուրթն իյոյս,
Նրկատ ի խրմէն
Ձի զնոնեօքն հուպ անդէն
Արին երայ խորատոյ՛լ
Ծագել վնն էս անդո՛ւն :

Թախծութիւն էս անդոյ՛ր
Մեռելոց հրակէն մեռն՛,
Եւ ոգին երկնուզե՛ր
Կոնակաց կենցալոյ՛ր
Ձանճն հաւուի հուպ եզերց :

Ինքնոյ տեսնելու զայն զորս ինչ ինչ

Եւ ինչ ինչ տեսնելու զայն ինչ

Ժ.Գ.

ՅՈՒՅՔ ՎԱՍՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՐԵՔ ՏԵՂԻՈՅ.

ՅԱՐԳՈՐԱԿ.

Երուրեան կայ Սիովնի սուրբ անաոր,
Եւ նրնչէին երգ յասուածեանն իրնաւ.
Խրնկոցն անօք որ իբուրվաւն անդ հոնին՝
Նիշանէին, էս խունկ զերդ անպ անագին
Որսանայր ինեալ զորնով՛ւ սուրբ վայրին :

Անդ ուսուցիսք օրինաց, պիտն աղօթից

Իսպառազ կային զգոռալոյց.

Ընդ անժրայիսն յօճօք ըզբիբ ծածկէին,

Կամ առ ամբոխ նայեացս հրպարս պարտին.

Չերկշան արբուն հաւցատրններ ձայն նոցուն,

Չիմաստութիւնն յայնէր կրննիս նակասուն.

Ըզվաղէմի վերաբրնեալ փառս Սիւնայ.

Թրուր յալեացն էս խօրուաց անդ իլանջ

Ըզգոսք սեղալ էս բզմանանց,

Որպէս ինեանց անդ իբարձանց

Գտն, նկ Սարն, խնարն բա յոգրա բափանց
Տիւ Էւ զեղումն առաւ արդեանց :

Ոմն առաջի Էկաց մանուկ շնորհալիր,
Ամբոխն հանդէպ նըմին շեղի սայր յակնիւ,
Ապա զնովաւ պատեալ փակէր .

Լուսաւորել վայրն այն բըւէր
Իրոյս ինչ վին զոր ինք Էւք անգիսէր :

Ինովանեաց իւր խոյրոպից
Ճակաս ծագէր, իբր ըզնրույ
Մրացեալ յամպոց աղչամբողջից
Շողայ 'նդ սորսըս մերածայլ :

Ճակասն այն սուրբ Էր բախճային
Փարզէր զառօքն սաստաճաճաւոտ,
Ռոպէս իսեամբս սըրբային
Վրեմեակեաց նրսի սահար :

Երկնածոսն փայլակն հոգոյն
Անօրէ յակն անդ իւր մեղոյս,
Ռոպէս յաշեաց անդ կապտաօղոյն
Ասեղ բոց գայ յաւէս անոյս :

Իօսի, զիսուհնն անդ վարտնին
Յանպարտեան իւրեանց բնոյ բան,
Սիւնը Երկնաբերն՝ ունկն անդ Էղին,
Սիւնը սանաթին Սողոմոնեան :

ՉԱՅՆՆ ԱՌԱՋԻՆ.

Ո՞ր սխանեկի վէպք, Էւ անճառ հրաւայիս
Չոր բզճազին աւանդէ մայրն առ որդիս :

ՉԱՅՆՆ ԵՐԿՐՈՐԳ.

Մանուկն անդ զինչ :

ՉԱՅՆՆ ԱՌԱՋԻՆ.

Չարցէ՛ք զուարեցոյրն պարուն
Նոցա Էւք գոյ կրեցնէլ զբանքս նորուն :

ՉԱՅՆՆ ԵՐԿՐՈՐԳ.

Ո՞ւս այս Յովա .

ՉԱՅՆՆ ԱՌԱՋԻՆ.

Ել հա կեանց իսու Էրէ,
Յատուրեաց, լուր Էւ յանձաբ պայմանէ :

ՉԱՅՆՆ ԵՐԿՐՈՐԳ.

Չի՞նդ ծածկէր իսխանացեալ խուճանէ :

ՉԱՅՆՆ ԱՌԱՋԻՆ.

Գտն՝ յիւրն տար նրեմտօրիւն.
Իսխանն զորս անդ անճանօր ինչ կեանց .
Չեղբ արապոյս զամբողք սպգուն,
Չարքս էրանն իցամուրեան զինք ծածկեանց .

Եւ ոչ յետս քայց խորհրդոյն անդ իլիք

Ուտուցանել զերկին զերկիր .

Յաւազն էւ ջուր նրբահարսութիւն սերմանեաց,
Ապա զմանուն փայց ամ խար Գողգոթայ
Չոն իննհալամ մարդոյն խապուն զոր սրեաց՝

Ըզզեցաւ մեղս բզնուայ .

Եւ գրարեքաս սերմն ոռոգեալ իւր արեամբ

Հասուցանէր անդ առ Հայր

Չաշխարհ փրկեալ իւրով մանուամբ :

Պ Ա Ր Ն .

Սա իմաստնոյն էւ մանկան Տէր վեհաբուն ,

Լուսաւորիչ է մեզ ջան .

Ոգի վառիչ մեզ եռանդուն

Եւ առաջնորդ առ մեզ ուսն :

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

Առ նա ոյր ձեռն բզմեզ իրացոյն մեռէր՝

« Թող բզնաս զալ » ասէր :

Չ Ա Յ Ն Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ .

Եւ անա աչ խորհրդաւոր էւ բնդիլ

Տայ մինչ առ նա մեզ հաւատով՝ Ելանել .

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

Ասէր . « Ձեզ գանձ զայն գանձեցէ՛ք՝ զոր ոչ ժանգ

Մաւեալ ծախի՛ զպրնդեալն իզուր անդ փախանք :

Չ Ա Յ Ն Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ .

Եւ անա ձեռք՝ որ յայս եւեթ բան կապիցն՝

Հանդէպ նորա բացեալ բզմեզ զեղանին :

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

« Յուսացարձակ, ասէր, եղեալ ակն առ Հայր .

Իիծառն յերկիր ասս ոչ ունի ապարանս .

Այլ գրասնէ՛ յաւատարմիցն անդ իծայր

Աղիւս ձագուց իւր իկայանս .

Ոչ ծիսն յերկիր էարկ բզղառն իւր սերմանս ,

Բընամք վերին բոլոր մանկանցն իւր է մայր ,

Սա զնունձն ունի, նա զվեծասանն օրեւանս :

Պ Ա Ր Ն .

Իիծառն եմք մեկ առանդական, անփեսուր ,

Երդ օտարին մեզ պարզեւն ապաստան .

Մեկ այն նրնեղուկի եմք Բրիտսոսեան ,

Որ ոչ նրնեմք, այլ գրասնեմք կերակուր :

Չ Ա Յ Ն Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ .

Չինչ այլ իբանսն յաւելոյր .

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

Հայեցարձակ անդ յեղիւր

Չիսնդ փայլէ՛ շուտանն հոգաց .

Այլ յանձին գարդ լուսազգեաց

Ոչ քի՛ գործեաց ասր էւ քեներ ձիւնաբոյր ,

Այլ սրբափայլ ևս պիտն հանդերձս իւր ունի
Քան զպատմուան Մոզմոսնի .

Գ Ա Ր Ն .

ՄԷ՛ք էմք այն մեք շուտանն հոփաց .

Ըզուսակիզ գեղմն ոշխարաց

Ո՛չ մեր ձեռք ոչ Լըրէք անկան ,

Այլ անեսս ձեռն թզմեր գործուց պատմուան :

Չ Ա Յ Ն Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ .

Իսկ մեր մանկանցրս շնորհակալեաց ճր այն կար .

Առանց զանձուց են յարկիս , ևս չիք ապիկար .

Զի՛ք մեզ բայց ձեռս վերամբառալ լրակեայն ,

Առ բարձրեալն Աստուած ,

Ուսի՛ զայ զարձուած ,

Եւ պարզեւք համայն :

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

Ի՞նչ առաւել իցեն արեայք բաւական .

Բարեբարաց վաւարն մերոյ

Ազատեցէ՛ք , զանմեղութեան արկեալ ձայն :

Աղօթք սրբի՛ն անցեալք պրօշիցդ ինձերոյ :

Չ Ա Յ Ն Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ .

Ո՛վ Էրանի վասն ոյ՛ր սղօթք սրբապին

Քան իւրբրանց օտարին .

Յաղբեսաւոր իձայն որոյն ընդունի
Քան զուր գործեացն աւելի :

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

Աղօթք ընծայք են անասուս ևս մտաւօր

Չոր Բարձրեայն իսեղան

Մարդն առքերէլ պարտի յանօր ձիւնաբոյր ,

Եւ յանցրիսեղծ դաշխարան .

Զի՛նքդ զայդ ձօց բերել իպիլծն ամանի

Չոր սրբապին իւր ոչ սանի .

Այլ քան բիրեղ ևս քան զսուի իսրնկազեղ

Մնաւք ևս անօր՝ մանկանքն պիտն անմեղ :

Չ Ա Յ Ն Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ .

Յընդի՛ զքեայ ակալ ուխտ սրբիցրս մերոյ ,

Այլ այս մեր ուխտ թէ նրկիք ի պալլոյ ,

Եւ իբր աղօց ձայն իսանար հրեշտական

Որ անցեալ զանցաց իկանց կրկնեղոյ

Վերամբարձեալ հրեշի մի՛նչես յաւիտեան :

Չ Ա Յ Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն .

Ազատեցու՛ք , զանմեղութեան արկցու՛ք ձայն .

Աղօթք սրբի՛ն իմեր սրբից թէ սլանան .

Յամենակարն առեալ սարցեն զլուարբունք

Ըզմերս օրհնեղ ևս զարսասուաց մեր բարձունք :

Ազատեցու՛ք , անմեղութեան արկցու՛ք ձայն ,

Աղօթք սրբի՛ն իմեր սրբից թէ օրանան :

Ա. Ա. Ս. Թ. Ք.

Ո՛վ որոյ ունկն յաղփասին
Խոնարհի բոյն ճրնճրդկին,
Իծիլ խոսոյն իբրբար
Որ աղբրտ: դոյզն բզոտ,

Տէր, սիլ նոցուն մրիիրար.
Որ գիտես յնր դասս խոնարհ
Անկանի գաղտն այն լուսայ
Յաղփասին հաց առտեայ,

Դու որ յաջուսդ անդ ունիս
Բարձեալ կարիս եւ բարիս,
Զի նոցին հաղոր իխառնուած
Մընցի աղբարն եւ գրքած,

Դու եւեթ սիլ Նախայնամ
Մանիր բզմեր բարեկամ,
Եւ բզրիտուր նամ նոցուն,
Երկունացոցոցոց գաւնուն:

Սիբո՛ւ մեր մաղթողք ընդ նոցոս
Ոչ հանաջեն ըզնոսս,
Զի զոր տայ աչն՝ անգիտակ
Իսպառ նոցին է անեակ:

Այլ որ ընդ ֆոլ հաւասոց
Մածկին՝ բարիքն իգործոց,
Կրուուեալ ինճեառ անդ նոցա
Քեզ մասնեցնն ըզնոսս:

Այլ զիպճն՝ անդուսս իսկսուած,
Եւ զհեծ սրբիցն բսֆոլած
Քոյով, Տէր, լնւր գրբարքեամբ,
Մի՛նջ շեւ յայնեալ լեզ զբրբամբ:

Եւ նոցա մարք, ճինուուրց,
Կեցցեն եւ յե լի աւուրց,
Եւ զոր յաստջ զիս ծընան՝
Որդիք՝ մի որբս մընան:

Այլ ազգ նոցին տեսեցէ
Իբր բզկաղկիսն իՄամբէ,
Ոյց ծեր բունք սան տեղի ոչ
Մի՛նջ շեւ շաղկեալ եւ բողբոջ:

Կամ մրեսազեղ իբր բզլուրս
ԽՍիլովայն անդ աղբիւրս,
Ուստի այիք ոչ վիծիկն
Զեւ հոսեալ այլ իտեղիկն:

Ա. ԱՄՍԻՐՅԱՆԻ

ԿՕՇԵՆՈՒԿ

ԳԻՐԻ Գ.

ԱՎՓՈՆՍՈՍԻ ԼԱՄԱՐՔԻՆԵԱՅ
ԳԱՆՆԱԿԱՆՆ

ԳԻՐՔ ԶՈՐՐՈՐԳ.

Ա.

ՆՈՒԱԳ ՄԱՀՈՒ.

Ղանձն իմ, ճն, Ել Լան բզափ Բն իվեր.
Այս հաւատոցդ է հանդէս.
Վրսեմ պանուդ մի անպարիսն առքերն
Կայեալ՝ զոգցդ. « Տես՛ք, զոգայ նա ինձ պէս »:

Աւանիկ ժամ զոյր զայ բզնէս
Յախէնից այց լուսաւէս.
Ժամ որ դատ բզիւանն համբուն,
Եւ անդ նրե՛նէ զաննանուրիւն .

Իսկ առ նովա դու դարկացցես
 Ո՛ր զաղիպադիտն յառով ողիս .
 Դու զայնմանի իսա ինանի
 Հանցես եւ ցայգս, յոր ասէիր .
 « Կեամ, նրադիւմ, հեծնեմ, ան...
 Մեղցում առ գոյ յաւեմ անման » :

Մեռանիս դու, եւ զգն մարմին
 Օրէնք երկի սլուեալ աւելին .
 Ո՛չ եւս թգաս բեան բզբղմոյն
 Ո զքեզ պրդծերն յառաջագոյն,
 Կեալ էր բզգալ զայդ բեան անման .
 Եւ երկամիմք կարդայցես ման
 Ըզպան ո զքեզ փրկել լըիս .
 Այսպէս բարուկ զերծեալ հազիս
 Կարծէ թէ 'նդ իւր սանին շարայ
 Եւ զծեալ զոյր կիրս ոչ եւս բզգալ :

Օ՛ն անդր ինիւքն եւ իբզայունս
 Ըզսպանին թող հրապարտունս,
 Իկեանս ողբոյն դու լեր վրասան
 Եւ ինաւասս ուր էր քն շան,
 Իլին պատում անդ ինոյին
 Եւ իբզացումըդ ու ներին՝
 Ուր ասէ կեալ եւ զնն իսկ իոյդ .
 Ա՛նձն իմ մեռիւր դու 'նդ ման անոյր,

Սէր, յոյս, հանդիւմ զորոց բարեաց
 Գիտեն քան զոր վր նրեաւոց :

Զինչ կեանս էր քն : Ահար, սաղսւկ վրեսակէզ
 Եւ առ իյոյս ողջակէզ .
 Երկար հանդիւմ հաստաց զոր համորէն .
 Եւ մինչ զեղուն թնգլէր բածակ անորէն՝
 Դու զանապակդ նեղով նրէր իլերկիր
 « Անմանութեան եմ ծարախ » զասէիր :

Յաղբիւրն երբաս դու կենդանի
 Ուս ծամանակ, օրն նեղանի .
 Ինով անյասակ, աննզր, անմուն,
 Լի հանապազ, ցանց բարադուն :
 Արի զոյր շեսցես ծնունդ նորայոյս՝
 Չափեսցէ ոչ եւս յարապոյս
 Ո՛չ զ՝ իվախման հասեալ բզկեանս,
 Զերդ արժին իմեր սոս օրեւանս,
 Ուր գլաւեիալ ծաման իներկայն
 Յազաւտ անդր իյապագայն :

Մտան զաշխարհ որ զքեզայ յեղծ,
 Մտաւ դու գրասիրն մըքոյեղջ .
 Եւ Եզրափակ աշ քոյին ճն
 Գրացն զխրեանցն բզնորթօն .
 Գիտես զմքնքոյդ զայդ կապոյս
 Որոց կամարն քսկայանոյս :

Բանին առ Էսս լայնել սակաւ .
 Ընդ հուպ աղեղ նոցին անբաւ .
 Լիցի ղեզ այն զոր նաս մ' աւազ
 Յանգեղ իրոխս անդ երկնավազ .

Չերկնից գրնաս տեսանել զաւուր
 Որ զանպարոյր ծաւալեն զաւուրս,
 Իբր ըզփռչի ինչ կենդանի
 Որ յասուածեան շունչ տեսանի :
 Չուարք այն արփիք շոյց առ Բոյից
 Բացուս ըզթոյս զուսակէին՝
 Անա փրքքին ղեզ ընդ առաջ,
 Եւ անդ անձնիւր յիւրեանց աւաջ
 Կանխեն յողջոյն ղեզ մեծն յանուն
 Չոր վերերգեն երկինք հասբուն :

Ո՛ւր են, հարցցես, անուշք Բոյին
 Չոր արձակէր սիրց առ նոսին,
 Իմուք զիւեց յոր էլանես
 Չի քափ ընդ բոց նոցին անցցես,
 Հւոցք քէ նառ նեւն իցեն ոսից
 Քո սիրելեացքը անձկութից
 Ոյց վայր մնացին յաստիս քափուր,
 Եւ գիտացես յոր արդեօք հուր
 Խըլեալ յոգւոյց նոցայն հոգիք
 Յելսն անդ քողին նեւոցն ըզկնիք .

Տեսցես բրնակք նոյն անան
 Յերկնից ծրփուն անդ յապարանք,
 Իրոխս, իլոյղ, կամ սքրսարունգք,
 Օղոց Էս կամ բոցոյ ծընունգք,
 Դառք Էրզնցիկ, ձայնք օրնաբարձ,
 Եւ հայիլիք հոյ յաւաղարձ,
 Թեւէ ու սողէնքն զեհովայն,
 Փռիք կենդան սանարին այն
 Ոյր մէն նիւլէք դիտեն ըզնա,
 Պաշտեալ իձայնս « Ովաներն » :

Կենաց խաւրք այդ Ովկիան
 Իփինդ Էս սեր յորձանական,
 Դոյ ման ըզբեզ սուգել խմանչ
 Իբր ըզկայծիկ յարժայն ճանանչ .
 Հասանք նորին յայց մբեսափայլ
 Տանին ըզբեզ, որ կապ իմաղլ,
 Միեն յարագուճոնն իյարեզակ .
 Իբր յարուցեալ իծով կոնակ՝
 Որ անդ յափունս ուստի գայ իոյս
 Վարէ զփրկուրն, Էս անուն իոյս :

Ատնոյ ինչ էր քո գրքնորին .
 Եւ պաշտեցնոյ զազատսրին .
 Եւ յանպատիճն իզրկանաց
 Է՛ր դարձուցեալ քո զակն իբաց .

Արդարութեան էր և ծարուս
 Անօր յախից, արին պարտա,
 Արկանէիր արտօր արեան
 Մինչ նուաստօրին, մահամբ մարդկան
 Զանմարտօրին բողբոյր անգոր
 Կեղեւանց նիտան հրգօր :

Զերջանկութեան եւ լաւութեան
 Է՛ր և զգացեալ վեղ մեզքնչեան,
 Կամ զառաւել խիստ բզկր իս,
 Սրբի զմբոյսմն աստ սրբիս.
 Շիկնէիր ինչ մարդոյն յանուն
 Յոր Տէր ծրայի՝ մինչ սիգարթին
 Տայ զայն անուն յայս մեմենակ՝
 Ոյր կաւ էս բոց են զբազանակ,
 Յնյժ արհամարհ՝ թէ լոկ հոգին,
 Յնյժ վեն՝ թէ լոկ իցէ մարմին :

Արտասուէիր յորժամ իրոյն
 Պըրժէր բզկաւսս զբոյրարտօրին,
 Կամ հաննարոյն յորժամ իրանդ
 Խորակէին թեւ պարտանդ,
 Արտասուէիր մինչ բնդ իւրով
 Մոխակն անեալ ձագս բնդ թեւով՝
 Յանգեղ մագիլն անդ անկամէր,
 Յորժամ մանգաղ զվարդն հասանէր,

Գեւորքիբ կամ մկեղեւ կոյս
 Մեռանէր յիւր սեր նարոյոյ :

Է՛ր և զգացեալ զունայն անձիբ,
 Եւ զանողոքն այն զգնանձիբ,
 Եւ կամ զաշինն բզկոյութեան՝
 Զիննամբ ինիս անձուկ շրջան,
 Եւ նեճարթեանց յարբուեստ ապու
 Զտիկ բամակին նշ արբէր զու.
 Եւ մինչ էիր անդ բարեփառ՝
 Ո՞չ բզկայիր վիշտ անպատեալ,
 Եւ վառ իվառ իրաց սեճանք՝
 Որոց յասիս զուն լոկ անուանք :

Բերկեանց ապա հոգից ներդն,
 Զի՛ լաւապոյն շուես իղն՝
 Ուր բախտփի արտօր ամէն,
 Ուր բայս սեճումն է համօրէն,
 Եւ անձն այն որ ասք եղանի
 Ո՞չ ինչ յասի կեանց ասի՝
 Բայց զոր վեճիցն է հաւասար,
 Որդես մրթին դեռ էս բլաւս
 Որոյ բասուէրքն շիջանկին
 Յորժամ իվեր դիմէ արփին :

Անդ արտասուէր և և անբաւ՝
 Ի՛նչ յախոց արեւալ զերկեւալ,

Այնքան սրացեալ ուխտ երկնամաս
Գողթ իսրէեղ եւ բարեպատ,
Այնքան հառաջ անդ սքստութեան,
Աբուն ժող երազ պնեան,
Անդ բարեկամ ո զեզ բոլին՝
Գէտակն իւուն Բ կան յեթն,
Եւ կարկառն գաշ լիախր
Յանմանութեան պարզեւ եւ ձիր :

Ո՞չ տեսնես դու անդ յասուր
Շողեալ բզկաձրս ծուխ յերեւ,
Լքես զգույն ո զեզ սանի
Ըզտինդ թեոցն իրըռտանի,
Ընդ հուպ յամբոց սանեալ դու յամբ
Եւ բզգայցես բզեղի անձամբ
Ըզփաղ կայիցն տասուածարեակ,
Ռուլես ցրեղեակն իւոզ արեակ
Վերարեւեալ դէպ յաւալոյս
Ձրզէ գարիւոյն զեր եւ բզոյս :

Վրոսաց դեռ ժամ մի տակալին,
Գեռ եւ հրածեւս մի ցաւազին,
Իյոյոզ հանգլիւր ապ՝ անկասկած,
Ձի գարբնուցուս իհոյ Ասուած :
Այսպէս յարիխն անոյր նաւաս
Ծոպեալ նաւուն զիր առապաս,

Անես բզգայ ցամախ իծով,
Նընէ գերկիր յերազեղով .
Եւ՝ իգարբնուլ դիպի ափանց
Որ Բան բոյնն իւր գեղապանն :

Բ.

Մ Ա Ղ Ի Կ Ն Ջ Ո Ւ Ր Ց .

ԱՅ ԳԱՆՆՏԻՆԷ

նդ ուտի խունկ գայ եւ զքնուս,
Նեւի յախանց, յազապօսի չտւս,
Ջարմանագեղ փլքրի ծաղիկ,

Յանայն իբոյ իւր նաւասիփ
Ըստնշանան թզմայլիկի :

Չինչ անուան նորա կոչ .

Ալի՛ք զայն նեձեձեն ,

Մեռանի՛ն եւ շաւեն .

Չիւրն անուան զիսնս կոչ .

— Ո՛ն, ո՛չ :

Ի՜նչոյի՛ զարմանս ինն եւ գայցնիփ,
Իւր խանձարու՛ք՝ ե՛ն ալն աղիփ .
Չի՛ք թկ ուր զնս կապլ :՝ նդ երկիւր ,
Ո՛չ ձեռն ուր զիւր հարս ծաւաւ ,
Եւ ոչ ընդ չուրք խարխիսի բրնաւ .

Չինչ անուան նորա կոչ .

Ալի՛ք զայն նեձեձեն ,

Եւ վազեն եւ շաւեն .

Չիւրն անուան զիսնս կոչ .

— Ո՛ն, ո՛չ :

Տրտայն է նա իբրս գայսեր
Չորոց արքեալ զերանցն է սեր,
Եւ մինչ ծրփանք կոծեն ալեաց՝
Իկողմեն իւր դեռաբաց
Կայլալի՛ նոյգ իմն արսասուաց :

Չինչ անուան նորա կոչ .

Ալի՛ք զայն նեձեձեն ,

Եւ վազեն եւ շաւեն .

Չիւրն անուան զիսնս կոչ .

— Ո՛ն, ո՛չ :

Կարապ՛ անդ սեռս լուզի՛ն իզուցոյ,
Մոտուս գաշաց զիսէլ թզճնուցոյ՝
Չըկնորսն իխելը հակեալ կուրի՛ն՝
Կարձէ՛ թէ՛ առաջ խաւրք բուփոյց
Անկեալ իմուն իցէ յերկնոյց :

Չինչ անուան նորա կոչ .

Ալի՛ք զայն նեձեձեն ,

Եւ վազեն եւ շաւեն .

Զիւրն անուան զիսն կոչ .

— Ո՛ն, ո՛չ :

Ընդ մրկանունն ծրփի ուղիսին

Որ զայն ձրգել կարծ: իմիսին,

Այլ սիւ կամ վիսն որ անցան:

Ինոյն բզնա գսանէ սեղի

Որ մերս յաշաց կապեալ բրլի :

Զինչ անուան նորս կոչ .

Այիք զայն հեծեծեն,

Եւ վազեն եւ շաւեն .

Զիւրն անուան զիսն կոչ ,

— Ո՛ն, ո՛չ :

Նաւորդն ասէ . « Յաղի ծրփանս

Ի՛բր ընդունի անոյշ դա կեանս ,

Անզուգական եւ չբնաղ բոյս ,

Զի զանման զիւրբն ձրգէ հոյզ :

Մովուցն անդ յալս երբայ իխոյզ » :

Զինչ անուան նորս կոչ .

Այիք զայն հեծեծեն ,

Եւ վազեն եւ շաւեն .

Զիւրն անուան զիսն կոչ .

— Ո՛ն, ո՛չ :

Ըզծովայնոյ ծաղկին զայցնիմ

Գիսեմ ծաղկամբ ալլով իւիմ .

Տունկ անցողուն եւ անարմատ ,

Իրնդրէն համայնիմ , եւ զգիտ: ոմ

Թէ հոյզն իմի գայ սրտէ լոկ :

Զինչ անուան նորս կոչ .

Այիք զայն հեծեծեն ,

Եւ վազեն եւ շաւեն .

Զիւրն անուան զիսն կոչ .

— Ո՛ն, ո՛չ :

Գ.

ՎԱՍՆ ՅՈՒՆՍԵ ՊԱՆԱՍԱՆՔ.

1826.

՝ Եւ Աստուծ էս զօրօքնանց ,

Ո՞ք էս Աստուծ պատերազմանց :

Տէր, քէ շտունես պատասխանի՝ կարօնչին .

Ըստերկ շիբին զնեօք նոցա դեղերին .

Տես նորդենեալ իմազմաց լոյս կապոյս

Երամ երամ զինակապոյս .

Ինէր էս սրդայք, կոյսք սքսարունդ կալեալ յան ,

Որ դեղին ընդ բլբենամանս և ընդ ման .

Հային ընդ ծով նեւս ամբառան իրախանն .

Ո՞ք էս Աստուծ էս զօրօքնանց ,

Ո՞ք էս Աստուծ պատերազմանց :

Յտանէիր դու, և Բարայլ անդ զոքեր ,

« Կան մի երբէ՛ք ևս կամ վաղիւ, Տէր իմ Տէր » .

Վասնեալ իղէմ մասրթնէ՛իր, և Ասար

Չես սեռեալ զաշ քն սաղայլեր տաքար .

Ետնն անից ցրուեր խոտանս ըզմարին ,

Եւ սպիտակեալ սակեր մեզ ռան նորդէին :

Իսկ նր իցեն, նր այն վրեմէ տեսարանի՝

Չոր ծագիլ Կաղայ տեսին, Ալիք արեւտանի

Չինն, քէ երկրի մասիրտակն՝

Երկնից այլ եւս նրաւուն շիցեն :

« Փրօղէնս բզմեզ » անս գոշ ազգ մ՝ անգրուս .

« Վասն անուան քամ անկեալ զքնամք իրօրուս » .

Լրան լեբին, և Ասիկոյ արնագանգ ,

Յայրից իյարբո կրկնեցին բզդոյն վանգ .

Ընդ հին փռտովն Արեւի բբեզաց իզոյն նայն

Եւ ըՍպարսա յաւեց յաւեր գրկաց զայն .

Լրան զայն ծովք, կոնակ յախունս անց ծրփան ,

Նտուն անցաւուր և կայսի բարնուն զայն լրան .

Աւխիմ յեղայ , զայն ևս արծախն անգրայսմ ,

Եւ դու էք նշ պատասխաներ նվ Աստուծ :

Իգիւբեաց յայց կարդացին բզմեզ . Տէր,

Ըզմեզ յանուն վին՝ յոր սպառէ սիւնդեր .

Վասարն քն զղիտքն փրօղեցին մանացուս .

Եւ զանգեցին, Տէր Տէր, բլրոցն ընդ առուս

Չփոշին շիբմաց ևս ըզմոխիրս յաւեամ ,

Չի ընդ սեղանս շինեն, Աստուծ :

Գնդ ի՛Պեղոս սեղան, սեղանս յեղինայ ,

Ի՛Պրզաւստ, ի՛Մարտարն և Լեւիտայ .

Սեղան յախունս նր արտառէ Մաղամին ,

Եւ ուր Պրզաւսն խոկար իղուի անց սարին .

Հիմ դաճակաց շիգէ իզուես այն նրեղնո
Տալ նրաւայի գիւրեանց պայման եւ գորէն,
Երբ դիւր ինչ է լեզ իբարբաւ մի ձայնի
Չագոյն շարժման նեպէլ գրապէլ բաւ կամի,
Չեղ լարն ոսկի բնդ ու մասամ իծածան.

Մինչ և մաւալ շափաւ յայերս անդ մըմունջ
Հասէ նեծման իբարբաւ,

Իբր բզիագփուն ծուփս բնդ սափաւ մ' իսրաունջ
Անայլայլակ եւ անբազաւ :

Մինչ և գեղօն գողեալ իխազս անդ յուր,

Իբր ոսկեծոյլ արգրայ յոյակ զուգաւ ուր,

Գրկին անձայր մարգրատաւաւ անկուածոյ

Առանց օղիցն յեղեղուկ բեկեղոյ .

Մինչ և նրաւոք շեշեալ իսուր ոլորակ

Քափիին շրքանց ևց իլրասակ

Իբր բզգանակրս ստունորակ,

Կամ մարգարիսս սոք եւ պինդ

Որ իսեսողն անկեալ զան բինդ :

Մինչ և տղ իծայն նեծեծէ սէր,

Մինչ բնդ նարաւած գոր էնար ոլորս առնու նեւ,

Մինչ որոսայ զայտոյք, բազուկ նրաւոյի,

Ցուր բեկբեկին ինուունջ ոլորս եւ աղի,

Մինչ գեղձնու ձայն և բնդ բրբար մըրցեղոյ,

Կամ իանդ լզնս նագագս իվար առնեղոյ,

Ըզբիւրս ոգուց ու մի զգաւուած լակ ունին՝

Ցնորից իրեսս սանի յերկին :

Անց լրտելիք մեր և ձայնից լեալ բարուի՝
Ըղձան անման ևոյզ գարբակ խաւսափուկ,
Ուրեզոց նարեալ պաւսոսն հոգին զողորջուն,
Հողին՝ ուր ևոյզ բարբաւ սխրեալ է նամբուն,
«Բեզ ննագանի փառայն նամբոյն՝
Որ իմբրիկս նասի բաւ կամս անց հողունց :

Լ'բր օզն իրկս յեղանակեալ ևազցրածայն
Հասեւ իմեզ վեճ լզմայլունս կաւէ զայն .

Չի ձրկի սիւր բզնես նրեւմանն ուր ցրկի .

Ո՛ր, ևանգ՝ իխորս անց դաճակացն է նոգի .

Չի հոգին այն զրնայ մաւալ

Խնէն մի վանգս ուր իծայն և ոգեալ .

Եւ ձայնն արթիցս յանկարձ յառնեն պասայիսն ,

Մինչ շեւ նոսեալ է դեւ անոյն այն նրեւման .

Եւ գեղր բրնդիսն զի գարբուցէ սանարին

Չբխր զանս ինիւր՝ ուր եւ նամուս բարբաւին ,

Հողիլ՝ ոյր գանջ զըրեթէ յականջս ամենայն ,

Հասէ հոգի իվայրս նամայն

Ո՛ւր եւ ևոյնոյ նրեւիցէ ձայն :

Մինչ անտրան գիւրեցն անկեալ յամբ բասուր

Քրքրելի գայ զաւնին եւ սալ նանգիսս տաջ մեր .

Մինչ դաճակաց տոխակ զըմբեալ իտախն՝

Գրեւէ մայրեացն նեւիցէ սրեալ լրուրիսն,

Մինչ խոյ առեալ յասեղ իխուռն անդ ինոյլ
 Աստղն՝ անբշից իբացխորիկ հազի հեոյլ,
 Եւ սիրայեզս ակն բնրանայ զննն գեռոյն՝
 Որ ինիրնեալն ալիս զբլ՛ գգունն լուսնոյն,
 Եկ հրազել անդ ուր նախերզոս սայ պոր,
 Եկ հրազել իփայլ ջանիցն երկնաւոր,

Միայնութենն վասն Եկ ոգել .

Չօնեալ զիւրեց երգդ ննես լիցին առաւել .
 Վեն յոյժ է ձայն քա վասն ռամկիին Եւ լուսոյն,
 Պանեն ցաւոց թգրս գաւառս ազուազոյն,
 ՅԱստուած Եւթ քա զոգեվառ ծրխեսա շունչ .
 Ողբ Եւ աղօթք զերգոց ծրնան թմբրումնչ :

Իդոյն յայդ ձայնս ո հօր քան զբանն Եւ զբրին՝
 Իզն դեռ ակն արտաու՛ր սեռ ցամախին .
 Զիղջ՛ ամոհեալ, ցա՛ր զբաննն դիր նեւի,
 Խանել յոյս Եւ դառնութիւն փարոսի .
 Ըզիւրն յերկար փակեալ՝ հառաս մի բանայ,
 Այր անաստուած ըզբիքս յանգէս ամբառնայ,
 Շարքն ուսի սէ երբէք աղօթք ինչ բրուան՝
 Զայս առաջին մքննչ՛ զանունն աստուածեան,
 Խորհրդաւոր ձայնք զիւրեացքն զուարթոց,
 Եւ բացավառ հառասէ՛ չեմիցն այն ուղոց
 Զոր դեռ ասեանց կաշկանդէ՛ բեռքն կեանց,
 Յերկին՝ բացեալ ինոցդ երգոյ՝

Ճախր բնդ ձայնիդ առնուն իրեսս ննեսալաց :

Ե.

ԻՆԱՆԳԱՆԱԿ ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՆ.

Ո սի զոր նոյն ամէ յազունն՝
 Սողոսկի յիւրն ինեռաց,
 Ազրանն ո յիւր հրսկէ իդունն՝
 Մընայ նայիս փրբանաց :

Իժօնական մնարաց մեր ձայն
 Լեռնի կըրոցդ, ո զուարթանք .
 Զայցուածս Եւ աստ պերճանքս համայն՝
 Զի յորդրին թզգայունք :

Վայելեցէ՛ք, երկիս իշխանք .
 Յայս զբրութեան օրեանս .
 Ասէ՛ք աղօթք Եւ թգրաւանք,
 Ուղղորմութիւնն՝ է ննեսանս :

Պ.

Ք Ա Խ Ի Մ Ք .

ապր երկնից զիեռոյն
 է քաղձեալ անձն հանգոյն,
 Յարժամ արիև այն իմուն
 Իկարմիր խորանէ
 Ըղբբունճն արկանէ :

Ջինց եւ նա եւ հեօսին,
 Ընդ գնացիս իւր ոսին
 Ասեղաց հոյլ՛ փրփրին .
 Չոր յաղուն լուսազարդ
 Ակն ունել ոս եր մար :

Անդ կրղզիք լուսեղլն
 Շողաղունք քան ասէլն,
 Եւ աշխարհ լղճես են,
 Եւ ծրփանք անդ լուսոյն
 Որ աշխարհս են հանգոյն :

Յայն միշոյ անտանան
 Լքսին պար՛ խորհրդեան
 Մերք երկնից՝ զանուրեան,

Մերք բրուան զլուարնոյն,
 Բարեպաշտ կամ մարոյն :

Եւ մախուր կայծակունք
 Որ յօզոց մեր հարունք,
 Պաղատանք մանացոյ
 Բոցստուր անդ իրեւ
 Ամբաստան զմեզ ըրեւ :

Տրսմութիւնդ ոգիլիւր,
 Ո՛ն, յաշտս հասցիւր,
 Իր բզգոն այն իշիւր,
 Յար երկիրն արգասանդ
 Չերկնից ձիւր ղիսէ անդ :

Բամբասել մի գայն պան
 Որ աւ Տեր անձ հան .
 ՔՔ իծնունդ թէ իման
 Լալ է հարկ անհրաժեշտ
 Կամ զախար կամ հրածես :

Է.

Յ Ի Շ Ա Ս Ա Կ .

Ա Յ Ի Շ Ի Ա Ն Ո Ւ Ն Ի Ն Օ Ր Ա Ն Ճ Ի .

Եղէր յայիս ծովու զախոսն իփրփուր
 'Նաւ շառաշուկ արտաբնեղ բոց Էս հուր.
 Քերտաք գնփն ուր կայ Վեառվ ծրխարձակ,
 'Նօնն էին սեաւ, չուր կանաչ, օղ կապուսակ .

Կոնակ մի գնէս մեր կրքեկով խրնդամիս
 Իծովային սրտիւր բզնաւ մարգարիս.
 Իբր բզնիսիկ սուրք գի սքիտեալ իբրձակ '
 Յանցաւորաց ցօղ: դէնս աղ Էս կալլակ :

Ամարտնին զիւր գեղդ այցն յախեսանց
 Բիւրուհն առ մեզ հայր բբքօն իբարձանց,
 Ասեղփ ' ծաղկունք փրքքով իկէս զիւրից '
 Ընդ մեր մասամբ յերկնիցն իորտիս փայլէին :

'Իլէ յարկ հաւուն, կանանց որսանն այն սիրուն,
 Ճակասք նոցա անկանէին առ իխուն,

Մինչ կոնակաց մանինն յորել բզնոսա '
 Ուռնոյր գոգէր բնդ ձիւն ծրղեօքն նոցա :

Հողմ որ յափանց անդ շրնէր շերմն Էս ուժգին,
 Աներեայք շօշափ անեստ սիրողին,
 Տոնէր բզկս վարսից դիմացն այն սքոնցն,
 Ոյց իբարձանց սային համբոյր շող լուսնոյն :

Կիսոցն բզնամբ անդ ունէրով զիւրեսանց շունչ,
 Այլք խրնդէին բզնիւրն յերգոցն իմբումնջ .
 Մասաղազոյնք յային, սափտրփ բարաղուն '
 Ուր գուրք փրփրեալ Էս ինառաքս զեղուն :

Իմէջ խոնուն դիմաց խարտեաւ այն իբրփին '
 Յամն յեց յարմուկ մեկուսի բիրբս յառէին,
 Ոյր իղաղուկս անկայս հակաս կընամայր,
 Էս խառազոյն նրկանն յերես անդ սրանայր :

Անդ բզնայնուննք ամբոփ բզքիբ գիշուցեալ
 Յականողիսն ամէր ' իբբաս ողողեալ,
 Թուէին շարբուննք ասել յԱսուած գոր մաղբէր,
 « Խոյն ծամուս զիսս յախեսան արս, Տէր : »

Որ բզգիւրեօրդ զայդ հարին յիսս իյուէ '
 Ո՛չ աշխարհացն այն բոյր հողմոցն Է սնուն,
 Ո՛չ ասող, ոչ նոնն, Էս կամ ալիք ոսկիւլէս,
 Ոչ առ կայմին անդ իխաղ պարք գեղուլէս,

Այլ այն նակաս խոնուն, նրկասն այն խաղաղ,
 Թոր Բան զանդունդն եւ զանազոցն իսկ, աւնդ,
 եւ հեծն այն նուրբ որ զգլի մի վերտանայ,
 Սուրբ զերդ Երկին եւ իբր բզճով մեծ անգորբ :

Գրքի մասն իմաց ապ սկսի :
 Մտնեն իմաց Երկին

Ք.

Ա Ռ Ս Ո Ւ Ս Ա Ն .

ինչ դալայլիկդ Երկնագլցիկ
 Կանխեն լրամանց զիւրոյ,
 Ո՛ր մեներբեանս պրլս բուռցիկ
 Չգիտես զի զամ բզնես Բոյ :

Դու ոչ գիտես զի իմն ականջ
 Քովեպ յանոյզ իմս ձայն,
 Իդաւնակաց անդ հիաստանս
 Կայ բնդ մայրեօն իզամլման .

Ո՛ն, ոչ գիտես զի իմքն շուրս
 Չիւխէ բնդ շուրբն իխուստի,
 Հազիւ կրիտեն ոտ անըբուր
 Չի մի սերեւ սան սոստաի .

եւ թէ՛ եւ այլ ո՛ր բանասեղծ
 Յայր շիբ արուեսդ իմարին՝
 Կախանմարեկ կրիկնէ՛ զիւրեղծ
 Յայգուն բզսաղոյ յանստիին .

Այլ թէ՛ զիւրեցն արփի միտ,
 Բեզ իլուր յափն անդ շերտնց ,

Ղուդես դու զանճն ոս իյոստ.
Իրփուն արոյն յերեսաց.

Եւ քէ վրսակ դիպեալ իխոշ
Վանէ զդուն խիեն ընդ առաց,
Անճակելով զմամոս խախոշ,
Յուզեալ լրտէ հոյդ աւառ :

Ո՞ն, սրբառուշ եւ վեն Բո ձայն
Կարի է ջինջ վասն ասեակց.
Արուեսն ո զլէզ արձարձէ այն
Քերումն իմն է երկնապաց :

Քո նրառուդին սոյլ եւ մրմունց՝
Է ներդաւեակ խառնութիւն
Որ ինչ բնութեան հաղր է արունջ,
Որ երկնից մեղմ հեծութիւն :

Քո ձայն, արդեօք զիեսս իսկ ոչ,
Ձայն է կապոյս կամարին,
Ծառոյն, ձերպի ձայն պերճագոշ,
Ըստւերք նիրնեալ ծրմակին :

Քաղեալ հաւաք առնուս հրճիւն
Իկարկաշել կոնակաց,
Իսապարուց անդ արբնջիւն,
Ինրաղեալ թինդ զանգաց :

Յաղբիւր որ շիր շիր դրդրնջէ
Մերկն իծայուէն իցուոյ կոյս,
Եւ զկամարուն իւր անդ հրնջէ
Կրննուալ բզձոցն իւր կապոյս :

Ինճեսպար ձայնս անդ ողբոց՝
Ո զցայգն յոսոց զան բաւուս,
Իձայն պերճոցն շիջերոց
Յառուզ պիանցն, իւամբուս :

Յանոյջ հրնմանցն այն յոր յողուած
Խառնի ազդումն երկնաբեր,
Ըղձայն հոյին արար Ասուած,
Գու առնես զերգդ առ զիւր :

Ո՞ն, այդ ցայգուն տախիլ հաղցուն,
Եւ սուրբ խորհուրդ երկնիցն,
Եւ ո գրածակս հակեն՝ ծապկուն՝
Իբր բզափար բուրվասին,

Տերեւ՝ որ ցօղ սարտիկն այգուն,
Մայրեաց այդ շունչ զովազին,
Բնութիւն, Բանի շնուն եւ նոցուն,
Ո՞չ պիտէ ձայն մ' եւ նոցին :

Եւ ձայնդ անա խորհրդաւոր
Չուարքնոց եւ ինճ լու իլու,
Յայգուն հառաշէ այն հողմուր՝
Թրուշնիկդ անոյջ դն եւ դու :

Ընդ իսն բզձայն խառնեմ գոյին,
 Կոյն մեզ ախտե՛լ իլուր կան,
 Այլ քո մաղթանք էրեւային
 Քոնչ եւս յերկինս անդ սրման :

Գայք բրնուքեան են մյոյ գան՝
 Որ մաքրուրիւն է եւ սէր,
 Մըմունչ նրափառ եւ վեճամանց,
 Զերին զիեւրց երգն յերե :

Իսկ մեր իձայն անգեղանի
 Որ նեճէ յեւս անդ սրբից,
 Մի՛ս արսատու բզգորդանի
 Եւ կամ շրտինդ է՛ն քախձից :

Թ.

Մ Ա Ղ Ի Կ Ն .

աղիկրդ այդ ինձ քրահան է սաւոյն՝
 Զոր իւրն իկաղ ժամանակին սուգեաց գեհ.
 Քաննից բացեալ ցարգիսանեցաւ ծաղիկնոյն...

Այլ սոյն այս ցանգ ինձ յերազել այս յաւէ :

Եր մի յառուց ար ջի՛կ երբէ՛ւ մտանալ,
 Օր վեճարասս, ու՛մ արձոյ, ջի՛կ վաղորդայն .
 Ի՛մ սիրունիկն՝ որոյ զծաղիկն էր հաղեալ՝
 Յերեկոյին քօրափելով յի՛մ նեւս գայն,

« Աւեզն կեոս, աւե՛ր ցիս, ճն սիրելից,
 Սանեալ զաւուրն ինչ մի պաննմ՛ գէք յասիս .
 Ժամ՝ որ ծաղիկիս սես բնոյն քեզիքքիք՝
 Կոյն իննն եւ զի՛մ եեսս փքքքի բզպրեսիս :

Ի՛նքե, մեզ ջի՛կ նրմար կապել բնոյ ափունս
 Զամանակին ծուլի մի աղի կամ անու՛ս,
 Այլ զոյ ցանել բնոյ փախբոսեայ մրկանունս
 Զերանութեան մերոյ նրքիսարս իմեր յու՛ս :

Յալիս զգոնանն արկ Մամոսեանն երչանիկ (*)

Չի գրաս անձին իւր փորձեցէ եւ բզդիս,

եւուն ալիք.... Ըզայն գայս օր եւ ծաղիկ

Արկզոնք յալիս, ժամանակին անդ յալիս :

Եւ թէ զայն այլ մեզ Տէր եւ միւս յաշխարհին,

Մէկ գոնացոյ՛ք իկեանս, ասել . « Փնոնք ինչ Տէր :

Ուղիքն երկնն է եւ գիշեր խաւարին,

Այլ շենն հեռի երկինք, զի մեզ ծագեաց սէր : »

(*. Պոլիքրասեա եւ բաճաւորն Մամոսայ, որ յամենայնի յաջողութեան դիպեալ իրոյսէն, խրատէր իբրեւկամեն իւրոն յարթայն Եղիպացուց գրիկ իւր գոնան կամակար . եւ նորս գոնասնի մի իւր յայ՛ սիրելի եւ մեծագին արկեալ իծոյ՛, վերագրեա այն յինքն գործեալ սոս յախտին իփոք կնան : Այլ ասնոյ զի զբարեբաստ առաքելացն չարսուցար կնքեր խալսման 521 ամօր նախ քան զՔրիստոս : **ՔԱՐՏԱՆԵՆԻՉԵՆ.**)

ժ.

ՀՐԵՇՏԱԿԻՆ ԵՐԿՐԻ

ՅԵՏ ԱՒԵՐԱԾՈՅ ԱՇԽԱՐՀԻՍ

ՏԱՂ.

րկիր ոչ այլ ինչ էր բայց փակ ինչ ասացան,
Կարկառ անտղ, համբ եւ շիջեալ, անկենդան.

Ծրփեր իվայրն անդ զոր կարեալ էր կանխաւ,
Շանքանարեալ եւ անբառնոց իբր թմաւ .

Մինչ առանձնորդն իւր իփոփ լուծաւ աջ՝

Դեռ պան մի եւս գնայ 'նդ սուր շախիղն իւր յառաջ,

Ապ՝ երեւեալ կայ՝ ուսմային իկողաց

Խոր եւ եր ձայն այլ ծովոց իսլւ ծրփանաց :

Կեանք յաղբիւր անդ վերելակեալ իւր վերին՝

Կեանք եւ զսարեւս անգամ լրեալ էր ինճինն .

Իկենդանեաց վերջինն՝ սոս շունչ իւր փախեաւ .

Մեռեալ էր անդ, մեռեալ ուսաշխարհս էր նովաւ,

Մեռեալ յաղբօժն եւ ընդ նոցս ծիրս համայն,

Մեռեալ 'դ օրէնս եղանորթանց ամենայն .

Մեռեալ ամեն իւր ընդ առձանս եւ բրնձմունս,

Ընդ բրնձուր բեմունան ողջոյն եւ զգացմունս,

Մեռեալ ընդ բնու հուրս որ շինան յալան իխոր,
 Ընդ գործես որ յափափայց քաւազլոր,
 Մեռեալ ընդ հողմս, և պատանաց հանգոյն լուրջ
 Իւր լրտուրիւն միայն բզմա պատէ շուրջ :
 Արի անընթաց իմանասից իւր ցոլից
 Չող ինչ քրտնի տայ յալար խաւար ծրփալից,
 Ո՛ր ևս անդ վայրժ աչգուն, ոչ ևս երկոյ,
 Այսպէս և յառս անց շինեալ զիր իտեայ
 Իզուր շողայ ջանն, իբր ազոս հայելի
 Բիբրն անց բզլայ վտխեն իմուք գիւրիտի :
 Կէտ ինչ մրրիկն էր իբրավուրս այերաց,
 Գիտիկ ծրփուն իմրկանուտն երերաց,
 Եւ հողի Տեառն հաստնէլով թզմիջոց՝
 Յան ևս տաջտակ հեռանայր յիւրն անց մեծոց :
 Այլ իբր բզտէ որ կեայ և յէտ իսկ մանուկն՝
 Դէր սմն բզմա ոչ յբանէր զըւարտան.
 Էր հանրականն ողի, հողիկն այն արիկն՝
 Որ կեայր, բզգայր անէ համար աշխարհի,
 Աստուածակերպ գոյակ՝ ոյր էր նա մարմին,
 Ո զզանգուածոյն անգործ շարժէր բզգործին,
 Չայր ինացուած իբրբիկն էր լեալ մարցն յարուս,
 Կամ բրնուրիւն գայն անուանէր յանխառս .
 Յորժամ յամբակ ան գիւրն օրէն ևս պայտան
 Ոգին կալեալ էր զիւր նախիկն կերպարան :
 Խառնուրդ սիրուն երկնաւորին ևս մերոյն,
 Մարդ էր թեօժ լուսափնտր զըւարտնոյն,

Այլ պերնացեալ մարդ, մեծարե՛ն, վենասիպ,
 Անկեալ բնութեանն այն առաջին նախասիպ,
 Կտակիկն ևս մեծ պատկեր բզմա Հաստոյին :
 Նրասեալ իբրբար մի այն ափանց երկնային,
 Ուր էր երբևք Պարբեռով հանդուղ իւր
 Իբր բզմասար երկնից իճովս անդ վայրիւր .
 Վայրժ սիրելիք մտաց, զոր ձեռն իւր բերի
 Հանէր պրննէլ իբր բզգորտիտ ինչ երկի,
 Խոտուր լերանց, և իծպուց կապոյց քայր,
 Յերկնից իտալլ, և հայրտախի յոցոց քայր .
 Յանգունց անբաւ կախիկն ոտն իբրտանց,
 Չայր բզգոգար մաւեալ փրփուրն էր ծրփմանց,
 Աղ իրուայ և իծայնից ունայն վայր,
 Ուս լրտուրիւն լիկ և խաւար ամբառնայր .
 Բազուկն իւր յից խառնարտն էր լերին,
 Որ բզմա՛նիւր ծայրքեալ ևս բոց անաղին,
 Յիւրն իրողաց բզնոյր բզգունն խառնուոս,
 Եւ բզմուրիւն հանէին կուտէ՛ք իւր քափուր :
 Իբր բզլիտն ձիւն անկանէին հերկ ներմակ,
 Հաստակակիցք երկրի, ամաց իւր գուտակի,
 Երկնից արդույն կառնեալ մարմինքն սակալի
 Յուցանէին զուն յանմանից իծերն այն :
 Ըզրնան յերկուց բաօղէր լայն իւր ձեռաց,
 Եւ արտասուք իբր բզսարալի փարթեաց
 Չայր վայրտարար ջրնէալ յառաց անդ հարուն,
 Վ իծեալ իպտան հատկն յոսարն գիւրուն :

Ընդլայր նրեւր նա զիւր սազնաց վննամանց,
 Եւ լրանի լինէր բացուս յիւրն իլանջ
 Խուլ եւ կեղեք մրտուն հեծմանց լայնասար,
 Հեղձամրդանկ գռշխն քնդհաս յայս բարբառ .

« Գն ես, երկիր մանազգեաց,
 Գն այն գոր. ո՞ն, տեսի աւուրք առաջոյ,
 Պարտեայ նրանոն ըզլեզ Հաստին իմեռաց,
 Իբրեւ ըզբոց կայծակաց
 Իվաւարան կենաց, սիրոյ :

Նուազեցան քոր քոյին
 Ասեղ յարման ամօրակել,
 Անցեր յերկին եւ արեգուն բրդխեզին,
 Եւ կապուսակ կոնակի ընդ լեւ քեկեցին
 Ռերել ըզգունս եւ փրփրաղել :

Ին նակաս նուափրփր
 Լուսին արեգ հեղուին ըզլիպլ իմրցանս,
 Քան զայց եւ հեռ, քան զվիջօրեայն եւ վրնիս
 Տեառն Աստուծոյ առ լեզ ըզլլայ տայ քրթիք
 Ցանմամբիւն եւ իկեանս :

Ձեռ սանէիր դու բաշխա : Անմահն նբանին
 Հեղձան իծիլ 'ոյց գոյր իծոց եւ սնանել .
 Ռ'ւր են. բանոյց, դոյզն ինչ մոխիր լինի սանի
 Չայն ում երբեք չիմ մեռանել :

Այն, մոխիր դու գոս առեղ կենագրու,
 Կարկ պրսզոյն որդանց անկեալ կեր եւ բուս,
 Կամ ապաւած վիմ հերանունս
 Ինուր ո զնայն դասեցաւ :

Ռ'ն, մոլորակ գոլոյ, արկէն արսառու,
 Ասեղ որ բիւր բիբս յիւր խորան ցանեցել,
 Աւրիմ ոյց շող որդուլին զիւրն ածուս,
 Անպ որ հեղուիք բասուր խառն յար բարձունս,
 Ման յերկինս է, արսառուցէլ :

Մինչ ծրվիւր հանգոյն նաւու
 Տերեկորին կամ յայցուն նուր իվրբուր,
 Մինչ ծովք ուռոյց զեղ լանջ որ շուրն առնուցու՝
 Չըզեալ յախունս գայլն այծօր սալ նամբոյ,
 Եւ զհայկիս իւրեանց սրբել ծրվանունս,
 Ռւր եւ պասկեք իսխն հոնեալ վիս իվիս՝
 Փայլեալ եղծուին իբր ըզբալիս սողակուս
 Չուր աք տեսեալ նազիւ՝ ըղձան մքսաւէս .

Մինչ յարկա ամպոց սանէին սարկ եւ լեռանց
 Եւ շող՝ ցեղեալ յանկարձ նոցուն ըզլամար,
 Ընդ փոքրկապըն խառնէին անպալկանց
 Ցապաւածից կոյս ապաւար
 Եւալ զեւալ դարէ իղար,
 Իբր իղբերք պատառեալ շանք կայծականց .
 Մինչ իւրն աղօս եւ յեղական անց իգոյն
 Ընդ նիսխայն ծրվելալ

Ձեր անդադարն բոցոյ բնոց զլարնոց,
 Առաջ բարն քո նիստանն Երկնելով,
 Եւ հարեալ մեր բզաստ Եւ մեր քո զանդունդ՝
 Տայր զոյանալ զմիտոց իլերանց արեւանն,
 Չամանդ՝ իլինս անդ քորափետա յունդ իրունդ,
 Ինչալ ասաց ներեակափայլ հոգուալանն,
 Գնա ընդ իւրեանցքն կամարօք յարասայց,
 Իք բզբրդէն բացարձակ ծալս վարդաբայց,
 Եւ հազարաց բոցանանն օրեանն :

Ո՞ր կարէր հայել Եւ սիրս ոչ սրովր՝
 Առանց իզուս հանդէպ Հաստիդ դիմելոյ .

Ո՞ր կարէր հայել Եւ սիրս ջրնկնի դեռ
 Իրեռն հանգոյն ինչո՞ք ցաւոց, ամօրոց :

Որեանք Եւ շունդ անբազառ արծաւր՝
 Իհարմաւէ խուն՝ յառազեայ իւր իվանն՝
 Մինչեւ յաճուիին որ բզնոցմով անդ նրնելր .

Քանք քրնրն Եւ կար իկազոց անվախանն,
 Իծիւնարայր պրտն՝ յայնս վէտ իվէտ
 Ճեւ զրնկերին առեալ բզնէտ,

Քաղցր յազաւոյն՝ որ զուչն բնո ոչ առնու ման
 Ընդ նեզամուռն իւր վարուժանն,

Սիրամարդէն՝ ուր նրկաւ այց զիւր շուք,
 Իբարակէն՝ որ հաւատաչ ունի կոպ,
 Իխոխտ ձիոյն՝ որ ունի սիրս նրմազանդ՝
 Յրփիլ դանդաղ, կենդան, շարժուս աւսարակ,

Ձոր ձայն մանկանքն նեզ գործէ սիրովն անդ,

Մինչեւ յառիւժն անաղիսակ

Որ վայրապար բզնոց մազքօք փորէ կոր,
 Խաղաւնայից կոճէ մրառնն իւր զայնու,
 Եւ քորափետա պարանոցին իւր բզնէս,
 Լուսոյն բզիպալ դարձուցանէ կամակոր,
 Եւ բիբի աշարն նարուն
 Արիւն Եւ բոց են նամբուն :

Ո՞ր բնոցարձակ ինչոցուժ

Յերկրէ առ Տէր վերամբառնայր յասիմանն,

Յանբան Լիցն իբրեմանէ քանձուային,

Իծարայոց կայր ասէլից վայելքան

Մինչ յաղթող Եւ մթախոն անց հոգին,

Մինչեւ սքրին ինտաւաւան՝

Ձոր յոյսն անմահ զքոցն ուրեմն Արարչին

Տանի իմի Եւ եր խոյանն :

Ո՞վ ազգոց յամառ յուրն իկորուս, ո՞վ ազգ կայր,

Մարդիկ, ո՞ գնան միայն ինչոքս բերիք,

Չինն ձեզ յասիս առնել գայր :

Վայելք, օրհնեղ, սէր էր նոցին զասակնիք,

Ոչ շասցան յայն յոր նեշտակ նախանայր :

Արդ առնիկ ծրմունդ լուսոյն,

Անա Երկնից ծառանգորդ սոյն.

Ո՞չ նեժ, ո՞չ շունք. — այլ իբր բզվէլն անբքունց :

Բնրէ փառայդ այդ զանգուած
Զանձել կործեր զոյ Աստուած ։

Ասաց, եւ նմիր առ ի կամարսն յախտանց,
Բացուս բեռնս իւր ըզփոշին քորափեաց,
Եւ միւս անգամ իսես երկրի էջ մասնաւ,
Այ՛ իւրն բառուր հետախաղաղ ծածկեցաւ :

ժԻ.

ԵՂԱՆԱԿՔՆ.

ԱՌ Տ. ՔԱԳԱՌՈՒԻՍ.

Երան դասաց զարեան իբոյր
Նիւրէ զհանդերձն լուսաթոյր,
Շիրք որ բզցայց բորեալ ցօղին
Ցայցն իծաղիկ փոխարեղին :
Երկիր անդ խուճ իմն է ցօղնոց՝
Ոյց հոս ծրվումն ամէ զբխոց,
Եւ իզգայուես անդ հեռաբիւն .
Սրբոյիք կայսառ ձեռամբ զեղուն
Զբաստայնոց ըզխունկս ամէն
Ետուես իւրեանց յԱստուած հանեն :

Յամարայցի, սաղարք բանուն
Ուր զերգս իւրեանց ծրփեն քրռուն,
Ընդ սէջ ջրոց եւ արիւտյն տղ
Զբասուէրն իւրեանց արկանեն հող .
Անդ ահօսից կոհակք բեղուն
Ալեօբրն ծով զործեն անհուն,

Յոր զիրարն նասկ իծրվան .
 Յոսկի փոխեալ զէտն անդաստն
 Մասուցանէ իւրծուն իբարծ
 Իսնար նրնեալ անդ նրննողաց :

Զերդ բարեւերն վամասու
 Տայ յե՛ս նացին խորխի մեղու ,
 Աւուն առ մարդ՝ իւր նաւակից՝
 Հեզգես խայրիս հանէ զերկնից՝
 Կախի խաղող , արսաւաւ բուզ ,
 Հոծէ զկեզին աղամարուզ .
 Ընդ կիսուածով փայլէ կեռազ ,
 Եւ քաւանայ դեղձն յաղուամազ .
 Եւ նուռ , դպար փեթակ՝ անդուս
 Բանայ բզխուրս իւր իբուս .

Զրուսն , ինձանց նորոց իկար
 Զամպախաղաց ծածկեալ գագար
 Այտուցանէ զէտոց զքսից
 Ինոյդ որ բնառ ոչ ցամախն .
 Փայտ քոս , հաղոց ամեւանքն իւայր
 Իրեղօշէն անկանի՝ յլայր ,
 Տօշեալ մեւամբ սրեակողին .
 Ու իխուր ղիզեալ վառարանին
 Իւունն հովուին լուցանի կրակ ,
 Երդից զրուարն այն արեգակ :

Ո՞ր տեսութիւն , սկ՛ տուր աննուն
 Ոյր մուրացիկ են է՛ք համբուն ,
 Ուխտք , գոնութիւն զարոտով՝ հով
 Յանգ վերերէին աղբեւելով .
 Զնր արսաւառ նեղուլ կամ բոյր...
 Բճրէ մեր ջիբէն իսրիսուր
 Քան բզբնորն պարզեաց հոց :
 Ընկնլ համայնայ խտեղծումոց
 Ըզբբնութեան երգ գոնարան՝
 Զիւր շրմութիւն եւ զտուրդ այնման :

ԺԲ.

Մ Ե Ն Ա Կ Ե Ա Ց Ն .

ու ինչ լուսոյ արկանէ այցն բզձայու,
 « Օրնենայ է Տէր », երգէ բնդ իս եւ բրառուն,
 Կանխէ խիսր իմ այդ սնուն
 Փան քէ իբիբ առաց իմ սիս :

Աւէի անդ. « Չի՞նչ գործեցից ես այսօր. »
 եւ փառք եւ սէր եւ իմ խորհուրդք վայրապար
 Իզարբմբնիս կարգէին զժամս իմ յիմար.
 Այլ սիքսն ասէր. « Կըման է անկ ամեն օր :

Համայն ատուրք իմ յայգուէ անկ եւ նրմին,
 Կըմա ցրնինչ իմ եւն համբուն,
 Այն յոր յաւնէ սիքս իրափէլ անդ բզմուն,
 Սիքս ինիւրնէն ինա նրնչէ սակաւիցն :
 Ո՛չ եւս յիւնք քէ զոր իմաստ յայնց բառք
 Սէր՝ զոր մաշէն ամք, եւ ատուր միոյ Փառք,
 Հե՛սք պարտասիթք, Յոյս՝ որ գործէ մեզ դրամսն.
 Չիք այնց բողեալ յագոյս յաւէն ինչ նրաւոր
 Փան զամայս իչուրոյ անդ իմբկանս :

Օսարոտի իմն եւն յականջըս լեզու՝
 Չոր ոք լքաւ առանց բաւել զոլ հասու.
 Կու՛ մուտացեալ իսկ իմ զազդումն է քերէւ
 Չոր գործէին խիսր իմ աստ խառնէ :

Ո՛վ, մի սեփի լոկ յիւրն աղբիւր վերապաց
 Չոր անջրդեցեալ հասանել այս հոգոյս.
 Շող մի բարձանց զոր ոչ իմիսս ազլէ լոյս :
 Ո՛չ այնման սիս օսար ցայգուն է՝ ասուեաց,
 Ոչ այնման մուք հե՛նի յայգուէ եւն, Ասուան՝
 Որտափ հոգին ո՞ զլեզ պաշտէ
 Յոգւոյ որ ոչ բնդ էլզ հաւտ է :

Յարմնե՛սէ բզմանացուաց սեւարան
 Քողի եւ զնաց արշից նոցուն բզմարակ,
 Չերք բուն կաղնոյն ներք իմ հարան բապիսակ,
 Ինակառու կըննիւն ատուրք իմ գրեցան,
 Ամք՝ յիմ քրքրայ յաւելեալ օղք ծանցակիր
 Մըզուզ զանդանս իմ բնդ բեռամբ քեկեցին.
 Այլ հաւուեցի ոչ քէ քանցըս երկիր
 Յերեց բարձանց ձրգեաց բզուանց գարնային.
 Յիմ մե՛նաւար քանցից ծայրիս
 Արձուի զփե՛սուր փոխեաց, կաղնի գիւր խայրիս :
 Չոգոյս՝ զոր դու կալեալ ես, Տէր գորտբանց,
 Չի փոյր հաւուեալն օր կամ զրեալ ծամանակ.
 Գարբ օր մի քուին այնք ոյր խորհուրդ է միակ.
 Որ կեայն ի՛նկ՝ բակիզբն աւուո՛ յախեանց :

Յառանձնութեան և լրութեան

Իմ բրբեցան ազդիլիք.

Ըզտվորոյր ձայնից կորոյ լրելիք,

Կուր խրնորէ հեզս իխօսել իմ բերան.

Եւ իրան՝ կոր յաղօքս հայցմանց,

Անրզգայ յարին և բրբացեալ իմեռանց,

Ո՛չ բնդհաս խիստ է քան ըզլիք

Ձոր բոկ ոսիւք սաս կոխեմ :

Այլ միտք ո զբեզ պատենն անեալ է ներուս,

Նրմա լով պէս ունին իմ կեանք յայսմնեքէ,

Ըզգայ, լրս նա Եօպիէ, և դիտէ,

Չիւս՝ իբարձանց կարդայ, զԱսուածն՝ ինեռուս :

Իմ սնոր է բել յորձամ առ բեզ խոյանայ.

Եւ համրազոյն ոգին ինք ջրհանայ.

Ո՛րշափ սանաբն խցէ ունայն՝

Ա՛յնշափ անդ զանգ՝ ոլորսանան :

ԺԳ.

Ի Պ Ա Ս Կ Ե Ի Ն Ք Բ Ի Ս Ս Ո Ս Ի

ԸՆԹԱԳԻՆԵՆՈՎ ԶՁԱՐՆ.

Եր, ոչ բարւոք ջաղիւր գեռուն զայդ զաղի՝

Ձոր զբացէ նրբաւարսօրիւնն յարանէս.

Իսոսկալի զալարս պատէ դա զերկիր,

Եւ խոր իկոզ ազգի մարդկան մնայ իւր նէս :

Գու խոսացար մեզ զի վիճալն այն անարդ

Մի ևս զօրէ լուծել ոլորս կապուսակ,

Եւ քէ, Ասուած՝ նայր, և որդի վեցի մարդ,

Եւ հասուցես դն. լով զերկրս փրկանակ :

Անց հրան դար, և դեռ մընայ մամացուն.

Ո՛հ, Ել առ Հայր քօ, նվ նրեանկղ ապագայց .

Աստ քէ զայց փոխանակեաց երկիւրն,

Չի յապաղէ ճնորն երկնածիր գալ մեզ յայց :

ԺԳ.

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Վ Ի Տ Տ .

ԵՂԵՐՏ.

Ա բազմազուն պիամբ ուր ծով Սարէնքեան
 Գրէ՛ զկապոյտն այն զոսխոմ նարեքնի,
 Ընդ հոսեան ցանկովն անդէն մեռն յուրին
 Վե՛մ մի փոքրիկ գոյ եւ անձուկ, աննրբան՝
 Ջրանէս քայլիցն օսարին :

Անդ լոկ անուն մի բանգուզէ համասպարսմ,
 Անուն զոր բնու զանգ՛ ուրեք ոչ կրբիցնցին.
 Միայն երբեմն անդէն կտաւէալ անցորդին՝
 Ըզխոսն իրաց առնու եւ յսկն արկեալ զամ՝
 Տող՛ արսասուաց վազեն յառաց իւր իսան.
 « Վե՛սասանն ամա... — հրծծէ — զի փոյր առ իման » :

Այլ հիմ ձրգել զիս իտեխիս որ անցին.
 Քողցուք հողոցն հեծել եւ գծուպ մըրմիցել.
 Գարձէ՛, դարձէ՛ ճկ իմ խորհուրդք սքսմային,
 Յերազել կամիմ ես, ո՛չ արսասուել :

Վե՛սասանն ամա... : Այն, եւ բնու այդ հասակ
 Ո՛չ էր փայլեալ քան հրաւազան յայդ դիսակ.

Եւ բացակզ արանցդ երբէ՛ փայլ որչոյն
 Ո՛չ ցոյս ետուն յախանդիս սիրագոյն :
 Ե՛ս լոկ բզնա դիտեմ՝ զերդ ու՛ իննգամնի
 Երող յորոչ իմ ուր ինչ ո՛չ մուսանի.
 Ո՛ն կենդանի, որպէս մինչ ակրն զակամբ
 Ըզմեր նախկին իօսա իծովուն յերկարամբ,
 Հերբ քաջարուպ լուծեալ իծուպս անդ հողմոյն,
 Եւ քախտեալ զայսիմ բստերն իւր օղորն,
 Չերեկոյի լրութ նա զերդ ձրկնորսին
 Եւ զխաղցարիբ շրճեր բզնով զեխիւսին.
 Եւ զլուսին ցուցեալ յերկին զեղալոյս՝
 Չերդ քունի զիւրոց յո գուարեանայն աւաղոյս,
 Եւ զամբարեայն փորքուր, հարցեալ ինձ քլ « Ե՛ր
 Այագն համայն ինչ շողայ յիս եւ յայեր.
 Երբէ՛ կապոյս յայդ դաշտ այնման բոց իցիր,
 Կամ յոր այլն նուազին՝ աւազն օսկեծիր,
 Լեռին՝ ոյց ծայրք դողողն յայս անդ երկնից,
 Խօրե՛ յառանիս պքսակալար իմայրից,
 Այդ փայլ յեզերս եւ երգ իջուրք մրկանուն՝
 Այգոյն արարձ հեղեալ շէին հնետարիւնս.
 Հիմ զերդ յերկիս այս բզմայեալ շէր իմ բնու .
 Աւղեօ՛ւ եւ յիմ յայս սիրս արկի ծագեցաւ .
 Աւելելից որդիդ, սիրոյն այս ցալցոյն
 Գիւրեթ երկրիդ իցեն, առանց իմ, հանգոյն » .
 Ապ՛ սկնարկեալ մօրն որ նրտէր առ էրին՝
 Ըզլուս ին ինից դրնէր իծուցարս նորին :

Այլ հիմ ձրզել զիս իսեսիսն որ անցին.
 Քողցում հողմոց հեծել եւ զծուփ մըմըմբել.
 Գարձէք, դարձէք ո՛վ իմ խորհուրդ սրտսային.
 Յերազել կամիմ ես, ո՛ն արսասուել :

Չի վրնիս անց եւ սուր Երբունք իւր էին.
 Չնր ուխ փայլից յորդր յուզոչ իւրն երկին.
 Լին գեղեցիկ 'նեմայ' զոր ոչ կրննաւ սիմ '
 Ո՛չ այնպէս սուրք եւ շինչ ունի իւր այիմ.
 Նըւմաւէին նայի բան զոզին խորհուրդն անդ,
 Սիրուն զասօքն երբէք կոպիցքն բազանդ
 Չիջեալ աօղեաց ո՛ն զակն թզլին սրբութեամբ.
 Եւ ոչ մի նոզ յիւրն ինակաս էրող զամբ.
 Կայսւէր համայն իննա, եւ ժմիսն այն մասալ
 Որ բզբբրամբն ապա բախձիս զայ նրալ,
 Կայր ցանգ յերե կիտաթրիկին իրեան,
 Իբր իսայձառ թիւ սրբափայլ ժիսման.
 Ոչ մի սուրեր յոյն անկեալ դիմակ հիսախանչ,
 Ոչ իյամպոց ինչ էր անցեալ այն նանանչ.
 Անսերեւեր նօնեալ ինեւմ նորուն բայլ
 Մրփայր զերդ ձուփ յոր արիեւնին որի փայլ.
 Կամ քէ վազեր իվազ, եւ ձայնն արձարի '
 Չինչ եւ յրսակ զանգ իւր ոզույն աղաթի,
 Գաւեսակ հոգույն ուր քրէր յերգ ամենայն '
 Չուարք եւ զայեւս զածեր յակնիս յիւրն իմայն :

Այլ հիմ ձրզել զիս իսեսիսն որ անցին.
 Քողցում հողմոց հեծել եւ զծուփ մըմըմբել.
 Գարձէք, դարձէք ո՛վ իմ խորհուրդ սրտսային.
 Յերազել կամիմ ես, ո՛ն արսասուել :

Կն նայի պասկեր քանդակեցաւ խիտն այն,
 Չերգ լոյս իբիքս անդ որ բանի վաղորդայն,
 Յօրէ անթի 'նայեցաւ յո՛ն ինչ երբէք.
 Սէր խիտոյն ժամէ դարձան անդ բուլէք.
 Չիս բնդ կենացն իւրոց խառնեաց զլիսովին,
 Չհամայն յուզոչ իմ սեսանէր, եւ նրմին
 Քրէլի մասն աշխարհի իւրն անբըլոյց,
 Ասեաց բասիսն ուակընկալեացքն երկնից.
 Ո՛չ զանջըրպէս մըսածէր ոչ զամնակ,
 Իմամն եւէք նարայն սուզէր աննն համակ :
 Յառաջ բան զիս անիշխասակ էր կեաննն այն,
 Սիրուն աուարցն երեկ մի էր ապագայն.
 Իտաղուէնին բնօրիւն ' ոչ զվօք կայր իմմիս,
 Վըսասնէր նա, եւ իյազօբսն այն վրնիս '
 Չոր սիտք զեղուն իիիմոց եւ ոչ յարսասուաց '
 Խիտեղին սեղան նեղոյր բնդ ժողկաց.
 Չըզեր զիս այն բնդ սահարին հանապարն,
 Եւ զընայի իբր զգմանակ ո՛վ խնարն,
 Եւ նրձծէր ձայն նուա. « Մաղրեւն, ո՛ն, եւ դու, '
 Չի եւ երկնից առանց բն շեմ ես հասու :

Այլ հիմ ձրզել զիս իսեսիլս որ անցին,
 Քողցում հողմոց հեծել եւ զծուփ մրմրեցել.
 Դարձէ՛ք, դարձէ՛ք ճվ իմ խորհնուրդ սքսմային.
 Յերազել կամիմ էս, ո՛ւ արսատուել :

Տես կենդանի թզուրց իստեց անց գաղիւս,
 Չի գոգանայ զերդ լին յանձուկ արմուն իւր,
 Ականակիս, կասոյս եւ զերծ ինդոց,
 Եւ յազազիս ճառագայթիցն ինրաքոց .
 Պոր ձիւնափայլ իլոլ յայիս սքրբասփիւս
 Սուզեալ թզփողն յոր ջուրց կրննիւրն գայ հիսս,
 Ըզնայելին ծառուն պրննէ՛ անաղոս,
 Յերեկորին հեծեալ յաստեց փայլս աղոս .
 Այլ թէ յարբերս նոր առեալ նս բրաշանս,
 Նամէս քեւոք բախէ՛ գղողոց անց ծրփանս,
 Անս Էդծան երկինք յալեաց սեւեալ դէմ,
 Փեռուք հերեակ բափեալ ամեն յայն նրսմ,
 Ռազսս թէ՛ անցրդ իւր գարմին արայեան
 Ընդ մրկանունս ցանեալ թցնեսս էր մանուան,
 Եւ զեղաղէմ լրնին կասոյս յուսափայլ
 Թրվի վիժակ յոր արկ սուսցն թզնուրայլ :
 Սապէս յոզուց նորս հարու դոզ յիմ ջու,
 Շիջաւ նրբոյլն անդէն եւ բոց մանացու
 Սլացաւ յերկին մի՛ ես գտնեալ յաբխարնս յայս,
 Ոչ էս երկրոց իմն յուսացաւ արարդայս .

Ոչ բնց վարմանս եւ յոյս կոծեալ նուաղեցաւ,
 Եւ ոչ կենաց համար բնց կիսս մրցեցաւ .
 Իմի լոկ ուսոց քանեաց բզցաւս մի՛նս իղիւրս,
 Նախկին յարսուր անց բնկրդեաց զիւրն թզիւրս .
 Եւ գերդ բրաշեիկ, բան գոր էր սուր եւ սիրուն՝
 Չուրն բնց քեւով՛ առնու ինկնց յերկիւրն,
 Չաննն յանցբառնց անյուստիւրն բսօղեաց,
 Ու իխուն Ենուս, յերեկայէն իբր իրաց :

Այլ հիմ ձրզել զիս իսեսիլս որ անցին.
 Քողցում հողմոց հեծել եւ զծուփ մրմրեցել .
 Դարձէ՛ք, դարձէ՛ք ճվ իմ խորհնուրդ սքսմային.
 Յերազել կամիմ էս, ո՛ւ արսատուել :

Անս երեակ հինգ կուտայ բունեաց իմաննին,
 Եւ լայ ոք ոչ գորեւանուն իւր վրչիցն,
 Եւ վաղ մտաւցէ՛ երկրոց պասանք մանացուաց՝
 Ըզուան որ յայս հանէր արմունքս ծածկեաց .
 Չիք ոք որ յայց ելանիցէ՛ առ վեմն այն,
 Ոչ որ խորնի կամ աղօրթ.... Ես վիայն,
 Մինն վերամբարձ բնց ծուփ կենացս իմ այսրէն
 Խընդրեմ առ սիւր ցայնս որ ոչ էսս են անդէն
 Ուսագ իսասան բնց սիրելեացն ոճանեղս՝
 Լամ զ՝ իյերկինս իմ շիջեալ անբնան ասեղս .
 Սա առաջին կեաց եւ լոյս իւր անոյց
 Գեռ էսս նեղու յիմ սիւր լոյս ջիցն եւ բրնոյց :

Այլ նիմ ձրգել զիս իսեսիսս որ անցին.
 Քողզում հողմոց հեծել եւ զծուփ մրմրեցել.
 Գարձէ՛ք, դարձէ՛ք նվ իմ խորհուրդ սքրտային.
 Յերազել կամիմ ես, ո՛ն արեստուել :

Թուփ վրասդէզ ոյր դալկադէ՛ք է դալար,
 է լոկ արձան զոր բրնուրիւն նրո՛ք՝ արար,
 Բախեալ հողմով՛ ծովուն, յարեւ սապացեալ,
 Իբր բզրախիծ խիտ արմատս արձակեալ,
 Կեայ նա եւ ոչ հեզու քսուէր իխարակ,
 Յուղւոյն փոշի տեսեւն անինն քայիսակ.
 Չեալ ընդ հող ուր վայրանակ ուսք նորին
 Յանց յասամանց փոջն իբաց յապալին.
 Անդ գարնանի ծաղիկ մի զերդ ձեան զրնցիկ
 Չոր մի ծրփի՛, եւ անդէն հողմն ուռուցիկ
 Տեսեաքափ արկանէ՛ շեւ սրփուեալ բոյր,
 Չերդ կեանս յառաջ քան թալ խիտն անդ հրապոյր.
 Գորովանաց եւ քախձութեան անդ բրնուր
 Իշեալ քառփ մրեցել յուղէ՛ զոզոզումն.
 Ծաղիկ, զոր կեանք այսպէս էրազ խտրեցին,
 Չիցէ՛ երկիր յոր բրնուր նոր փրքբեսցին :

Ելէ՛ք, ելէ՛ք ձն յայն իմանա որ անցին,
 Չեր յիւստակք սրխուր օգնեն ինձ հեծել.
 Երբայ՛ խորհուրդ՛, երբայ՛ ուր իմ գնայ հողին.
 Սիրս իմ լրցեալ է կամիմ արեստուել :

ծն.

Մ Ղ Ր Ի Դ Ն .

ԵՐԳ.

ըզրիդ մեծակիկ,
 Աս ինձ գուգակիր,
 Եւրամին ձայնիկ,

Օ՛ն աղէ՛ զարբիր.
 Ըզբոց վառեւ որդ
 Առնել զեզ գրւարք,
 Այլ էրդին ոզի
 Հողի՛ պակասի :

Ծըզրիդ մեծակիկ,
 Եւրամին ձայնիկ,
 Օ՛ն ինձ դու զարբիր
 Ցայրիռ :

Եւ մինչ էի սղայ
 Փոքր իբր այս օռոց,
 Մինչ Մարգարիտայ
 Չխրն հեճոյր մանոց,

Մինչ առնան իմայն
 Հնծէր ամենայն,
 Նայնառլլ րո հռիճն
 Ինն դիւրէր լզնիճն ։

Մըզրիդ մենակիկ,
 Երկրածին ձայնիկ,
 Օ՞ն ինն դու զարբիր
 Յայրիւ ։

Վեռսառնիցս ամ
 Զիմ հառուեաց արուսո,
 Կաս յար իծրիւմ,
 Եւ ոչ գաս իդուսո.
 Զեղ յամիսս գրքիճն
 Լքեսմ սակաւիճն,
 Երդից հրնարնակ
 Հրնեղ յիւսակ ։

Մըզրիդ մենակիկ,
 Երկրածին ձայնիկ,
 Օ՞ն ինն դու զարբիր
 Յայրիւ ։

Զի ոչ ին յերգւ.
 Զիցէ խիցդ հալսելոյ

Արդեօք մեր զեղերս
 Աձես իձայնից.
 Ըզննն լաս սրխուր,
 Ըզննյր թէ ըզնյր.
 Յայս սրքի երդ. սես,
 Բնակ մընամ լակ ես ։

Մըզրիդ մենակիկ,
 Երկրածին ձայնիկ,
 Օ՞ն ինն դու զարբիր
 Յայրիւ ։

Ճարհաստնըն կրակ,
 Վերածնունդ բարբառ,
 Ընսանեաց հազագ
 Ինն քրի սիպար.
 Հագուվ խրատոյզ,
 Զաւազ փակեմ լոյս.
 Լքեսմ յերազին
 Զմքերիմս յերկին ։

Մըզրիդ մենակիկ,
 Երկրածին ձայնիկ,
 Օ՞ն ինն դու զարբիր
 Յայրիւ ։

Ինձ առես դու իրս ,
 Իրս առ իմ սրբիկ ,
 Առ վարդրս կամփրս
 Չեղի իսախի հաւիկ...
 Որ նոցուն՝ իբր իշու
 Արկանէ սրա իշու .
 Չայն սրխուր ուսնքն
 Սոխակ լեր զինն :

Ծրդրիդ մենակիկ ,
 Երկրածին ձայնիկ ,
 Օ՞ն ինձ դու զարբիր
 Յայրիս :

Ժ Զ.

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Բ Ա Ն .

Կամ

ՏՐՏՈՒՄ Է ԱՆՁՆ ԻՄ ՄԻՆՉԵՒ ԻՄԱՀ .

Մարտեան անդ զիւր զօրեանօքն մերով ,
 Ըզուեազոյնն իծանոց զլլէ զերկնից կոհակով .
 Ոչ միչքերց իբարձանց հեղանի յառս իմնանանս ,
 Եւ զեփրոսին ոչ եւս ալ զուցէ եւ ոչ մի քառանս ,
 Ոչ մի կեղերջ որ նուգոյս իմ ասիցէ խաւարին .
 « Ի ինչ որ էւր մեռանի որ ողբս առնու իստերին » .
 Ոչ ինչ լրսեմ աւստուս՝ բայց մահանեմ ըզբբուկ
 ճօնանակին տակոյ . « Ժամք սրտանն իուսպիակ » .
 Եւ իներուս անդ երակ՝ որ նահանակն է կենաց ,
 Յրնդարմացեալ իրանունս իմ իտանիխուսն իզարկած՝
 Ազգ իծածուկ ինձ առնէ երէ մահուն մասանակ
 Ըզմարդիկեղէն կազմածոյն հրնեալ ձրկէ զբապանակ .
 Եւ քէ կառաց ինչ հանգոյն զոր զանալէ՛ժ առնէ ձի՝
 Առ այն Տայ նախր անդ իբրակ զի բնուն եւ եւս փրեւոցի :

Իսկ անդ ուրեմն իցէ կէտ : Ո՛վ, քէ օրեմէ իցեն այն
 Չի բոս կարգին եկելոյ մարցն ամբառնայ զիւր բզձայն,
 Յանցմամ իցէ մինչ շեւ և ի բո դեռ և երկիր սառնային
 Խորատուգեալ բնդ նրմին իցէ զխորհուրդն իւր յեփն.
 Այս անց է ժամ յոր հոգիք ամէն իման մասնուցեալ
 Ունին ծածուկ ինչ գաղտնիս իւր կամօրին մերկանալ.
 Բան մի առև առ աշխարհ, մանուան առև և կենաց,
 Մինչ շեւ շիջեալ մինչ իսպառ և զբնացեալ է իբաց,
 Հետխաղաղ ծածկելով զիւրեց հրոյն այն հանգէտ
 Որ ոչ բզլոյս կամ բզրիկն ինչ բողոյցու գիւրն բզնէտ :
 Եւ բնաւ իսկ զինչ բողոյմ, կեննմ, մինչ սրբոնմանդու, առնդ,
 Բայց բզնէին քէ բանից մեր բզբբեակ զայն նրաւ,
 Մուղ արձագանգ մեր կայից, իբր բզբբինդն ողբողին
 Չոր սրբատրոյի արկանէ անդ առաքաս մակուկին.
 Կամ փախբասեալ և զեռուն չուրջ վրջակին զերդ մբումնց,
 Որ յիւրն հեծէ գաղտնիայ և սայ յալումն անդ սրբունց,
 Գէր մասնուցնմ մեք անձին բզնէտարար զայն վայելս
 Ունկն իմբուննչ սայ շրջոյն՝ որ ցրնդի յօզն իվերելս.
 Օ՛ն խօսեցնմ գի յեւ ձիգ յըռուքան ձայն իմն ունայն
 Յիւսասիաց լոկ արձան է գայտրեան մի համայն,
 Վէր որ յաւիտ կենցաղոյս նրբանակ բզրի կենան,
 Իբրև բզկիցնս այն օեաւ վերամբարձեալ յանդասանս՝
 (Որ առանձին տէրու բիւն է մանամոտ դազաղին),
 Որ սանմանն բրտական առ մի փոշի մարդկային,
 Եւ առ մեր առն անդամոր յաշտրիս խորագաց
 Առնն. « Մ՛արդ սո՞ն անց ընդ այդ, կու՞ն այն երբնմն կելեաց :

Բանն, սո՞ ճրկար արձագանգ, որ նրապարէրդ բզնաննար,
 Երկունք որ շքի ինչ արդիւնք, սազնայ մանու վրբանար,
 Հոգւոյ հաւեալ մաւելլում անդ ինքզունս բնդունայն,
 Որ գանձն բզձայ արտաբրել զեր հազապացն իւր ինայն,
 Եւ որ գանձն բզպատէր յորժամ կարժէ նրկատել՝
 Ըզձեզ ինձուք անդ և յամբ դիւտէ ինք լուծանել.
 Ո՛ն, զեր սերկեաննրս ցաւոց բապաս հարէլ լուսազոյն.
 Խրջացարմ ճն բողոյն նրալառ շոգւոյն այն հանգոյն
 Որ ընդ երկէս իբարձանց վերելակեալ աշխարհի՝
 Գրնդեալ սերի ամպածու և իբր բզբանք քօքալիի :
 Երբ բզբբրանս հեղեղաց կուսակեցիք արդ բանն,
 Որպէսզի յայն ածիցնէր գ՝ իյիս յուզեալն իծրվան.
 Չի առացից ցայս անդունդ՝ որ կոշի կեանք կամ շիրիմ,
 Առ ցայցն ուսի էլաննէմ, առ ցայցն յոր զիլ գրբորիմ,
 Առ շրջանմն քէ զինչ որ բզնայսանն ազդէ իսս,
 Առև նրմին ք՝ և անգէտ քէ լրսիցէ իմ ձայնիս .
 « Եւ ևս ինքնին անցանմ կից անբաւն բնդ խոժան
 Ըստեղծելոցն ուղեղնայ որ քա հոսին յանդիման.
 Տեսի, զգացի, խորնցայ, ստայ ցաւոց վրբանար,
 Եւ արդ զբնամ շրջանել իխալլ որ անց մինչ իսպառ,
 Եւ յարհաւոց կամ յուսոյ ողորմելով իզբբում
 Չափն որ իբաց ևս բողոյմ և զափն յոր նախր անդ առնում,
 Իբրև բզբբարդ դասապարս զորմէ կրնեալ է անդարձ
 Չի գանձովմ հոսեցի իկասարաց բարձրբարձ,
 Իսոսկալին այն պահու յոր ոսկն բզբար կորուսին՝
 Իլուսամոտ աղաղակ լրնաւ բզլառս զեր վրնին » :

Կեցի եւ, ա՛յն է սաւլ, անձամբ անձին անձաօր,
 Մայրն իմ, իցաւ անձութեանց, էարկ զիս մերկ ասս եւ խօր,
 Ըզմոս եւ զել քրէցի զասեղ ուրեմն որ յերկին
 Վայրաբերեալ եւ անդէն վերելակէ վերաքիծի,
 եւ զորոյ մարդ՝ որ ծընեղաւ հալի իզոր անդ հաշի,
 Ալքնկալէ ցանց պատեալ, ցանց ըզնորց ինչ վաղի .
 Հոգիս, երբեմն անդ յաւուրց, մասնաւորեաց զիւր ըզկեանս
 Աս դոյզն ինչ կաւ յակօսից անդ վերտաւալ յանդասանս,
 Որ յար կենաց դիմակալ եւ առ իման հակամէ՛
 Աս զընալ յեղծ եւ յաւե զործէ նրզոնս մրտաւէ,
 եւ զոր հագիս քէ ցաւով զայր ինն ունել յոսրնկալ .
 Ցնւմ, մահագոյծն այն հանցոյց, խորհրդաւոր եւ շրջայ
 Որ զարմացեալն իմարդուք յօր մի զօղէ միայեւ
 Բնութիւնս երկու դիմամասս ինակառակ մրցեալ սէր,
 եւ որք ուրոյն ինակասնն արժանաւոր զոն անձնիր,
 Ցռեւութեան իւրում մին, եւ միւսն իկեանքս անդ իւր,
 Թէ միանգալմ Կեանք եւ Ման, աւճող, քիչեմն մի եւ նոյն,
 Բաւմ զոր Աստուած քիմանայ, բնեղծականք իմարդոյն,
 Արդ յերկոցուն յայոցանէ ամբասանեալս այս յօղումն
 Անա ցաւով հոսակ ուրեմն հաւեալ եւ մերձ իխըզումն,
 Իբր ըզքեքեւ ինչ երազ բողոս իջիլ լուծմանել
 Չաննկնելին զայն բողոս որ իղծ յինի բաժանել .
 Ո՛չ զայն առէլ վերաքիծն պըրեղել ըզվործ քիտնեյցից,
 Այլ զըզգայունս եւ զոգիս յիւրեանց իբայսն անդ լրբից .
 Թ՛նդ զնան յն՛ դէմ զիտէ Տէր, մէն մի իկողմն անդ իւրեան,
 Բարեան մընա իւրտապիսնդ աշխարհ, բնտրիւն, սնգ մարդկան

Գոյութեան կերպ վարապար, երեւութի մի բանուեր,
 Շաս իսկ ծանեալ ըզմիմեանս զի մի զիրեար պատրեմ դեռ :

Այն, զնեզ ճաս իսկ ծանեալ, կեննմ, եւ առի իսկ ճասի
 Ըզղաւնութեան եւ նեշի րն ծըվանաց բովանդակ,
 Իպրզպակաց անուշից պապապաշտալայ այն փրփրոյ
 Որ լուրի յեզր ոսկեզոծ րն բաժակիղ ծըլեղոյ,
 Մինչ ըզմայեալ ծիծաղի մանուկ կարծեալ տեսանել
 Չանմահութիւն իմն անդուսս յարկոյն իմուսս եւ իյել .
 Կամ քէ յասամն անյագուրց բախեալ զեղերս նրազին՝
 Իմի լոկ ունց ճասակեալ զայն եւ քամէ պարմանին,
 Մինչ բանճարման եւ յաննամ սիկ զոր բողոս ժամանակ
 Անդ իյասակն անօրոյն ընդիտաննելով յանգապակ .
 Մինչ դողդոջուն զայն ձեռամբ իվեր ստեալ ձեռունոյն
 Մովորութեամբն եւ եր յոչ կամս յամբակ աճէ զնոյն :
 Դու ճանգապարն ես պատիր որ դարձ իման անդ զործէ,
 Կեւ, որ յաւազն ուսիք ել խորաւուզեալ կորիցէ .
 Դու նեղնութիւն մի էին՝ իկընասի անդ նարսար,
 Որ ըզբօսմու իտեղծուլ զի եզծիցէ վարապար .
 եւ որ իմեւ անդ պատրմսս խաղ իմն առնէ զերաբուն .
 Կամ քէ յաւեւ հո արդեօք սանդուխք իցես դու հրաբուն
 Ոյր բացակէզն աստիճանք յոսն անդ կրտսին վերելեակ,
 եւ յոր դիմել սակայն հնրել է մանացուաց բովանդակ :

Զի՛ քաջ գիտես զեղերիմնել զնո բացակայս դիւրական .
 Զի՛ զեղեցիկն են զպարս առաւօտուց նրբունական,

Մինչ այն ինչ սերն առաջին ուսկրնկայի՛ր զովագին
 Բանան գերերս քերամամ յոր խոյանայ մեր հոգին,
 Վերհամբարանայ սանկելով զանկերոյրին և թզգիւ,
 Եւ լոկ խի՛ և եւր ինչ ըզմայեալ սի՛նք մեր իզել՝
 Ասէ հանգոյն Ռուկի՛ . « Ո՛ջ, արատյայ այս ոչ է է .
 Օ՛ն սիւրեցում համապագ . քրոշուն դեւ ոչ մըմբնցէ » :
 Իսոյն եւեր յայս վայրկեան համօրէն բասն է մարդոյս,
 Աւուրց մեծոց նանապարն դալար վերելն է ի խոյս .
 Անդուտ կենաց իղոյն կէ՛ս՝ ուր վերջ ըզգամք ըզնորայն,
 Անա իշի՛ք լուծանին պարունակեալն իւր համայն .
 Գարնուցանէ վերքսին յոյսն յարեւելս անդ ըզրոխէ,
 Եւ իրնաւիցն իլսասկ գսանի բափուրն և ոչինչ .
 Մինչ շեւ իցէ նաւակեալ ըզգայ հոգին ըզմախրանս .
 Մինչ և իսէր անդ ուրեմն որ բոսեղծուլ կարէ կեանս,
 Այս լրսի ձայն բարբառայ . « Գու՛մ բոսեղծի՛ առ իման » .
 Եւ բոցանունն ինամբոյր անդ ծաւալի դոզ և ան :
 Մինչ ոչ ևս այլ գոյ բասին ո՛չ բացեալայ՝ ոչ մրուալ,
 Մինչ գերկիւր մեկի կողպպոտ բոզուցու անպն ոսկեփայլ,
 Մինչ առ անգամ մի անդ կեանք ըզգաւանցանս իւր կորոյս,
 Մինչ ոչ ևս այլ սքսիցէ, Երանութեան կրեւն յոյս :

Ո՛վ դու եակոզ էից, Սէր . Սէր դու հոգի ես հոգոյ,
 Ո՛չ ոք յորդոց մարդկանէ՛ րան զիս Եկեաց իրոց հոյ .
 Չի՛ք որ իհոյզ հուր ծաւալ յոր տառաւոր իպատուէ
 Իցէ զոնեալ առաւել՝ անմահութեան հեղ սալ շտմ .

Չեղել ոք իղն առաւել զի անդ յորդոց սիրելոյն
 Ամիտփիցէ՛ զիւրն ըզկեանս կորուսեալ զանձն իւր ողջոյն,
 Եւ մեկուտի իմն յաշխարհ ուր դու ունիս և եւր վանս՝
 Անձամբ անձին սեփական ինչ հասասել յախեանս :
 Կանանկ, հերեօակմ մանուցու և ձեռագործ ասուածեանք,
 Մյակ հրշայ իւ առ աուր լուսաւորին յասիս կեանք,
 Ըզգոյն իծանս աս ասեմ, նրծաօրսութեան յայս իծամ,
 Չորտինակ ինձ ասել գայր մինչ գեղոյն յանդիման
 Նորագրաւան իփրքիք սիւր իմ բացեալ առ իսէր՝
 Իբրեւ ըզձում ինքեալ արատյայն անդ հալէր .
 Ո՛ջ զոք այլ, ո՛չ բայց ինձեց ամեմ ցաւով ինձ իյուտ .
 Որ ինչ կենաց մահացու գուցէ լեղի կամ անուտ,
 Որ ինչ նրմիմ սայ բարբոք, և որ կենաց զանմանից
 Չըզլիսեմ զինչ առբերէ շինեան բուրումն անուէրց,
 Գու՛մ է՛ք միայն : Չեմ իսէր ամենայն իփնդ յեղանի .
 Կայիցն երկից անբերի բարեացն դուք հովանի,
 Յասիս կայլակն է՛ք դուք այն՝ յարու՛մ բրբան շի՛ք խառնուած,
 Չոր իզուարքնոյն բաժակէ վայրամուտ և Աստուած .
 Ասա՛ղ՝ որ շանեալ լուսապիտա իրիւրերին անդ մրուալլ,
 Ասէ միայն աշաց մեր քէ այլ աշխարհ մի սայ փայլ .
 Եւ գրուակաւորն միակ զոր բասն ինքնին գերադոյն,
 Բաս զոր և սէր զրիտովին ձըզեալ առնու խիւրոյն,
 Ոչ խոյրանէլ քէ ըզմեզ իցէ երազ մ՝ ընդունայն,
 Այլ զայ արդեամբ, մանաւանդ քէ և մարքեր իսկ գոյ այն՝
 Թէ բարբոքեալ մրծապառ հուրք որ ծախմն աս ըզմեզ,
 Գու՛մ, և ոգին պաշտելի՛՛ որ ևս պաշտօն սանի ձեզ ,

Անմեղութիւն, սէր եւ իղծ, գեղեցկութիւն դիտակին՝
Յամբրեսակել յերկնայնոց զամանութիւն բաւէին :

Յարժամ անկեալ քառամիկ խորն բզնեզ սիրելոյն,
Կամ թէ խամբեալ դոյն այդ սիրս քաւեամիցի ինճեւոյն,
Մինչ աստածանն հուրն իմեզ դեռ վառելով բոցակել՝
Ո՛չ այլ կարէ արժարձել զիւր բոց շիջեալ անդ իննեզ,
Մինչ նշ մի ծոյց բարխտէ երբ մերն իննեռ հասանի,
Եւ ոչ նակասն աշտնից ընդ մեր բրբոջ շառագնի.
Եւ յարնաւաց իբարբառ մրացքն խլիզն իններոյ
Գոշէ, « Ո՛չ եւս դու այն ես » զոր նայք սիրեն յանձրն էոյ .
Յայնժամ հանգոյն իմն ոգոյ հաւածական յերեսաց՝
Որ գերհաւար առնու յանձն բասուերս յարտու եւ իլաց,
Իննեղ հեռոց ճեցելով զաշտ յարտառու օրդաւար
Տառն անդ թզիտն մեր իսպառ պատիր բարեաց աղջաւոր :
Կեւք առ իւրեանցն յիշասակ զանեալ թզկեանցն եւ թզվարս,
Պաշտեն թզվի արնագանգ որում անուն կարդան Փառս .
Սայլ թզեմորեաց նըպատից պատեալ թզան պատարեն,
Իղծ լեալ զի նայա առաջին իննեանն յոչինքն անդ հասցեն.
Նոքա զթուփից նեւտրեանց ամեալ քամակ պրոծալիւր՝
Առ կենդանեալ մեռանել նրբենն զոգիտն իրոմբիւր .
Այլ մրբերեալ շեղաշեղչ առ իբաղել վերասին,
Իգալս թզեմոյն կուտակեն զտակեմանցն թզվոյն :
Այլ ընդ բասուերս այդ կենաց աջ իմ հարեալ քափանցանց՝
Սուս այդ բարեաց եւ նշ մին՝ շարժող ուամկին թզեալանն,

Փառք, ստեպ, կար եւ սիրամն յորննցեալ մի գնես միոյ՝
Ո՛չ կրեւեցին իսրբիս թզեմութիւն մի սիրոյ,
Եւ նշ եղծեալ իսկ թզեալ յիշասակացքն նորին
Եւ ոչ թզվի ժամ երբէք զորոյս թզվեալ յաղեցին .
Ո՛չ ինչ քան զամոզն առաւել եւ կամ զոսոցն հովանի՝
Որ չուրցն յերես նրկարեալ՝ ոչ մի անդ վէտ ծրնանի .
Սիրոյ շիջմանն թզկրնի երէ ասս կեամ եւս սակաւ՝
Ճրբմարտութեան է համար, ոյր ոչ ընդհատ է ծարաւ :

Ճրբմարտութիւն նեցաւոր, նլ մեր բաղնից դու բասուեր,
Գո աղագաւ՝ որքանք անմուն անցեալ իմ զիւր .
Գանք զիւրէր եւ ոգւոցն հոյակապից իդարուն,
Չոր սրբիտանն մահացտիւն, բնքէ, կարդաց իմաստն .
Մինչ նայք իխորս անդ սրբի նեցեղեալ զիւրեանցն թզեմոյն,
Հասեալք իման զեշխն . « Գիտութիւն, զինչ դու գիտես » :
Ո՛վ, թէ էո սուրբ նառագալք երբէք հոսեալ եր յերկիւր,
Իբր իւանրբից անդ քորափի եր մեր անկեալ անյարիւր .
Սակայն պատիր է այս իղծ որպէս մեր իղծ ամենայն,
Եւ նեմութիւն մ՝ աւելի իննեմութիւն մեր ունայն :
Ո՛ն, զերեզմանն՝ է սիրոյ յասակ նըստ սրգաբեր .
Ճրբմարտութիւն՝ ջանք թզմեր ունի վրիպան իբրասուեր,
Վասքն նորս մէն մի օր առնու զջրնորս ինչ հոգոյ,
Չոր միւս այլ օր որդունէ, պատէ, ունեմք սայ յեռոյ :

Իյլ՛ տեսալ ին յերկ մորբիսխառն բնուցեան
 Չարիին իվար իշար յամոց իյամպ յասիեան,
 Որ գամ բզգամ խնարհեալ եւ զգի վարեալ ինքնանջ՝
 Իվտ ցոյիցն թզնտսին յսոյի շողալ սայ նանան.
 Ակն թզնտս թոցստիալ զիտ՝ նո զրեւոյն այն գեպուն,
 Եւ յայ ինտր փոլ պաշել կարծէ թզնէսքն սորուն.
 « Աւանիկ նա, ապիցեա, իլուսակիլոն անդ զեղման,
 Չոր անդուս շունեն երկի ծրլիէ յուրսս իսասան.
 Անտ ինտան իս շողայ այդ ծիրանի նամկար,
 Ո՛ջ, ոչ, նա ինքն է որ զայն ներկէ սարսիս իրսուր.
 Ո՛ջ, ինքն անա անճամասն իլուսագեղ հոսանս այդ՝
 Չարժարտախայրն զայն ամպ ենեւն իմի նաւագայք :
 Քնդ ապիկար. արիենին ընդ խոչ եւ խոյր շողողայ.
 Ի՛նքն է, նովտ լրցեալ ամպ, եւ ծիրանոյ՛ յայն գեւայ.
 Եւ մինչ ին թիբ յայն բասուր ակրկնառոյց լեալ անդէն
 Կարծէ ունել հուակ սպա զարփ որ սուգեակն է արդէն,
 Եւ անա ամպն անդ լուծեալ եւ իզունայ թորափի.
 Եւ չէ ինչ այլ թայց շողի որ ծուփ իծուիրս ցրեղի.
 Գու հեռագոյն իրնդրիցես, այլ անագնն, անագնն.
 Չի աւելան հանապաղ անդրագոյն փուց է ական.
 Ըզնէս նրժին վայրագար ելցես յամագոց յամդ ղեզեր,
 Ո՛հ, ինքնն ո՛չ է երլէ՛ք՝ այլ հանապաղ իւր պաշկեր :
 Ճրճարտարքինն տանիկ : Կարց բս կարգէ դարձ անճնիր
 Կարծեն թզփո իւր բանալ եւ թնրանալ իլոյս իւր,
 Այլ սակայն այն ում սերկեան մտա անգիտան՛ պաշտոն սան՝
 Վաղիս չէ այլ ինչ փան ամպ, եւ նոր այլ մեծ է ծագման.

Յարտափ յառաջ խողայ դար եւ փորոզ ինանիր,
 Ճրճարտարքինն փախրսեալ գաւէ զմարդոյ յոյս պաշիր.
 Եւ մարդ որ զայն նրճարեաց իւղոց ցոյիցն իւր անբաւ,
 Կարծեալ նրժին զիկեա անել՝ փարի զհարուն բասուրաւ.
 Այլ դարձն իխաբս ընթրուեալ՛, ոչ պարտաւեալ բրնալին,
 Չիւրեանց շալիղ Լոյմանեն զի սկիզբն առցեն սակալին :

Ճրճարտարքինն անբերի՝ է աւխարհիս հայելի,
 Իլոյս ում ինքն է աղբիր՝ Տէր զայն հարեալ յորդէ լի.
 Չանճն անդ զիտ զիւմ առ զիւմ, ինք լոկ կարող անդ զիտել.
 Մինչ յասուածեանց հայելի մարդ ծրճիցի մասն հրպել՝
 Յիմաստեագոյն անգամ ձեւտ բեկեալ փրբի մանրանալ,
 Եւ ցան եւ զիւ իւր բեկոր ազգաց յեանց են իխալ.
 Մէն մի դարուց, մէն մի մարդ ձողալեզ զայդ ճրճարա՝
 « Հաւանեցին ես, ասէ, զազոց թզիպայլոց այդ սրկարս.
 Եւ ամփոխեալ իմ թզոյս իվտարան մի միայն,
 Աշագս հանդէպ բրնտքինն երեւեցի ամեկայն » :
 Ասէ, կարծէ, փորձ. փորձ, եւ իտեղիս նաւորէն
 Չիարցրդաւոր բոլորին հաղէ զնասուած լուսեղէն.
 Եւ յանգանմուտ իւր անդէն վառեալ իլոյս անասանան,
 Ըզմարդկեղէն վարկածից ընդարձակէ պասուանդան.
 Եւ դրուալէ խառն իխառն իմիջոցին յայն անբաւ
 Ըզդրտարքինն եւ կարծիս, եւ որ ինչ սոս եւ իրաւ.
 Ապա մինչ անպաշտ կարծէ թի: թացեալ վայր է այնչափ
 Չի՛ վտարանն իւր կարէ երկարել զանճն իւր Անշափ.

Իտասուզէ շրջացեալ զիւր անյազարդ անդ հայեաց
 ևւ շանքրնից ծագէ զիւ յայդ ցոն ևւ զիւ Երեքարաց ,
 Հասարակաց պատահաց հազարդեալ ապ իւր սակայն՝
 ճրճամարտիսն դիտէ թիւր ուր Ասուած էր մի միայն .
 Այլ վառարանն՝ ուր բոլորն առնել մտն սնրն կարէ .
 Ըզփայլս զոր պարն էր կուտի ցրտեալ իրաց ևւ վարէ .
 Ռապէս իտորաբլ մեր ունայն առ իմիմեանց Էդմանին՝
 Վայրավախն իւր հանճաբ անկեալ զմիմեանք բեկանին .
 ևւ մտրդն անդ զիւր հայելի յերկիր հարեալ շախչախմամբ՝
 « ճրճամարտիքն , դու սն զսս » , ազարակէ հայեայմամբ :

⊙

Ո՞ն , դու իմեզ անդ ոչ ես , այլ լոկ իցնուր երազոց .
 Յարափոխիս դու հրազ զսս սեփական մեր սրսոց ,
 Շոգ փախըստեայ հնուաւոր իբի՛ք առեալ բնդ Էրերս ,
 Չոր ընթրունել կարծէ մտրդ այլ լուծանի յիւրն իմեաւս .
 Սին ուայգանդ արծազանց թիւրայց ծայնիցրն մտրդկան ,
 Որ էո անուանդ իբարբառ ցանց մեզ առնէ պատասխան .
 Գո զնե զոլ զուր հնամանս՝ իւր զառանցանք են յեթին ,
 Այլ տարապարտ ևւ այս իրզ ցամառեալ յիսն է սրբին .
 Ոչ ես ին մահասուեր անդ ինդրիցել իփայլմանց
 ևւ բազում զանն յանդորու այդ իսուարին մրկանեանց ,
 Չերդ մինչ բեւեռ կորուսեալ է օղ ձրբեալ է իսուար
 Չասեղբն ինքնին պատրուակ , անդամոր այր դեկավար
 Լըմեալ ըզփայն իմանոյս աղշամրդիցն կոտակաց ,
 Չեւս բնդ անձին արկանէ ևւ լինի յանն բասուերաց ,

Ամենուրեք բազատեալ զիպել իման կամ յաւեր ,
 Գր ոչ հոգայ թէ յնր հոգն արդեօք կամ յնր ծովեղեր :

⊙

Ո՞ն , թէ զայր յերեւոյր դու անբասուեր ևւ մէկին ,
 Ո՞ր ակն արարիւրդ լուսայ , ևւ դու ս լոյս զըլտովին ,
 Որ ես ոգի Անբաւին որ փայլս առնու առ իմն .
 Թէ հաւատոյդ իմիակ եւեր հարեալ նրբուլն
 Մեք անդրադարձ փայլեալ ըզբեզ իմերս իմացման ,
 Ռապէս ըզծով իսուարտոս յոր լուղի գունդն անամանման ,
 Էթիք համայն լուծանէր առ արիւնեաւոլ անաղոս ,
 Ռապէս երազք իպարմնիս , ևւ կամ բասուերն յառատոս .
 Իբոցանուր այդ հանճանց ցրնդեր համայն իւրոցի ,
 ևւ ճիւրեղէնն ևւ անցնիւր միտք , երեւոյթք ևւ հոգի ,
 Ամեննայն ինչ զառօք մեր առ . էո վրնիտ փայլութեամբ
 Թըւր վրասկերն ուրուագիծ առ նրճամարտն իսկուքեամբ .
 Կեանք առ էոյրդ Էրեւմամբ ոչ ես այլ թէ զոյնի կեանս՝
 Այլ վերացեալ հախըլին իյարդրական ըզմայլանս .
 Կամ թէ էո կամք ըզնորուն նրբելին իսանդ միացման՝
 Կեանք լինելին այլ ինչ ոչ բայց էրէ ման յախեան .
 Թէպէտ յասացս իմ ըզբեզ ծածկիլէ օղ յիտ ևւ բաւ՝
 Ա՛յս իմ արդեօք են , սն այս , զիս տոտէր օղ ծարաւ .
 Հոգիս տէր այլ ինչ առ բեզ բայց մրճամանն հեծուքիսն ,
 Հրակումն՝ յոր ոչ ես մի ինչ այլ ես անք յոյրբութիւն .
 Մեռանքն ես յոչ բաւել ըզպատեկին զիմ կարդալ ,
 Բայց ևւ ինոյդ երեւել , տես , մեռանքն ես դարձեալ :

և հուսկ ուրեմն ևս անձին՝ զքարտրեան իրազելի,
 Անաւանիկ հաճյանեմ էրէ կեցի իսկ երբէք.
 Երազագրաւ իմ սանց հուպ իսպառուածն անդ մտայլ
 Հաւուեալ թզամախ իմ հրեշեալս և վայրապար գոսից հայլ,
 Այնպէս ընդ կեալ զարանցեալ, այնպէս ունայն, հոլանի՝
 Որպէս յաւար յոր ասեմ, « Մամուկ ծընու մեզ որդի » .
 Հուպ իդառնալ ընդ խոտով, իցամախէ և լուս կալ,
 Որպէս թզոյզն ինչ վրասկ որ իյերկրէ անդ բրիեալ
 Գարձ անդ առնէ միւսանգամ ինողն իջեալ խորատոյզ,
 Քայլս ինչ եւեթ իբացէ ուսի կէտան էր իրոյս.
 Սակայն այդ ջուր ընթանայ և ոչ զիտ գիւրն թզվազ,
 Յն զնա կանակ բաւալէ անգէտ դրմին է տաւազ,
 Չիք նոցա ոչ թզգացումն, ոչ սարսառմ, ոչ մի ան,
 Իսկ իմ շաւ իսկ է կեցեալ յրգալ զի զնամ առդ խոտն.
 Ման, . այս եւեթ, ան, այս բանսայ աբխախախմն ընդ կեանք,
 Չեղեանց մանու թզմի ծամ աղբօք աբմեն յախեանք.
 Կարապետեալ ցուն թզմեզ ծնանի իրոյս սրբնչեան,
 Եւ նոյն ինք ցաւ առ յապս զմեզ ծնանի և մանուան.
 Ո՛չ ևս շախեմ գամանակ զոր ինձ թողու ընդ առաջ,
 Որպէս երբեմն առնէի յարբուն սիտցս իմ կանաչ,
 Յաւուրսն անցեալս յաւելլով զայդ աւուրբս երկայն.
 Այլ յապաւեալ թզմոյն իմ համառօտ տպագայն,
 Օր մի, ասմք, առաւել, որ մի նրաւ, արփիս այս
 Ըզմին ինձ յայնց հասանէ որ մրնայինն ինձ յապայս.
 Ոչ ևս մրնամ ևս նոցա, զերջ յաւառօտ անդ սիոյ,
 Չեղուն, փայլուն, ինձանանչ անդ բացակայց ոսկէքոյց.

Այլ զուճարափս ևս բափուր, անփառուանկ, մտախիլուս,
 Կր թզեղեալ ինչ սափոր ևս որդ կողք ծարառուս
 Թողուն փախել զերկնից ծոր՝ զոր անդ իրնդրես ընդունայն,
 Անյիւսանսկ իսկ անցեալ, ներկայ՝ ում շիմ վաղորդայն,
 Եւ ևս զիտեմ էրէ սիւ ցայգանկմանն է հանգոյն,
 Եւ թէ այգուն շիք էս ձայն զարբուցանող զիս ինոյն,
 Եւ ևս յերկար անդ ինկնչ բերեմ նախանձ սապանին.
 Եւ իբր թզմանն իսկ աղղն իմ սթգալից է ոզին :

Իբրեւ թզման սթգալից... Ապէ ևս մանն թզգոյ ինչ.
 Յախեանցն առ զիւր մի թողմէք թէ ոչինչ .
 Ո՛ն, զքիտուր բիւր առաւել քան զայդ ոչինչն երանի
 Ռում թզոյ մնաւնել և կեղեղմեաւ շեռանցի.
 Հոզին իմ ման իմն իսկ է ո զգայ անձին և ցաւոց .
 Աննու երկուցրք մանու, անյասակ վիմն անդրեոյց,
 Ուր միտն իզուր խնդրելով գանավիմել խորատոյզ,
 Իցարանաւ անդ լինել շէ մարդ դառնալ իջրոյս.
 Երազ՝ ում ոչ գոյ զարբնուլ, ցայց ում շիմ այդ լուսածնունց,
 Հուր որ վառեալ ևս մաշի թէպէտեւ շիք իւր սրնունդ .
 Գազալ այրիչ ուր բրնու և ոչ մի ինչ ոչ վառի,
 Այլ զոր ևս ինչ բնկեաւ՝ անդին ևս անդ թայալի .
 Յրնուր ում շիք իսկ վախճան, և սաղստպան իմն անկէտ,
 Ոզին իմ յան ևս սարսուռ դարձուցանէ զաշս իւր յեւ,

Եւ Տեսանէ զիւր սակաւ տուրս անցեալս եւ պաղեալ
 Իբր բզտերեան ազազուն որ բզբերովն անդ թաւալ.
 Հայիս յառաջ՝ Էւ ոչ այլ ինչ Տեսանեմ բայց վարանս.
 Եւ աղչամուղչ՝ որ գուրպոյն ծածկէ յառջաք բզամանսն.
 Անձն իմ եւ զոյգն ինչ յիւրմէ ցնդիլ ընդ մէն մի շքեռոյն.
 Ե՛ս էի այն որ կըրէր, բայց արդ ո՛չ ես եւ եմ նոյն.
 Մէն մ՛ իրանից բզմաստած ինչ բզկեանց զիմ սանի,
 Եւ անցանէ մարդն այսպէս եւ ցրեղեալ յոյ լուծանի.
 Եւ իսանուն յայդ գոյակ միւն ես յեմում աննասաս,
 Յայն որ հանգոյն է շէին կաշխոնանացն իւր իզաս,
 Իոյոյն այդ ես փոխըստեայ, յանլուծելի առակս այս
 Որ ինմ զինմ ոչ նանտաէ եւ կայ յանձնէ իւր յերկրայս.
 Արեգական իրիմ որդն՝ որ ինանանն մի առ գոյս,
 Որ իխաւարն առնէ մուտ Տեսեալ բզմի արեալոյս :
 Եւ բզգացեալ յիս անդէն բզգորուրիւնն այն անուլ
 Յիմնացութեան անդ իմում զանբուսէին պար առնուլ,
 Ըզբընտրեամբ Էւ զինն յածնէ եւ գակն իբր բզՏԷր,
 Եւ հարցանեմ յանննայն. « ԸնդՔՐ, ընդՔՐ, եւ ընդՔՐ ».
 Եւ փոխանակ պաստպիսան առնուլ Էւ կամ բզոյս ինչ՝
 Չանձն իմ բզգամ խորատոյդ զընալ յերկտորդն իմ ոչինչ,
 Եւ սարսպարս յայպաւաւ սարսբերեալ կոծիմ ես,
 Հարցում մի դեռ սակաւին, Էւ այլ ոչ ես եմ, ոչ ես.....
 Յայնմամ յիս գայ փորձուրիւն՝ համարելոյ զգոյտրիւն
 Կարողութեան իրիմ կոյր զրոժոխըրբեր նենգնուրիւն,
 Խօսել նըմա զիւր բարբառ, Էւ գերդ հասեալ ոմ իման
 Որ բզսպգնապարն պատէ եւ իյեթին ծրմիս պան,

Իւարդաւանել զիմա բզբան իզառանցանս ինչ վերջին,
 Եւ զնոյն յանգել օրինակ բարեալ բրբիջ մի ուծգին :

Կամ թէ ասել. « Օ՛ն կեցցում, Էւ հեռութեան անդ իծով
 Սուգեմբ բզխուն գայս վայրկեանըս յաջընձէն կորելով,
 Գայ երկեղ. գողացցում ծամս ինչ աղէ սակաւին
 Յամանակէն՝ որ արկեալ ապ՝ Էւ ծախէ բզնային.
 Ըզզլիւնացում գէր իսոյն այս մանադէմ մարդկային
 Չոր կարկառէն առ մեզ ման բանգուզելովն ձեռին.
 Մինչեւ յափուսանդ շիւրիկ կարծէ վառեալ դեռ վարդունս,
 Գեղեցկութիւնս նարբոյս փքրքրեալ հեշոց իւր յաղունս.
 Ռոյ կեղծէ սիրն բզուր, Էւ աջ գիտեմ գայն կերպիլ,
 Եւ զոր սիզանմ կամ ոսկի սակաւին սան բաբայիսել :
 Օ՛ն հեռութեանց յայդ ալիս ընկղղեցում բովանդակ,
 Ապ՝ յառաջին անդ յափրանս դիպեալ իոյոյն այդ բածակ,
 Նախ սան բզմամ յոր խոնջեալ զգայունմ յարբունայն զըւարթ
 Ըզգաւաւորիւն սան իվեր Էւ նրամայն, « Շուն է արդ ».
 Անա նըւագ լի զեղուն յոր իրնոյ կերպարանս
 Ման յանուշակն ըմպելիլ շիջուցանել սայ բզկեանս.
 Արքցում, կոնակն աւանիլ ո գլի առցէ լոկ գալար,
 Ռիմուտացոնս յախեսեանց բզմեզ ծածկէ մինչ իսպառ.
 Սանեցում, ճն կորեցում սնդուտս զաւարն իկեանց,
 Խմանումն՝ զիւր բզցաս, բզվրէժ՝ բոխիսն ինեռայ,
 Վքքար զոր կեանմ մօրանալ բաղուն իխորս յասակին,
 Մինչեւ ուրեմն իզգացումն հառաշանաց իւր յեթին.

Եւ թէ զարմնի՛մ էսս իցնն արդեօ՛ք
Ըրնոյս վերջազոյն,
Ճակասագրին ձայնն սացու՛մ՝
Ասնել Բան զմարդն յունկոյն » :

Այլ վաստան այդ սեփի յոր վայրապար էս յեցայ՝
Է զազգիափառն ինչ եղից որ ընդ ձեռամբ սելի սայ .
Աս խուն մի լոյս ծագիցէ զանաւանդին իյասակ,
Այլ որպէս մեծ ինչ նրդին լուսաւոր զամբարակ,
Չարօրինակ երկնից հուր յասանդական իմն իյամբ
Լուսաւոր զմերս ողորս, սակայն նորուն պասաւամբ .
Եւ կամ իբրու մանասուեր էս մեծաւոր աղօս շող
Նրմեցեղոց կանթեղին որ ընդ երկրս անդ նրակոյ,
Լուսաւոր բզդիմկերն շորացեալ էս խանգար,
Եւ զեր էս որդ սապանին ըզարձակեալն յիւր աւար :

Ո՛շ . յայդ իսաւար բոն էս բոն, իդոյն բոփուր անտանում
Հասասագոյն իմն յաննին ըզգայ հոգիս յեմարան,
Գիտակցութիւն, բրնազրմունք նրժմարսութեան մի այլում
Որ գորտեամբն հարդէ ռան էս ոչ իկալ անդ իւրում,
Որպէս կուրիմ առաջնորդ ինիմ յըմբացս իւր մըրին
Ըզձայն կամ ձեռքս շարլ էս ոչ երէ լոյս նրմին :
Ազգնմն ազնիս սօլ դու իկիցն, նրժմարսութեանդ սքրից,
Մարգարէկան հուր ասեց որ դեռ ծածկի ֆոլալից,
Գու էեր դն աւեսես առ իս իբիւր ֆս բարբառ
Թէ՛ նդ արցնաբոյր այս անգօք ինչ մի շողայ լուսավառ .

Ըզգարապարս իմ ոսից յոր էս արկեսս աղջ պրդար
Ո՛շ էս նրսմնն իզիւեր բսերիւրիս դու խոսար,
Յորժամ իմ բան շիջանի՛ ՚ Բոյ շողայ ջան սակալին,
Ասես զոր ինքն լրտէ, գիտես զանգէսքն նախն .
Յոյս՝ ձայն է Բոյ բարբառոյ անդ ուր ոչ էսս ինչ յուսամ,
Եւ էրք ոչ էսս հաւաստ, իսոխս էս էս հաւաստ :

Եւ անվե՛նէ խոտակեալ ձեռն իմ իբաց բնկէնու
Ըզնեռուրեանցքն բածակ էս բարձակ մանացու,
Եւ իմն ոգի՛ որ դեռ կեան սիր էս դեռ կըրէ կիրս,
Աս լոյսն կոյս վերաւուն արձակապաց անդ ըզբիւս,
Եւ յոր սուգեալ իցաւոց անի իխոր կայ անդունդ՝
Ըզգաւանութիւն իւր վրժաց յեղու իկից սքրարունդ :
Չարօրինակ ուղեւոր էկեալ իւր յայց այզոյն,
Որ ոչ յակնէ սակալին ըզկասարած զիւր ուղւոյն,
Գտանէ զերկնքս նրասայ, ըզփուն երկայն, ըզհող կող,
Այլ իբրոյս իւրն յոզնութիւն էս իբրսուն արկեալ յող,
Ատ, ճեսեալ ըզմեռնաց հանդէպ անումն զրսուերց,
« Այնտաի յերկարս ըբրացայ՝ զի արդ անուս էս իցեմ մերձ » .
Իդոյն յայդ էս անբացայ կեան էս զիս յաննն իսկ առնեմ,
Եւ թէ ազաս այդ ազգնմնն, էս թէ պարսուն այդ վրսն
Ըզգոյութիւն վայրապար իպասարած սայր մանու,
Բայց էս սիրեմ զիմ ոգիս այսպէս ընդ բախնն իխաղու,
Եւ աշխարհին այն միւսում ներանկելով անդ առ դուրս
Ըզսիրս զերդ իունկս անուշից, էս իբր ըզբուր՝ զիմ առուր ,

Ասել, « Տեսց՛նալ լաւորքին իցէ վրիպակ իմն անյանց,
Յոյս՝ ննկաւոր ինչ (րանայ)՝ որ պատէ զգաւս ննծութեանց,
եւ քէ՛ Ասուած որ վառեն զիս աշք իտոյն մեծամասն,
Արդեօք զքեցնի ապաւանն ուր մեծամիտ իցէ մարդ :

Յայնժամ հանգոյն զլաւորոցն առաւելումն յԱսուածոյ՝
Որ էջն բզճոր իյանցանս ունել յարբեան անց իւրոյ,
եւ ո զնորուն զքեալ սիրս Բան բզքսուռնչս իւր հրգօր,
Չերկնավրտակն իհորուն արկ զիւղ իվէրս քիւրաւոր,
Ասուածային յիսասակ գայ իջանէ առ երի,
եւ յունկանէ հրծծելով առ առ իս, « Օ՛հ, արք » .
եւ կորզելով զիմս ոգի ստառապանացն իմաննէ՛ :
Ընդ հայեցիմն Ասուածոյ վերաբերեալ եւ հօտէ .
եւ սեռանէ անց զԱնրաւ ծագեալ ցորակ զիւր պատկեր
Միջեւ իծովս անց արփից՝ որոց բզկայլ սայ գիւէր,
Մրփուէ բզոտոն՝ եւ անս դա բրնոտքունն է նասուած,
Անփոփէ գայնս՝ եւ անս դա ինքնաշափն է Ասուած .
Հանէ առանց հաւուտոյն նա էտքիւնս, որ եւ ամ՝
Յառեանակաց եւ յէէն որ յուր զեղան յամբում .
Ապա առ ինճրն կոտէ իրբեւ բզճով անազից
Որ քնկրկեալ զիւր ալիս եւ արծակէ վերաքսին .
Այսպէս անս կեանն եւ ման են տեղադար, անվախանս
Կոտակալքիւն եւ զիջմանն Ո՛վկիանուն ասուածեան .
Նայն է նայայն մեծութիւն եւ ոչ շարեալ է բրնաւ
Յիւրեանցն ինիւր արնամորն եւ կամ իսեւ անց սակաւ

Աւխարնս հիւլ է եւ եք անբաւութեանց յանցիման,
եւ առ իւրովն յախեամբ դար իսկ է մի լակ վարկեան,
Իսկ եւ զոտիմ անց նորս քեպէս փոշի ծրփծրփուն,
Բայց շեմ բնգոսս ինչ յարփից . զի եւ խորուոյ եմ հորուն
Իւրամանչիւր ոք առնու զօրեսս զոր սայ նա նոցին,
Կիսքն ըստ աննիցն պայմանի, եւ ըստ խորումն անց ոցին .
Շրջաբերիլ՝ են օրէնք սրեալ զքեցից այդ բոցոյ,
եւ առ Բաւումն ախակալիլ՝ նակասազիրն է նոզոյ :
Իզուր մըքեալ ոգորիմ խորհրդաւորն բնց վրեխ,
Չի կեանք եւ ման եւ բնաւ ինչ՝ զայդ Բարոզէ յաշացս նիւ,
եւ մին եւ միւս շեն ինչ այլ բայց պատարազ ասուածեան .
Աւխարն առ իւր փրկութիւն ունի զգործի մի մտնուան,
Յարիւրդուռուսն իտոյն ծայր ուր սրնկեցաւ ծառ նարին՝
Տեսին հասեալ ժամանակի նըստարտութեան բզկայրին :
Եւ յորժամ Մարցն օրինակ որ եւ Ասուած խորհրդոյ՝
Քողուլ զերկիր կամեցաւ յեւ միանգամ յառելոյ,
Ո՛չ ամ պրտակ գալկոտնար եւ վիրալից նակասուն
Ըզփունց վարդից զոր շընէր Պրդասուն յիւրն իմանան,
Ո՛չ իջանել իչերկիցն նա եւ սանդուխ բոցեղէն,
Վերեկեկել յարգական բնց առիմանս ոզեղէն .
Սանդուխ նորուն երկնաւոր շեղեւ ինչ այլ բայց քէ իաշ,
եւ յեփն ձայն բարբաւոյն, յեփն արկեալն իւր հառաշ
Մրտուէ իսկ էր առ իւր Հայր, անպատասխան իմն « Ընդէր »,
Ամենեւ ինչ անցն հանգե՛ս՝ զոր եւ բերանս իմ յօդէր...
Քանզի սքննայր ինչ նրմա Բան բզկարանս իսանել,
Ըզմանն ասեմ զայդ ոզոյ՝ ուք կայ հանգոյն մտնանել..

Կամ թէ բարձանց յայդցանէ կռեալ գիտհունւոյն իմ իյեսս,
 եւ անա իմն յիւստակ վառ: Եղծեալ ինչ ըզնեսս,
 եւ ըզսրսիս պատելոյ հուպ բերելով սարակայս՝
 երկնոյիցս իմ սքանց գառատօսոց սայ ըզվայսս:
 եւ սիրելեացն իմ շիջեալ դէմ եւ ցնդեալ կերպարանս
 Վերամբառան յիմս ոգոջ, եւ անա կեամ եւ զիմ կեանս:

Էր մի յաւուրոյ, յափունս անդ ուրաճօր ծով հարաւոյ
 Ռուզանեն ըզնայուէ յեղկն իյալիս մանուածոյ,
 Չօտիւ լերին բոցաւունչ որոյ մոխիր իւր բերի
 Չանոյչ ծրմակրս զեննայ զօրծէ դրսխս աշխարհի:
 Էր յառաջին անդ աւուրս իմ վաղանա ամարն,
 Յորժամ դեռ սիրքն սանի զանմահութիւն իւր յինման,
 Յորժամ եւ ոչ մի սերեւ դեռ դեղնացեալ իմրդկաց
 Ոչ ընդ քայլիւմ մեր անկեալ է իժառոյն անդ կենաց,
 Յորժամ սրբի մէն մի տոյժի ո զսիրն իմեր ամբառան՝
 Գեւ յանոյիչ ինչ իբրս եւն դիմցմունն անասանան,
 Մինչ շիտ այլեր բաւական վայր իմերունս անդ իծոց,
 Ո՛չ բաւական բոց իխի, ոչ երկնի շաս ինչ միջոց,
 եւ սիրն անդուս զօրացոյն քան ըզներխն իւր յազմունս՝
 Յոխորսագոյննս շրնէ զախոյց կարեացն ըզնայուեսս:
 Չերդ կոնակացն իզարքնուլ յայց առաքաւարն նաւուն
 Կարգայ զմրրիկ, բարայտ, եւ շրնէ շունչ ըզնորուն:

Եւ հիանաւ զաշխարհի շրջիտի եւ ինչ այլ
 Բայց անդ ըզօր միայ սիր, եւ ըզկուսի բրբաբ փայլ,
 եւ սիրիւ. — սակայն սէր առանց զօրս մաշելոյ՝
 Ինքրամիտ ինչ ոգի սայր ցուպմունս զիւր բոցոյ,
 Հանգոյն լերինն այն նրավառ՝ մեր յանդիման ծրխելով,
 Որ բեռա առանց ծախելոյ հրօրենէր մեծքն զայն ծով:
 եւ գեղեցիկ էր մեր սէր իբրեւ ըզյոյս զեզածմիս,
 Յերկարագոյն՝ զերդ ապայք, անմեղութեան պէս վրնիս:

« Իսկ աննն իւր » . — Զմի փոյր յայն: Արդ նէ նշեալ ինչեւ այլ
 Քան յիւստակ նախարարաց իբրացկայս ինչ մրուայլ,
 Կամ քանգուզեալ ինչ պատկեր իծապ եւ յալս անդ սրբի,
 եւ կամ թէ շիր ցամաքեալ իբիբս աշաց անջրոյի:
 եւ էր նքստալ մեր անդնէ իզարքոցմուն անդ պանուն
 Մէն ընդ միայն նէ եւ ես արիւնոյն հանդէպ եւ ծովուն,
 Վայրենասուն կասկենեաց անդ առ ռոխի ինզարիւր,
 Յորոց յեկն ազարբոց եւսն պատեալ պրսակիւր:
 Անդուս իմեր եւս իսիր հանգոյն ծագումն էր աւուր,
 Որ շիջ, յերկար, շողափիւռ, լոյս էր ողջոյն, ողջոյն հուր,
 Սըլոյտ ըզլոյն զազարսմբ շունոյն անցեալ հերելով,
 Չայն անդաճօր յօղիւն եւ երգիւի զմեր զըլլաով,
 եւ ամաքեալ յաւալուրս մախոր շրնումն այերաց
 Յայլս բարձրանց ծրխելն անդ իծովուն կոնակաց,
 եւ հանէին բարդ իբարդ միջեւ իսարոյ այլ բարձունս
 Չախեաց ընդ իսուք բախելոց ներմամբդունկ շառաւունս:

Հաւուց գաւառ խառն իխուռն, եւ ըզլուփուս եւ մընջիւն,
 Ըզբասոյց կըռքեջիւն եւ ըզլեռնոց շրթնջիւն.
 Բարբառ ձայնից բիւրաւոր յոր ին վայրքն ամայիք,
 Չոր իմէն մի գրեալ շուեց կորուսանեն լրսելիք,
 Վրկայութիւնդ այլ կենաց եւ վայելից բարեբաս,
 Որ ասիւն . « Կեանք եւ սէր, եւ նեւտրիւն է բնաւ աս » .
 եւ այլ ինչ ոչ լրսիլ՝ բայց զիմ անդ ձայն եւ զերեան,
 Չխրն, արձագանց կենդանի՝ որ զիս կըրկնէր զիս ինձեան,
 եւ այս ամալ ձայնք ինոյն զուգաւարեալ միաձայն,
 Չուլեալ յիրեար եւ բարբառ յօրինէին մի միայն :

եւ յաստիման աստիման զիջանէին անդ բիրք մեր,
 Տապաւածիցն իմայրիս, եւ իմայրեաց՝ շուրցն յեզեր,
 Տեզերցն իծով գրկիցն, որոյ վերջուրք պազպաշունք
 Իկեղաւորս ծրփանտն ծրազրէլին անդ զավանք,
 Աւագասխար պրննօրէն կապոյցն անդ դաւց քացարձակ
 Քշուէր երկոտդ իմն երկին վառեալ յասեղց քապիսակ,
 եւ գրեային եւ գային նաւր բնդ պեաց միկանուս .
 Քեւալքն ըզշուր Բեբէլով իբրեւ ըզնաւորն բաշտուս,
 Տառց ոմանք ասնկելով մեծն եզերացն այն բարձանց՝
 Ըզգողորդուն խառնէին ըզկայսն իմայս ծովափանց,
 եւ լրսելի ինկիւն մինչեւ իբարձր այն կասառ
 Չայնք նաւասեաց՝ ոյց ալիմ ազրեց նրազս եւ բարբառս :
 Իսկ սորայցն ընկըզմեալ իսուարայն շուպիս՝
 Կարքեշին անդ, եւ բիրք իմ սուգեալ յայն նրաւայս,

Միմե յաին իջինջ հայելոյս քափաւերով իպրայոյ,
 Հաւաքաւնային բնդ երկինդ կապուսոյ իկապոյց,
 Ապա գային բըրշակնեալ իմի հանգեշ յայն հայեաց՝
 Որ Բաղքոցայն ան ըզծով, ան զարաւոյս լուսազգեաց,
 Տասն ըզգայելաւ այնօրիկ, ոյր էն՝ անձին իմ բառուէր,
 Ուր իսն ախն յիւրմէն անց կըրկնապասկեալ եւ անէր :
 եւ ընդ բնօրքեան անդաւօր Էա՛մ մեք հագս յանդորոս,
 եւ սիրեա՛մ մեք զերկին, նեւց զայն կարեաց, եւ զածու՝
 Ըզզոյն զայդ ծառս եւ զասեղս, ըզծով եւ ծայրս եւ խառակ,
 եւ ա՛ր մի լոկ անդաւօր էին մեր կեանք բովանդակ,
 եւ մերս հոգի սրբափայլ եւ խաղաղիկ՝ պեաց պեւ,
 Իբեբլորքեան եւ անդոյր սայր անդրապարձ ըզրապեւ .
 եւ լուսափայլ յայն կենդրոն զիմք անկողիեալ իյանկուած՝
 Տօրնէլին մի պասկեր, եւ էր պասկերն այն... Ասաւնձ :
 եւ այն սեսիլ այագունակ զպատրեալ իմեր սիրս,
 Ոչ թէ ցայտը ինչ անդունս՝ ետլ, անկենդան, անխորիս,
 Չորտիմակ երկնանեմն արեզի գունե լուսափաւ՝
 Որ ծրփի ցուրս եւ աղօս իյնկիլեան կարծաւաւ .
 Այլ կենալիր, ասաւէլ, ծախիշ մերոց նա ողոց,
 Ողպեւ իվէր ինրաւե՛ն անուաճանս դիւմ բոց .
 եւ մեր ինուր հարեալ սիրք ինկեկեանս ծրխէլին,
 Ասել ան նա ըզձայաւ... Եւ սիրք մեր լոկ խօսիլն :
 եւ ոյր տոց յիս ասացեալ էր թէ՛ յամպոց անց բասուէր
 Եկեաց՝ որ զի մըքնեալ Ասաւնոյց այդ մեծ պասկեր,
 Խընդրել զայն իս լիցի հարկ որպէս անա յաւորս այս,
 եւ թէ՛ յուսանաստրիւն կարէր բնդ նա զայ յերկրայս .

Անուստ յերկիւղ իմ պանդոյր անդ ծագբ խիտ արահկեալ
 Եւ ընդ բուն խնրս խորհուրդ էի իզնս որորմեալ :
 Իբրեւ ըզբասն նախառտոս հոսեալ աուարք իմ անցիցն,
 Եւ ըզբարժս իմ պատկեր աւք խորհակեալ չաղիեցիցն .
 Խշիք լուծաւ ամենայն . այլ կայ խիտ իմ հանգակ
 Առաւօտեան երկնախաղ այն երեւանն յիշասալ .
 Այլ զերդ դարուցն առաջնոց ետանկի մահացում՝
 Ոյց առաւեալ լինէին երբեմն յերկնից այցելում,
 Մինչ գաստուածեանքն նահանջ էին տեսալ աք հոցին՝
 Ակրնկառոյց անդ խման Եւ գրիբս իւրեանց փակիէին .
 Ես առ սրնոյն նստագայր երկոյնս իմ նքան՝
 « Տեպի զԱստուած, մեռանել Եւ Ես կարեմ արդ », ասեմ .
 Այլ սակայն նա ոյր ձեռին արդիւնք իսկ են կեանք Եւ սէր՝
 Ոչ, նա շարտ զնայելին առ անդ եղծուլ ըզպատկեր :

3

Եւ յազպայն անդ անոյր, վերաբեւեմ յանցեալ կայս .
 Ո՞ր այն իբրուրդ այդ բարձու իվազորդայն զբզուեալ լոյս,
 Յեզերս արեացն այն կապոյց ոսկեզուեալ յաստոս,
 Գեղջուկն Եւ մէն այդ սրնակ, ուս բրիւք այգն անադոս .
 Նտաղիկն անդէն կիտրոնի բուրէ անոյց, Եւ ճոնին
 Յարեւմտից ըզնովաւ աճէ պասնէ ինչ մրրին,
 Եւ որքն անդոտոս ծածկելով սիւնս ըզպիտակ շար իշար
 Վազէ զբարք իդրասանգս իկամարաց իկամար .
 Վուզլուս աճէ իցուս անդ յուլ սեւուակ աղաւնի,
 Եւ նիւրնեց չուրցն յերես ձայն մի սրվուեալ նեղանի,

Չայն որ յոցեալ բարբառի գաստուածային ինչ լեզու,
 Յոր գուեակել գայ ըզուր, նյնեափ այն ձայն է աղու .
 Գաւիթրն բաց է յարեւ . մասալն անդէն օրիորդ
 Ազբն ծաւի, նակսս աւարք, սոնորակէ առաջնորդ
 Չիւնակերպիկ Եւ աշխոյժ որսականի բարսիկն,
 Որ սիրալիբ իւր բրբօք շքնիք պրնէ գիտունից .
 Ըզմեծակայ ծոզլական կալեալ զընն նահապարհ՝
 Որ ընդ մերժս Եւ ընդ բուփս անդոտոս զեռայ իխոնարհ .
 Նաւակ մի ճշինն նեռի՝ քափուր, բերեւ դեռ պատաս
 Առաւօտին զեփիւրից բանայ գոզէ գառապասս,
 Եւ իբրազնոց անդ իւրեանց ճոնեալ զանգործ նաւասիս,
 Թուի մընալ նաւուղղին Եւ կայրս առնու ընդ այնս :

ԺԷ.

Ա Ռ Ն Ո Ք Ի Ն Ս ՈՒՐ Ր Ք .

Ե Ր Գ .

Ո՞, դու նրբնէս ո՞չ, շունչ կենաց ,

Չի տիեզերք կեան մրօսակեաց ,

Կենագործէ շունչ սուրբ հոյին

Չաւուրցն բզմայի եւ բզկերջին :

Դու առ Բանին ձայն պատասխան դու ետուր ,

Մինչ լուռ խաւար իվեր վազեաց իտարաւուր ,

Չեղ ոք զի 'ձայն նրբօք բախէ զձուն բնդաս .

Դու եւ ո զԲեզ յուզեր ինչիւրն անդ անաս ,

Դու զառաջինն յերկին բզբան կրկնեցեր ,

Եւ իբր օրօց կապոյտ բզպոյ սրվուեցեր

Չոտիւր վեհին ընդ երեր :

Դու եւ սիրել եւ իմանալ

Ետուր զոր բանն էր սաացեալ ,

Դու վերաուեր, իջուցեր դու

Ըզբանն նեղեալ մեզ կենաստ .

Դու հօնեալ զանպս , Եւ զործեցեր թաղուն զօզս ,

Ըզգտան արփիցբն շափեցեր անմատօրս .

Յառանցս անման ետուր ուղղա առ երկին .
 Չեղ ուղեցոյց ընդ նանապարն ինչ մրբին ,
 Եղանութեանց ետուր բզկեանս , կերպարան ,
 Եւ առ հորդել բզբաւիզ կայր բրնուրեան
 Տեառն ընթացար յանդիման :

Այլ ոչ թէ միտս անյեղականս

Պաներ բզնայն զայն կերպարանս ,

Այլ առ իխառս 'տորուն լաւ եւս'

Դու զամենայն իսկ կայար ձեւս :

Մերք սիւր եւ շող եւ մերք կայծակն եւ կամ շանդ .

Չայն գառ կամ մեղմ մարգարէիցն իլարս անդ ,

Սիւն զար Յակոբ Եեսս հանդէպ երկնաւաւ ,

Առակ յուզիւք սրբի, արեան պատարագ ,

Քիտ Չիքեմեացն իբրու հրակմաւր անդ մանուն ,

Շնորհք, լաւութիւնք իվին բաժակն այն զեղուն

Դու իսկ ես այն յաւճ դուն :

Մի լոկ էակ է ազգ մարդկան

Յողեալ յազգեցն իբրազմութեան ,

Իբր բզվի մարդ զայ նա իմնունդ ,

Շունչ տո իկիրան է սրբաբունդ :

Երիտասարդ, ոգին իւր խօր եւ անբաւ

Փրօշմեալ իծուփ եւ ողբով զաշխարհ բնաւ .

Ըզպղպղպոյսն սրվուես զաւառ իզաւառ .

Իբրեւ զորս տո մտաւազուր է բարբաւ ,

Քունդ քո ոտին բացուս յերկիր այս սարսուռ,
 Ո՞րքեզն յրդէ՛ Աստուած մարտից է յախուռ
 Ո՞րքեզն իսպառ ունի իւր :

Դու գծեն առնուս արխնային
 Չազդի, Բաջի, կամ զարգային,
 Կտխես զերկիր որ խղողման
 Անցանէ լուռ քո յանդիման.

Այլ մինչ յերակա արին պատկալ առնու զկայ,
 Հասու լեալ ազգ մարդկան զի ժամ մերձենայ,
 Յանմանութիւն նախրէ կենաց սոս իղբ.
 Դու գնաս նանդէպ սեպեան իրիք անդ իսուր.
 Չերկիր գրուեալ է ցանկութիւն իմն անբու,
 Ռիժուսի սրսոյն որ սան նորդան ըզնովաւ,
 Խընդրէ զուղիղն եւ զիրաւ :

Յայնժամ իջեալ, եւ յիմաստուն
 Շրմեսե, իջանսն այն մահապառուս,
 Իհաղցրածայն սաղմաստառան՝
 Ո՞ր հեծէծեն մերձ առ խորանս.

Խորհուրդ քո հուր, եւ սուր է բանըդ բոյին,
 Մերք ցածնու մերք կանգնի ոգին մարդկային,
 Ռոզլս յալիս նաւորդաց կայմն իսասան.
 Այլ դու զերբողան յաւէ բնեւս իխոժան,
 Յանման երգոցն ընթանայ իսանդ բոյաւէ,
 Կարկաչանոս այդ ուխ՝ է գեհն ո գլաւէ
 Հատ սակի յիւրն ի՞լէ :

Ո՞րք վնասբունքն են այն ոգիք,
 Քո խորհրդոցդ ինեւս զործիք.
 Ո՞րք են, յաւուրջ յոր շունչ եոյին
 Կատեաց վառել ըզծոց նոցին.

Մեռանին այն նախ... գերջ անձին ծախիչ հուր,
 Ծռուիք որ մաշեն զափն եւ հալին իխրիխուր.
 Ծառք խորսակեալք ինողմ ո գիտնս անդ քեհեաց,
 Յանգոյութիւն զընան այնք մեզ նախընթաց,
 Չանուն նոցա զսիզանս հոսես ինողմ անդ,
 Եւ մասքն քո շփուցանէ իրք ըզանդ
 Յես բափեւոյն բոցուսանդ :

Խոր լրուութիւն պատեալ ունի.
 Ոգին իսուրես իւր կարմնջի.
 Վարանք բոցոյս ներձուցանեն,
 Եւ անպատս զերկին կարծեն.

Իրք ըզնրեմ կաղնոյն սերեւն անբուրեւջ
 Յանկարծ իրդդ նախ քան զնողմոյն յուզին շունչ,
 Չեւ ձայն լրեալ խոյս այս բրաւունն անապիւս,
 Աշխարհ՝ յոր շիք փայլոյլ մի եղ կարասպիս՝
 Յանձուկ սագնայ նաշի մաշի խառվական,
 Եւ իր յանգեւս անձին՝ զոզոյլ մի անձան
 Ըզգայ սարսուռ սաստաճեան :

Ինտակի երկին, անդուս երկիր
 Կարծ, մերձ սոսոյ ինչ լուսակիր.

Եւ զայս խորհուրդ ո՛ր շինանայ,
 Չի սերդ՝ Աստուած ծածկեալ է նայ .
 Այլ խնամաբար զի զուր զիմ կրեմ .
 Բացուս զերկնից փորտիկ զգնալն լրեմ .
 Եւ Երկիւզի պանդոյր՝ վրկայ անայլայլ,
 Յոճամ նընոյն աւուր խնոր զընայ փայլ,
 Մինչ օրինացն ևս բարուց սխն զըզըրդի,
 Մինչ նրազին Երկինք, ու Երկիր Երեւի .

Ասեմ. օ Բնն ջէ նա հետի օ :

Ան՝ առտածեան ժամն ևս ռալէ,
 Անուանիկ... Ա՛ջի իմ, բացէ՛ք .
 Փոօի աւեց մեզ դիզադէզ
 Վերամբանայ ընդ լոյսն և մեզ :
 Ոգի զոր մարդ կարգայ՝ յնր հողմ օրնշիցէ .
 Սիրս յառաւել ծարաւ ազատանլ ինչ իցէ .
 Ե՛րբ լիազոյնրս հոսեցաւ զմեօք անցեալ .
 Ե՛րբ իզարուց ոլորս իցէ մարդ ճեռալ
 Զապագայիւք գոռալ մըրիկրս խաւար .
 Եւ Բեզ հորինլ յամոցօց իխիս Եւս կարկառ .

Ըզկենազոյն նանապարս :

Պաստեն զանցն, յարն զոք մարդ
 Ոյր սիրեն ի Բեզ օտօիւք զըւարք,
 Զոր նախասուն իւր անդ իւռոյ
 Ինանիցեն աշ թղեզ խընդրոյ .

Չեւկորդ Սինայ սուր նանանել զարեւան .
 Մըլիւս յերկնից ինուր վրեմնդ թղո բուն,
 Սուր զայն ոգոյ՝ զոր ծամանակք բրբեցին .
 Յայն կենդանի սուր զինես զաշ մանացուին,
 Ե՛կ, էջ, Երկնան, ճորոզան, ծնալի սուր իյոյզ .
 Եւ հնդ յեթին պիտյենից Բո իւրախայ
 Զողմով բեւոցդ . յաշաց լոյս :

Մոլորութեան ծով լեւնանայ,
 Ըզսիկն իվեր բոլ ամբառնայ,
 Առ իկլենել զազք բարեբաս
 Որ Բոյզ յանուն բնութեան աս .
 Զըզեցի աշ Բոյն ընդ ծով բարկանայ,
 Շուես Բո թզուան մեզ հորդեցէ իծուիս այդ,
 Ալի՛ք՝ բացեալն իւր թզապան՝ կախեցին,
 Եւ վիճ պատեալ զանձամբ փուզեալ հոսեցին .
 Գարուց փրփուր իւր զըլեցի խորտութս,
 Եւ ազք մարդկան անցցէ ընդ հունն այն ազգս .
 Զոսել ընդ նոր անապաս :

Անա իմ աշ կանխեն յողջոյն
 Քայլից դարուց Երանազոյն,
 Ըզօրինն յաւոյ անա դիսեմ
 Լուսաւորել զիս Երկնանեմ .
 Ինոր պիտուան անդ շընշիցես սուրբ Եւ Եւս .
 Արծուին Բո ոչ իապառ ծալեալ է զիւր բեւս .

Բնութիւն պահէ՛ սակաւին խռնկս առ Աստած,
 Են են ընդ տարբ բբբօ՛ դեռ շքբ արատաւաց .
 Ինձուրիսնս՝ երկինք, խփրս՝ զան մաղթանք,
 Եւ իբարտունս ոսկիս, վերջինք յերգոց վանգ,
 Գեռ եւս զաւանկէ աստածեանք :

Ո՞ն, սայր ո՛ր ինձ, շունչ երկնաւորդ,
 Ո՛ր եւ խոսմանքն դու միջնորդ,
 Տայր ո՛ր խոսուեր բարբաւ փոյն՝
 Իբր բզտաւիդ մի Սիովնին .

Ո՛՛ սայր, կենացքն բանից զանց մահուիր,
 Յօրննեզն հանուրց էլից գոլ ձայն մի բնփր .
 Եւ մինչ ոգեալ իգէ նրւաց զի՛մ առ Տէր,
 Լի աստածեանն ոգւով որ սայ հուստ սէր,
 Ոչ զայլ բողով նեսս աստ, ոչ սյո յիշատակ՝
 Բայց իսմանքն անդ զնյս եւէր աղագակ .

« Առ շունչն հաստիչ յաւժ փառք » :

ԺԲ.

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն Ն .

Երկոր ձայն՝ սքրի լացող,
 Սուրբ վայրին շառաւուղ ցող .
 Քերտաբին, սաւիղ ներքին,
 Լոկ բարբառ՝ ո՛նղ էն խօսին .

Աստածեան քնարին արեայն՝
 Որտմ Տէր պարգեւեաց զայն,
 Փարեալ զհե մաղթք բզնս .
 « Շնորհեան Տէր », կամ « Ողորմես » :

Ո՞ն, իլարայ անդ սքրալից
 Են ոգաց նեզ համայնից .
 Երկիր՝ ծնիլս սայ մինչ մաղթես,
 Խոնարնի երկինք բ՛ երգես :

Չարմասս ամուլ դուք արձակե՛ք իծայրին,
 Եւ յախօսս անց ձեր բուռեալ փրկորիքի :

Վէ՛ճ գործաւոր սաճե՛ք, կուճե՛ք դուք զաղիսս,
 Հիմնե՛ք սրնակ, քաղաք, գանոյս, պետարիւնս,
 Կռօ՛ք բզժամ՝ որ առ Աստուած լոկ սայ ձայն,
 Եւ իբրու թէ զձեզ պէտս աւարց եղեալ էր՝
 Հրաման սայ՛ յազգ մարդկան որ ձեւ ծընեալ դեռ,
 « Կեանց, մեռցիս, անճարձ իտեղոց քամ պն.

« Կանգնեան զնին որմն՝ հոռեալ վերայ քն ազգին,
 Տես մի ոտից քոց նե՛սք արդեօք եղծանին.
 Ա՛րկ յայսս բզլածըն զոր արկին այլ՛ բզբն,
 Այն ինչ մեռեալն անցելոյն շուք նրմանցի՛
 Ասան անդին, մասն Աստուծոյ ցամախի.
 Եւ թէ՛ հառուեալ են աւարք եւ արեւ » :

Իզուր բզձեր նե՛ս պրնդի մանն իշուար.
 Գարբ ո՛ր գարբելոց նե՛նգնե՛ն՝ փրբե՛ն զայնս բնդ վայր.
 Նօցին՝ նո՛ր քայլիւն յախիտեան նո՛րք իբրմիւր,
 Չնւր սապալէ՛ զնոսս զբրդեալեան ամանակ,
 Կամ քօքափեալ զոսս հոտ՛ զայնս այդ մրեակ,
 Չերդ մրջանաց պալասս արկեալ ցան եւ ցիր :

Վերակերե՛ք ցանց բզնային, անդազար,
 Տագոց ձեր անց ցանց արձակե՛ք սալիզար

ԺԹ.

Յ Ե Ղ Ա Փ Ո Խ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ք .

Ա .

Ա ինչ Արուայիկ պառնեալ, իգուրս ազազուն,
 Թագառական ծալէ գիտեանց յայգս այգուն,
 Եւ բզկողաց կախեալ սուգոց ջրոյն սիկ,
 Ողջոյն իգնալ սայ անջրդին աղբեաց,
 Եւ հայրենիս զրնայ իրնդրել նա անգարձ
 Ուրանօր ախունս ծածկէն ամայիք .

Չի՛ փոյր նրմա թէ ինքեցի հողմբն հրոյ՝
 Չերդ Ովկիանս զի կոծէ զպին աւազոյ,
 Եղեալ՝ յեսուսս լրնու գրայլոց իւր բզնեսս,
 Բազիտ բզեառն ուր վազեր ձորն յուրդազեղ,
 Կամ իիօս իծուփս աւազակոյց ցանէ գրեղ...
 Գի՛նայ եւ բնդ նոյն ջրդառնայ նա յեսս :

Այլ դուք նրսեալոց Արեւմտեցի սոզգ իմարք,
 Ո՛վ քարացեալ յերկջոս սիգանոց անց ձեր, նրք,
 Համայն ուրեք յո զձեր ցանէ բախս մրբրիկ՝
 Իբր բզկաղին բոզրոջ իսարս սայ՛ մրբիքն,

Որով յայսպս ժրպիւն իղոյն ձևոն արկցէ,
 Եւ յուրացելոյ բզկտազփով զայդ ձեր վանն
 Ա՛րք ձիւնածղիւ որ հիմն առ խուն դրնէք ժամս,
 Գո՛ւք նման արկանէք զանճանութենէ :

Թէ դեղեւի դար մի, Եւ կամ անկցի վե՛ր,
 Սոկրատ գաղցնիս իմն արկցէ յիւր իշիւրմն,
 Գո՛րծասո քողցէ երկրի զերկինս իմանուն,
 Ըզբսուքեան սուտերք առնուք դուք բզկէ՛ք :
 Եւ Տեսողին կամ յԱստուծոյ արեան վե՛ք
 Մէն մի աս կըն՛ի նոր նքստարտրին :

Թրմբերեալ զաշարդ ձեր սիրէք կեղեւանս,
 Իբր ախտեան վառեալ մարտից առ խոյանս,
 Որ բանձր յերազ զորեալ կայցէ յառ ինուն,
 Թէ ձերոյ յականց հասանէ ձայն ինչ ուսէ՛ք՝
 Ըզզարբոցիցն բզձե՛կ իման նարկանէք :
 Զի կամիք նրնցել իխաղաղութիւն :

Այլ ոչ քէ սյսպէս իմանայ Տէր Աստուծո՛
 ձակասազիւր Եւ գլեղեղմունս մանացուաց :
 Ո՛չ այս առ ձեզ զրքեալ մասամբն է ուղին,
 Սիրս դրլացեալ ոսք կրքոսին ձեր բնդ վնայ,
 Իբարձեղոյն զործս՝ հանգրստեան շիւ ինչ վայր :
 Ո՛չ. ոգի նորս՝ ձեր ո՛չ է ոգին :

« Ընքս », առ ձայն նորս յն համօրէն.
 Ոչ քէ առ գեճոյ առնուլ իղպես լուսեղն
 Վառի յիւր ձևոսն Եւ շքանի արկեցին.
 Կենաց յայս գործ՝ ուր բարախն իւր ոգի,
 Շքնե՛տ, անէ, յամի համայնն Եւ ձրկի,
 Երկին, լուսաւոր Եւ իր մարդկային :

Գործն հանապազ յամբոյ Եւ ցանց իսկրսուրդ՝
 Զյաւեժականն արտայայտ ցանց խորհուրդ :
 Յասչ Աստուծոյ՝ դաղար՝ կէ՛ս իմն է շրլոց :
 Հասեալ անցեալ զոր շուրջ զիւրեւն յախեան,
 Որշտի իվեր ամբառնայ՝ կամին աստուածեան
 Այնճառի բնդ աշացն բնդլային իւրոց :

Առ բզմիջոցն իշպիել ոչ կտաի նայ,
 Ոսքն բզմեպառ իւր բզմեսով շղաւանայ :
 Ոչ Եւս հայի յոր իսեղծուց անդ եեսն :
 Իբր բզմանուկ զի բարովէ զոյն ինե՛զ՝
 Կենացն բզբան ոչ երկուրդէ նա երբէք :
 Բան իւր յաշկիցն բնբանայ երես :

Իսկ բբնութիւն բզմնս բանին այն բբաշուն
 Բանէ իբան դիմեալ զբնայ դաղոցուն :
 Զոր ինչ այսօր՝ վաղիւ շէ նայն յախեանն :
 Ուեղանութիւնն յար նոր Եւ յար նորարուի
 Առակաւոր ցանց էլանէ բնդ սանդուի,
 Զոր Յակոբ յանուրչս եեսն յանդիման :

Եւ ոչ ինչ յիւրն անդադտանայ կերպ նախկին .
 Որ ստուն եւ մտք՝ իբրց եւ լայն վտխարկին .
 Մենայ՝ յոսկի յեղու ժայռիցն իյրնդեր ,
 Իստոս ծովուց այլի դառնան մարդարից ,
 Ունքեր՝ վառմամբ յասեղս վտիկ լուսափիս .
 Եւ կաւ՝ մարդացեալ , Եւ յարմարի դեռ :

Ապա յառնէ շունչ իբարձանց , Եւ բնա ինչ
 Սանի , եղծեալ , անկանի՝ ման եւ յոչինչ ,
 Իբրև իսոյլ շքեխն բանքսր սեասառնի .
 Ել էն , իմի նրկաս փրբւր զիւրն թզլուան ,
 Եւ տկրնցիլի՝ թզուս իւրեանց սրբազան
 Կտանն անդ յանկարծ արփենեաց խորանն :

Գունակ կայծ իկայծ բրաքին անդուս բացախանն ,
 Ասեղճ գիւնցր շիչուցանեն բիր զիւրեանց .
 Մտանայ վարսաւ եւ խորակէ զսեռն անուիւն ,
 Իփեռու զերկնիցն ընդոսուցեալ մենկեայ .
 Եւ իմի շունչ՝ բիւր սիեզերց ոչ մրնայ
 Քան թէ ծրխառուն ամուլս իմն յերկին :

Գոտ ո շկարէ պատասպանել իայ մի հողոյ ,
 Առնուլ սաղարք մի վերադայ ինդոնոյ ,
 Շող մի իզումսս այն յաւելուլ հրահոսան ,
 Ուռ ժամառափ յաւազն՝ նոտուն անընդհան՝
 Կարէլ յամլլի սալ առ վտղիկեան , առ մի հաս՝
 Ըզմամանակին գիրս յաւժտական .

Թէ՛ նց երեւունց ոսխմ կոպին բաւայի ,
 Թէ՛ մեռաւ ազգ մի , կամ թէ՛ զան սապալի՝
 Թէ՛ հին դարուն թեւ սանի զիւրն աւերակ ,
 Թէ՛ այբբենիդ ներայ եղծեալ սառ մի աղի ,
 Թէ՛ յորոյ յորոց անցանիցէ ծիլ մի յարց՝
 Երկինց դրարդին ինձերդ սաղալակ :

Ք.

Հայեցարուր , ազգ յիմար ,
 Ընդ հնեաւ ազանց որ անցին ,
 Ոչ յայլ հորդի նամապարն՝
 Բայց ինքեխարս անդ նոցին ,
 Տահաւք , սեղանն , զան եւ դոռնն ,
 Ազգք , այլեւայլ պէտս իւրնն ,
 Փռչիք էն այնք որ ուղոյն ,
 Պատմութիւն , զանց սապանին՝
 Շքեռկ է լոկ անկելոյն
 Իռան ազգի մարդկային :

Որաւի իղարս անդ սուզին՝
 Անէ շքախնդր այն այնեափ ,
 Մեծաղլղարդ զերդ այլի
 Զի՛ վախիցեն հուպ ընդ ափ :
 Չօգին մարդկան սեւէլ օն
 Ընդ Թեք Մեհմիխա զայ ի Հառմ .

Գոռ ուղեւոր յամէն վայր,
Փրօքէ՛ զկանգնեալն իւրովի,
Ընդ բնուս ինուր իսուր սայր
Տայ առ շունչ Տեանքն սեղի :

Ինք գնայ բնդ մէջ մրբրկաց
Հուր կայծակամբբն Սիւնայ.
Յըպով իւրոց Տեսողաց,
Եւ սանտրօքն Աղոնայ :
Չարեայս փոխէ՛ Բանանայս,
Եւ զԲանանայսն իւր յարեայս .
Ընթալոք է լուծ, ջաղխէ՛ սեւուս,
Մանրէ՛ պայաս, սապանակս,
Եւ զպասզանաց սոյն նրբխարս
Տանէ՛ նդ կարգացն աւերակս :

Ըզբեւսն յածեալ Երզնուն
Սուզի յամայսն իՄեմնոն .
Աւանիկ հուպ առ բրբղունս,
Անա իծալ Պարթևնոն .
Զիբխանութեան իրնամոլ
Անդ ըզնխունս ծածկելով,
Զերդ սահաւի սրբաւժն,
Իւամկային հողմն արկեալ
Աս՝ դիս, կրօնս եւ զօրէն
Իր բզոցութեան անդ իկալ :

Խոնջ իբանին յարձակմանց
Խմարս սանի զԱղեխանդը .
Ածուիցն Հուսմայ մարդախանձ
Յիւր մտտ պրանայ զերկրուս անդր .
Մի լոկ զաշխարհս ունի ցուպ .
Այլ ընկրկեալ ողին 'դ հուպ,
Ազգ արձակէն աղաղակ,
Իբր բզգերեաց ջուկ անուր
Ոյց խորսակի քէ լրծակ *
Փութաքն իւր անձնապուր :

Ելէ՛ք Կեղսք, ճն Գերմանիայ,
Աւանիկ ժամ է վերժուց .
Աւերցն ողի զԱստիղայ
Անա կալեալ է զպախուց .
Օրէնք, դիմ, խուռձ, բնուր հոսին :
Բնուր յարեան հետքս զրիցն,
Շիջեալ, ծրխին բնուր հանուր .
Գիւճեր կալուս, զի ստուերն Եւս
Տայցէ՛ ցոլալ զայց սուուր (*)
Ուր սանի մասն իւր ըզնեզ :

Գարձ առնէ՛ մարդն իբրոցն այն,
Եւ ակրնալիս յայդ Եկեաց,

(*) Ինս զՓրօստասական կրօնիցս զոյսս :

Ոգով այդ մեծ Շարժման
 Զարեմքեան մտրդ վառեաց .
 Մեռաւ, իւր գանն անաբի
 Հաստը կենդանս պատառի,
 Ջերդ ծանր եւ լայն վառապան
 Թիկանց իպէսքս նուժկու,
 Որ սանէին զիւն եւ Փրանկի,
 Ուղղին զիւր մտրն վերանու :

Տընքաց իւր՝ բիւր յողովուրդ
 Ծնանին յազգացդ այդ յապառ,
 Տեղի խուժարութ, եւ խառնուրդ՝
 Զոր մայր նոցին ոչ ծանեաւ .
 Կեւտ վրզանուտ, կասաղի,
 Այլի կըրծելով յերախի
 Սանն բզբրուանց կամ բզբից .
 Բայց յաղիւտլ ուսնս եւ կէտ
 Ոգին այդ բնու ամենից
 Խորհրդաւոր ժամակէտ :

Բիւր ստնու կերպ՝ զի գնտին
 Մրդէ յոր Տեսուն իղծ կամաց,
 Ըզզնու ձևս մարդկային
 Ըստ այն մարդկանն եւ անաց :
 Աս երկրակալ՝ զազգրս ծնր
 Իբրև գործնն սրբութ .

Անդ վենագրնս նաւապետ,
 Զոր այդ նոց մերթիկ վազել գառ
 Իղծ պետութեան իմն անկէտ,
 Նուանել ունել զաշխարհ նոր :

Իպրղինն բանձր եւ կենդան
 Մեր բզխորհուրդ հասէ նայ,
 Եւ ինկարու հանեալ բան
 Ջերդ նողմ վարէ եւ զընայ .
 Իցնել բզղար մ՝ իպուծի
 Մեր գերդ կարծակրն հայրի՝
 Ազատութեան ինուր բառ,
 Ապ՝ յափրացեալ յիւր գործոյն՝
 Իսասկարտս ինչ բարբառ
 Զարտուցանէ զմարդկութիւն :

Հասեալ զբլին բովանդակի,
 Եւ իբր արիւմ արեւարձան՝
 Գիպին յիւր ժամանակի,
 Եւ զանցելովն ներկայս դար :
 Տաւազն ուր բնու ինչ հարսի
 Է՝ մանազուտ մեկ ուսի
 Իցէ զանուարմն անդ յարկերէ .
 Փռնի դիտել լոկ եւ վեզ,
 Եւ զամաց խուռն անկանել,
 Գոռելով, « Յ՛նք բնրացել » :

Ք.

Ընթացէ՛ք. ո՛չ իմի լոկ գազափար կեայ մարդկութիւն.
 Իւ վարեցան իսունջեան՝ շիջուցանէ զերկիւն.
 Այլ իմն առեալ լուցանէ յանճիջականն անդ իշան.
 Ռդպա մեռեալն յիւրեանց պիտը սքեկեթեայ պանահանս
 Եւ ազգ՛ իտոյն յաշխարհէ առեալ յիւրեանց սանին մահ
 Իսպացան շիրմին զիւրեանց պանահանս :

Անդ դրօշակն են նոցա, աս սովորոյք հարց նախնեաց,
 Բրահաւորացն նրան, յուրքից բրժժանք անդ բրմաց,
 Հին ցրնցոյիք, պատահանց կամ օրինաց փերք խոտան,
 Եւ մինչ բզկնի հազարից ամաց նրկուզըն պիղին,
 Յապուէ կրքիմք՝ սեաննէ իտոյն նրճաւս ծաղրական
 Զինչ երբեմն աւուրց մարդիկն այն էին :

Պարեգօս, խոյր, ծիրանի, աստի, լոյիկ ևւ ամպան,
 Խաղ, սեգ, խրճուտ... և սակուր, զրահն, մահակ ևւ մական,
 Ռահնահալ նրահնակ՝ հոսին ձեռամբք ընդ ձեռով,
 Բրուտն, ապա վասարէրք, ապ՝ արժանիք ունին զայն,
 Եւ դուք խրճուտք վայրապար քէ նրահաւ ընդ որով
 Վերահալ ևւ կամ ցածու ազգ մարդկան :

Ընդ ձեռովդ, ո՛ր Քրիստոնեայք : Մարդն յոր լինի Տէր վասակ
 Յաւերժապա փոփոխի իկերպարան ևւ հասակ,
 Ազգայից ինն լակայ, առ մեծութիւն սանմանեալ՝
 Խճահալ անդ աւուրք հանդերձ զիւր հին մաւէ նայ,

Չերդ հարեանել իմարդուսրս սան անդամք ամնագեալ՝
 Զպատանս խանձարոցն յոր ծրնաւ սրլայ :

Ո՛չ, մարդկութիւն ոչ քէ սնն իցէ արչաւ կարճօղի
 Ռր ֆայլս առեալ զուզաւափա ներկէ զակօս իւր յանդի,
 Եւ իհանգոյն ինչ յակօս զայ որոնել ինարակ.
 Այլ մանկացեալն է արժուի՝ որ փոփոխէ զիւր փեսուր
 Եւ նախ առնալ դիմաբաւ յամբոց իյանց վերահանել
 Շեռս իբարձարոյն արկույն ցոլ ևւ հուր :

Մանկունք ամաց վեց հազար որ այշիք դոյզն իբրկնդ,
 Մի շրկուրիք ծաւփ իծուփ իմի նոր բան որ սայ քինդ,
 Ընդ պետութեան մի հոսիւ, ևւ կամ ընդ դար զի փախչի.
 Զի փոյթ է ձեզ քէ զուղին դերբուկի յափիւռ ծածկիցեմ,
 Մի զստուրիւնդ յես ընդդէմ, այլ ճն արկէք առաջի.
 Հեղեղան իզլոր սուրայ առ Ռր-էն :

Ակընկալիք ամանման մի յանձուկ ձեր իպրտին
 Ընդ կոնակացն ամենայն մի անդադարս հոսիցին.
 Քերահաւանս դուք մարդիկ, բզձեզ սանին այն մրկան.
 Զինձ եզ զի փոյթ ընդ շրտակ, ընդ հողմն, ընդ հող, վասարահանս
 Քէ ըզնոք իբարձու սեռու Քրքամք վերնականք
 Պարզիցեն զօրճան յախտեականս .

Զուեսարան՝ դարբն ձեր հեղեմ երես առ երես.
 Վերձանիք բառ մի լոկ, բիւր անդ լիցի՝ ներնուռ ձեզ .

Տարցեն յառաջ զընթերցումն որդիք էս եւս անվեներ.
Հանգոյն իմն այս է մատան Սիրիլլայիցն այն հրեոց՝
Գուռակաւոր զոյր քերթիկս իղմն անդամօր զքսաներ,
Գար իղար իռունչ պատուեալ հոգեոց :

Եւ ձեր այսպէս բրուցի Բան իւանք փայլակ բոցավառ .
Սրբացառաք յիւր նրբոյլ, զբրան սուք յիւրն իբարբառ .
Ակրն կալէք աներկիւղ ժամուն դանդաղ իգալուս,
Գոտք զաւակունք այնօրիկ որ աւետեալ նախ ըզոյս՝
Խառախայիցն իզրկիտոց բարձանց ետես նա անդուս
Տնորեսս ապագայոց արձակեալ ըզոյս :

Աբիւնազանց այս սրագամ որ բաժ օրէ ի յայտ գայ .
Իտապալելն անդ ողին եւ հորգէք ուսմբաւնայ,
Խճրիանոս ձեր իղարս անդ անցաւորք սարուբր
ՅՈՎԻԼՆԱՆՈՒՄՆ ԿԵՆԱԿ ԴՈՒՔ ԸՆԹԻՐԿԻՍ ԿԻՐՃԷԼ ԵՅՏԱ,
Այլ անդրագոյնս յես բիւրօց ծրփմանց կէջիք դուք իվեր
Իժամանակաց կուռ անդ յարանեսս .

Ընդ մէջ երկուց աշխարհաց սաղապանքն իբր ըզմու
Չի կարոյս զափն ամենայն, եւ ոչ դիտէ զառաջեաւ
Բայց ըզլոնակս որ կանգնեալ նախն զերդ օրմբ աշխարհոյ
Մինչ բազմախառն ըզնանդոցսրն կրննուիցէ նաւապէտ՝
Անդրոյուելի կարծէ զանձն իբրցալուրն անպարտ
Ընդ մէջ երկուցուն անդրերոց անձնէ :

Իօիթն անդ լի յերկուամոս՝ « Չոր նան, ասէ, տեսնեմ
Նոյն նախապալ է կոնակ, եւ շրուակ նոյն զոր լրսեմ .
Ուղիս զոր հասեալ ես անցի դառնայ ծրփել զես յանձն .
Խլուր ողիս իմ մտօր իրիս բերել ըզմտին .
Յանց անըսպառ եւ կոնակս, եւ մրցասես է փորփուր,
Եւ աւուրք՝ ինչ ոչ յառաջեալ ծրփին » :

Այսպէս աւուրք եւ կոնակ՝ վերածընանցի բրլին յար,
Այնքան նրբանք՝ զի աշաց խթեկ զնոյին շիք նրբար,
Եւ այլի բնդ այնն նրաւիցն անդն դուռեալ նայեաց մեր .
Այսպէս նոցին նմանութեամբ ընթրուեալ մարդն իպատեան
Շըփոթէ զայնն կրցամբէ եւ զէն բողոք ունի, ՏԵՐ...
Այլ սակայն նոնա զընան յալիտանս :

Եւ մինչ իծոյս այս խոնջեալ զիւրն որոնել նախապարս
Հասաստութեան լրատախոյլ արձակէ զրիբս իկամար,
Աստիք անդնն անձամբօր կըլանն յաշրս հորայ .
Եւ ըստփեալ իմն իխոնկս որ յեզրեաց անդ բուրին,
Եւ իխիս նեւս ուստիփայլ որ բնդ պարտան անդ սողայ,
Ըզգայ զի փոխեալ ուրեմն է զերկին :

Հնապ, քէ հարց մեր բնդ հին յարիօքն իղող գայ երկիր՝
Օն փութացում անձնաբարս բնդ այն մոխրօք սխալիք .
Անկցնէք ըզմօք պընդելով սրբաբարէր գայոց պատանս,
Եւ Աստուհայնցն արժայից մեզ մյի լիցի նրբանել,
Ո զկին, զորդիսն, նայրենիս ձեզկին հարս իտապանս,
Եւ ոչ զիս ին՝ միայն մեռանել :

Որ շն իջեալ իխարոյկ՝ անդ բնկենուին բրոնայիր
 Ըզրայւրարոս, բարեկամ, ձի, գտնն լուծեալ ինձիիր.
 Չակընկալիս եւ կամ գուռ աւուրցն իւրեանց ցանկալի,
 եւ զպէտօրին եւ ըզգիս իւրեանց արկեալ անդ ինուր՝
 Իղծ լինէին զի մի լոյ սիեգեց լեալ էր ոգի.

Որպէսզի՝ նգ իւրեանս մեռանէր հանուր :

ԿԱՏԱՐՔԻՆԵԱՆ ԳԱՇՆԱԿԻՆ.

Յ Ա Ն Կ

Գ Պ Շ Ն Ա Ն Ա Յ Յ Ե .

ԳԻՐԿ ԱՌԱՋՈՐԸ.

	եշ.
Ա. — Մաղթանք	5
Բ. — Տաղ զիւշերոյ	40
Գ. — Տաղ առաւօտու	45
Դ. — Կանթեղնի սանաւին, կամ Աննն առաջի Աստուծոյ	25
Ե. — Օրհնութիւն Աստուծոյ յսխայնութեան	29
Զ. — Առ Քրիստոսնեայս յանձնութեանց ժամանակի	57
Է. — Աղօթք մանկան զարթուցելոյ	42
Ը. — Տաղ Երեկոյրին իսան արի Տեսուն	46
Թ. — Արաստիք, կամ Միփրարութիւն	54
Ժ. — Քերթուած, կամ Տեսարան իծովածոցին Գեղուայ	57
ԺԱ. — Աղօթիք Միլեայ. — Երգ	71
ԺԲ. — Վալլամբրոզա, մեղաստան յԱպեննանոն	75

ԳԻՐԿ ԵՐԿՐՈՐԿ.

Ա. — Յիւսասկ մետրոյց	81
Բ. — Արեւմտի	91
Գ. — Կորնուս Անիոյ	95

	էջ.
Գ. — Անասնանն յերկինս	100
Ե. — Աղօթք կնոջ	109
Զ. — Ազրերակն յանստի	114
Է. — Առաւօտին եւ երեկորին ազգմունք. — Տաղ.	118
Ը. — Առ ցաւ	122
Թ. — Որ-էն կամ Գաղափարն Աստուծոյ	126
Ժ. — Կաղնիքն. — Գարձեալ յՈր-էն	155
ժԱ. — Մարդկութիւն. — Գարձեալ յՈր-էն	141
ժԲ. — Գաղափարն Աստուծոյ. — Գարձեալ յՈր-էն	150
ժԳ. — Վարդը իններոյ ձեան	154
ժԴ. — Յիշատակ մանկութեան, կամ Քաղուն կեանք	155
ժԵ. — Սպիտակ լեռան	168
ժԶ. — Իրո՞ն	171
ժԷ. — Գարն ինայերեմիս	175
ժԸ. — Որդն քեաւոր	182
ժԹ. — Իզուխ սարուն	185
Ի. — Յախճենականութիւն բնութեան, Աղոթիւն մարոյ — Երգ	189

Գ Ի Բ Բ Ե Ր Բ Ո Ր Գ .

Ա. — Դուռաց մի եւս	197
Բ. — Միլի, կամ երկիրն նայերեմի	202
Գ. — Պաղատանն Ռերոյին	215
Դ. — Աղաղակ ողոյ	218
Ե. — ԻՔրիստոս	220

	էջ.
Զ. — Արեւելեան զեմք	256
Է. — Զրուցատար քիւն	257
Ը. — Առ օրիորդ ամաց հնգիցեսասանից. — Մեղեղի	245
Թ. — Գերեզմանն մայրեմի	248
Ժ. — Շքամակն	252
ժԱ. — Հանութիւն իմբութեան	255
ժԲ. — Ընդէր արտու կս անձն իմ	256
ժԳ. — Առանձնաց	267
ժԴ. — Ցուցք վասն մանկանց բարեւարութեան ուրե՛ք սեղոյ. — Յարցութիւն	275

Գ Ի Բ Բ Զ Ո Ր Ր Ո Ր Գ .

Ա. — Դուռաց մանու	285
Բ. — Ծաղիկն շուրջ	294
Գ. — Վասն Ցունաց պաղատանն	298
Դ. — Զայն մարդկային	301
Ե. — Ինանգամակ ռզրմութեան	305
Զ. — Քալիթիմք	306
Է. — Յիշատակ	308
Ը. — Առ սոխակն	311
Թ. — Ծաղիկն	315
ժ. — Հրեշտակից Երկրի յնս անբաժնոյ աշխարհիս. — Տաղ	317
ժԱ. — Եղանակին	325
ժԲ. — Մեռակեացն	328

	Եջ.
ԺԳ. — Իզաիկեն Գրիսոսի, ընթարկելով զգարն...	351
ԺԿ. — Առաջին վիես. — Եղբւր.....	352
ԺԵ. — Ծղրիլոն. — Երգ.....	359
ԺԶ. — Վերջին բան, կա՛մ Տրտում է անձն իմ մինչև իման.....	343
ԺԷ. — Առ Հոգին Սուրբ. — Երգ.....	370
ԺԸ. — Սաղմոսարանն.....	377
ԺԹ. — Յեղափոխութիւնք.....	278

